لە بڵاوکراوەکانی دەزگای چاپ و پەخشی سەردەم

زەردەشت ئاوای گوت

دانانی فەیلەسووفی ئەڵمانی
فریدریك نیتشە

وەرگێرانی بۆ کوردی
رەئووفی ئەحمەد ئالانی

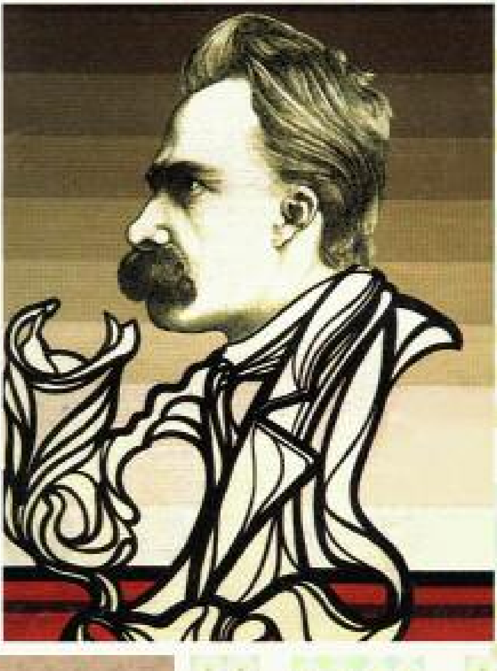

پێشەکی

هیچ خاوەنبیرێك هێندەی نیتشە دڵ سۆز نەبووە؛ چونکە ئەوەی ئەوپێی گەیشتووە بەرلەم کەسێکی دی نەی گەیشتووەتێ.. بەبێ ئەوەی دەربایستی هیچ سەختی یەك بێ، لەپێناو ڕاستی خوازیدا بەهەموو ناخێك دا ڕۆچووە سڵیشی لەوەنەکردووتەوە بەرەنگاری جەرگەی مەرگەسات بێ یان لەو سەرەوە لەهیچەوە سەردەربکا.

ئەمیل فاکیە
ئەندامی کۆڕی زانیاریی فەرەنسی

نیتشە ئەو فەیلەسووفەیە کە ((فاکیە))[١] ئاوا دیاردی بۆ کردووە، ئەمەش لەدوا ئەوەی کە لە زۆربەی بەرهەمەکانی نۆڕیوەو ڕای نواندووە. لەهەموو ئەوروپادا دۆستو ناحەزی نیتشە بەهەمان بۆچوونی ((فاکیە)) ئەو فەیلەسووفەیان نمایش کردووە.

---

[١] ئەم کورتە پێشەکییەی من لەگەڵ سەرە بڕشتێکی ئەو پێشەکیە بەرفراوانەیە کەخوا لێخۆشبوو ((فلیکس فارس)) بۆ هەمان کتێبی نووسیوە.

بەسەرنج دانی بەرهەمی ئەو پسپۆڕو لێ هاتووانەی لەمەڕ ئەمیان نووسیوە بەئەوانەشیانەوە کە گووتیانە:

لەسەر لێشێواوی دا کەوتووەتە پەلەقاژێ.. بەئەوانەشیانەوە کەڕایان وایە لەودیو هەموو رستەو گوتەیەکییەوە واتای نیشانەو سوورەتێك دەورنگێتەوە-مەگەر هۆشمەندێکی بەبڕشتی ناسك بیر پێی بزانێ-تێکڕای ئەوانە لەم پەسندکردنەیدا یەکانگیرن:

نێتشە ئەو فەیلەسووفە بەدەسەڵاتە چاو نەترسەیە ئاودیوی هەموو شتێك دەبێ و ئەودالی ڕاستی‌یە، تەنانەت لەنەدیوی ئەو ڕێ بیرو بنەمایانەشەوە کەقەراردادەی خۆنی‌هەر لەڕاستی دەگەڕێ..ئەوەتا بۆخۆی دەڵێ:

((نەکەی لەنێوان بیرۆکەی خۆت داو ئەوشتەی دژ بیری تۆیە ببیتە لەمپەرێك و بەبێ چرکە لێی بوەستی.

هەر خاوەنبیرێك لەسەر ئەم بنەمایە کارنەکا ئەوا لەسەرەتاوە یەکەم پلەی دانایی نائەنگێوێ.

پێویستە هەمو ڕۆژێك نەفسی خۆت بهاوێژی‌یە گەرمەی جەنگێکەوە. بۆت نیە لەوزەحمەت کێشانەدا تێڕامێنی ئایە- سەردەکەوێ یان تێدادەچێ، چونکە ئەمەیان بڕیاری خودی ڕاستی‌یەو کاری بەتۆوە نیە)).

ئەوا لەگەڵ خەون و خەیاڵی نێتشەدا هاتووین کەبۆ ((هۆشەونە= عقل باگن) ی خۆی یان بۆ بیر بەرزیی خۆی ناوی ئەو (زەردەشت)[٢]ەی کەبنەمای بیروباوەڕەکەی لەسەر ناکۆکی هێزی چاکەو خراپە لەژیانی مرۆڤ دایە کردووەتە نازناو. ئەمەش لەبەر ئەوە نیە کەمریدیەتی یان لەسەر ڕچەی دانا ڕۆژهەڵاتی‌یەکانە- بەڵکو بۆ ئەوەیەتی بەرپەرچی بیرۆکەی چاکەو خراپە بداتەوە کەدەڵێ:

((ئەو بیرۆکەیە بەچاو مرۆڤایەتی‌یەوە دیاردەیەکی لاوەکی‌یە.. ئەو مرۆڤایەتی‌یەی کەناتوانێ بەسەر زاتی خۆیدا زاڵ بێ و باڵابێ تا نکووڵی لەوچاکەو خراپە قەراردادانە نەکرێ و لەوحەکانی ئەو یاساو دەستوورانەی بۆ نرخاندنی کاروبارەکان

---

[٢] مامۆستای خوالێخۆشبوو، دوواتر بە ((زارا)) کورتی کردووەتەوە منیش هەمان ڕچە دەگرم.

ڕۆنراون سەرجەمیان تێك نەشكێنرێن، چونكە هەر گەلەو بۆخۆی وەستای چاكەو خراپەی خۆیەتی كەلەگەڵ یاساو دەستووردانانی گەلێكی دیكەدا ڕێك نایە))

لەبەر چاومە زۆر لەڕۆشنبیرانی كورد دەپرسنەوە:

لەپای چی ((ئالانی)) ئەم كتێبە سەختە دژوارەی وەرگێڕایە سەر كوردی، خۆی نوقمی گێژاوێكی بێ سەروبن كرد؟

وەڵامەكەی من بەچاو خۆمانەوە وەك وەڵامەكەی زانای خوالێخۆشبوو ((فلیكس فارس))ە، كەلەلاپەڕە (٢٢)ی پێشەكیی ئەم كتێبەی‌داو لەساڵی -١٩٣٥-دا بەچاو خۆیەوە بۆ هاونەژادی خۆی نووسیوە:

((بەهیوام كەخاوەنبیرانی عەرەب لەگەڵمابن كەكتێبە فەلسەفەیەكی ئاوها نایاب خرابێتە سەر زمانگە لە زیندووەكانی جیهانو كرابێتە نموونەیەكی ڕاشكاویو دڵ سۆزی لەڕاستی پەروەریدا،بێتو كتێبخانەی عەرەبی لێی بێ بەش بێ دەبێتە مایەی كەمایەسیو كەمتەرخەمی. لەوەش گەڕێ كەكەشكۆڵو زانیارستانەكان پیشان دەدەن كەئەم بەرهەمە باشترین كتێبێكە كەبەئەڵمانی نووسرا بێ))

لەپەراوێزێكی دیكەش دا نووسیویەتی:

((زمانی عەرەبی ئافەرینی دەوێو مایای شانازیمە كەدەسەڵاتی ئەوەی هەیە ئەو بەیانە دژوارە داهێنراوە تازە بەتازە ئەڵمانی‌یەی پێ ڕاگوێزبكرێو دەرەقەتی بێ!))

دیسان ئەوەش دەخەمە ڕوو كەشاعیرە بەناوبانگەكانی نیشتمانی عەرەب لەو سەروەختەدا چۆن بەهەڵ بەستی گەرموگوڕەوە پیرۆزبایی‌یان لەخوالێخۆشبوو كردووە. ئەمەمان تا ئێرە .بەكورتی دەڵێم :

ئەی منی لەخۆ زویر بوو، بەم زمانە پیرۆكەوەو بەم كەمدەرەتانی‌یەوە چۆن بەكوردی خۆم فڕێ دایە ئەم كارە سەختەوە؟!

دوواتر هەر ئەوەندەم لەدەست دێ لەو سەری مەیدانەوە ئەم پرسیارە داچەقێنم:

((دەبێ چۆن چۆنی ئەم دیاری‌یەم لێ وەربگیری؟!.)).

ئالانی

٩٨٩/١٠/١

پەسندکردن

دەقی ئەو نامە بەنرخەی کە مامۆستای مەزن و خاوەنبیری عەرەب ((تۆفیق الحکیم)) بەبۆنەی دەرچوونی ئەم کتێبەوە بۆ خوالێخۆشبوو مامۆستا (فلیکس فارس))ی ناردووە:

((دۆستی ئازیزم مامۆستا فلیکس فارس! هێشتا بەتەواوەتی پۆستەی ئەم بەیانییەم لەمەڕ ئەم کتێبە بەنرخەوە ((زارا ئاوای گوت)) هەڵ نەپچڕی بوو دەرکم بەم خزمەتە گەورەیەی تۆ کرد لەپێناو بیری نوێی ڕۆژهەلات دا، کارەکەت لەبابەت وەرگێڕانی ئەو جۆرە بەرهەمانەوە بەزمانی عەرەبی، ئەمڕۆ وەك پێویست شوێنی دەرناکەوێ..بەلام ڕۆژگاری داهاتوو بەئەمەکترو قەدرزانتر دەبێ و جێ دەستت دەبێتە مایەی بەختەوەری. لەم ساتەدا بەرەو نەوەکانی داهاتوو خەیاڵم دەکەوێتە گوڕ: کە لەمەو لا سەرو دەماغە ڕۆژهەلاتییەکان بە بەرو میوەی بیرو بۆچوونی ((مۆسێ و نێتشەو بێجگەی ئەمانە تەسەل دەبێ. قەڵەمەکەت ئەو جۆرە شاکارانەی کردنە میوانی سەر دێرینە خوانی ڕۆژهەلات. ئالێرەوە–لەشێوازی سەرنج دان بۆ شتەکان–گۆڕانێکی گەورە بەدی دەکەم. ئەم کارە هەڵگەڕانەوەیەکی هۆشمەندانەیەودوواتر لەچێوەی بەرگوشادی عەرەب دا بەرپا دەبێ. ئەوسا مێژوو نووسەکانیش هەلومەرج، و هۆیەکانی پاساو دەدەنەوە..لەوەش دڵنیام ئەوە فەرامۆش ناکەن کەئەم کارەی تۆ یەکێکە لەهۆ ئاشکراکانی ئەودیاردەیە. ڕۆژهەلات هێجگار پێویستی بەو کارەیە..ئێمەش بۆ بەرپاکردنی شۆڕشێکی ژیریی تەواو زۆر پێویستمان بەڕاگوێزی ئەوشاکارە ئەوروپاییانەیە..ئەو شۆڕشەی کەبەرهەمی داهێنراوی شەخسیی ڕۆژهەلاتی بەدووادا دێ. ئیدی لەمن و ئەدەبی عەرەبییەوە دروودو پیرۆزبایی ڕاستت پێشکەش بێ.

تۆفیق الحکیم

زارا ئاوای گوت

بەشی یەکەم

ئەمە کتێبی کۆمەڵەو کتێبی تاکە کەس نیە.

فریدریك نیتشه

1

بەرایی زارا

-نیتشەی ئەلمانی-

لەتەمەنی سی ساڵی دا نیشتمان و دەریاچەکەی بەجێ هێشت و بەرەو چیا هەڵ کشا، دەساڵی ڕەبەقی بەگۆشەگیری و بیرکردنەوەوە گوزەراند، تابارى دەروون و میزاجی بەتەواوەتی گۆڕا. ڕۆژێکیان لەڕۆژەوە بوون دا لەخەوگاکەی ڕاپەڕی و ڕوو لەخۆر ڕاوەستاو لەگەڵیا کەوتە ڕاز:

–ئەرێ ئەستێرە گەورەکە! خۆش هیوایی تۆ لەوەدایە کەس بەتیشکت نوورانی نەبێ؟ .. دەساڵەو بەسەر ئەشکەوتەکەمەوە هەڵ دێی.. ئەگەر خۆم و هەڵۆکەم و ئاشقە مارەکەم نەبانایە، گورزە ڕووناکی یەکانت شل و کول دەبوون و لەدەست ئەم – ڕێ پێوانە بێ زار دەبووی. بەڵام ئێمە هەموو سبەینانێك– چاوەڕوانی هەڵ هاتنت بووین تابەچاکەت بنازین و پیرۆزباییت لێ بکەین. دەگوێم لێ بگرە! چۆن هەنگ بەگردوکۆی خۆی ئێق دەداتەوە نەفسیشم ئاوا چارەی داناییمی نەگەرەکە ..

ئەدی کوا ئـەو دەسـتانەی لەبـەردەمم دا پـان دەبنـەوە تابـارانی بەخشـندەیی‌یان بەسـەردا بڕێـژم؟! ئەوسا دانایـانی ئـەو مرۆگەلـە بەشـێتێتی خۆیانـەوە بەکـەیف بێـن‌و هەژارەکانیش بەسامانەوە کامەران بن.

ئەی ئەستێرەی خەزنەوەر! ئەمە ئەو ئاواتەیە کەبەرەو ناخەکانم دەکاتەوە، وەك تۆ هـەموو ئێوارانێـك بـەودیوی دەریاکـان دا شـۆڕدەبیتەوەو ڕووناکی‌یەکـەت دەگـری بەکۆڵتـەوە بـۆ ئـەو دیـوی خـوارەوە لەجیـهان- دەبـێ منیـش چـاو لـەتۆ بکـەم‌و ئاودیوبم..بەگوتەنی ئەو خەڵك‌و خوایەی لەتەکیان دا تێ دەکەمەوە، دەبێ بۆخۆم لێی هەلاژێم.

پیرۆزبایی لەکاسـەی کـەیل بکـە.. کـەزێڕاوی ڕەوانـی لێ دەڕژێ‌و بلێسـەیەك لـەدڵ خۆشـیت بەسـەر ئاسـۆی بـەریندا دەپژێنـێ.. بڕوانـە ئـەو کاسـەیە! گەرەکی‌یـەتی دیسـانەوە هەڵقولێتـەوە.. زاراش گەرەکی‌یـەتی بـەمرۆڤی سـەر هـەڵ داتـەوە. بەورەنگـە زاراش بۆ نەدیو ئاوابوو.

٢

زارا لـەچیاوە داتـرازا، تاگەیشـتە دارسـتانەکە تووشـی کـەس نـەبوو. لـەوێ پـیرێك پەیدا بـوو کـەبۆ هـەندێ بنـەگیا و پـەلاش هـاتبووە دەرێ، خـێرا هاتـە بـەردەمی‌و پێـی گوت:

–لەبیرەوەریی من دا ڕێبوارێکی نامۆ نی.

ئەوجا وەك لەگەڵ خۆی بدوێ تێ هەڵ چووەوە:

–دەساڵێك دەبێ هەر ئەم کابرایە لەم شوێنەوە ڕابوورد بـەڵام لـەمڕۆی دا بێجگـەی خۆیەتی وەك لەدوێنێی‌دا!

ئەوسا خۆڵەمێشـەکەتت هـەڵگرت بـۆ چیا.. ئـەی ئێسـتا بەئاگرەکەتـەوە بـۆ شـیو دەگەڕێیەوە؟..

ئەرێ تۆ سڵ ناکەیتەوە تووشی سزای ئاگر هەڵگیرسێنی بی؟

ئەوە زارایەو ناسیمەوە! ئەوە چاوە بێگەردە کانی‌یەتی ئەوە لچولێوەکانی کەباری قێزو بێزیان لێ نەنیشتووە...ئەوەتانێ بەهەنگاوی سەما کەرانەوە دێتە بەرەوە؟!

بیچمی زارا گۆڕاوە؛ نەفسی خۆی ساواکردووەتەوە، زارا بەڕاستی بێداربوویتەوە! کەواتە لەنزیك خەوتووە کانەوە کارت چیە؟

وەك یەکێك خۆی نوقمی دەریا بکاو دەریاش باری قورسی لەکۆڵ بکاتەوە، بۆخۆت لەتەریکیی دا دەژیای کەچی ئەوا دەت بینم ڕوو لە وشکانی دەکەی. دیارە گەرەکتە ملی خۆت بەسەر زەوی‌دا کێش بکەی‌و دەست بەردەری هەر کەسێك بێ بتگریّ بەکۆڵی‌یەوە.

لێی بەوەڵام هات: بەڕاستی مەردومگەلەکەم خۆش دەویّ.

پیری دانا گوتی: لەبەر ئەوەی نوقمی خۆشەویستیی ئەو خەڵکە بووبووم بەگۆشەگیری رووم لەم جەنگەڵە کرد، ئائێستاش خۆشەویستی یەکەم بەلای خوادا باداوەتەوە، بەباوەڕی من مرۆڤ بوونەوەرێکی ناتەواوە، هەر کاتێ خۆشم بویّ خۆشەویستی‌یەکەی دەم کوژیّ.

زارا وەڵامی دایەوە: ئێستا کیّ باسی خۆشەویستیت بۆ دەکا! من تەنیا بۆ ئەوە دەربەستی خەڵکم، بە دیاری‌یەوە سروەیان پیّ ببەخشم.

دانای قدیس گوتی: نەکەی هیچیان پیّ ببەخشی! بۆتۆ واخاسە لێیان وەربگری‌و بارسووکیان بکەی، ئەمە بۆ ئەوان باشترە .. سەرەڕای خەنی کردنی بەشی خۆت، لەو خێرو بێرە. ئەگەر ناچاری بەخشینیش بووی بالەپێشەوە داوات لیّ بکەن ئەوجا خێریان پیّ بکە.

زارا:-کەخۆم هێندە هەژار بووم‌و هەژاری یەکەم ڕێی دام ببمەخێرەومەند ئەوسا بەرات دەبەخشم.

قدیس دایە قاقاو بەگاڵتەوە گوتی :

-کەواتە هەوڵ بدەو ڕازی‌یان بکە گەنجینەکانت لیّ وەربگرن! ئەوان سڵ لەو کەسانە دەکەنەوە کەلەم جیهانی‌یانە دابڕاون.. ئیدی باوەڕناکەن ئێمەمانان بەراتیان پیّ ببەخشین. کەبەسەر شەقام دا دەروێشێك شەقاو هەڵ بهێنێتەوە لەگوێی مەردومگەلەکەدا ترپەیەکی سیر دەزرنگێتەوە! لەسەر خەوگاکانیان گرمۆڵە دەبن‌و بەپرسیارەوە دەچپێنن:-

دەبیّ ئەو دزە بۆ کویّ خۆی کێش بکا؟!

نەکەی لەو خەڵکە نزیك ببیتەوە، لەم جەنگەڵەدا شوێنی خۆت بەجیّ مەهێڵە، بۆ تۆ واباشە بگەڕێیتەوە بۆ ملوموش لە- لەوەرگای ئاژەڵەکان دا..گوایە ڕازی نابی تۆش وەك من ورچێك بی لەو ورچانەو پەلەوەرێك بی لەو باڵندانە؟!

زارا پرسی: ئەری کاری قدیس لەم جەنگەڵەدا چیە؟

قدیس:-من، سروودان دەهۆنمەوەو دەیان لاوژێنم..لەحاڵێك دا ڕازی خۆم لەنێوان پێکەنین و گریان دا دەپێچمەوە خۆم بەشوکرانە بژێری خوا دەزانم، چونکە بە رازان و گریان و سروود چڕین و خەنین ستایشی خوای پەروەردگارم دەکەم.. لەگەڵ ئەوەشڕا ئەدی ئەو دیاری یەی تۆ بۆمان دەهێنی چیە؟.

زارا بۆ قدیس دانەوی‌یەوەو گوتی:

-ئەرێ چیت بدەمی؟! وازم لێ بێرە، باخێرا لێت بتەکمەوە نەوەك شتێکت لێ وەربگرم. ئا بەم ڕەنگە وەك دوو ساوا بەپێکەنینەوە لێك ترازان.

کەزارا بەتەنێ مایەوە لەدڵی خۆیدا گوتی:

بەڕاستی شتێکی سەیرو سەمەرەیە! ئایە ئەم پیری جەنگەڵ نشینە بەخێری گیانی هێشتا نەی بیستووە کەئەو خوایە مردووە؟! [٣]

-٣-

لەکاتێکدا زارا گەیشتە نزیك شارێك لەجەنگەڵەکەوە دیتی ئەوا مەیدانی شار جمەی دێ لەخەڵك، تومەز لەوەوبەر جاڕیان ڕاهێشتووە کە پاڵەوانێك دادەبەزێ و گەمەو یاری دادەمەزرێنی زاراش لەنێو حەشامەتەکەدا ڕاوەستاو خوتبەی دا:

-من هاتووم هەواڵی ((مرۆڤی باڵا))تان پێ ڕابگەیەنم، مرۆی ئاسایی تەنیا بوونەوەرێکەو دەبێ بکەوینە سەرووییەوە..ئەی ئێوە چیتان ئامادە کردووە کەلێی وەپشت کەون؟

هەموو بوونەوەرێك شتێکی لەخۆی بەدی هێناوە کەلێی بالاترەو گەرەکتانە ببنە نزماوێك و تەگەرەبخەنە شالاوی گەورە شەپۆل لەخۆڕادان و کشاندا. لەباتی ئەوەی تەکان بدەن سەرووی مرۆڤ بکەون، مەیلتانە بۆ دۆخی ئاژەڵ بەرودووا ببنەوە. ئەرێ کە مەیموون هاوزای مرۆڤ بێ بۆی نابێتە مایەی شەرمەزاری؟

---

[٣] ئەمە هەنگاوی یەکەمە. لەمەولا دەزانین کەنێتشە بەگوتەی خۆی چ خوایەك دەمرێنی..یان دەبێ ئەم فەیلەسووفە بەرەو ڕووی چ خوایەك ببێتەوە کەلەنیهادی مرۆڤ دا بی دۆزێتەوە؟!

ف.ف=فلیکس

ڕێگەیەکتان گرتووە ئەمپەڕی کرمەڵانەو ئەوپەڕی مرۆگەلە، هەرچۆنێ بێ خۆتان بەزوربەی ئەو سیفەتانە ڕاگرتووە کە پڕاوپڕی کرمە زەمینەکانن.. لەڕابردووش دا لەتوخمی مەیموون بوون.. تائێستاش مرۆڤ لەمەیموونایەتی دا لەسەگسارو مەیموونەکان ڕەسەنترە!!

زۆرینەتان لەدانایی‌دا بریتی‌یە لەبوونەوەرێکی تێ چڕژاو کەناچێتەوە سەر ڕەچەڵەکی ڕێك و ڕەوان..گیراوەیەکە لەڕووەك و تارمایی. داواناکەم مرۆڤ ببێتەوە تارمایی و ڕووەك. هاتووم بانگی مرۆڤی بالاً-تان بەگوێ‌دا هەڵ دەدەم. چۆن واتا لەقەبارەو گوتەیە، مرۆڤی بالاًش لەزەوی‌یە، کەواتە بەویستی خۆتان مرۆڤی بالاً بکەنە واتاو گیانی ئەم زەمینە.

براینە! هانام هاوردووە: دڵ سۆزی یەکەی لەمەڕخۆتان بۆ زەوی بهێڵنەوە..بڕوا بەئەوانە مەکەن کەبەئومێد کردن و بەرتەمای هەڵ کشاو بۆ ژوور زەوی منەتبارتان دەکەن..ئەوانە مەحاڵ و نەشیاوتان بۆ پاساو دەدەن وبەژەهر دەتان سوونەوە.. ئەوجا لێی بزانن و لێی نەزانن ئەمە کردەوەیانەو ژیان لەبەرچاو دەخەن. ئەوانە ژەهریان لەهەناو گەڕاوەو لەگیانەلاً دان.. زەوی یان پێوە شەکەت و ماندووە.. ئیدی بالەزەوی هەڵ کەنێن و سووکە بار بێ.

جاران گیان سوکانە سەیری لەشی دەکرد.

ئەوسا خۆ نازی‌یە نەبوو مەودا بەمەزنایەتیی ئەو سووکایەتی‌یە بدا. گیان بەئاواتی لەشێکەوە بوو لاژ و دزێوو برسی بێ، وای دەزانی بەو ئاواتمەندی یەوە لەو لاژکە لەشەو ئەو زەوی‌یەی بەسەر یشی‌دا دەجوڵێتەوە ئازاد دەبێ. ئەو گیانەش- بەچەشنی ئەوەی بۆ لاشەکەی دەخواست- ریوەڵەیەکی دزێوە. لاژگە گیان وادەزانێ کە ئەوپەڕی خۆشایەتی‌یەکەی لەستەم و سەخت گیریی خۆی‌دا پەنا داوە!

براینە! گوایە گیانتان هەروەك ئەو گیانە نیە؟ ئەی لەشەکانتان پێتان ڕاناگەیەنن کەبریتین لەپەڵۆخی و سەرشۆڕی..دیسان ئەو لەخۆ بایی بوونەشە کە سەرنج بۆ بەزەیی پێدا هاتنەوە ڕادەکێشێ؟

ئەم مرۆڤە بریتی‌یە لەخەوشە گۆلاوێك مەگەر کەسێك بووبێتە زەریایەکی بەرزە شەپۆل ئەوجا دەتوانی ڕێ بەتێڕژانی ئەو گۆلاوە بدات و پیسیش نەبێ.

فێربن کەمرۆڤی بالاً کێ‌یە؟

هەر ئەو زەریایەیەو لەناخی دا سووکایەتی‌یەکانی تێدا دەخنکێنن.

ئایا بەتەمان بگەنە سەراسایەك لەو سەراسایە مەزنتر بێ؟![٤]

ئێستا کاتی ئەوە هاتووە سووك بینی لەنێوتان دا گوڕبستێنی.. دوای ئەوەی کە نامووستان وەك هۆش‌و پەسندایەتی تان بەرەو چارە قورسی‌و نەفرەت هەڵ گەڕانەوە.

وەختی خۆتانە بڵێن: دەربەستی ئەو شەرەفەنین، تەنیا بریتی‌یە لەسەر شۆڕی‌و پەڵۆخی‌و قرمنی، لەکاتێك دا دەبێ نامووس پاکانەی خودی ژیان بکا.

وەختی خۆتانە هەریەکەو بڵێ: دەربایستی هێزە ژیری‌یەکانم نیم ئەگەر وركی دانایی نەگرن شێرەکە برسی بێ..ئێستا ئەوانیش بریتین لە سەرشۆڕی‌و پەڵۆخی‌و قرمنی.

وەختی خۆتانە هەریەکەو بڵێ: دەربایستی داد وەریم نیم؛ دادوەر هەرپڕینچك دەهاوێژێ‌و هەڵ ناگیرسێ.

وەختی خۆتانە هەریەکەو بڵێ: دەربایستی میهرەبانی نیم؛ ئەدی بەزەیی هەر ئەو ((خاچ))ە نیە کەمرۆڤ دۆستی لەسەر چوارمێخە دەدرێ؟ لەگەڵ ئەوەش ڕا هێشتا میهرەبانی‌یەکەم بۆسەر ئەو خاچە هەڵی نەبڕیوم.

ئایە وێنەی ئەمەتان گوتووەو بانگەوازتان بۆ هەڵداوە؟.. خۆزی گوێم لێ دەبوون کەبەم نموونانەوە دەتان قوولاند!

ئەوەی بەسەر ئاسماندا دەقیڕێنێ بریتی‌یە لەلووت بەرزیتان نەك هەڵەکاریتان..بریتی‌یە لە هەتەربوونتان بەتایبەت لەسەر کارخراپیتان.

کوا ئەو کڵپەیەی زمانەتان بۆ دەهاوێژێ‌و پاکژتان دەکاتەوە..کوا ئەو شێتی‌یەی داتان دەگرێتەوە؟!

–ئا ئەوەتام هەواڵی مرۆڤی باڵاتان پێ ڕادەگەیەنم.

–هەر ئەو بڵێسەیەیەو هەر ئەو شێتایەتی‌یەیە.

---

[٤] سەراسا : المعجزە. هەندێ نووسەر ((پەرجوو))ی بۆبەکاردەهێنن. بەلامەوە ((سەراسا)) لێ یەوە نزیك بێ. ئالانی

هێشـتا زارا لـەدواندان نەوەسـتابوو، لـەنێو جەماوەرەكـەدا دەنگـێ بـەرزەوە بــوو گوتی:

((ئـەوەی لـەبارەی پاڵەوانەكـەوە بیسـتمان بەسمانـە. كەواتـە باخۆی دەرخـاو بێتـە بەرچاومان))

كەپۆڕەكـە دایـە هـاڕەی پێكـەنین و گاڵتەبە –زارا– ئـەوجا پاڵـەوان بـۆ یاریيـەكانی هاتە بەرەوە، لەو باوەڕەشدابوو كەبابەتی قسەو باسەكە هەر ئەو بووە!.

زارا بەحەپەساوە چاوێكی بەگرۆهەكەدا گێڕاو گوتی:

ئەم مرۆیە هەر ئەو شریتەیە كەلەنێوان گیانەوەرو مرۆڤی باڵادا ڕایـەڵ كراوە..هـەر تەنافەیە بەسەر زەندۆڵ و دۆزەخەدا شەتەك دراوە.

تـــێ پـــەڕبوون بـــۆ ئاســـتی بەرانبـــەر فەلاكەتـــە..مانـــەوە لەچـــەقی ڕێگـــادا مەترسی‌یە..لەئاوڕدانەوەدا بۆ دوواوە، لەپاش گەزبوونـەوەدا، لەهـەموو وێسـتەیەك دا مەترسی‌یەو لەترسناكی‌دایە.

گەورایەتی مرۆڤ لەسەر ئەوە بەندە كەمرۆڤ بەردەبازەو ئامانج نیە، ئەوەی لەودا بەردڵ دەكەوێ هەر ئەوەیە كەڕێگەو ئاسۆیەكی ئاودیوە.

من ئەوانەم خۆش دەوێن كەلەژیان دا بێجگە لە نـەمان ئامـانجی دیكـەیان نیـەو بۆ ئەودیوی ژیـان تـێ دەپـەڕن. ئەوانـەم خۆش دەوێـن كەسووكایەتی‌یان مەزنــە چونكـە خۆیـان مــەزنن. ئـەو پەرسـتایانەم° خـۆش دەوێـت كـەوازو شـەوق وەك تـیری كـەوان فرتـەیان پێ‌دەكا بۆ بـەری ئەوبـەر ئەوانـەم خـۆش دەوێـن لـەودیو ئەسـتێرەكەوە دوای زانیاریی شتێك ناكەون كەبۆ نەمان بانگیان بكا یـان بـۆ خـۆ بـەخت كـردن گاڵیـان بـدا، چونكە خودی خۆیان بۆ زەوی دەكەنـە قوربـانی تـاڕۆژێ لـەڕۆژان ئـەم زەوی‌یـە دەبێتـە میراتی مرۆڤی باڵا.

كەسێكم خۆش دەوێ بۆ فێربوون بژی‌و بەپەرۆشی زانیاری‌یـەوە بـێ تـا لـە دووای خۆی پیاوی باڵا بژی. ئەمە مەبەستی زانیارە لەئاوابوونی دا.

° پەرستا= عابد، متعبد: ئاوەڵناوی كارایە بەزرە ریژی زانین–زانا، توانین–توانا، خستمەكار. ئالانی

کەسی کاراو داهێنم خۆش دەوێ کەمەنزڵ بۆ مرۆڤی بالا بنیاد بنێ و هەموو گیانەوەرو ڕووەکی سەر زەوی هەر بۆ ئەو ئامادەبکاو لەپێشوازی دا بێ..ئەمە مەبەستی زانیارە لەئاوابوونیدا.

ئەوکەسەم خۆش دەوێ کەپەسندایەتی لەلا ئازیزە پەسندایەتیشی بەرتەما بوون (گموح)ە، بۆ ئاوابوون کە تیرئاژنی ئارەزووەکانییەتی.

ئەو کەسەم خۆش دەوێ کەلەگیانی خۆی پزیسکێك گل نەداتەوە بۆ نەفسی خۆی بەرەو ئەوە باداتەوە تاسەرپاکی خۆی دەکاتە گیانێك بۆ پەسندایەتی (فچیلە) خۆی. بەم ڕەنگە گیانی بەشاڕێدا تێ دەپەڕێنێ.

ئەوکەسەم خۆش دەوێ کەپەسندایەتی خۆی ئارەزووەکانی پێك دەهێنێ بەم پەسندایەتییە حەزی لەدرێژبوونەوەو کورت بوونەوەی ژیانییەتی.

ئەوکەسەم خۆش دەوێ نایەوێ گوژمەیەك پەسندایەتی هەبێ؛ چونکە لەو گوژمەیەدا ئەوەی لەیەك پەسندیدا هەیە پترە لەوەی کە لەدوو پەسندی دایە، تاکە پەسندی یەکیش) ئاڵقەیەکەو ژیانی تێدا پەیوەست دەبێ.

ئەوکەسەم خۆش دەوێ کەبەخشندەی گیانییەتی و بەتەمای پاداش و سوپاس نییەو داوای ناکاتەوە. هەمیشە بەخشەو بیر لەخۆمانەوە ناکا لەسەر زاتی خۆی.

ئەو کەسەم خۆش دەوێ کەلەکاتی مۆرە کەوتنی تاوڵەدا بۆ ماوە نیگایەك سەرمەزار دەبێ بەهۆی گزی دەستەوە دەکەوێتە گومانەوە. نموونەی ئەو کابرایەی وازی لە ئاوابوونە.

ئەوکەسەم خۆش دەوێ کەبەڵێنی ئاگرین دەداو پاشان کارەکەی لەبەڵێنەکەی تێ دەپەڕێ. نموونەی ئەم کابرایەش وازی لە ئاوابوونە.

ئەوکەسەم خۆش دەوێ کاری پاشینە پاساو دەداو بەرگری لەپێشینە دەکا چونکە بەو کارە خۆی بەتۆڵەی هاوتافی خۆی دەسپێرێ. ئەویش لەوانەیە کەوازیان لەئاوابوونە.

ئەوکەسەم خۆش دەوێ کەبەگلەییەوە جاڕی خۆشەویستی بۆ پەروەردگاری خۆی دەدا؛ کەواتە گەرەکە بەخەشمی ئەوپەروەردگارەی بەهیلاك چێ.

ئەو کەسەم خۆش دەوێ کەسوێ دەگا بەبرینی ناخی گیانی؛ ئەوسا بەسووکە ڕووداوێك لەنێو دەچێ.. نموونەکانی ئەمیش بەبێ دڕدۆنگی بەسەر سیڕاتا گوزەر دەکەن.

ئەوکەسەم خۆش دەوێ کەنەفسی سەردەکاو لەخۆی بێ ئاگادەبێ. ئەوجا بەهەموو شتێك هەمە گیر دەبێ و لەنێوی‌دا دادەوەشێ و تێدادەچێ.

ئەوکەسەم خۆش دەوێ هۆشی ئازادەو دڵی ئازادە.. بەو ڕادەیەی مێشکی دەبێتە هەناوی دڵی.. دڵیشی بەرەو نەمان پاڵی پێوە دەنێ.

ئەوانەم خۆش دەوێن کەلەو دڵۆپە قورسانە دەچن پەیتا پەیتا لەو هەورە ڕەشانەوە دادەبارن کەبەسەر خەڵکەوە بەخش بوونەتەوەو پێش هەواڵی چەخماخە ئەدەن و ئەدیو دەبن. منم بەهەورە تریشقە باخەبەرتان دەکەم..منم ئەو دڵۆپەی لەگشت پۆشەوە دابەزیوە. ئەو هەورە تریشقەیەی بەموژدەوە پێتان ڕادەگەیەنم بریتی‌یە لەمرۆڤی باڵا.

٥

پاش ئەوەی زارا ئەو قسانەی بۆ مەردووم گەلەکە کردن چاوی پێداگێڕانەوەو کڕومات بوو. لەدڵی خۆی‌دا گوتی:

پێکەنین گرتوونی ..ئەوەی دەیبێژم تێی ناگەن! خۆ ئەو دەنگەش نیم شایەنی ئەو گوێ یانەبێ.

ئایە دەکرێ گوێچکەیان بئاخنم تاخۆیان بەچاو بیستن ڕادەهێنن؟ یان پێویستە وەك ئامۆژگارەکان چۆن سەرنج بۆ ڕۆژووەوان لێ دەدەن منیش بەوتەرزە بی‌کەمە شیخەو هوریا؟!

دەبێ ئەوخەڵکە شتێکیان هەبێ شانازی پێوەبکەن.. دەبێ ئەو مایە شانازی‌یەیان چی بێ؟!.

دیارە ئەو شتە بە(شارستانێت) ناودێر دەکەن؛ تاوەکو خۆیانی پێ لەشوانە وێڵەکان هەڵاوێرن.. هەر لەبەر ئەوەیە کاتێ لەمیانی قسەم لەگەڵیان دا بێژەی

سووکایەتیم بەگوێدا دان لێی دەسڵەمنەوەو نەبان دەبن؛ کەواتە لەمەودووا باسی ئاغری‌و لەخۆبایی بوونیان بۆ دەکەم!

ئیدی لەبارەی سوکترین بوونەوەرەوە..لەبارەی دووا مرۆڤەوە قسەیان بۆ دەکەم، ڕووی لەجەماوەر کردوو گوتی: مرۆڤ سەرەی ئەوەی هاتووە-ئامانجێك بگرێتە بەرچاوی خۆی. کەزەوی پاشماوە زەخیرەیەکی هەبێ وەختی ئەوەیەتی شتێ دابچێنێ کەبەرزترینی حەزەکانی لێ سەوزببێ..ڕۆژێك دێتە پێشەوە ئەو زەخیرەیەش نەمێنێ‌و زەوی تووشی نەهاتی‌و قاتی‌یەك ببێ هیچ گەورە درەختێك نەتوانێ بەسەریەوە خۆی ڕابدا.

وای بۆ خۆمان! ئەو کاتانە نزیك بوونەتەوە کە- کەوان تەڕن بەتیر بکاو ژێیەکانی خاو ببنەوە، مرۆڤیش نەتوانێ تیری حەزو وازی خۆی بەرەو ژوور بکاتەوەو بەسەر ئادەمی‌یەتەوە سووڕبخواتەوە.

ڕاستی دەبێژم: ئەستێرەی درەخشان لەمرۆڤەوە دەرناچێ بۆ جیهان لەکاتێك دا ئەو سەدیمەی تێیدا ماوەتەوە بەرەو نەمانە.. لەگەڵ ئەوەش ڕا ئەو سەدیمەتان هەر تێدا ماوە.

وای بۆ خۆمان!

ئەو کات‌و ساتە هاتە بەرەوە کەمرۆڤ هەرگیز نەتوانێ بەرەو جیهان پاڵ بەئەستێرەکانەوە بنێ.

وای بۆ خۆمان!

زەمانی مرۆڤی سووك نزیك بۆتەوە، کەخۆداری دەکا لەخۆ ڕیسوا کردن دا.

گوێ بگرن! ئەوەمنم کەلەبارەی دووا مەردومەوە باخەبەرتان دەکەم. بێت‌و کەسێ بوەستێ‌و لەبەرخۆیەوە بپرسێ نازانێ:

ئەوە خۆشەویستی‌یە یان داهێنانە.. ئەوە حەزو ئارەزوویە یان پرتەوی ئەستێرەیە؟!

لەو زەمانەدا دێت‌و زەوی گچکە دەبێتەوە، ئەو دووا مەردومەی دەبێتە ژیوارێك بۆ دەورو بەرەکەی لەبان زەویەکەوە بازدەدا وەجاخی ئەو مەردوومە بنەبڕ نابی.. وەجاخێکەو لەکێچ دەچێ، دوا مرۆڤیش تەمەن درێژتری ئادەمیزادە

خەڵکی دووا زەمان بەچاولێك داگرتنەوە دەڵێن: بەڕاستی ئێمە بەختیاریمان داهێنا.. بەڵا بەختیاری!

ئەو گرۆهە لەو شوێنانەی ژیانیان تێدا سەختە ڕەویان کرد چونکە هەستیان بەپێویستی گەرمایی کرد..وایان پێ هات هەریەکەو خۆی لەهاوسێکەی بخشێنێ.. هەمووشیان پێویستیان بەگەرمەوەبوونە.

ئەوان بە وریایی خۆیان لەژیانەوە دەگلێنن.. چونکە لەچاوی ئەوان ڕا ترس‌و نەخۆشی هەڵەیە، کامیان لە بەردو مەردوم هەڵەنگوێ لەدەست شێت بوون قوتاری نابێ.

ئەوان لەپێناو پەناگەی خەونەکان دا لەهەرکوێیەك بێ کەمە ژەهرێك پەیدا دەکەن‌و لەپێناو خۆشایەتی مەرگیش دا یەك ژەم بەشی خۆیانی لێ هەڵ دەمژن.

ئەگەر ئەو کارەشیان بەجێ هێنا تەنیا بۆ دڵ دانەوەو گوزەراندنە خۆشیان لەوە دەپارێزن نەوەك ئەو دڵ دانەوەیە بیان گەیەنێتە سنووری خۆشەکەت کردن.

کەسێکیان تێدا نیە ببێتە دەوڵەمەند[٦] یان ببێتە هەژار، چ دەوڵەندی‌و چ هەژاری مایەی داهێزان‌و بێ هێزین، نیشانەی بەرتەمای فەرمانداری بێ یان بەنۆکەری ڕازی بێ..هەردووکیشیان شلوق‌و سەغڵەتکارن.

لەوێ تاقە شوانێك لەگۆڕێ نیە، هەرچی هەیە تاقەمێگەلێکە هەرکامێك لەوانە بەرەوڕووی یەك ئارەزوویە. کەواتە یەکسانی لەنێو هەمووان دا بەرکەماڵە. کەسێکیش هەستی لەگەڵ هەستی کۆمەڵ داجودابێ ئەوا بەکەیفی خۆی بەرەو شێتخانە مل دەنێ.

مەکر بازەکانی ئەو خەڵکە بەچاو لێ داگرتنەوە دەڵێن کاتی خۆی گشتیان شێت بوون، ئەم گرۆیە لەبەر ئەوەی کەپەندی خۆیان وەرگرتووە بەتەواوی زرنگن.. بەگاڵتەو لاقرتێوە بەرەو ڕووی قەوماوەکان دەبنەوە، ئەگەر ناکۆکی یان لێ پەیدا بوو بەناوی ئاشت بوونەوە کۆتایی پێ دەهێنن..ئەم خۆپارێزیەشیان لەبەرخاتری گەدەیانە نەبەشکم نەخۆش کەوێ‌و بەلای لێدا.

ئەو خەڵکەی ئەوێ گوژمەیەکی کەشیان هەڵ گرتووە بۆ شەوانە.. بەلام لەپێشەوە بەتەنگ تەندروستی خۆیانەوەن.

((بەختیاریمان داهێناوە..بەختیاری!)) ئەمەیە کەبە چاوداگرتنەوە گەلەمەردومی دوا ڕۆژ دەی بێژێ.

---

[٦] یان کەسێکیان تێدانیە بەیانیان بەدەوڵەمەندی یان ئێواران بەهەژاری بباتە سەر.

ئالێرەدا زارا دووایی بەگوتارەکەی هاورد، یان بلێین ئەمە سەرەتای خوتبەکەی بوو. ئەوجا قوولەو قریوەی حەشامەت ئەوناوەی کەڕ کرد کەدەیان گوت:

((هۆ کابرا! ئەو پیاوەی لەمەڕ دووایيمان پیشان بدەو بەچەشنی ئەو بمانکە بە خەڵکی دوا زەمانە..ئیدی با مرۆڤی باڵاش هەر بۆ تۆبێ و ئێمە نەمان گەرەکە))

بەڵام زارا بەمۆنی لەبەردەم حەشامەتێك دایە کەئەو جۆرە گیانە باڵی بەسەردا کێشاوە ماتەمینی دای گرت و لەدڵی خۆیدا گوتی:

بەڕاستی ئەوانە لەقسەی من ناگەن.. ئەو دەنگەش نیم کەئەو گوێ یانە پێیان خۆش بێ!))

لەمێژە لەو کەژانەدا ژیانم بەسەر بردووە، لەو مەودایەدا گوێم ڕاهاتووی ووشەی دەرەختەکان و هاژەی کانیاوەکان بووە.. ئێستاش کە قسە بۆ ئەم خەڵکە دەکەم وەك ئەوە وایە شوانە بزنان بدوێنم!

هەر وەك پۆپەی چیاکان سەرپۆشیان سپێدەی بەیانە گیانە بێ گەردەکەی منیش نوور پۆشە .. بەڵام وام هەست پێ دەکەن تویێی دڵم سەهۆڵبەندانە.. وادەزانن لێبووکێکم و گەپی دڵ تەزێنم بۆ هاوردوون.

ئەوانە چاوم تێدەبڕن و دەتریقێنەوە..لێگەڕێ! لەدڵیان دا شۆڕشی قینەو بەسەرلێویانەوە بزەی بەفرینە!!

٦

ڕووداوێك گشتی دەم بەست کردن و چاوەکانیانی پێ زیت بوونەوە، ئەوەبوو کە پاڵەوانەکە دەستی بەیاری کرد: لەدەلاقەوە دەرپەڕی و بەسەر ئەو تەنافەدا دەستی بەڕۆیشتن کرد کەلەنێوان دوو بواروو=بورج دا ڕایەڵ کرابوو بەسەر ئەو مەیدانەو سەیران کەران دا دەی ڕوانی. هێمان نەگەیشتبووە نێو قەدی تەنافەکە بۆ جاری دووەم دەلاقەکە کرایەوەو لاوێکی لێ دەرچوو، وەك لێبووکان خۆی لێ ڕەنگاندبوو، پێ بەپێ دوای پاڵەوانە کەوت و دەی قێڕاند:

-ها-شەلە! بۆ پێشەوە..هۆ-تەمەڵ! بۆ پێشەوە.. دەی- ریابازی دەمووچاو مۆن! تێ تەقێنە تالینگە کەوشەکانم لەتەکت دا نەکەوتوونەتە گەمە. ئەی ئەگەر وانیە

لەنێوان ئەو دوو بورجەدا کارت چییە؟.. ئەی نازانی لەنێو ئەو بورجەدا[٧] بەشت زیندانە؟.. هۆ-کابرا! ئەوە ڕێگا لەو کەسە دەبەستیت کە لەتۆ بالأترە؟!

کوڕە لاوەکەو تاقسەیەکی بکردایە هەنگاوێکی دی دەهاتە بەرەوە، تاهێندەی باڵێکی مابوو بگاتە پاڵەوانەکە. ئەوجا کارەسات بەرپابوو، دەمی هەمووانی دادروو، چاویان زەق بوونەوە. هێندەی پێ نەچوو کوڕەکە وەك جنۆکە قیژاندیو بەسەر تەگەری ڕێگاکەدا بازێکی دا. کەپاڵەوانەکە زانی مێملەکەیسەرکەوتووە، لەگێژەوەهاتو قاچی لەتەناف ترازاو ئەو چڵە ڕانگەیەی لەنگەری پێ ڕادەگرت لەدەستی کەوتە خواریو کابراش لەحەواوە بەربووەو چوارپەلی لەبڵندانییەوە چەخەیان دەکرد.

وەك دەریایەك زریانی لێ هەڵ بکا ئەوحەشامەتە شەپۆلی دایەوە..خێرا بەدووادا تێکیان کردەوە..لەو شوێنەدا کەلاشەکەی بۆ دەهاتە خواریێ ڕەوینەوە.

..بەلأم زارا جووڵەی بۆ نەکردو لاشە لەبەردەمیدا کەوت بە زەویداو تێك شکا. بریندارەکە جاریێ گیانی تێدا مابوو ..ئەوەندەی نەخایاند هۆشێکی پێدا هاتو دیتی: ئەوا زارا لەپەنایەوە هەڵ کورماوە، سەرێکی هەڵ بڕیو گوتی:

ئەوە چ دەکەی لێرە؟.. دەم زانی کەڕۆژێ لەڕۆژان شەیتان شەقاوم تێك با هەڵ ئەداو هەڵم ئەدێرێ، ئەوەتا ئێستاش بۆ دۆزەخەکەی خۆی کێشم دەکا؛ گوایە تۆش گەرەکتە ڕێگای لێ بگری؟!

زارا گوتی:

هاوڕێم! بەناموسم ئەوەی تۆ دەی لێی نە بووەو نە هەیە. نەشیتان هەیەو نەدۆزەخ هەیە؛ ئیدی گیانەکەت خێراتر لە لەشەکەت دەمرێو دەبرێتەوە؛ کەواتە لەئێستا بەولاوە لەهیچ مەسێ.

کابراکە بەگومانەوە چاوێکی هەڵ بڕیو گوتی:

بێتو ئەوەی تۆ دەیڵێیت ڕاست بێ ئەوا لەگەڵ گیان دەرچوونم دا هیچ شتێکم لەکیس ناچێ. کەواتە بریتی بووم لەئاژەڵێكو بەتێهەڵدان هەڵ پەڕیومو لەوەڕی چاکیشم خواردووە.

---

[٧] وشەی ((برج)) لەبنج دا ((بورگ))ەو لەباڵەخانەکانی گوندییانی دێرینمانەوە سەری هەڵداوەو بەرەو ئەورووپاش ڕەوی کردووە. لەبەعەرەبی کردنیدا فۆنێمی (گ) کراوەتە (ج). ئالانی

زارا پێی گوت:

نەخێر کارەکە وەهانیە کەتۆ دەی لێی بەڵکو- خۆفڕێدانە مەترسی-ت کردووەتە پیشە، ئەمەش نابێتە مایەی نەنگی، پیشەی ئێستاشت هەر ئەوەیە کەنەمێنی. ئەوجا لەبەر خاتری ئەوە بەدەستەکانی خۆم دەت نێژم. چونکە لەگیانەڵادابوو متەقی بۆ نەکرا، ئەوە نەبێ کەدەستی بزاوت بیخاتە لەپی زاراوە تا بەسوپاس گوزارییەوە ماڵاوایی بکا.

٧

ئێوارە پەردەی تاریکی بەسەر مەیدانەکەدا بەردایەوە ئەو سەیرانچیانەی بەهۆی خۆ تێ هەڵ قوتانو ترسەوە هەراسان بوو بوون بڵاوەیان لێ کردو زاراش بەتەنێ بەدیار مردووەکەوە لەسەر زەوی لێی دانیشت لەبیرکردنەوەی خۆیدا ڕۆچوو.. نەی زانی کات چەندی لێتێ پەڕیوە تا کزەبای شەو لێی هەڵ کردو لەگەڵ خۆیدا کەوتە رازان:

ئەی زارا! لەڕاوی ئەمڕۆکەت دا سەرکەوتوو بووی، ئەوا خەڵکو خوات لەدەست چوو.. بەڵام لاشەیەکی ساردەوە بووت کردە نێچیری خۆت.

ژیانی مرۆڤ گیرخواردەی مەترسیو ئەنگیزە..لەژوور ئەوەش ڕا هەر بێ مانایەو هەڵخەرەوەیەك دەتوانێ ئەو ژیانە لەنێوببا.

دەمەوێ خەڵکی فێرە واتای هەبوونیان بکەم؛ تاتێ بگەن مرۆڤی باڵا چەخماخەی پرتەوە لەهەورە ڕەشەکانەوە: لەمرۆڤەوە. بەڵام هەر لەو خەڵکەوە بەدوورمو بیریشم لەزەینی ئەوانەوە هەردوورە.. ئێستاش من چەقی مەودایەکم لەنێوان شێتێكو لاشەیەکی بێ گیان دا.

شەو ئەنگوستە چاوە..دیسان ڕێگای زاراش تاریکە. ئەی هاوڕێی وشك هەڵاتو لەشەختەی خۆت دا! ئەوا بۆ شوێنێکت دەبەم کەبەدەستی خۆم وەت شێرم.

٨

زارا تەرمەکەی گرت بەشانەوەو ڕۆیشت.. هێشتا سەد هەنگاوێکی نەبڕی بوو کابرایەك تەنگی پێ هەڵ چنی، تومەز یارۆی هەڵخەرەوەی بورجەکەبوو، بەگوێیدا چپاند:

-زارا! ئەم شارە بەجێ بهێڵە؛ خەڵکەکەی بەزۆری لێت بەداخن: دادوەران پیاو خاسانی لەمەڕ ئێرە رقیان لێتەو بەچاوی دوژمن و قێزەون دەت نۆڕنێ. ئیماندارەکانیش لێت بەقینن دەڵێن تۆ مایەی مەترسی بۆ دڵو دەروونی ئەم جەماوەرە ڕەشۆکی‌یە. بەختت هەبوو کە مرۆگەلەکە گاڵتەیان پێ دەکردی چونکە وەك لێبووکان قسەت بۆدەکردن، لەوەش دا کەبوویتە هاوبەشی ئەم سەگە تۆپیوە هەر بەختەوەری. ئەوا ئەم جارەیان کەخۆت لەقەرەی ئەم دۆزەخەدا- ڕزگارت بوو.. بەڵام هەرگیز بۆ جاری دوووەم قوتار نابی، کەواتە ئەم شارە بەجێ بهێڵە دەنا سبەینێش بەسەر لاشەیەکی دیکەدا بازدەدەمەوە.

کابرا ئەوەی گوت و لەبەرچاو گوم بوو، زاراش بە شەقامی تاریك دا هەنگاوی هەڵدەهێنایەوە. کەگەیشتە دەروازەی شار لووتی بوو بەگۆڕ هەڵکەنەکانەوەو تیشکی چراکانیان تێ گرت، هەر کەزانی یان ئەوە زارایە پڕ گاڵتەو بەزمیان کردو گوتیان:

ئای-ماندوو نەبی زارا! ئێستا بوویتە گۆڕهەڵکەن. کارێ چاکت کردووە کەئەو سەگە تۆپیوەت گرتووە بەکۆڵتەوە.. نەوەك دەستە پاکیزەکانی ئێمە بەر ئەو مندارەوە بووە بکەون و گلاوبن.

ئەرێ زارا! ئەوە گەرەکتە خواردن لەبەردەمی شەیتان هەڵ گری؟ بی‌خۆ، نۆشی گیانت بێ..بەڵام شەیتان لەتۆ کارامەترە..لەوانەیە هەردووکتان بدزێو داتان پاچێو لرفتان بدا.

گۆڕ هەڵکەنەکان بەتێ هەڵڕوانینەوە دەوری زارایان دا ئەویش کرومات بەرێی خۆیدا ڕۆیشت، دووای ئەوەی بۆ ماوەی دوو سەعات بەنێو بێشەلاندا تێپەڕیو گەلە گورگی برسی دایانە چەقولوور، ئەوەندەی کە هەستی برسێتیەکەی جوولا! لەبەردەمی تاقە ماڵەیەك دا کەلەدەلاقەکانیەوە تروسکایی بەدی دەکرا-ڕاوەستاو گوتی: ((برسێتی گەزتوومی، وەك دزی نێو درك و داڵ لەشەوەزەنگ دا ئامبازم بووە.

برسێتی من هەوەس ئارایەکی سەمەرەیە؛ جار هەیە دوای نان خواردن یەخەم دەگرێ.. بەڵام ئەمڕۆ هەر لەبەیانی‌یەوە تائێوارە لێم تەکیوەتەوە نازانم تائێستا ئەو برسێتی‌یەم لەکوێ بووە؟!)) کەزارا لەدەرگای ماڵەکەی دا، پیرێکی چراوگ بەدەستی لێهاتە دەرێو گوتی : کێیە واهاتووە بۆلای منو ئارامگای بێ ئۆقرەم؟!.

زارا وەڵامی دایەوە:- ئێمە دوانین؛ زیندوێکو مردوویەك هاتووین خواردنو خواردنەوەمان بدەیتێ. بەدرێژایی ئەمڕۆ خۆراکم فەرامۆش کردووە. ئەوکەسەی برسیانیش تێربکائەوا هێزێکیش بەبەرخۆی دا دەهێنێتەوە، نەك من گوتەنی پەندیش هەر ئاوای گوتووە. پیرە دیار نەماو دواتر بەنانو شەرابەوە گەڕایەوەو گوتی:

بۆ برسیەکان ئێرە فرە چۆڵەوانی‌یە، بۆیە لێرە سەقام گیر بووم بەتەنێم تا ئادەمیو گیانەوەر ڕابکەنەلام. ئەدی فەرمووی هاوڕێکەت ناکەی لەتەکتا شێو بکا؟ وادیارە ئەو لەتۆ ماندوو ترە!

زارا گوتی:- هاوڕێکەم تەرمێکەو بۆمن کارێکی ئاسان نیە بی هێنمەوە سەر ڕەدای خواردن.

پیرە دای بەیەك دا:

ئەوە بەلای منەوە گرنگ نیە. ئەوەی لەدەرگای ماڵم دەدا چی بدەمێ دەشێ وەری بگری. دەی بەنۆشتان بێ بی خۆن !

زارا ملی ڕێگای گرتەوەو دووسەعاتێکی کەش ڕۆیشت. چونکە ڕاهاتووی شەو ڕەوی بوو لەبەر تروسکەی ئەستێرەکان دا جەمسەری ڕێگای بەرنەدا.. ڕاهاتووی ئەوەیە چی بەلاوە باش بێ تەواو زەینی بداتێ.

لەبەرەبەیان دا زارا گەیشتە دارستانێکی چڕی زەبەنگو جەمسەرە ڕێگاکانی بەردەمی لێ بزربوون، ڕاوەستا. ئەوجا بۆ ئەوەی لاشەکە لەپەلاماری گورگان بپارێزێ ترنجاندی‌یە کلۆرە دارێکی هێندەی بالآی خۆی.

دوواتر لێی هەلآژیاو برێ پەلآشی کردە سەرینو ئەوەندەی نەخایاند بەلەش ماندوێتیو دڵ ئارامی‌یەوە لەپرخەی خەودا نوقم بوو.

٩

خەوەكـەی زارا درێـژەی كێشـا دووای ئـەوەی كەسـپێدەی بـەیان ختووكـەی داو ڕووناكی چەشـتەنگاو بەسـەر دەمو چـاوی‌دا بـاڵی كێشـا بەگەشـكەیەكەوە چـاوی كردەوەو بەدارستانەكەیدا ڕوانی. پاشان بەهێمنی و سەر سـوڕمانەوە بـۆ پـەیدۆزی زاتی خۆی چاوەكانی بەخۆی‌دا گێڕان.

چۆن كەشتیوانێ زەوی لێ دوردەكەوێ‌ورادەپەڕێ زاراش خێرا ڕاپەڕی لەخۆشـی یانا هاتە هەژان قریواندی؛ ئەمەش لەبەرئـەوەبوو ڕاسـتیەكی تـازەی بـۆ دەركـەوت، ئەوجا لەگەڵ دڵەكەیدا كەوتە دوان:—

—ئەوا چاوم كرانەوە؛ ئیدی پێویستم بەزیندە هەڤاڵەو چ كارم بەمردە هـەڤاڵ نیـەو نەهاتوم ئەوان بگرم بەكۆڵمەوە جا بۆهەرلایەك بێ. دەمەوێ ئەو زیندە هەڤاڵانە شوێنم بكەون كەڕوو بكەمە هەرلایەك یاوەری زاتی خۆیان بن. ئەوا چاوم كرانەوە. شایستی زارا نیە لەتەك كۆمەڵاندا بدوێ.. بەڵكو لەسەریەتی قسە لەگەڵ هەڤاڵان دا بكاو بەس. پێ ویستە زارا نەشوانی گەلە بێ و نەسەگی گەلەش بێ.

من هەر بۆ ئەوە هاتووم كە بەرخەلێك لەمێگـەلێك هـەڵاوێرم، دوواتریـش گـەل و مێگەل لێم یاخی دەبن! زارا دەیەوێ چۆن شوانەكان مامەڵەت لەتەك دزان دا دەكەن لەگەڵ ئەمیش دا ئاوا ڕەفتار بكەن.

گوتم: شوانە وێڵەكان .. بەڵام ئـەوان بەخاسـەپیاوان و داد پـەروەران نـاودەبرێن، گوتم: شوانە وێڵەكان.. بەڵام ئەوان بەئیمانداری دینی ڕاستینە ناودەبرێن.

سـەرنجی چاكـە خـوازان و داد پەرسـتان بـدەن تـابزان كـەبێ ڕەزاتریـن دوژمنیـان كێیە.. كەسێكە ئەو لەوحانە دەشكێنێ كەئەوان یاسایان لەسەر هـەڵ كۆڵیوون. ئەو لەوح شكێنە كاول كەرە .. تاوانكارە.. بەڵام هەر ئەویش داهێنە.

سـەرنجی خـاوەنی هـەموو بیروباوەڕەكـان بـدەن تـابزانن بـێ ڕەزاتریـن دوژمنیـان كێیە؟.. كەسێك ئـەو لەوحانـە دەشكێنێ كەیاسـاكانیان لەسـەر هەڵكـەندوون.. هـەر ئەوە ڕووخێنەر..هەر ئەوە تاوانكار.. هەر ئەویش داهێنە.

هەڤاڵەکان! بگەنە لام. دەمەوێ داهێن بن.. نەم گەرەکە چەند لاشەیەك‌و چەند گەلەیەك‌و چەند ئیمانداریێك بن داهێن ئەوانە دەکاتە هەڤاڵ کە خۆی ئاسا داهێن بن ئەوانەیان وەردەگرێ کە یاسای نوێ لەسەر لەوحی نوێ هەڵ دەکۆڵن

ئەوەی ئەبداڵ‌و داخوازی داهێن‌و خوڵقێنەرە، ئەو دروێنەوانانەن کە لەدرەوەدا یارمەتی ئەدەن. لەچاوی ئەودا هەموو شتێکی گەیو بۆ دەرەوە.. بەڵام یارۆ سەد-داسەکەی لەبەردەست دا نیە بۆیە بەخشەمەوە گوڵە گەنمەکان ریشەکەن دەکا. داهێن ئەو هەڤاڵانەی دەوێت کە بۆ بەرەی دروێنە داسەکانیان باش تیژ دەکەنەوە، دوواتریش خەڵکو خوا پێیان دەڵێن: ڕووخێنەرەکان..گاڵتەچی‌یەکانی چاکەو خراپە-بەڵام هەر ئەوانیشن کەدەبنە پاڵەو ئاهەنگسازی جەژن.

زارا ئەوانەی دەوێن کەوەك خۆی خوڵقێنەرن‌و لە دروێنەو حەسانەوەدا هاوبەشی دەکەن. ئیدی حەوێجەی بەگەلەو شوانە وێڵەو پاشماوەی لاشە مردووان نیە.

تۆش ئەی هاوڕێی یەکەم جارم بەئاسوودە لێی ڕاکشێ بەڕاستی لەخۆم دێ کەبەکلۆرە دارم سپاردی‌و بەگورگان خواردووم نەدای. لەبەر ئەوەی کات بەتیژی تێپەڕی ئەوا لێت جیادەبمەوە راستیەکی تازە شالەنەفسی منەوەو لە نێوان دووشەفەقەوە دەرکەوت.

هەرگیز نابمە شوان‌و نابمە گۆڕ هەڵکەن، لەمەولاش لەنێوان کۆمەڵاندا ڕاناوەستم‌و نابمە خوتبە خوێن. دووواین گوتاریشم ئاراستەی مردوویەك کرد.

دەمەوێ پاڵ دەمەوە لای داهێنانەکان.. لای ئەوانەی درەودەکەن‌و دەحەسێنەوە. ئەوسا پەلکەزێڕینەیان پیشان دەدەم..دەمەوێ ئەو پلەو پایەیان بخەمە بەرچاو، کە رێبواری مرۆڤایەتی بالآیان پێدا هەڵدەکشێ، بۆ ئەوانەی بەرکەنارن‌و بۆ ئەوانەی لەتاکایەتی یان دا واهەست بەدوانەتی ((المثنویە)) دەکەن سرووودی خۆمیان بۆ دەچڕم ئیدی لەمەو لا بەهیوا خۆشی خۆم دڵی کەسێ پڕ دەکەم کە جووتە گوێی بداتە شتێ هێمان هیچ گوێچکەیەك نەی ژنەفتبێ، من رێگەی خۆم دەگرم‌و بۆ ئامانجی خۆم دەڕۆم، ئەوسا بەسەر دوواکەووتووەکان‌و دوودڵەکان دا بازدەدەم. هەر ئاوا ڕەوتی من بەرەو ئاوابوون دەبێتەوە.

١٠

هەروەها زارا بەدەم ئەو گوتەیەوە کەوتبووە ڕازو خۆریش لە ئاوابوون دا بوو، خێرا دەنگێکی تیژ لە بۆشایی ئاسمانەوە گوێی سمی، تومەز هەڵۆیەکەو بەحەواوە چەرخان دەکاو ئاشقەمارێکی پێوە هەڵۆسکاوە، وەنەبێ وەك نێچیر بەچنگ دای هاتبێتێ بەڵکو مارەکە وەك دڵدار لەگەردنی دولبەرەکەی ئالأبوو:

زارا فرە بەدڵ خۆشییەوە قریواندی:

ئەمانە هەڵۆی خۆمو ئاشقە ماری خۆمن، هەڵۆ لەهەموو گیاندارێك شكۆدار ترەو کەڵەماریش لەژێر گەرمای خۆردا مەکرۆی جانەوەرانە.. هەردووکیان بەئاسمان دا دێنو دەچن تابزانن زارا لەژیان دا ماوە، منیش لەخۆم دەپرسم:

دەبێ ئێستاش هەر زیندووبم؟!

لەنێو گیانەوەران دا ئەو مەترسی یانەم بەخۆوە نەدیون کەلەنێو ئادەمیزاد دا تووشی هاتوون. ئیدی من ڕێگای مەترسی دەگرم.. کەواتە باپەیڕەوی هەڵۆکەمو ئاشقەمارەکەم بکەم.

زارا قدیسە ڕەبەنەکەی نێو نزارەکەی هاتەوە بەبیردا پشوویەکی داو گوتی:

ئەوجا زۆر دانا دەبم.. ئەوجا وەك ئاشقە مارەکەم مەکراوی دەبم. لەسەرێکی کەشەوە داوای سەراساو مەحاڵ دەکەم. لەبەر ئەوە تکا لەشانازیی خۆم دەکەم کەببێتە یاوەری دانایی‌مو هەرگیز لێی جیا نەبێتەوە. هەر ڕۆژێ دانایيم لێ تۆرا کەداخەکەم وازی لەهەڵ فرینە– تکا لەو شانازی‌یەم دەکەم لەگەڵ شێتیم دا بفڕی.

زارا ئاوا بەرەو ئاوابوونە

خوتبەکانی زارا
وەرچەرخان لەسێ قۆناخ دا

ئیدی باسی وەرچەرخان و گۆڕانی هۆشتان بۆ دەکەم لەسێ قۆناخەکەی دا..
خەبەرتان دەدەمێ کەچۆن هۆش بووەتە حوشترو حوشتریش بووەتە شێرو شێریش هەڵگەڕاوەتەوەو بووەتە ڕۆڵەیەك.

ئەو هۆشە سەختەی کە جلوەگای سەنگینی‌یە چەند بارگرانە! سەختایەتی هۆش وازی لەکۆڵی قورسە.. بەڵکو وازی لەقورسترین بارە.

هۆشی ساخ ئەودالی قورسترین بارە، وەك حوشتر پیخ دەخوا بۆ بەرزەوە کردنەوەی چاکترین بار کە بخرێتە بان پشتی هۆشی ساخ بانگی پاڵەوان دەکاو دەڵێ:

چ بارێك قورسە تا هەڵی بڕمو هێزو توانمی پێ بەکەیف بێ؟! ئەدی بۆ سزادانی (بایی بوون) بێ نموودی قورسترین بارینە؟.. ئەی قورسەباری ئەوەنیە کە مرۆڤ خۆی شلووق بکا تا شێتایەتی یەکەی بەدانایەتی‌یەکەی دەربکەوێ؟!

ئەی قورسترین بار ئەوە نیە کەمرۆڤ لەئاستی سەرکەوتنی مەبەستەکەیدا وازی لێ بهێنێ.. یان لەپێدا بەرز بوونەوەی لووتکەی شاخاندا بۆ لووت دانی کەسێ کە ڕووبەڕووت بوەستێ؟!

یان قورسترین کۆڵ ئەوەیە کەمرۆ لەبەری پیرەدارو گژوگیا خۆراك وەربگرێ و لەپێناو ڕاستی‌دا بەرگەی برسێتی بگرێ؟ یان قورسترین بار ئەوەیە نەخۆش خۆی ڕابگرێ و ئەوانەی بۆ دڵ دانەوەی هاتوونەتە لای دەریان بکا؟

یان قسە بۆ ئەو کەڕانە بکا هیچی لێنەبیەن و ئەوەی تۆش مەبەستتە ئەوان تێی نەگەن ؟

یان قورسترین کۆڵ ئەوەیە کە ((ڕاستی)) لە بنی پیساوێکدا بێ و مرۆ خۆی بۆ تێ فڕێ بداو ڕازی بێ خۆی هەڵ بسوێ لەو بۆقە لینجانەو ئەو دووپشکانەی ژارو زووخیان لێ دەتکێ ؟!

یان بارگرانی ئەوەیە ، ئەو کەسەی خۆشمان بوێ سووکمان بکا .. یان ئەو تارماییەیە بێ لە کاتێك دا دەستی تەوقەی بۆ درێژ بکەین ترس و لەرزمان بخاتە دڵەوە ؟

هۆشی ساخ بردەباری ئەو هەموو کۆڵە قورسانەیە . چۆن حوشتر کە بارە سەنگی لە پشت دەکەنەوە خێرا رێگای بیابان دەگرێ هۆشی ساخیش ئاوا بەرەو بیابانی خۆی مل دەنێ . لەتێ کردنەوەی ئەم بیابانەدا وەرگەڕانەوەی دووەم تەواو دەبێ کە هۆش وەردەچەرخێ و دەبێتە شێرێك ، چونکە دەیەوێ ئازادیی خۆی دەست بکەوێ و دەسەڵاتداری بیابانەکەی خۆی بێ .

لەو بیابانەش دا لە ئاغاکەی دەگەڕێ تا بەقەد خۆی دوژمنایەتی لەگەڵ دا بگونجێنێ هەر وەك لەتەك ئاغای پێشوودا گونجاندی . ئیدی ئامادەیە دەست بکا بە قوڕگی ئەژدیهادا و لە نێوی ببا !

دەبێ ئەو ئەژدەرەی هۆش لێی هەڵ دەگەڕێتەوە کێ بێ و لەمەولاش نایەوێ ئاغاو پەروەردگارەکەی تێدا بەدی بکا ؟

ئەژدەر بریتی‌یە لەوتەی ((ئەرکە لەسەرت)) هۆشی شێریش سوورە لەسەر ئەوەی بڵێ ((دەمەوێ)) بێژەی ((ئەرك)) ئەژدەرێکە و لە چەقی رێگای شێردا خۆی بۆ سەدەدا و بەهەزاران سەدەف خۆی زرێ پۆش دەکاو لەسەر هەر پارچەیەکیان وشەی ((ئەرکە لەسەرت)) بە پیتە زێڕینەکانەوە دەورنگێتەوە ..

بەسەر ئەو سەدەفانەشەوە دەستوورەکانی هەزار ساڵە تیشك دەدەنەوە ، ئەژدەری مەزنیش دەلرفێنێ و دەڵێ :- سەر پاکی شەرع و دەستوور گەل بەسەر منەوە دەدرەوشێتەوە .

ئەوەی دەستووراتە زادەی لەمەوبەرەو لە من دا ئاشکراو نمایانە . بە راستی لەمەولا نابێ کەس وشەی ((دەمەوێ)) بدرکێنێ ! ئەژدەر ئاوای گوت .

براینە ! چ پێویستی‌یەکتان بە -ئەقڵەشێر-ە ؟ هەر ئەوەندە بەسە کە گیاندارێکی بەهێزی ئاغری وایە بە خۆداریی خۆیەوە دەنازێ و خۆی نادا بەدەستەوە .

ئەگەر بەتەمای ئەوەبن یاسای نوێ دروست بکەن کارەکەتان بێهوودەیە ، چونکە شێرەکە خۆی لەم دروست کردنەدا کۆڵەوارە . هەرئەوەندەی دەسەڵاتەکە بۆ داهێنانی تازە ، لەپێشەوە بۆ ئازاد بوون خۆی کۆبکاتەوە ، چونکە هێزو تینی لەو سنوورە تێ ناپەڕێ .

برایـنـه ! بۆ ئـەو کارەتان کـه پیٚویسـتتان بەشـێرە ، هەرئەوەیـه خۆتـان سـەرفراز بکەن و بـه پاڵەوانـەتیی(خۆداری) لـه رووی هـەموو شـتێك دا ، تەنانـەت (ئـەرك) یـش یاخی بن

برا گەل ! ئەمە ئەو کارەیە کە پیٚویستمان بە شێرەکەیە لە گەڵمان دا ڕای پەڕێنی.

دەست بەسـەراگرتنی ماڤ بنیاد نانی تازە دەسـتووران پیٚویسـتی بـه کۆششـی بەتەوژمە بۆ لەناوبردنی هۆشێك مل کەچ و بەقنیات و رەزامەند بیٚ .

بیٚگومـان ئـەو بـیٚ بـەزەیی و زەبـری لـەو جـۆرە (کۆششـە)دا هەیـه لـه هیـچ جانەوەرێکی دڕندەدا نیه .

جاران هۆش –وەك پیرۆزترین ماف– ئاشقی وشەی ((ئەرك)) بوو . ئێستاش وای لیٚ بەسەرهاتووە ئاشقەکەی لەوەدا ماندوو بکا : ئەو مافەی جاران بەسەدەقەی دەبوو شتێکی ئەوتۆی تێدایە بەرەو ستەم و وێڵی پێی بابداتەوە .. ئەم رەتانەش بۆ ئەوەیە دەست بەسەر ئازادیی خۆی دا بگریٚ ، هەڵ دانی ئاواش هەر لەشێر دەوەشێتەوە . بەڵام دووای ئەوەی شێرەکە لە کارەکەدا کۆڵەوار بوو دەبیٚ ئـەو منداڵـه دەسـەڵاتی بەسەر چ کارێك دا بشکیٚ ؟ ..

– ئەو شێرە ڕاماڵەش لەپای چی وەرچەرخێت و ببێتە منداڵێك ؟

چونکە منداڵەکە پاکیزەی نیسانە .. تازەبوونەوە و یاری چەرخەیەکە بـەدەوری زاتی خۆی دا دەسووڕێتەوە ، کەواتە بزووتنەوەی سەرەتاو باوەڕی پیرۆزە .

بەڵیٚ ، برا گەل ! کاری خوانیشان بۆ داهێنان

پیٚویستی بە باوەڕی پیرۆزە . ئێستاش هـۆش (دەیـەویٚ) دنیـای خـۆی دەسـت بکەویٚ .

لە کاتێك دا نیشتەنیی ئەو باژێرە بوو کە پیٚیان دەگووت ((شاری مانگا بەڵەك))

زارا ئاوای گوت ...

دوانگەکانی ئاکار پەسندی [8]

---

[8] – منابر الفضيلة.

خەبەری دانایەك گەیشتە زارا كە ڕێسەی داوە بە زانایی و تەوانایی خۆی لەبارەی ((خەوخۆشی)) و ((پەسندی)) یەوە ، بەو درێژ دادڕییەوە خەڵكەكەی بەلای خۆی داكێش كردووە و بەقەدر زانینەوە لەبەردەمی دا دەستەو نەزەرن ، كۆمەڵە لاوێكیشی لێ گلێر بوونەوەو بوونەتە كۆڵەكەی سەكۆ بڵندەكەی . زاراش ڕۆیشتە نێویان و لەبەردەم دوانگەكەیەوە لەگەڵیان ڕۆنیشت و گوێی بۆ فەرمایشتەكانی یارۆ دانا گرت كە دەی بێژا :

– ئاگاداری ڕێزو گەورەیی خەوخۆشی بن كە پایانی یەكەمی هەیە . دوورە پەرێز بن لەو كەسانەی كە تووشی بەد هەلاژیان و خەوزڕان بوون !

دز لە ئاقار خەوخۆشی دا لینگە لەرزەیەتی ، كە لە توێی شەوگار هەڵ دەخزێ نایەوێ ترپەی لە پێیان بێ .. بەلام شەو نخوونی جەزرەبە هیچ سڵ ناكاتەوە كەڕەنایەك بگرێ بە كۆڵیەوە .

خۆسپاردنی مرۆڤ بە ڕژێمی خەوخۆشی زانیارییەكی هێندە ئاسان نیە. تەنیا بۆ ئەوانە ئاسانە كەبەدرێژایی ڕۆژ دەزانن چۆن پڕ بە پێڵوەكانیان ئاگاداری خەوتن بن. ئەركەو لەسەرتە: دەبێ ڕۆژی دەجار بەرهەڵستی نەفسی خۆت بكەی..ئەوجا لەباشترین ماندوێتی فرسەت بهێنی و سڕكەرێك بۆ گیانی خۆت ئامادەبكەی.

ئەركەو لەسەرتە: ڕۆژی دەجار لەگەڵ نەفسی خۆتا ئاشتەوەبی، چونكە ئەگەر نەفس شكاندن مایەی تاڵی و ناخۆشی بێ–ئەوا مانەوەی ناكۆكی لەنێوان خۆت و نەفستدا مایەی هەراسان بوونتە لەنێو خەوگاكەتدا.

ئەركەو لەسەرتە: لەڕۆژێك دا دەڕاستینە بەدەست بهێنی تا لەخەوتا بەناچاری بەدوای ئەو ڕاستیانەدا وێڵ نەبێ و نەفست لەبرسانا زاكەی بێ.

ئەركەو لەسەرتە: لەڕۆژێك دا دە جار بخەنی تا ئاسوودەبی و لەشەودا گەدەت هەراسانت نەكا..گەدەش خانەی دەردانە.

ئەوانەی ئەمە دەزانن بەشێكی كەمن لەم مەردومگەلە كەسێك هەڵگری هەموو ئاكارە پەسندەكان نەبێ ناتوانێ لەخەو ئارامیدا رابوێرێ. ئەگەر مرۆ گەواهی درۆیداو لەزیناوەگلاو حەزی لەكارەكەرە نزیكەكەی كرد، مانای وایە هۆیەكانی ئاسوودەیی لەخەوەكەی خۆی قەدەغە كردوون.

هەرچۆنێك بێ وێڕای ئاكار پەسندی مرۆڤ پێ ویستی بەوە هەیە لەكاتی خۆیدا بەخۆیو سفەتە پەسندەكانییەوە هەڵاژێو بچێتە خەو.

بەڕاستی هەندێ لەكارە پەسندەكان دەڵێی ئافرەتگەلی نەشمیلەو سركن كەواتە تۆ لەنێوانیاندا ببەرە لەمپەر دەنا لەو سەرەوە بەشەڕ دێنو تۆش لەگۆڕیدا دەبیتە قوربانی.

با لەنێوان خۆتو پەروەردگارتداو لەنێوان خۆتو خزمانتدا باوی ئاشتی بێ.. بەبێ ئەو خەوخۆشی پەیدا نابێ.دیسان بۆ ئەوەی شەیتانەی بن دەستو هاوسێت فریوت نەداو تووشی غایلەت نەكا لەتەكیدا بەسەلامەتی بگونجێ، ئەوسا ئەدەیە پرخەی خەو.

ڕێزی دەسەڵاتدار-میری- بگرەو ملی بۆ شۆڕبكە، قەی ناكا با دەسەڵاتدارێكی چەوتیش بێ. خەوی ئاسوودە وای دەوێ. ئەگەر ڕەوتی خاوەن دەسەڵات پێچاو پێچیش بێ ئەوە تاوانی من نیە.

شوانی باش ئەوكەسەیە مێگەلەكەی بۆ مێرگە سەوزەكان ڕابدات. خەوی ئاسوودە ئەمەی گەرەكە.

من ڕەدوی فرەماڵیو فرە شانازی ناكەوم، چونكە هەردووكیان مایەی شەپرزەیین..بەڵام مرۆڤیش بێتو چكە ناوبانگێكو كەمە ماڵێكی نەبێ-بەئاسوودەیی لێی نانوێ.

لەباتی ئەوەی كەبەد رابوێرەكان ئامەشۆی خانەم بكەن حەزدەكەم كەمە خەڵكێك سەرم لێ بدەنو ئەوەندەش نەمێننەوە خەوە خۆشەكەم لێ تێك بدەن.

حەز لەكۆڕی گەوجان دەكەم؛ چونكە خەواڵوومان دەكەن..ئەوكاتەی گەوجایەتیان لێ قبوڵ دەكەینو شایەتییان بۆ ئەدەین ڕاستیان پێكاوە. هێندەی دیكە وەكەیف دێن!

ئابەم تەرزە ڕەوشت پەسندان ڕۆژگاری خۆیان وەسەردەبەن..بەچاومنیشەوە هەركە ئێوارە داهات لەتەك (خەوبردنەوە)دا خۆداری دەكەمو سەغڵەتی ناكەم، چونكە -خەواڵوویی- سەرتۆپی ڕەوشتە پەسندەكانەو نەی گەرەكە شەوبێداران گەمارۆی بدەن.

ئـەوەی بـەڕۆژ کردووەمـەو بـیرم لێ کردووەتـەوە لـەژێر بـاڵی تاریکـایی‌دا ڕای دەنوێنم..ئەوجا وەك ئاژەڵێکی بەسەزمان لەگەڵ نەفسی خۆم دا خڕ هـەڵدێم‌و لێـی دەپرسمەوە: کە دەجار بەچی ئارەزووەکانی بـەزاندوون..دەجار بەچی لەگەڵ خۆی‌دا ڕێك کەوتووە..لێی دەپرسمەوە کەچۆن بەدە ڕاسـتەقینەو بـە دە ڕابـواردن خـۆی لێ مڕکردووە؟!

کاتێ بەخۆمـەوە دەگلێـم‌و چـل ئەندێشـەو غایلـە دەم هـەژێنێ خـێرا وەنـەوز دام دەگـرێ، ئابـەو ڕەنگـەو بـەبێ هیـچ داوالێ کردنێـك-سـەرتۆپی ڕەوشـتە پەسـندەکان ((خەوخۆشی)) دەم باتەوە.

وەنەوز پێڵوەکانم قورس دەکاو دەنیشن..

وەنـەوز خـۆی لـەزارم دەداو بەداچـەقاوی دەمێنێتـەوە! وەنـەوز وەك دزێکـی ڕۆح سوکەڵە بۆ لای من خۆی کێش دەکاو پێ دزیلکە دەکا.ئیدی بیری‌و ژیریـم لێ دەدزێ، منیش وەك دیرەگ بۆی دەوەستم، ئەوەندە ناخایەنێ لەسەر خەوگاکەم ڕادەکێشم.

کەزارا گوێی لەو قسانەگرت‌ودیتی ئەودانایە گوێچکەی مەردومگەلە کە یان پێ دەرەقێنێتـەوە توانـی خـۆی لەخـەنین ڕاگـرێ‌و لـەچوارلای نەفسـی‌یەوە ڕوونـاکی دەرچوو، ئەوجا کەوتە ڕاز:

-بۆم دەردەکەوێ ئەو دانایە بەخۆی‌و چل ئەندێشەکەیەوە شێت بووە!

بـەڵام تابڵێی دەربارەی-خەوخۆشی-شارەزایە. خۆزی لەوکەسەی شان لەشانی ئەو دانایە ئەدا!

چونکە ئەوجۆرە-وێژنگ دان-ە درمێکەو بەتیژی دەتەقێتەوە نەخوازەڵا بۆ ئـەو دیوی دیوارەکانیش!

کەمـە جادوویـەك لەدوانگـە باڵاکەیــەوە بـۆن دەداتـەوە، کوڕگـەلیش بـەخۆڕایی لەدەوری گوتار بێژی ڕەوشتە پەسندەکان گلێرنابنەوە.

یاسای ئەم دانایە بریتی‌یە لـە ((شـەوبێداری لـەپێناوی خـەوتن‌دا)). لەڕاسـتی‌دا ئەگـەر ژیان بێ مانا بوایەو ئەم حیکمەتە بێمانایەشم لەقەبەل بکردایە- ئەوا لـەم دەستوورەم چاکتر دەست نەدەکەوت.

لەکاتێکدا خەڵکی جەمسەری ڕەوشتە پەسندەکانیان هەڵ دەپشکنین بۆم دەرکەوت بەر لەهەموو شتێك لەخەو خۆشیو ئەو ڕەوشتە پەسندانە دەگەڕان کەتاجی سرکەرو تریاکەمەنی بەتەوقی سەریانەوە دەبریسکێتەوە.

پەندیاری لەباوی دانایانی سەر مینبەردا-کە بە پایەی شانازیو ستایش گەیشتوون-ئەم یاسایەیە، ((نووستنێك بەخەونەکان تووشی نیگەرانی نەبێ)) ئەوانە مانایەکی لەمە باشتریان بۆ ژیان پێ نەدۆزراوەتەوە.

لەڕۆژگاری ئێستاماندا زۆر هەن وەك ئەو ئامۆژگارە جاڕ بۆ ڕەوشت پەسندی رابهێڵن بەڵام لەو دڵ سۆزیەدا ناگەن بەتۆزی ئەم دانایە.

ئەم زەمانەش هەر زەمانەکەی خۆیانە، زۆر چاوەڕوان نابن-خەوخۆشی بیرو ئەندێشەیان فریودەدا، ئەوجا بەم زوانە لێی رادەکشێن خۆشیو مژدێنی بۆ ئەوانەی وەنەوەز یان لەچاو رادەگەڕێ!

-ئابەم زوانە بۆ خۆیان دەچنەوە خەو

زارا ئاوای گوت...

گیرۆدەکانی جیهانی دووەم

ڕۆژێکیان زارا ئەندێشەی بۆ ئەودیو مرۆڤایەتی بەڕێ کرد. بەچەشنی تێ ڕوانینی گیرۆدەکانی جیهانی دووەم ئەویش ئەم جیهانەی بۆ دەرکەوت کە ئافەریدەی پەروەردگارێکی بەئازاری شەپرزەیە، گوتی:

-دنیام واهاتە بەرچاو-وەك خەونەکانی نووستوویەك-تەمومژی پێچو لوولی رەنگاوەر دەخولقێنو بەناچاری خواوەندێتی نەفسی لێ وەردەگەڕێ.

چۆن تەمومژی ڕەنگاوەر دەکەوێتە بەرچاوی داهێن ئاوایش من چاکەو خراپەو خۆشیو ناخۆشی خودی خۆمو خودی ئەوانی دیکەم لێ وەدەردەکەون. لەوانەیشە کەداهێن ویستبێتی لەزاتی خۆی نەڕوانێو جیهانی بنیاد نابێ.

ئازار چەشتوو کاتێ پرمەستی کەیف سازیی خۆیەتی کەواز لەئێشو ژانەکانی دەهێنێو نەفسی خۆی لەبیردەچێتەوە. ئاوا ڕۆژێ لە ڕۆژان جیهانم بۆ دەرکەوتو دیتم:

خۆشی و کەیف و سازییەکەی بریتییە لە پڕ مەستی و لەبیرچوونەوە.. هەمیشە لەناتەواوییەکانی خۆیدا دەگەوزێ و پێچەوانە گەرێکەو سێبەردەرەوەیە کە بۆ ناکۆکییە ئەبەدییەکە.

رۆژێکیان سەرنجی جیهانمدا، کەیف و مەزاقێکی سەرخۆش کەرم بۆ دەرکەوت..نەکاملێك خۆشایەتی لێ وەردەگرێ کەمن دام هێناوە.. ئەویش وەك گشت کارەئادەمییەکان بەهەشتێکی ئادەمییە.

ئەو خواوەندەش هەر مرۆڤە بەڵکو بەشێکە لە کەسایەتی مرۆڤ؛ چونکە لەگڵەکەی من و گڕەکەی من پەیدابووە..تاپۆیەکەو زادەی ئەم جیهانەیەو لەنەدیوی ئەم جیهانەوە نیە.

براینە! ئەوەم بەچاوی خۆم دی و بەئازارەوە پشت خۆم کەوتم و گڵی خۆم بۆسەر چیا هەڵ گرت، لەوێ ئاگرێکی نوور پڕێنم کردەوە، ئەوجا تارمایییەکە دوور کەوتەوەولەبەر چاونەما.

ئێستا ئەگەر باوەڕم بەو تارمایییە هەبێ، ئەوباوەڕەم نابێتە ئازار چەشتن و گچکایەتی..ئەمەیە کەبۆ گیرۆدەکانی جیهانی دووەمی دەبێژم:

لەم گەردوونەدا زادەی هەرجیهانگەلێکی دی تەنیا ئازارو هەست کردن بەکوڵەوارییە، ئەم زادەیەش لەگەڵ شێت بوونێکە خێرا ئەو بەختە وەرییە ناهێڵێ کەبێجگەی ئازارمەندەکان کەسی دیکە نەی چەشتووە.

ئەو ماندووەی بەتەمایە دوورترین مەودا بەیەك باز.. بەڵێ بە یەك بازی کوشندە بڕێ و داماوی و نەفامییەکەشی بەرادەیەکی گەیاندبێ–نەتوانێ لە ئاستیدا خاوەنی ویست و ئیرادە بێ، ئەوە هەر بۆ خۆی داهێنێ سەرجەمی خواوەندەکان و جیهانگەلی دیکەیە.

براینە بڕوام پێبکەن لەش بەتەمای لەش نەماوەو لێی نائومێدە سبەینێ لەودیو ئەو لەمپەرانەوە کە لە دووری دوورەوەن سەپەنجەکانی لە جێگای گیانە گومڕاکە دەکوتێ.

براینە! بڕوام پێبکەن لەش لەزەوی نائومێد بووە، ئیدی ئەو دەنگەی بیست کەلەدڵی هەبوونەوە بانگی دەکرد..ئەوجا ویستی بەسەر تێ سرەواندن جەمسەری بەربەستەکان بسمی و لێیانەوە بۆ جیهانی دووەم تێبتەقێنێ.. بەڵام لای ئادەمیزاد

ئەو جیهانە دووەمە هێجگار شاراوەیە چونکە بەنامەردێتی و خۆدوورگرتنی لەهەموو سیفەتە مرۆڤایەتی یەکانی بووەتە ئاسمانێك لە ((نەبوون)) و بەس. دڵی هەبوونیش ئەگەر وەك مرۆڤ نەئاخێویٚ ناتوانی لەگەڵ خەڵكدا بدویٚ.

راستیەکەی سەلماندنی–هەبوون– و هێنانەزمانی هەبوون بۆ ئێمە کارێکی فرەسەختە. دەئەوجا–براینە! وەڵام بدەنەوە: گوایە بۆتان دەرنەکەوتووە کەنامۆترو سەیر تری هەرشتیٚ ئەوەیە کەباشتر بە بەڵگە سەلمێنراوە؟

بەڵام ئەو زاتە ((خود)) ویٚرای تێدابوونی ناکۆکی و تێك چوون، بەئاشکرا هەبوونی خۆی دەسەلمێنیٚ و دەکەوێتە داهێنان و جاڕدانی ویستی خۆی. .تاپێوەر دابنیٚ و نرخی شتەکان دیاردی بکا. خود–لەدڵ سۆزی خۆیەوە هەر ئەودالی لەشە، ئەمە وایە با لەشەکەش نوقمی خەونەکانی بیٚ و بەباڵەتێك شکاوەکانی یەوە تکانی فڕین بدا.

ئەوزاتەی لەپێناوی یەکالای ئارەزووەکانی دا بەدڵ سۆزی یەوە خۆی ڕام دەکا، چەند بۆ پایە بەرزی لەش و زەوی پتر مەشق بکا گوزارشی خۆی بەهرەمەند تر دەکا.

زاتی خۆم فێری ئەو تازە سەنگینی یەی کردووم کەلەئێستاوە خەڵکی پیٚ فێردەکەم: فێری کردووم لەئێستا بەدواوە سەری خۆم نەژەنمە لمی شتە ئاسمانی یەکانەوە. .بەڵکو سەرێکی گڵین بەرزەوەدەکەم و مانای زەوی پیٚ دەخولقێنم.

من خەڵکی فێری ئەو تازە ویستە دەکەم ڕەوتی ئەو ڕێگایە هەڵ ببژێرن کەلەوەوبەر مەردومگەلەکە گەوجانە پێیدا ڕەت بوون. .فێریان دەکەم لەو ڕێگایە دڵنیابن و قاچیان لیٚ هەڵ نەتریزا، هەروەك قاچی بڵندە سووك بینەکانی لیٚ هەڵ تریزا. . ئەوانەش کەسانێکن شتە ئاسمانی یەکانیان کردوونەتە باوو لەپێناوی سەدەقەسەری بەشەردا دڵۆپە خوێنە ڕژاوەکانیان داهێناون. ویٚرای ئەوەش ئەو ژەهرانەی بەسام و لەزەتیانەوە گیرۆدەبوون هەر لەزەوی و لەشەوە دەریان هاوردوون ویستویانە لەدەست نەگبەتی ڕەهەندە بن. .ئەستێرەکانیان لەدوورەوە بۆ دەرکەوتوون. خۆ پێدا گەیشتنیان کارێکی ئەوپەڕی سەخت و سەراسایە؛ بۆیە پیشیان خواردەوەو پڕماندیان:

((بەداخەوە! بۆچی ڕێگا ئاسمانی یەکان لەپێشمانەوە ناکرێنەوەو بەسەریاندا خۆمان کێش بکەین و بەرەو ((هەبوونێك))ی کەو بەرەو بەختەوەری یەکی دیکە تیٚ بتەقێنین؟!. .

لەوكاتەوە ئەندێشەو فنجانە پڕ لەخوێنەکانیان بۆ خۆیان داهێناون..ئەو خەڵکە وەك ڕۆڵەی یاخی بوو بێ ئەمەگن..ئەوەتان دوور لەزەوی و لەش بەخێرو بێر دەنازن. لەبیر خۆیان بردۆتەوە کەخۆش گوزەرانی و مچوڕکە خۆشایەتی یەکانیان لەزەوی یەوە پەیدابوون[٩]

[٩] خوێنەری ئازیز ئاگادار دەکەینەوە هەروەك لە سەرەتاوە باسکراوە: ئائەمە ئەو نیتشەیەیە کەبەڵگەی بێباوەڕی خۆی ئاشکرا دەکا، بەلایەوە ئەو زاتەی ئادەمیزاد دەی پەرستێ زادەی خەیالاتی خۆیانە، یان وەکی دی بڵێین: مرۆڤ خوای داهێناوەو لەگڵی خۆی وێنە تاشی کردووەو لەگڕی خۆی سروەگیانی بەبەردا هەڵ کێشاوە. بۆ ئەو بیرە ترازاوانەی ناکرێ سەرجەم بێینە دەست و ڕەتیان بکەینەوە دەنا ئیشەکە دەبێتە بابەتی ڕەخنەو لێکۆڵینەوە، ئیدی لەوەرگێڕان دەردەچێ. ناچاریشین خوێنەران بانگ بکەین بۆ لێ ورد بوونەوە لەو سیفەتانە کە نیتشە بەچاوی خوایەتی یەوە سەیریان دەکا..ئەوسا خوێنەر دڵنیا دەبێ ئەو خوایەی ئەم فەیلەسوفەی هێرشی دەباتێ خوایەکەی ئێمە نیە، جیهانە دووەمەکەشی بێجگەی ئەو جیهانە گیانی یەمانە کەئەو لەنێوماندایە بەرلەوەی کەئێمە لەنێو ئەودابین.
نیتشە لەو دینە دەرچووە کە ئارێتی لەسامێتی یەوە-وەری-گرتووەو شێواندوویەتی-ئەوجا بووەتە نێژیری بیرە بەزەبرو دەسەڵاتەکەی و ڕەخنە لەشوێنکاری دین لەکۆمەڵگادا دەگری لەو هەڵ وێستەی دا بارە نالەبارەی گرتووە= نەئەوەیە هاواری دەروونە یاخی یەکەی پێ ڕابگیرێ.. نەئەوەیشە بکەوێتە سەر ڕاستەڕێی. ئەو دینەی کەگیان تێیدا ئارام دەگرێ و کارو باری کۆمەڵی پێ ڕێکوپێك دەخرێ. ئێستاش قسەیەکی نیتشە دەهێنینەوە کەلەکاتی نووسینەوەی ئەم کتێبەدا -زارا-گوتوویەتی، ئەو گوتەیەش پەندێکە چ بۆ خواناس و چ بۆ خوانەناس. لەباخچەیەکی (لۆزۆن)دا نیتشە لەلای (خاتو لۆسالۆمە)وە کەکچەجوانێکی ڕووس بوو دانیشت و لەناخەوە دڵی ڕاگرت. لەکاتێکدا قسەی لەگەڵدا دەکرد کڕومات دەبوو. (لۆ) دیتی: ئەوا نیتشە بەچاوی پڕ فرمێسکەوە مێژووی گەشەو گۆڕانی ژیری و بیریی خۆی بۆ دەگێڕێتەوە، باسی سالانی لاوێتی بۆ دەکا کەچۆن خواپەرستێك بووە، پاشان دەگاتە قۆناغەکانی گومان و ڕاڕایی لەجیهانێك دا کەدەبێ ژیانی پێدا تێ پەڕێ و جیهانێکی بێ خواش بێ. ئەو گوتی و خاتوونیش بۆ باری مێژوو قسەکەی نووسی:
((ئاوا سەرەنگێژیی بیرم دەستی پێکردو بەمەبەستیشی نەگەیشتم. ئەوجا ڕووبکەمە کوێ..ئەی واباش نیە بەرەو ئیمان بابدەمەوە. یان بگەمە ئیمانێکی تازە..هەرچۆنێ بێ کەمن نەتوانم بگەمە ئامانج، پاشگەز بوونەوەم باشترە، نەك بەسەر گەردانی بمێنمەوە)).

زارا بەزەیی بەپایە بەرزاندا دێتەوە..سەبارەت بەوەی کەهۆیەکانی دڵ نەوازی یان هێناونەتەدی رقی لێیان نابێتەوە، کەلەفەرمانی لەش و زەوی دەربازبوون، دیارە رۆڵەی بێ وەفا بوون.. دیسان لەم لایەنەشەوە لێیان خەشم گیرنابێ.. بەڵکو چاك بوونەوەو زاڵ بوونیان بەسەر نەفسی خۆیاندا بۆ دەخوازێ لەپێناوی خوڵقاندنی لەشی بالآتر لەو لەشەی کەهەیانە.

دیسان زارا لەو نەخۆشە چاکەوە بووە رقی هەڵ ناستێ کەسۆزی بۆ خەیاڵ و ئەندێشەی خۆی دەبزێوێ و لە نیوەشەودا دەچێ بەگەردی -گۆڕی خواکەیدا دەسوڕێتەوە

..بەڵام لەفرمێسکی ئەو چاکە بووەدا بێجگە لەشوێنکاری نەخۆشی و لەش بەباری بەولاوە چی دیکە نابینێ.

لەهەموو زەمانێکدا نەخۆشی بەخۆوە گلاوو خۆشێوێن زۆر بوون، تا دەگاتە ڕادەی بێ ئەقڵی و هەوەس چارەی ئەوکەسانەیان ناوێ کە ئەوداڵی زانیارین.

ئەوانە رقیان لەسادەترین ئاکار پەسندی دەبێتەوە کەبریتی یە لە دڵ سۆزی!

ئەوانە هەمیشە بۆ دوواوەو بۆ سەر دەمە تاریکەکان ئاوڕ دەدەنەوە. ئەگەر باوەڕو شێتایەتی بارو گوژمی تایبەتی یان هەبوایە ئەوسا خوا لەهەوەسی هۆش دا وەدەردەکەوت و هەموو گومانێکیش تاوانێك دەبوو.

بەباشی ئەوانم ناسیون کەلەوێنەو شێوەی خوادا خۆیان وەدەر دەخەن.. دڵنیاش بووم کەسەرجەمی ئارەزووەکانیان بەرەو ئەوە دەبنەوە خەڵکی باوەڕیان پێ بهێنن و هەموو گومان و دودڵی یەکیشیان تێدا ببێتە تاوانێك. ئەو ئیمانەی گەرەکیانە لەو خەڵکەدا بیچەسپێنن باش درکم پێ کردووە. ئەوانە-نەباوەڕیان بەجیهانگەلی دیکەو نەباوەڕیان بەو دڵۆپە خوێنانەیە کەدەبنە سەدەقە سەری جیهان.. ئەویش وەك ئەو خەڵکەیە کەباوەڕیان بەلەشەو خودی لەشیان بەلاوە بوونەوەرێکەو هەبوونی ناچاری یە.[10]

---

١ -هـ لەکتێبی (دانیال هالامی) وەرگیراوە / ف . ف.

[10] کائن: بوونەوەر. الواجب الوجود: هەبوونی ناچاری یان هەبوونی ناچارەکی.

ئەوەندە هەیە ئەو خەڵکە وەك بوونەوەرێكی دەردەدار سەیری لەش دەکەن و حەز دەکەن لەکەوڵی خۆیان بێنە دەرەوە، ئەوەیە کەپاڵیان پێوە دەنێ-گوێ لەمژدە بەخشی مەرگ بگرن هەر ئەو مزگێنیەشە کەچاویان پێ دەبڕێتە ئەو جیهانگەڵیدیکە

بەڵام برایان! ئێوە گوێ لەدەنگی ئەو لەشە بگرن کەلەدەردەکەی جیابووەتەوە.. چونکە ئەو لەشە دەرباز بووە بەدەنگێکی پاکی زوڵاڵ-بەچاو دەنگەکانی دیکەوە-دەتان دوێنێ.

لەشی ساخ بەهەموو دڵ سۆزیو بێ گەردیەکەوە دەدوێ..ئەو لەش ساخە لەبنی پێیەوە تاتەوقی سەری وەك ستونێکی ڕەختەی چوارپاڵوویە..بەیانو جوانبێژی یەکەشی بریتییە لە یەکاڵای واتای زەوی.

زارا ئاوای گوت..

گاڵتە پێکەرانی لەش

قسەی توندم بەرەو رووی ئەوانەیە کە گاڵتە بەلەش دەکەن: پێ ویستە ڕێبازە ئامۆژگارییەکانیان نەگۆڕن.. بەڵام لەسەریشیانە لەشەکانیان بەجێ بهێڵنو زمانیان لاڵ بێو فزەی لێ نەیە.

ئەوا منداڵەو دەڵێ:-من لەشو گیانم-ئەدی بۆچی ئەو مەردومگەلە وەك منداڵەکان قسە ناکەن؟..هەرچۆنێ بی ئەو مرۆڤەی وریا بۆتەوەو خۆی دەناسێ، دەڵێ: ((من بەهەموو شتێکمەوە تەنیا لەشێکم، گیانیش تەنیا وشەیەکی ڕەها کراوە بۆ دیاری کردنی بەشێکی ئەم لەشە)).

لەش بریتییە لەکۆ ئامێرێکی پێك هاتوو بۆ هۆش..و چەند هەندامێك بۆ تاکە واتایەك. هەر ئەوە مەیدانی جەنگو ئاشتی، هەر ئەوە گەلەو هەر ئەوە شوان.

براله! ئامێرە لەشت لەئامرازی ئەو هۆشەت بەدەرنیە کەتۆ پێی دەڵێی گیان، ئەمیش گچکە ئامرازێكو یارییە بچکۆلەیەکە بۆ هۆشە مەزنەکەت.

تۆ دەبێژی ((من و بەم بێژەیە فیزەبات تێ دەگەڕێ، بەڵام – بڕوابکەیت و نەکەیت– لەولاوە شتی گەورەتر هەیە، ئەویش لەشتەو گەورە ئامێری بیرکردنەوەیەتی. ئەو لەشە بەبێژەی (من)ەوە خۆی هەڵ ناکێشێ؛ چونکە ئەو خۆی منەو ئەزەو حەشارگەی کەسێتی یەکی ئاشکرایە.

ئەو شتەی کار لەهەستەکان دەکاو هۆش دەرکی پێ دەکا لەزاتی خۆیدا کۆتایی نایە، هەرچەندە هەست و هۆش هەوڵ دەدەن پێت بسەلمێنن کەلەوان دا هەموو شتێك کۆتایی دێ.. ئای چەند لەخۆباین؟!

هەست و هۆش لەچەند یاری و ئامرازێك بەدەر نین، خودی ڕاستەقینەش لەو دیوبانەوەخۆی متداوەو بەچاوەکانی هەست کەوتووەتە پشکنین و بەگوێیەکانی هۆش کەوتووەتە گوێ گرتن.

بەردەوام ((خود)) هەروا پشکنەرو گوێ گرە، دەستەو یەخەو ئەنجام گرە، پاشان دەڕووخێنێ و بەسەر کەسایەتی دەخوڕێ و زاڵ دەبێ. برالە! لەو دیوی بیرو هەستەکانتەوە دەسەڵاتدارێکی گەورەتر خۆی لەبۆسە ناوە چونکە دانای نادیارە، ئەو دانایەش هەر خودی ئەوزاتەیە کەلە– لەشی تۆدا سەقام گیرە، دیسان ئەوزاتە دەقی لەشی تۆیە[11] لەشی تۆدا ئەو هۆشە هەیە بەسەر چاکترین دانایت دا بشکێتەوەو زاڵ

[11] ئایا خوێنەری بەڕێز لەهەوڵ دانی نکولانەو گومراترین قسەو بێ پەرواترین لافی بێ خوایەتی ئەو کابرایە ئیسپاتی هەبوونی خواو سەلماندنی باوەڕو بیری هەرە بەرز وەدەست ناهێنێ؟.. ئەوەش کاردانەوەیە کەلەپێشەکییەکەمان دا لامان لێ کردۆتەوە: باوەڕی ڕۆژ ئاوایی لەشی بەئامێرە هەوەس و حەزێکی سووکانی داناوەو گەرەکە زەلیل بکرێ؛ بۆیە ئەو باوەڕە نکوولی لەژیان کردووە ((ژیانیش بەلای ڕۆژهەلاتی ئیماندارەوە سەرەتای نەمرایەتییە)) نیتشە کەهێرشی هێناوە بۆ سەر ئەو بۆچوونەیە لەقەوارەی مرۆڤ دا– دەرەوەی ئاوەژوودەکاتەوە بۆ ناوەوەی ناوەوەشی بۆ دەرەوە.. ئەوجا لێکی دەترازێنێ بۆ خودو کەسێتی، بەلایەوە کەسێتی هۆشو گۆشێکە لەنێو دەچی، پێی لەوەش ناوە کە لەش لەگەڵ ئەو هێزە پاڵ دەرو رووت و شاراوانەی تێیدا هەن خۆی لەخۆی دا ئەو زاتەیە هەبوونی ناچاری یەو بەرەو کەماڵ دەخزێ تامرۆڤ دەگەیەنێتە پلەی خواوەندی.

بێ، كێش هۆیەكی ئەوتۆ دەزانێ لەشت ناچاری ئەو دانایەتی‌یە بكا كەلەتۆدا باشترین شتە؟!

زاتی خۆت گەمەی بەكەسێتی‌یەكەت‌و دەورەكانی دێ كەدەڵێ: دەبێ پایەو بەرزیی بیر چی‌بێ كەبەرەو مەبەستم نەبێ؟.. ئەدی هەر من ڕێبەری كسێتی نەبووم..هەرمن سرووش بەخشی بیركردنەوەكانی نەبووم؟[12] زات بەكەسێتی دەڵێ: هەست بەئازار بكە. ئەوجا ئازار دەچێژێ‌و بیریش دەكاتەوە لەو ئازارە ڕزگاری ببێ، ناچاریشە كە ڕوو لەو مەبەستە بكات

زات بەكەسێتی دەڵێ: هەست بەشادی بكە. ئەوجا شاد دەبێ‌و بیریش لەدرێژە پێدانی ئەو شادی‌یە دەكاتەوە، ناچاریشە كەڕووبكاتە ئەو مەبەستە.

قسەیەكم هەیە بەگاڵتە پێكەرانی لەشی دەڵێم: لەڕاستیداسووكایەتی‌یەكەیان پایەو ڕێزە. ئەی دەبێ كێ ڕێز ‌ڵێ نان‌و سووكایەتی‌و قەدرزانی ویستی پەیداكردبن؟

زاتی داهێن ڕێزلێ نان‌و سووكایەتی بۆ نەفسی خۆی بنیات ناون،بەو چەشنەی كە ئێش‌و لەزەتی بۆخۆی پەیداكردوون.

لەشی داهێن چۆن باسكێك بەویستی ئەو دەجوڵێنەوە ئاواش بۆ خزمەتی خۆی هۆشی خوڵقاندووە.

ئێوە بەتایبەت لەباری سووكایەتی‌و شێتیتان دا خزمەتی زاتی شاراوەتان دەكەن. ئەی گاڵتە پێكەرانی لەش لەگەڵ ئێوەمەزاتی ئێوە بۆخۆی دەیەوێ بمرێ؛ وازی

هەرچەندە ئەم قسەیە زۆر كورت برە بەڵام ناچاریش بووم هەر بیهێنمەوە. لەوەدواش كاتێ لەتەرجەمەی ئەو فەیلەسوفە گەورەی ڕۆژئاوا دەبینەوە دەبێتە جێگای لێكۆڵینەوەیەك حەز دەكەی خەریكی بی... تالەخوایەتی ئەودا بەڵگەیەك وەربگرین پایەدار بێ لەسەر ڕاستی باوەڕی ڕۆژهەڵات بەتاكایەتی خواو بەو سروەگیانە نەمرەی كردوویەتی‌یە بەر گشت لەشێك. ف.ف

[12] لە لاپەڕە (٥٦)ی دوو نوسخەداو لەم بەندەدا نووسراوە:
((ماهی خطرات الفكر وتسامیه)) من بۆ ئەوە دەچم (خطوات) بە واوبێ. دیسان بۆ هەمان بەند كەنووسراوە: انا وائده الشخصیه) دەبێ ئەمیشیان (رائده) بە (را) نەك لە (وا) بێ.

لەژیان هێنا؛ چونکە ناتوانێ ئەوەی بەتەمایەتی بەجێی بهێنی، ئەوپەڕی ئارەزووشی بریتی‌یە لەداهێنانی کەسێ لەبڵندایەتی خۆیەوە بێ.. کاتی هاتنە دی ئەو ئارەزوەش بەسەر چووە؛ لەبەر ئەوە ئەی گاڵتە پێکەرانی لەش! زاتی ئێوە بەتەمای نەمانە.

زاتی ئێوە ئارزوومەندی نەمانە؛ هەر ئەمەیە پاڵتان پێوە دەنێ گاڵتە بەلەش بکەن چونکە بۆتان نەکرا لەخۆتان باشتر بخوڵقێنن..زادەی کوڵەواریتان لەسەر ژیان‌و زەوی خەشم‌و تۆڵەیە ..ئائەوەتانێ بەبێ ئەوەی بزانن لە حەزو هەوەسی چەند سات‌و چاوتروکانێکی لاداوتان دا خۆی وەدەردەخا.. ئەی گاڵتەپێکەرانی لەش‌و کە لەش! بەرێبازی ئێوەدا ڕەت نابم؛ چونکە گوزەرێکتان تێدا بەدی ناکەم بگاتە ئەو شوێنەی مرۆڤی باڵای لێ وەدەردەکەوێ.

زارا ئاوای گوت...

حەزو خۆشایەتی‌یەکان

برام! ئەگەر تۆ پەسندی‌یەکت هەبوو، ئەو پەسندیەش تایبەتی خۆت بوو ئەوا بێجگەی خۆت کەسی دیکەی تێدا بەشدار نابێ. بێ گومان دەشتەوێ بەناوی خۆیەوە ناودێری بکەی لە پای کەیف‌و سازیتا وازی لەتەك دا بکەی.. بەڵام بەهۆی ئەو ناسیاری‌یەوە کەبەسەرت دا بڕیوە مەردومگەلەکەت تێدا بەشدار کردووە؛ بەو سەبارەتەوە بەخۆت‌و پەسندیتەوە ئاو گەلە بووی.

برام! بۆ تۆ واباشە کەبڵێی: ئەوەی گیانم لەزەتی پێوەردەگرێت‌و ئەوەی گیانم ئێشی پێ وەردەگرێ–باڵاترە لەدەربڕین‌و مەزنترە لە ناوهێنان..لەدەرك پێکردنی‌دا کوڵەوارم ئەو کوڵەواری‌یەش لەهەناوم دا قاتی‌و برسێتی پەیدا دەکا.

با ئەو ئاکار پەسندیەت لەوە باڵاتر بێ کەلەکاتی دەست نیشان کردن‌دا شت بەکەم بزانی.. کاتیکیش خۆت لەقەرەی ئەو دیاری کردنە دا هیچ شەرم مەکەو بەلالە پەتانێوە بی درکێنە؛ کەواتە بەتورە تورەوە بڵێ:–

–ئەمە، ئەو خێرەیە کەحەزی لێ دەکەم..

–ئەمە، ئەویە کەسەرسامیم دەورووژێنی..

–کەواتە، بێت و خێرێك بەو ڕەنگە نەبێ نامەوێ..

–هیچ کام، لەوشتانەم ناوێ کە بەخواستی پەروەردگارێك بێ لە خواوەندەکان..

–کارێکیشم ، ناوێ بەخواست و ڕاسپێری ئادەمی بێ..

–هیچ بەڵەدێکم، نەگەرەکە بەرەو جیهانی باڵاو بەهەشتە نەمرەکان رێبینیم بکا..

بڵێ: حەزم تەنیا لەپاکێتی زەوی‌یە، چونکە کەمێك دانایی تێدایە.. لەوەش کەمتر ڕاستی‌یەکی تێدا هەیە کە لەسەری پێك هاتوون، ئەو باڵندەیە لە نزیکمەوە هێلانەی هەڵ بەستووە بۆیە خۆشم دەوێ و بەزەیم پێدا دێتەوە.. ئا ئێستاش لەکن منەوە کڕکەوتووی هێلکە زێڕینەی خۆیەتی. ئا بەو تەرزە قسە بکەو لاڵە پەتانە (پەسندایەتی)ی خۆت پەرداخ بکەو پێی‌دا هەڵ دا بڵێ.

لەوە پێش ئەو حەزو هەوەسەی هەت بوو بەخراپەت دادەنان، بەڵام ئێستا خاوەنی ئاکارە پەسندەکانی کەلەنەفسی حەزو هەوەسەکانتەوە پەیدا بوون؛ چونکە سەر تۆپێ مەبەستەکانت خستووەتە ئەو حەزانەوە، ئەو جا بوونە ڕەوشت پەسندی و خۆشایەتی کەلەخۆتەوە بۆ خۆتن، لەمەولاش دەبینی هەموو حەزوو هەوەسەکانت دەبنە پەسندایەتی..

لەمەولاش دەبینی ئەو شەیتانەی لەکڵێشەت دایە–دەبێتە فریشتە، ئەمە وایە. با تۆ لەو کەسانەش بی کەبەرکاری ڕق و هەوەسن..ئەمەوایە –با لەکۆمەڵەی دەمارگیرو کینەلەدڵان بی.

لەوە پێش سەگە دڕەکان لەداڵانەکان خزابوون، ئەوەتان ئێستاش پەلەوەری خۆش ئاوازن، ئاسمان لەژەهرەکانتەوە مەڵحەمێکی داچکاندو حوشترە لاتێك بەزرینچکە دەردەوە شیری داچۆڕاند.. ئێستاش تۆ بەکاری خۆت شیری بەلەزەتی لێ فڕدەکەی !

لەمەودا خراپەت لێ پەیدا نابێ، بەڵام خراپەیەکی دی لەگۆڕێ دایەو لەدوژمنایەتی ڕەوشتە پەسندەکانتەوە پەیدا دەبێ. برام! گوێم لێ بگرە–هەرکاتێ هەستت بەکامەرانی کرد مانای وایە پەسندی یەکت تێدا جێ گیربووەو ڕاگوزاریشت بۆ ئاسان دەکا.

کەمرۆڤ فرە ڕەوشت پەسند بێ ئەمەشتێکی زۆر چاکە.. دەبێ لەوەش بەئاگابین کەئەم فرە پەسندیەی لێ دەبێتە بەدبەختی.

زۆر تێکۆشـــەر ســـەبارەت بەدابەزینـــە مـــەیدانگای ئاکـــارە پەســـندەکانەوە هێندەشەکەت بون ناچار سەری خۆیان هەڵ گرتووە تا لەبیابان دا خۆیان بکوژن!

کەتۆ هەموو شەڕو جەنگێکت بەلاوە خراپ بێ برام! ئەوە بزانە : ئەوانە چەند مەرجێکی ناچارین و دەبێ هەر بێن؛ چونکە لەنێو خودی ڕەوشتگەلە پەسندەکەی تۆدا زرگنی (حسد) و گومان و جنێو هەر یەکەیان پایە بەرزی خۆی هەیە.

چاو بکەرەوە! هەر یەکە لەو رەوشتگەلە پەسندەت بەتەمای پلەیەکی باڵاترەو هەریەکەیان بەتەمایە دەست بەسەر هەموو بیرگەلەکەت دا بگرێ و بیان کاتە بەندە فەرمانی خۆی و تووڕەیی و کینەو خۆشەویستی تۆیان پێ لەقاقۆزە بنێ و فزەیان لێ ببڕی.

هەرکامیك لەڕەوشتە پەسندەکانت- زرنگی-بەئەوی دیکەیان دەبا.

دیسان زرنگیش تۆقێنەرێکەو ئەو رەوشتگەلە پەسندە پاکۆ دەداو نایانهێڵێ.

ئەوەی بکەوێتە گڕە پێچەی زرنگییەوە بەو مەردە دەچێ کەچزووی ژەهرینی دووپشك بە شوێنی کوشندەیەوە بدا.

ئەرێ کاکی خۆم! ئەوە نازانی، کامیان جنێو بەخۆدەرەو خۆکوژە هەردەبێتەوە یەکێك لەڕەوشتە پاکەکان؟!

مرۆڤ هەر ئەو بوونەوەرەیە پێویستە سەرووی خۆی کەوێت.

کەواتە کاکی خۆم! لەسەرتە پەسندگەلی خۆت یەك یەك خۆش بوێ؛ چونکە تۆ بەهۆی ئەو ئاکارە پەسندانەوە لەنێو دەچێ.

زارا ئاوای گوت...

تاوانباری هەڵ بزرکاو

ئەی دادوەرو پێکەنین هێنەکان! هێشتا ئاژەڵەکە سەری نەلەقاندووە دەشتانەوێ بڕیاری تۆڵەی لەسەر دەرکەن؟ ..فەرموون ئەوە سەری تاوانبارە هەڵ بزرکاوەکە، ئەوەتا هەڵ دەچۆقێ و بشنۆڕن: سووکانییەکی سامناك لەنیگاکانیەوە دەتان دوێنێ.

دووچاوی تاوانبارەکە پێتان دەڵێن: کەسێتی لەو شتە دەرناچێ کەپێ ویستە بەسەریدا بەرزەوەبین. کەسێتی منیش بریتییە لە سووکایەتییەکی مەزن بۆ ئادەمزاد.

لەکاتێك دا ئەو تاوانبارە فەرمانی بەسەر خۆیدا دەرکرد مانای وایە کاتی مەرگییەتی . کەواتە ڕێگەمەدەن لەم دۆخی هەڵ کشانەوەیە بۆ نزمانی داکشێتەوە .پەلەی مردنی لێبکەن؛ چونکە مەرگ تاکە ڕزگار کەری کەسێکە سزای خۆی بگەیەنێتە ئەم دوورە ئەندازەیە. ئەی داد وەرینە! با هەق سەندنەوەکەتان میهرەبانی بێ تۆڵە نەبێ. هەر کەفەرمانی مەرگتان دا با مەبەستەکەتان پاکانەی ژیان بێ. هەر ئەوەندەتان بەس نیە کەلەنێوان خۆتانو ئەوانەی دەیان کوژن لەمپەرێك هەڵ نێن بەڵکو پێویستە خەمباریتان پەرۆش دەربڕین بێ بۆ دیمانەی مرۆڤی باڵا.. ئا بەم ڕەنگە لەبان خۆتانەوە پاکانەی مانەوەتان دەکەن.

بڵێن: ئەو کابرایە دوژمنەو مەڵێن: خوێڕیلەیە.. وای دابنێن کە نەخۆشەو ریسوا نیە.. تێك چووەو تاوانبار نیە. تۆش جەنابی دادوەر-کەئێستا خۆت لێ سوور پۆش کردووە-بێتو ئەو هەمووەی لەبیر کردنەوەت دا قەوماندوتن بۆ ئەم خەڵکەیان جاڕبدەی ئەوسا بەگوێی خۆت دەی بیستی کەبەهاوارەوە دەڵێن: ئا-ئەو کابرایەی لەسەر ئەو کورسییە ڕۆنیشتووە دای بگرنە خوارێ؛ چونکە هێندە بەژار و ژەنگەوە ئاخناوە ئێق دەداتەوە.

..بەڵام بیر شتێکەو کار شتێکی کەیە..هەر وەك تارماییکا دیسان لەخۆی دا شتێکی سەربەخۆیە. لەنێوان ئەو سێ شتەدا هیچ پەیوەندییەکی وەهانیە کەبتوانین پێی بڵێین: بەندیواری نێوان (هۆو بەر هۆ).

تارمایی تاوانەکە لەبەرچاو کابرادا وێنەیەك بوو. ئەوسا دەموچاوی زەردهەڵ گەڕا؛ چونکە لەکاتی تاوانکردنەکەی دا هێزەکەی لەئاستی خۆی دانەبەزی.. بەڵام هێشتا بەتەواوی کۆتایی تاوانەکەی نەهاتبوو هێزەکەی خاوبوەوەو نەی توانی بەوردی لەو تارمایییە تاوانەی هەڵ بڕوانێ.

ئەم کابرایە بۆی دەرکەوتووە تەنیا کارێکی کردووە..لەبەر ئەوە شێتییەکەی وەئاگادێ؛ چونکە باری نائاسایی بووەتە بنکەی قەوارەکەی..ئەو جغزەی تاوانبارەکە دەی کێشێ دەبێتە پێوەندی بیرکردنەوەی. بەچەشنی (فەرخە) یەك کە خەوبازێك

بەدەوری دا بازنەیەك دەكێشێ. ناتوانێ لەو هێڵەوە دەربچێ تابچێتە جغزە شێتی‌یەكەیەوە.

دادوەرینە، گوێم لێ بگرن! ئەو شێتی‌یەی بەدوای كارەكەدا دێ شێتی‌یەكی دیكەی لەپێشەوە هاتووە.. ئێوەیش تا ئەو پەڕ بەگیان تاوانبارەكەدا نەچوونەتە خوارێ.

دادوەری سوورپۆش دەپرسێتەوە: هۆی چی بوو تاوانبارەكە دەستی دایە كوشتنی.. لەدڵی خۆیدا دەڵێ! بكوژەكە لەپێش دا ویستوویەتی دزی بكا.

بەڵام من دەڵێم نەفسی تاوانبارەكە مەبەستی دزی نەبووە.. بەڵكو مەبەستی‌خوێن ڕشتن بوو–چونكە تینووی ئەوەبوو نووكە تیغی خۆی داچەقێنێ، ژیرایەتی تاوانبار لەم شێتایەتی‌یە نەگەیشتووەو بۆ قەوماندنی ئەو تاوانەی ڕاخزیوە..ژیرایەتی یەكەشی لەتەكی‌دا دەكەوێتە ڕاز:

–كە تاوانەكەت بت خاتە دزی‌و تۆڵەوە بۆچی دەربەستی خوێن ڕشتنی؟

تاوانبار گوێی بۆ دەنگی ژیرایەتی‌یە بەسەزمانەكەی ڕاهێشت.. چێشی بەگوێدا چپاند هێندەی قوڕوقوشم گران بوو؛ ئیدی هەر بەدوای كوشتنەكەدا–دزی‌یەكەی كرد؛ چونكە ویستی شەرمەزار نەبێ‌و پاكانەی شێتی‌یەكەی بكا.

دیسان قوڕقوشم ئاسا تاوانەكەی بەلاوە گران بوو هۆشە بەسەزمانەكەشی هەر قورس بوو. شەپڵەو تەزین بەسەری‌دا زاڵ بوون. خۆ ئەگەر پیرە تاوانبار بی‌توانی بایە ملی هەڵ بڕێتەوە كۆڵە گرانەكەی لێ دادەخزێ..بەڵام لەئێستە بەدواوە دەبێ كێ بێ سەری ڕاوەشێنێ؟

ئەگەر بەباشی لەو مرۆیە بنۆڕی تەنیا كۆمەڵە دەردێكت بۆ دەردەكەوێ دەبێتە بەڵەدكاری هۆش بۆ جیهانی دەرەوەو ئەوداڵی تالانی‌یەك دەبێ لێی بەمەرام بگا.

ئەو مرۆیە بریتی‌یە لەتۆپەڵە ماری تێك ئالاو یەك بینە ناسرەون تالێك هەڵ دەوەشێن‌و بەهەموو كون‌و قوژبنێكی دنیادا ڕادەخزن‌و پەلاماری تالانی خۆیان دەدەن.

سەرنجی ئەو لەشە بەستەزمانە بدەن! گیانە لاوازەكەی بە تەمایە بەڵەدی ڕاستەقینەی ناوەوەی بێ بەهەموو ئێش‌و ئازارەكانی‌یەوە .. بەخەیاڵی خۆی وادەزانێ سەرجەمیان وازیان لەكوشتنە.

لەم ڕۆژانەدا هەر كەسێك ئەو نەخۆشیەی بەسەر دا زاڵ بێ، خراپەكانی ئەو ڕۆژگارە ناگەهان ستەم زەدەی دەكەن. ئەوجا دەیەوێ هەر بەو سزایەی خۆی

چەشتوویەتی خەڵکی ئازاربدا. زەمانێکیش لەمەبەر تێ پەڕی، چاکەو خراپەیەکی هەبوو کە بێجگەی چاکەو خراپەی ئەم ڕۆژگارەن، ئەوەش کاتێك بوو چی گومانو بەرتەمای مرۆڤ بوو، بەتاوان لەسەری حەلێب بوو، ئەوەی بەو جۆرەش دووچار بوو بوو، بەگاڵتە جاڕو خۆجیای نێو کۆمەڵ دادەنرا. ئەوجا بەهەمان سزا خواردنی خۆی دەکەوێتە ئازردانو وێزەی ئەوانی دی.

شێوە نەتان گەرەکە گوێ بۆ قسەکانم شل بکەن! چونکە وا دەزانن زیان بەکارسازەکانتان دەگەیەنن.. بەڵام من هیچ کێشو سەنگێکم بۆ ئەو پیاو چاکانەتان دانەناوە.

لەو پیاو گەلەدا تێیان دا هەیە دڵم لێی دەشێوێتەوە.. وەنەبێ هەرچییەکی لەوان دا چارم نەوێ بەخراپەو بەد دابنرێ. چونکە من شێتی یەکیان بۆ دەخوازم مەرگیان بێ وەربکا بەچەشنی شێتی لەمەڕ تاوانبارە هەڵ بزڕکاوەکە.

ڕاستییەکەی من دەمەوێ بەو شێتییە بگوترێ:

ڕاستی، یان دڵ سۆزی، یان دادپەرستی، چونکە پەسندایەتی ئەو خەڵکە لەسەر تەمەن درێژی یەك دامەزراوە کە لە خۆشایەتی خوێڕیلانە دا ببرێتە سەر.. خۆشایەتییەکەشیان هەر ئەوەندەیە: لە خۆیان دڵنیاو لەخۆڕازی بن.

من بەربەستێکمو لەکەناری ڕووباری خۆم هەڵ ناوە کێ دەتوانێ چاو لە من بکاو دەستی داوێنم بێ- بابیکا، کێش ناتوانێ ئەوە بکا با وانەزانێ دەبمە بەردەستیو بەوێنەی ئەو کەنەفتەی دەست دەداتە دار عەساکەی پڕم بداتێ.

زارا ئاوای گوت...

خوێندنەوەو نووسین

ئەوەی نوسراوە پیشانی دەدەمو نمایشی دەکەم، نەفسم تەنیا مەیلی شتێك دەکا-مرۆڤ بەتکە خوێنەکانی نووسیبێتی ئەوجا تۆش بەخوێنی خۆت بنووسە؛ ئەوسا دەزانی کەخوێن گیانە.. کارێکی ئاسانیش نیە مرۆڤ لەخوێنی نامۆو بێگانە بگا. رقم لەهەموو خوێنەرێکی تەمەڵە؛ چونکە ئەوکەسەی دەخوێنێتەوە هیچ

خزمەتێکی خوێندنەوەکەی ناکا ئەگەر سەدەیەك بەسەر تاقمی خوێنەراندا تێ پەڕی دەشێ لەیادو بیرکردنەوەوە بۆ چرووكو بۆ دڕن هەڵسێ.

ئەگەر مافی فێرە خوێندنەوە بدرێتە هەموو کەس وەنەبێ–لەگەڵ تێ پەڕبوونی زەمانەدا–هەر نووسین تێك بچێ بەڵکو خودی بیرو بیرکردنەوەش هەرتێك دەچێ.

لەڕابووردوودا (بیر) بۆ خۆی خواوەندێك بوو.. ئەوجا پێ گەیشتو بوو بەپیاوێك..ئا ئێستاش چرە هەراو هوریایەکە، کەسێك چەند سوورەتێك بەخوێنی خۆی بنووسێتەوە بەوە رازی نابێ هەر بەوێرە وێڕەوە بخوێنرێتەوە بگرە دەیەوێ هەموو دڵێك ئەو سوورەتانەی لەبەربکا.

نزیکترین ڕێگای نێوان کێوەکان ئەو هێڵەیەکە لە ترۆپکێکەوە دەکشێ بۆ ترۆپکێکی دی. خۆ ئەگەر قاچی عفریتت نەبێ ئەوا ناتوانی ئەو ڕێگەیە بگری. کەواتە پێویستە هەموو پەیڕەوەکان وەك ئەو لووتکانە بڵندبن.. ئەوانەی پێشیان ڕادەگەیەنرێن دەبێ هێزو فرەی جەزرەبەکاریان هەبنو چاونەترسانە بەخۆیان ڕاپەرموون.

لەپەسند ئارایی‌دا سروە ناسكو ئاودارە..ئەوەش مەترسی‌یەکان کەلەدوورەوە سەرەتاتکی دەکەن چاوم لێ زەق دەکەنەوە، بیریشم لەسەر سەختی خۆیدا فڕکانی قۆناغێکە. ڕێگەی ڕاستم لەبەردەمدا کشاوە؛ کەواتە با لەپەریو جنۆکان دەستو پێوەند پەیدابکەم. منم خواوەندی زەبر خوازو ئازایەتی. کەسێ بتوانێ لەتارمایی‌یەکان هەڵ داو بیان تارێنێ–بەلایشیەوە سەخت نیە کە لەجنۆکان مریدو گرۆی خۆی بسازێنێ.

ئازایەتی‌یەکەم سەوداسەری پێکەنینە..هەموو ڕشتە بەندێکی نێوانمو نێوانتان پساوە..ئەو هەورانەی ژان گرتووی گەردەلوولن قورسە هەورە ڕەشەکانی ئێوەنو منیش لەئاست خۆمەوە گەمەم پێیان دی.

کاتێ تاسەی بڵندایەتی دەکەن بۆ سەرووی خۆتان هەڵ دەڕوانن.. بەڵام کەمن بەرەو ژوور هەڵ کشام ئاگام لەوەش بوو کەلەژێر پێم دا بوو. ئایە کەسی وەهاتان تێدا هەیە لەسەر لووتکە بێو بشتوانێ پێبکەنێ؟!

کەسێك بەسەر لووتکەی چیاکان دا دەورانی بێ گەمەی بەهەموو مەرگەساتێکی ژیان دێ.. گەمەی بەهەموو بەرەڵاگەو شانۆی ژیان دێ.. بگرە گاڵتە بەخودی ژیان دەکا.

دانایی دەیەوێ نەبەردی بێ پەروابین.. توندو تۆڵی گاڵتە جارپین؛ چونکە (دانایی) مێیە، هەموو مێیەکیش هەر حەزی لەسەختە پیاوی تێکۆشەرە.

ئێوە دەڵێن ژیان باری قورس‌و گرانە. دە-پێشم بڵێن: بۆچی بەلووت بەرزی‌و بایی بوونەوە بەرەوڕووی بەیانی دەبنەوە.. کەئێوارەش داهات تەنیا بەستەزمانی‌و مل شۆڕیتان پێوە دیارە؟!

بەڕاستی ژیان گرانە..بەڵام ئەو داهێزانەی پێتانەوە دیارە چیە؟..ئەدی هەمووما‌ن ولاخ نین‌و هەر ولاخێکیشمان قورسە باری خۆی نیە؟..ئەی لەنێوان ئێمەو خونچە گولان دا وێچونێك هەیە کەبەسەخڵەتی‌یەوە لەبەر لێ هەڵ نیشتنی دڵۆپە شەونم دا دەلەرزێ؟!

بێ گومان ژیانمان خۆش دەوێ، لەبەر ئەوەش نیە: چونکە خوومان بەژیانەوە گرتووە.. بەڵکو لەبەر ئەوەیە کەخوومان بەخۆشەویستی ژیانەوە گرتووە..

خۆشەویستی شێتی‌یەکی تێدا هەیە.. ئەوجا شێتیش شتێکی دانایی تێدا هەیە. منیش کەخۆم حەزم لەژیانە ئەوەم بۆ دەردەکەوێ، ئەوەی باشتر هەست بەکامەرانی دەکا بریتی‌یە لەخێڵە پەپولەو بڵقە کەفە سابوونی بەتاڵ‌و ئەو مەردومانەی بەچەشنی ئەوانن..

کەزارا دەڕوانێتە ئەو گیانە بچووکە خنجیلانەی لەشێتی خۆیان دا هەمیشە خورپەن کاری گەردەبێ‌و بە لاوژەوە بانگی گریانی لێ هەڵ دەدا.

ئەو خواوەندەی توانام دەداتێ کە باوەڕی پێ بهێنم هەر ئەو خواوەندەیە کە دەشتوانێ بکەوێتە سەما.

کاتێ شەیتانم لێ دەرکەوت، بینیم بێ چرکە بەخۆیەوە گلاوە لەگورج‌و گۆڵی‌دا خۆی لێ هەڵ ناوە. ئەوجا گوتم:

ئەمە ئەو قورسە گیانەیە کەبەلایەوە هەموو بارو دۆخێك یەکسانە.

هەرکاتێ ویستت بکوژی داوای یارمەتی لەڕق مەکەو پەنا بەرەبەر پێکەنین؛ کەواتە باراستەوەبین ئەو قورسە گیانە بکوژین.

من لەوەتی فێرە ڕۆیشتن بووم یەکبینە ڕادەکەم.. ئێستاش ئائەوە تام دەفڕم، پێویستم بە کەسیش نیە پاڵم بداو بکەومە بزووتن.

ئێستا بەتەواوی سووکەڵەم.. من باڵ دەگرمەوەو هەست دەکەم لەژوور زاتی خۆم دا دەسووڕێمەوەو لەهەمان سات دا لەدەروونیشم دا خواوەندێك سەما دەکا.

زارا ئاوای گوت...

دارە گەورەی کێوەکە

ئێوارەیەك زارا چووە سەر ئەو گردەی بەسەر شاری (مانگابەڵەك)دا دەیڕوانی، لەوێ تووشی لاوێك بوو، توومەز کاتی خۆی پشتی لێ هەڵ دەکردو رووی لێ وەردەگێڕا، لاوەکە لەپاڵ قەدی داریکی گەورەدا لێی دانیشتبوو بەچاوی حەسرەتناکەوە بەدۆڵەکەی‌دا–دەڕوانی، زارا هاتە بەرەوەو هەردوو قۆڵی لەقەدی دارەکە وەرهێناو گوتی : ئەگەر بمەوێ بەم دەستانە ئەم دارە رابوەشێنم ئەوا ناتوانم.. بەڵام ئەو بایەی بەچاو نایبینی چۆن حەز بکا دەی هەژێنێ و دەی‌پێچێتەوە.. ئاواش دەستە نادیارەکانی ئێمە رادەوەشێنن‌و دەمان پێچنەوە.

لاوەکە بەشڵەژانەوە ڕاستەوەبوو، گوتی: چۆن–ئەمە زارایەو قسە دەکا؟! خۆمن بیرو غایلەم لای ئەوبوو. زارا گوتی: کابرا ئەوەلەچی دەترسی؟.. ئەدی مرۆڤ و دارەگەورەکە هەر یەك حاڵەتیان نیە؟.. مرۆڤ چەندە بۆ سەرچاوەکانی نوور هەڵ بکشێ بنجەکانی بەناخی زەوی‌و تاریکستان‌و نزمانی‌دا رۆدەچن.

لاوە هاواری کرد: بەڵێ! ئێمە بەخراپی‌دا دەڕۆین، بەڵام تۆ چۆن بۆت دەکرێ نهێنیەکانی دەروونی من هەڵبپشکنی؟

زارا خەندەی هاتێ‌و گوتی: زۆرینەی ئەو نەفسانەی دەمانەوێ بیان بپشکنین دەبێ لەپێشەوە دایان بهێنین‌و بیان خولقێنین.

لاوەکە گەرایەوە سەر قسەکەی: زارا راستم گوت:بەڵێ ئێمە وابەخراپەدا رۆدەچین. لەوەتەی بەتەمای بڵندایەتیم ئەو باوەڕەی بەخۆمم بوو دادەوەشێ. لەوەش بێ بەشم کەخەڵکی باوەڕیان پێم بێ.. دەبێ هۆی ئەمە چی بێ؟ من خێرا پێدا دەگەڕێم کەچی

حاڵی حازرم ڕابووردووی ڕۆژگارم پەك دەخا..چەندە بەسەر پەیژەخانەکاندا خولاومەوەو شەقاوم هەڵ هێنایەوە کەچی ئێستا پلەبەپلە لە کەمتەر خەمیم خۆش نابن. کە دەگەمە لووتکە هەمیشە تەنیایی خۆمم لەبەر چاوەو گەزێو ئێسقانەکانم دەلەرزن.. نازانم کەهاتوومەتە سەر لووتکە چیم لێ دەوێو داوەرانی چیمە؟

سووك بینم شان بەشانی ئارەزووە گەشە سەندوەکانمەو.. چەندە بۆی هەڵکشێم ئەوانەی بەرزوە بوون بەلامەوە سووکترنو نازانم مەبەستیان لەبان لووتکەکان چیە؟

کەلەسەر بەرزایی هەڵ دەنگووم ڕەفتارێکەو تەریقم دەکاتەوە.. زۆ جار گاڵتەم بەهەناسەبڕکێی خۆم کردووە.. حەزیشم لەوانەنیە کەبۆ فڕین باڵیان فش دەکەنەوە.. ئای کە ڕاوەستانی سەر ترۆپك لەخۆیدا چۆن ماندو بوونێکە!

زارا سەیری پیرەداری کرد، ئەوا لاوەکە پشتی پێوەداوە، گوتی: ئەم دارە کە گەشەی کردووەو بەسەر ئەم خەڵكو گیانەوەرانەدا دەڕوانێ-بەتەنێ بۆ چڵە پۆپە هەڵ دەکشێ. دوای ئەوەی گەیشتە ئەو پایە بڵندییە بێتو بییەوێ قسەبکا ئەوا هەرگیز کەس لەگفتەکانی ناگا. لەچاوەڕوانیداو بەئارام خۆی پاساو دەدا.. هەرچەندە گەیشتووەتە شوێن ڕادانی هەواران چاوەڕوانی یەکەم گەردەلوولە لێی هەڵ بکا!

لاوەکە بەگەرماییەوە قریواندی: ئەی زارا!

ڕاستت گوت. کەداوای بەرزەوەبوون دەکەم رووم کردە قوڵاییەکان. تۆش ئەو هەورە برووسکەیەی چاوەڕوانی بووم. باش سەرنجم بدەرێ! لەوەتی تۆمان لێ وەدەرکەوتووە ببینەو چ حاڵەتێکم بەسەردا هاتووە.. لەوەش بەدەرنیم کەببمە قوربانی ئەو زرگنییەی داگیری کردووم.

لەکالانە چاوی لاوەکەدا بەخوڕ فرمێسك دادەبارێو قسەشی دەکرد، زاراش قۆڵی خستە بن دەستیو بردی بەڕێگادا، ماوەیەکیان بڕیو پێی گوت: بەراستی دڵ پارەم! ئەو بەیانو دەربڕینەی لەچاوەکانت دا دەی خوێنمەوە لەوە بەولاترە کەخۆت بهاوێژیتە جەرگەی مەترسییەکانەوە.

برالە! تۆ هێشتا ئازاد نەبووی..بگرە یەکبینە بۆ ئازادی دەڕەنجێی بەچەشنی ئەوانەی بەدەم خەوەوە دەڕەتێن، هەستت لەسەر پێیەو زەینت تیژە.

دەتەوێ لەپێوەند ڕەها بیو بەرەو لووتکە هەڵبکشێی .. گیانیشت سەوداگەری مۆڵگەی ئەستێرەکانە، بەلام ڕەمەكو غەریزە بەدەکانت خۆیان تاسەی ئازادی دەکەن.

سەگە كلكو گوێ كراوەكانیشت داوای ئازادیی خۆیان دەكەنو بەكەیفەوە لە سەر دابەكانیادا دەوەڕن. لەكاتێك دا هۆشت بە تەمایە چی دەرگای بەندیخانەكانتە بیان شكێنێ. بەمرۆیەكی رەهاو سەرفرازت نازانم؛ تۆ هەر ئەو بەندەیەی كەحەزی لەئازادی خۆیەتی. گیانی ئەوجۆرە بەندییانەش بەتوندو تۆڵ ناودەبرێ.. ئەگەرچی- بەداخەوە!-دەبێتە خۆ بوێرو ئوینبازێكی بەدكار.

ئەو كەسەی هۆشی خۆی ئازاد كردبێ پێویستە لەپاشماوەی خووی مت كردنی سۆزەوار (عواگف)و تێوە گلانی پیسی، خۆی پاكیزە ڕابگرێو دەروونی لێ مشتومالّ بكا.. تاوەكو نیگاو چاوەكانی بێگەردوو گەش بن.. لەوەش باخەبەرم كەبە چ مەترسی‌یەكەوە گرفتاری، بەلاّم سوێندت دەدەم بەخۆشەویستی یەكەمو بەو هیوایەی بەتۆمە زینهار! نەكەی ئاواتو خۆشەویستی لەخۆت بتارێنی.

سەرەڕای ئەوەی مەردوومگەلەكە ناحەزانە چاوت تێ ببڕن تۆ لەخۆت دا هەست بەسەنگینیو شكۆمەندی دەكەیو ئەوانیش بەسەنگینیت دەزانن. بشزانە ئەو خەڵكە ڕاگوزارانە بەلای بەڕێزاندا تێ دەتەقێننو ئاوڕیان لێ نادەنەوە..بەلاّم كارسازەكان گرنگی یان پێئەدەن؛ خۆ ئەگەر لەرێگاو بانی خۆیان دا تووشی كابرایەكی مەزن پۆشو شكۆمەندبوون، خێرا بۆ ئەوەی ئەو جۆرە كەسانە بخەنە ژێر ركێفی خۆیانەوە بەپیاوچاك ناوی دەهێنن.

پیاوی بەڕێز دەیەوێ پەسند داهێنی تازە خوڵقێن بێ، لەهەمان كات دا پیاوی كارساز (رجل اصلاح) بۆ كۆنەوارەكان بە پەرۆشەو زۆربەی ئارەزووەكانی بەو بارەوە دەقیان گرتووە.

مەترسی لەوەدا نیە مەزنە پیاو هەڵگەڕێتەوەو ببێتە كارساز..بەلاّم زۆر مەترسی لەوەدەكرێ ببێتە كاول كەرێكی بێ وێڵ.

لەنێو ئەو مەردمگەلەدا زۆر مەزنە پیاوم ناسیون، سەرەتا وایان پیشان داوە كەئەوان بەهەرە ئاواتی بەڕێز دەگەن..كەچی ئەوەندەی نەخایاندووە كەوتوونەتە گەمە پێ كردنی هەموو بەزە ئاواتێك؛ ئیدی ژیاونو ئارەزووەكانیان بەر لەدەركەوتن مندداربوونەتەوە.. ژیاونو بێ وێڵیش بەبەردەمیان دا تێ پەڕیوە..ژیاونو هەر پلانێكی بەیانیانیان جاڕ دابێ لەئێواراندا سەرەنگرێ بووە، خەڵكی گوتیان: بیرۆكەش وەك هەموو حەزەكان تاكە شەهوەتو هەوەسێكە.

ئابەو چەشنە ((بیر)) لەنێویان دا دووباڵەی وێك هێنان و تێك شكان..

..ئێستاش ئەوا خۆی كێش دەكاو بشگاتە هەرشتێك پیسی دەكا.

لەوەبەر ئەو خەڵكە بیریان لەوەدەكردەوە كەببنە پاڵەوان. هەرئەوەندەشیان بۆ لوا بكەونە نازو نیعمەتەوە. ئەوا تارمایی پاڵەوانەتیش خەمناكیان دەكاو ترسیان لەدڵ دەگێڕێ.

سوێندت ئەدەم بەخۆشەویستی یەكەم.. سوێندت ئەدەم بەو ئومێدەی بەتۆمە كەئەو پاڵەوانەی لەنەفسی خۆت دا حەشارت داوە نەی كەیتە دەرەوە..چونكە پێویستە بڵندترین ئاواتەكانت بەدی بهێنیٚ.

زارا ئاوای گوت...

جاڕچیانی مەرگ[١٣]

ئای کە دەم بەهاوارەکانی مەرگ چەندە زۆرن!

دنیاش پڕە لەو مەردومانەی کەبانگی پشت لەژیانیان کردووەتە ئەرکێکی تەوزیمی. زەویش بەم لاوەکیانەوە جمەیەتی و ژیانیان تێك داوە. جێی خۆیەتی کەژیان ئەبەدی بێت و ئەم جاڕچیانە لەئامێزگریّ و لەکۆڵ ئەم دنیایەیان بکاتەوەو لێی دەرچن.

دەم بەقریشکەی مەرگ بە زەردە پیاو، رەشە پیاو ناوبردەبوون؛ منیش بەشی خۆم ناودێریان دەکەم و بەچەند رەنگی کەوە ئاشکرا تردەبن.

ئەوانە لەگشت کەس سهندە ترن؛ چونکە جانەوری دڕندە لەئاوەژووی ئەواندا خۆی مت داوە، ناچارانە لەنێوان دوو حاڵەت دان: باری خۆپڕووکاندن بەتینی هەوەس و باری چەپاندنی حەزوهەوەس بەئەشکەنجەدان.ئەو حەزەشیان هەر لەخۆیدا ئازاردانە. ئەو زەلامانە رمووزنێکن هێشتا نەگەیشتوونەتە پلەی مرۆڤایە...

با– ئەوانە هەر مزگێنی ژیان بێزران جاڕبدەن و لە هەوارستان و بەهارستانی ژیان دەرفرتێن.

ئەم جاڕ چیانە کەسانێکن تووشی سیل و دیقی گیان بوون، لەگەڵ هاتنە ژیانەوە مەرگیان پێوە دیارە. وێرای ئەوەش کەبنەماکانی زوهدو خۆخواردنەوە هەراسانی کردوون.

ئەو گرۆهە حەز دەکەن هاوڕیزی مردووەکان بن..ئێمەش لەسەرمانە ئەو ئیرادەیەی ئەوانمان پێ خۆش بێ و با لەژیاندنەوەی ئەو مرداونەو شێواندنی ئەو تابووتە بزۆکانە خۆداری بکەین و خۆپارێزبین.

---

[١٣] المنذرون بالموت: جاڕچیانی مەرگ..دەم بەهاوارانی مەرگ: بەمەرگ ترسێن. دیسان بەرامبەر بە ((مسخ))، رمووزن، رەشەوەبوو، بەد فەساڵ..دەست دەدەن.

هەر کەتووشی نەخۆشێك یان پیرێك یان تەرمێك ببوونایە دەیان گوت: (بەڕاستی ژیان بۆی دەرچووە). ئەوانە بێتو رەواگیر بوونایە دەیان گوت: ئەوان خۆیان لەژیان دەرباز بوونو چاویان لیٚ ترازاوە؛ چونکە تەنیا لەدیوێکەوە دەنۆڕنە هەبوون.

ئەوانە خۆیان بەبەرگە پەژارەیەکی فراوانەوە پێچاوەتەوە. تامەزرۆی ئەو رووداوانەن کەبەدوای خۆیان دا مەرگ کێش دەکەن. بەڵام کەچاوەڕوانی مەرگن لەهەراسانیدا ددانیان دەسوونەوە. لەهەمان کاتیش دا سووکانە دەستیان بۆ هەرشتێکی خۆشو بەلەزەت درێژ دەکەن؛ بەلایانەوە ژیان پەلاشێکەو گەمەی پیٚ دەکەن..کەچی لەسەریشی سوورن!

پەندی ئەو مەردومگەلە هاوار دەکا: ژیان شێتییە..لەوەش خراپتر دەستاوێژبوونی ژیانە. ئاوا شێتایەتی ئێمەی بەم مەردە بردووە؟!))

دەڵێن: ژیان ئێشو ئازارە.. باشە، ئەوان راست دەکەن. ئەی کە ژیان بریتی بیٚ لەوئازارچەشتنە بۆچی سنوورێك بۆ ژیان دانانێن؟.. ئەو ئامۆژگاریانە خۆکوشتن بەسەر مەردووم دا دەسەپێنن. هەندیٚ جاری مەرگ دەدەن، دەڵێن: تیٚخزانی زایەندی تاوانە؛دەشیٚ خۆداری لیٚ بکریٚو مان لە زانو زەوکردن بگرن. برێکی دی دەڵێن: منداڵ بوون بەژانە؛ کەواتە بۆچی ژنان دەزێنو رۆڵەی بەدکار فریٚ دەدەنە بوونەوەر؟ ئەمانەش هەر ئەو تاقمەن کەجاری نەمان رادەهێڵن.

کۆمەڵێکی دی پێت دەڵێن: میهرەبانی شتێکی نووسەكو ملۆزمە، لیٚ نابێتەوە. کەواتە چی لەدەست دایە بی گرە.. ئەوەی کەسایەتیس لیٚ پێك هاتووە تۆ بی گرە. ئەگەر ئەوەت کرد ئەوا ئەو ڕشتە سیمەی ئێمە بەژیانەوە دەبەستێتەوە دەی پسێنی.. ئەگەر ئەو کۆمەڵە خەڵکە میهرەبانی یەکەیان بەناخ دا رووچووبایە ئەوا رەنجیان دەکێشا کەبێجگەی خۆیان هان بدەن لەژیان بتۆرێن. بائەو کۆمەڵە چۆنیان دەق پێوەگرتووە لەسەری بڕۆن؛ چونکە میهرەبانییە راستینەکەیان خۆی لەئازار پیٚ گەیاندن دا حەشاردراوە.

ئەو مەردوومانە هەر ئەوەندەیان مەبەستە کەخۆیان لەداخوازیەکانی مانەوە (بقاو) بدزنەوە. دەربەست نایەن کە زنجیرەکانیان بخەنە سەر ئەستۆی کەسانی دیکە.

دیسان ئێوەش ئەی خەمبارەکانی جیهانو بردەباری زەحمەت! ئایە لەدەست ئەم ژیانە هیلاك نەبوون؟..

ئایا- دەردەسەری-نەفسی ئێوەی نەگەیاندوەتە: تاوەکو ئەویش بەترسە جاڕی مەرگەوە راستەوەبێ؟!

ئەی ئەو کەسانەی کاری دڕندانەتان پێ خۆشە..

ئەی ئەو کەسانەی کەیفتان بەقەومانی سەمەرەی راگوزارانە سازدەبێ! هەر ئەوانەن کەخۆتان بەخۆتانەوە گوشیوە.. مەگەر بۆ ئەوەی لەدەست ژیان رابکەن ئەوجا خۆتان هیلاك بکەنو لەخۆتانەوە بگلێن تازاتی خۆتان بگەیەننە قۆناغی (خۆلەبیرچوونەوە). ئەگەر باوەڕی بەتینتان بەژیان هەبوایە، ئاوا بەجارێ بەیدەستی ئێستاتان نەدەبوون.

نیهادتان دوواچۆڕی ئەو هێزەی هاتووە کە لەچاوەڕوانیدا پێویستە.. ئەوخۆڕاگرتنەش کەبۆ باری تەوەزەلیتان گەرەکە ئەوەشی تێدانەماوە.. لەهەموو شوێنێك دا جاڕی دەم بەهاوارەکانی مەرگ دەنگ ئەداتەوە..جیهان جمەیەتی لەو خەڵکەی بانگ کردنیان بۆ مەرگ کارێکی واجبە.. یان باشتری بڵێین: بانگ کردنیان بۆ ژیانە ئەبەدیەکە، بەلای منەوە کەئەو خەڵکە بۆ زەوی چۆڵ کردن بەپەلەبن هیچ جیاوازیەك لە نێوان ئەم و ئەودا نیە.

زارا ئاوای گوت...

جەنگو جەنگاوەران

نامانەوێ باشەی دوژمنانمان چاودێریمان بکەن..ناشمانەوێ ئەوانەی لەکانگای دڵمانەوە خۆشمان دەوێن چاودێریمان بکەن.

-وازم لێ بێرن راستیتان پێ ڕادەگەیەنم-

ئەی هەڤاڵگەلی کوڕی جەنگ! لەناخی دڵمەوەئێوەم خۆش دەوێ، منی ئێستاکە هەر ئەوەم کەدوێنێ وەك ئێوە سەربازبووم،کەواتە من هەڵبژاردەی دوژمنەکانتانم.

-وازم لێ بێرن راستیتان پێ ڕادەگەیەنم-

ئـەو رقو حەسـودیەی لـەدڵتان دایـە دەی زانم، گـەورەییتان بەرادەیەکـە نـاتوانن لەئاست ئەو رقو حەسوودیەیە خۆتان نـەزان بکـەن.. کەواتـە بـا گەورایـەتیتان لـەو شـەرمنییەی لـە دڵتان دایە بتان سڵەمێنێتەوە. خـۆ ئەگـەر لەراسـتی زانـیدا نـەتان توانی ببنە پیاوچاك (اولیا و) بەلای کەمەوە ببنە سەربازو لـەپێناو ئەو زانیارییـەدا بخەبتن. خـەباتکارانیش بریتین لەپێشـەنگی پیاوچاکـان.ژمـارەی سـەرباز زۆر بـووە، خۆزگە هێندەی ئەم ژمارەیـە جەنگاوەریشـم بدیتنایـە، بـەو چەشـنەی کالاًیـان یـەك شێوەیە لەوەناچێ سروشتو دەروونیان لەسەر یەك تەرز بێ.

بـا چاوەکانتـان ڕەهـابنو راوی دوژمنێکتـان بـۆ بکـەن.. ئـەو چاوانـەی کـە لەتریسـکەیان دا بـەرایی خەشـم دەردەکـەوێ.. بـڕۆن تووشـی دوژمنـەکانتان بـن لەپێناوی بیرەکانتان بکەونە خـەباتی جەنگەوە..خۆ ئەگەر ئەوبیرانەتان لـە شـەڕگەدا کەوتن، ئەوا دڵ سۆزی هەردوو لاتان بەقریوەی سەرکەوتنەوە ڕاست دەبێتەوە.

وەك هۆیـەك بۆ شـەڕ هـەڵ گیرسانەوە حەزلەئاشتی بکەن.. ئاشـتی چاك ئەوەیـە ماوەکەی کورت بێ. من ئاشتیتان پیشان نادەم بەڵکو سەرکەوتنتان بۆ دەست نیشان دەکەم. کەواتە باکارتان خەبات بێو ئاشتیتان سەرکەوتن بێ..

تا تیر بەسەر کەوانەوە ئاراستە نەبێ من دڵم ناسرەوێ..

ئاسوودەیی مرۆی لاکەوتیش مایەی چەنابازیو مشتومڕە؛ کەواتە با ئاشتیتان بریتی بێ لەزاڵ بوونو پیرۆزی...

ئێوە دەڵێن مەبەستی چاك پاکانەی جەنگ دەکا..بەڵام من پێتان دەڵێم: جەنگی چاك پاکانەی گشت مەبەستەکان دەکا. زۆر جاران ئەو گەورە شکۆمەندانەی جەنگو جەسـارەت ڕەخسـاندوونی خۆشەویسـتی نێـوان مەردومگەلەکـە نـەی توانیـوە ئـەو نموونانە بدا بەدەستەوە. تائێستاش قوربانییەکان بەجەسووریتان ڕزگاربوون نەوەك بەسایەی بەزەیی پێداهاتنەوەتان.

ئێـوە لـەخێر دەپرسـنەوە، خـێریش خـۆ پەسـند کردنـە بەئازایـەتی، کەواتـە واز لەچکۆلەکان بهێنن، بائەوان بڵێن: ((خێر لەناسکیو جوانیدایە)).

دەڵێن: ئێوە بێ دڵن؛ چونکە دڵەکانتان بەدڵسۆزیەوە لێ ئەدەن. منیش نەوازشو دڵ سۆزیتانم خۆش دەوێن. ئێوە شەرمنن؛ چونکە شەپۆلەکانتان لەبەرزبوونەوەیاندا تەکان دەدەن، بێجگەی ئێوەش شـەرمەزارن..خەجاڵەتن؛ چونکـە شـەپۆلەکانیان لـەنزم

بوونەوەیان دا دەکشێنەوە. بەڕاستی دزێویتان سامناکە! کەواتە خۆتانی تێوە گلێنن: ئەو قەشەنگی‌یەی لەپۆشەنی دزێودا هەیە لەپۆشاکی کەدا چنگ ناکەوێ.

کاتێ نەفس بڵند دەبێتەوە دەوەستێ و دەی کاتە هەرا، دڵ رەقیش لەبڵندبوونەوەتان دا خۆی حەشار داوە، حاڵی ئێوە لای من شاراوە نیە.. هەر لەمەیدانی دڵ رەقی‌دا ئەوەی بەزەبروو ئەوەی زەبوونە بەیەك دەگەنەوە، ناشتوانن لێکدی بگەن-من باشتان دەناسم کە ئێوە کێن؟!

ئەگەر بەسەر دوژمنێك دا زاڵ بوون کاسەی غەزەبی بەسەردا قلّپ بکەنەوە، نەکەن بەسووکی بزانن؛ چونکە لەسایەی دوژمنانەوە بەخۆتان دەنازن، ئەگەر بەم راسپێری‌یەم رەفتار بکەن ئەوا سەرکەوتنی دوژمنەکەشتان هەردەبێتە سەرکەوتنی ئێوە.

بۆ کۆیلەو ژێر دەستە شۆڕش مایەی شانازیە، بائەو شانازی‌یەشتان لەسەربناغەی گوێ ڕایەڵی بێ و فەرمانی فەرماندەشتان بەشێك بێ لەو گوێ رایەڵی‌یە. جەنگاوەری راست ئەو کارەی دەخرێتە ئەستۆی پێش ئەوکارەی دەخا کەخۆی گەرەکیەتی. کەواتە ئەوەی پێتان سپێردراوە ئاراستەی ئامانجی ئارەزووەکانتانی بکەن باخۆشویستنی ژیانتان دەربڕینێکی هەرە باڵای ئاواتەکانتان بێ ئەو ئاواتانەشتان بریتی بن لە باڵاترین بیرۆکە لەژیان دا.

هەرچەندە داوای لێ بووردنتان لێ دەکەم- کەوەك فەرماندە دەری دەبڕم-بەرزترین بیرۆکە بۆ ئێوە تەنیا ئەم بنکەیەیە: ((مرۆڤ ئەو بوونەوەرەیە کەپێویستە بەسەری دا باڵابین)).

بەو چەشنە ژیانتان بەرەچەی گوێ رایەڵی و تێکۆشاندا تێدەپەڕێ..ئەوجا بە لاتانەوە گرنگ نیە مەودای ژیانەکەتان بەرتەسك بێ یان بەرین بێ.

ئەوەش بەجەنگاوەر دانانرێ کەمامەڵەتی چاودێرانەو خاترانە بێ..

ئەی برا چەکدارەکانم ! چونکە ئێوەم لەکانگای دڵمەوە خۆش دەوێ ئەوا بەبێ خاترانە راستیم پی گوتن.

زارا ئاوای گوت...

بتی تازە

تائێستاش لەبڕێ شوێنی ئەم زەمینەدا چەندان هۆزو گەل بۆخۆیان سەریان بەیەکەوە ناوە. بەڵام ئەوەی لەلای ئێمە هەیە بریتی‌یە لە دەوڵەت، ناش زانن– دەوڵەتان چین؟

گوێم بدەنێ! تالەبارەی مەرگی گەلانەوە قسەتان بۆ بکەم: سەراوان و بناوان دەوڵەت بریتی‌یە لەرمووزنێکی ساردو سڕی بەد فەساڵ. لەسەر خۆ درۆ دەکاو دەڵێ: ((منم دەوڵەت منم گەل))

نەکەن بەقسەی دەوڵەت بکەن ! ئەو خولقێنەرانەی ئیمان و خۆشەویستییان بڵاوکردۆتەوە، هەرئەوان گەلانیان پێك هێناون. ئەوانەی بۆ کۆمەڵە زەبەندەکان داوایان ناوەتەوە هەر ئەوانەن قەوارەیان تێك و مەکان دەدەن و لەسەر پەردووەکانیان دەوڵەت و حوکمڕان بنیاد دەنێن..ئەوجا لەژوور سەری گەلەوە رمی تیژ هەڵداوەسن و سەدان هەوەس و حەز لەبەرچاوی گەل هەڵ دەنێن.

گەل لەهەر شوێنێکی ئەم سەرزەوی‌یە بژێوگایەکی بۆ مابێتەوەو سەربەست بووبێ نازانێ دەوڵەت چی‌یە، چۆن سڵ لە سیحرباز دەکرێتەوە ئەو گەلەش لە دەوڵەت دەسڵەمێتەوە بەشتێکی لاوەکی و نائاسای دەزانێ و داب و نەریتیتیان لێ دەشێوێنێ؛ فەرموون ئەوەش بەڵگە:

هەموو گەلێك بۆ خۆی دەربڕینی‌تایبەتی بۆ چاکەو خراپەی خۆی هەیە کە دراوسێ گەلەکەی دی لەو بەیانەی ئەم بۆ دەستوورو باوی خۆی دای‌ناوە تێ ناگا. لەهەمان کات دا دەوڵەت لەهەموو چاکەو خراپە دەربڕینێکی‌دا درۆزنە. هەرچی مڵکی دەوڵەتیشە دەست کەوتی دزی و فزی‌یە.شتەکانی دەوڵەت سەرجەم قەڵبن و بەددان و کەڵبەی خواستەنی قەپ دادەگرێ و هەناویشی ساختەکارە.. دروشمەکەشی هەرئەمەیە: ((بەیانی ئاڵۆزو شێواو لەبارەی چاکەو خراپەوە)) ئابەو بەیانەیەوە بەرەو نەمانی دەکاتەوە..بەڵێ بەخواستی مەرگ خوازەکان دەوڵەت دروشمەکەی لەمەڕ خۆی بڵاودەکاتەوە.

ئەوانەی پێدەنێنە دنیاوە لەژمارە بەدەرن، کە دەوڵەتیش دروست بووە تەنیا بۆ خزمەتی ملۆزمو لاورگەی ژیان درووست بووە. ئا سەیری ئەم دەوڵەتەو ئەو دەوڵەتە بکەن! چۆن چۆنی لەوارلاوەکی‌یەکان خۆی بۆ کێش دەکەن! ئەویش -خواهەڵناگرێ- توند دەیان گوشێ بەسنگی خۆیەوەو بەدەستەملانێوە پڕ ماچیان دەکا. ئا-گوێ لەدەوڵەت بگرن! چۆن دەنەڕێنێ:

(بەسەر رووی زەمینەوە لەمن گەورە تر نیە.. منم دەسەڵاتی خواوەندانەی کارسان)

هەر کەدەوڵەت ئامای قیڕاند زۆرینەی خەڵكو خوا بەچۆك دا دێن، لەنێو کڕنووش بەرەکانیش دا زۆری وایان هەن نەگوێ درێژن و نەکورت بینن.

بەداخەوە ئەو درۆو دەلەسانە بەشی خۆیان هەیە تا خەڵکی باوەڕیان پێ بکەن.. نەخوازەڵا لەنێو ئێوەش دا کەنەفس بەرزیتان تێرا دەگەڕێ! دەوڵەت باش دەزانێ چۆن ختوکەی ئەو دڵانەدا بدا کەلە رەوشت جوانی و بەخشندەیی دا کەیلن. ئەی ئەو کەسانەی بەسەر کۆنەخواوەندی دا زاڵ بوون! دەوڵەت کانگای نهێنیەکانی دەروونتان دەسمێ. باش دەزانێ کەماندوی کاروانی تێکۆشانن ئەوجا فرسەت لەو شل‌و کول بوونەتان دەهینێ و بۆ بەندایەتی بتی تازە دەتان خاتە کار.

بتێکەو ئاواتی ئەوەیە پاڵەوان‌و مەزنە پیاوان بەدەوری‌دا بێن. لەراستی‌دا رەمووزنێکی ساردو سڕەو گەرەکیەتی رۆژی درەخشانی نێودڵان بکوژێنێتەوە.

هەر ئەوەندە کڕنووشی بۆ بەرن هەموو شتێکتان پێ دەبەخشێ. ئەم تازە بتە ورشەو گریشمەی رەوشتە پەسندەکانتان دەگرێ.. ئەو پیاوەتی‌و ناموسەی لەنیگای چاوەکانتان دا-دەورنگێتەوە دەیان کڕێ..پێویستی پێتانە تاژمارەیەکی تەواو لەلاوەکی‌یەکانی ژیان بۆ لای خۆی جڵەو کێش بکا. لەلایەکەوە قەڵاتی جەهەنەمی‌یەو لەو لایشەوە رەوە ئەسپی مەرگەو سمڕ سمڕ بەبارە ئافەرین‌و نیشانەی پلەو پایەوە تێ دەتەقێنن. بەڵێ! ئەوە دروێنەی مەردومگەلەو مەرگ دای هێناوە..خۆیشی پێ هەڵ دەکێشێ: گوایە ئەوەیە ژیان بەشینەوە..ئەمە کارێکەو لەگەڵ بیروباوەڕی جارچیانی مەرگ دا رێك دێ؛ چونکە ئەم مەرگەساتە بەخزمەتێکی باش دادەنێن.

لەکوێ هەموو کەس ژەهری لێهەڵ لووشی‌و هەموو مرۆیەکیش بەچاك‌و خراپیەوە نەفسی خۆی دا چاند ئالەوێ دەوڵەت قوت دەبێتەوە؛ چونکە سەرجەمی ئەو

شوێنانەی کەخۆ کوشتنی شێنەیی تێدا بە ژیان دابنرێ دەوڵەت دەسەڵاتی خۆی بەسەریاندا دەسەپێنێ.

سەرنجی لاوەکی‌یەکانی ژیان بدەن کە بەری رەنجی داهێنەکان و گەنجینەی دانایان دەفرێنن..ئەمە دزێتی‌یەو ناوی دەنێن شارستانەتی..بەڵام هەموو شتێکیش لەژێر چنگیان دا دەبێتە دەردو مەینەتی.. سەرنجی ئەو لاوەکی یانە بدەن: سفەتی رۆژنامەنووسییان بۆ خۆیان داناوەو بڵندانە دەنۆڕنە خۆیان هەر زەقنەموتێ لەمەڕ خۆیان تف دەکەنەوە.. قەپ لێکدی دەگرن و ئەو هێزەشیان نیە چییان لرف دابێ هەرسی بکەن.

سەرنجی ئەو ملۆزمانە بدەن کەچۆن دارایی کەڵەکە دەکەن، چەندەش زەخیرە کەڵەکە بکەن هەژار ترن؛ ئەمان دەیانەوێ لەپێشەوە پەلاماری یەکەم جوڵێنەری (هێز) بدەن کە ماڵ و سامانە..ئا بەم رەنگە دەیانەوێ دەست بەسەر هێزدا بگرن.. لەو سەریشەوە لەجغزی لاوەکی‌یە کۆڵەوارەکان دەربازنابن.

سەیربکەن، سەیری ئەو مەیموونانە بکەن کەچۆن بەسەر یەك دا پێ هەڵ دەگەڕێن و تەکان بەخۆیان دەدەن و لەقەراغی بەرزایی‌یەوە لەقوڕ گەوزیون. هەریەکەیان دەیەوێ لە ((تەخت)) نزیك بێتەوە، ئاشقی گەیشتنە تەخت شێتی کردوون؛ وادەزانن لەنزیك ئەو تەختە وە نەبێ بەختەوەری چنگ ناکەوێ.. جار هەیە لەقوڕگەوزینەوە چڵپاو هەڵ دەپڕژێتەوە بۆ لای تەخت.. هەر وەك خودی ئەو تەختە دەترازێتە قوڕە قەستەکەوە.

لەم شێتگیری‌یەدا کۆمەڵە مەیموونێکم دێتە بەرچاو کەناحەجمن و بەبنکەی بتە ساردو سڕەکەدا هەڵ دەزنێن و لەهەموویانەوە هەڵاوی بۆدڕن دەردەچێ[١٤]

---

[١٤] با خوێنەری ئازیز ئاگا داربێ، لەم بەشەدا نێتشە دەیەوێ چارەسەری مەسەلەیەکی گەورە بکا لەشارستانەتی رۆژئاوادا، ئەمەش کەسەری هەڵداوە لەبەر ئەوەبووە داراو سەرمایەدارەکان هەرچی بەرهەمی بلیمەتانەی زاناکان و رەنجی خوڵقێنەرەکانە خستویانەتە ژێر رکێفی خۆیانەوە. بەهۆی ئەو سامانە زەبەندەوە دەستیان بەسەر دەوڵەتەکانیش دا گرت. لەم بارە نائاسایی‌یەدا شارستانەتی رۆژئاوا کەوتە بازنەیەکی بەتاڵەوە.. لەنێوان پاشایەتی دەوڵەت و پاشایەتی سامان دا ئاڵقەکە لەکوێوە دەستی پێ کرد لەوێشەوە دووایی دەهات. بەڵام– سوپاس بۆ یەزدان– لەرۆژهەڵات دا وێنەی ئەو پاشایەتی و خونکارانە نین.

ئەرێ براینە! حەز دەکەن بەو بۆگەنەی لەهەوەسی رمووزنەکانەوە دەردەچێ بخنکێن و قڕ بکەن؟ خێرا پەنجەرەو دەلاقە لێك دەربەن و بازدەنە خوارەوەو خۆتان رزگار بکەن.

لەو قانگە خنکێنەرە خۆتان بپارێزن و لەبت پەرستی بەدوور بن ئەوە دێنێکەو بەبالأی ملۆزمەکانی ژیان براوە.. لەو قانگ و بۆقە دوورە پەرێز بن و پشت لەقوربانی یە ئادەمی یەکانیش هەڵ بکەن.

ئێستاش بۆ نەفس بەرزان ماوە بەرینە، بەرەو سەر فرازی ژیان بکەونە خۆیان. زەویش جێگاو رێگایەکی هەیە سروەی دەریای لێ هەڵ بکا، ئەوجا گۆشەگیر بەتەنیای و جووتەینی خۆیەوە پەنای بۆ ببا. دەری ژیانی ئازادیش بۆ گەورە نەفسان لەسەر پشتە. ڕاستی یەکەی.. هەرکەسێ لەپەزمەندەی دنیا کەمە بەشێکی هەبێ، لەفەرمان سەپاندنی میریشدا کەمێکی کەمی بەردەکەوێ.. کەواتە خۆیشی لەوانەی گچکە هەژارن!

لەکوێ دا سنووری دەوڵەتان تەواو بوو هەر لەوێش مرۆڤی ڕەسەن لەژیان دا دەردەکەوێ.. لەوێ سروودی پێ ویستەکان ((الچرورە)) بەئاوازی سەرفراز لەکۆت و بەند بەرز دەبێتەوە.

براینە! لەوێ..لەکۆتایی سنووری دەوڵەتان دا ڕابوەستن و تەماشابکەن: ئایە لەژێر پەلکە زێڕینەدا رێبازێکی ئەوتۆ دەبینن کەمرۆڤی بالأی پێداتێ پەڕێ؟!

زارا ئاوای گوت...

مەگەزەکانی کۆمەڵ

هاوڕێم! بۆ گۆشەگیریەکەی خۆت بکەوەڕێ.. زەنازەنای گەورە پیاوان توشی سەرێشەیان کردووی.. گچکە پیاوانیشیان ئازار زەدەیان کردووی. سەرلەبەری نزاو تاشە بەردەکانی بەردەمت بەسەنگینی یەوە کشوماتن. خۆت وەك ئەو دارە گەورە لێ

ف.ف

بکەرەوە کەخۆشت دەویست، ئەویش بەسێبەری چڕەوە خۆشەویستانە بەسەر دەریادا دەی ڕوانی و بەکشوماتی‌یەوە گوێی بۆ هۆنەی دەریا دەگرت.

لەگێڕاوگێڕی زەمینەی گۆشەگیری‌دا سنووری مەیدانەکان دەست پێ دەکەن، لەوێ گەورە نمایندەکان دەی کەنە هەراو مێشە ژەهرینەکانیش دەوزێنن. بێتو لەدنیادا شتە باشەکان نمایندەی خۆیان نەبێ هیچ نرخێکیان نیە. گەلیش نمایندەکانی خۆی بەگەورە پیاوان ناودێر دەکاو لەمەزنایەتی داهێنەرانەدا خراپ تێدەگا. بۆ جوان کردنی نمایندەکانی و ئەوانەی لەسەر شانۆی ژیان دەوری گەورە گەورە دەبینن کۆمەڵێ مانایان بۆ دادەتاشێ. جیهان بەدەوری داهێنەرانی تازە یاساکاندا بەنائاشکرا سوور دەخواتەوە،

ئەوانەی لەسەر شانۆی ژیان دەوری گەورە دەبینن، گەل بەشانازی‌یەکانی باوانەوە بەسەریان دا دەسوڕێتەوە. جیهانیش بەهەمان تەرز دێت و دەڕوا.

یاری کەری دەوران بەشی خۆی زیرەکە.. بەڵام ڕێبەدیی راستی ئەو زیرەکی‌یەی ناکا؛ چونکە باوەڕەکەی هەموو جەمسەرێك دەگرێ کەبی‌گەیەنێتە باشترین ئەنجام و هەر کارێك پاڵ بەو خەڵکەوە بنێ متمانەی پێبکەن.

ئەو کابرایە سبەینێ دەچێتە سەرباوەڕێکی تازە، دوو سبەیش ئەو تازەیە بەتازە تر ئاڵۆگۆڕ دەکا.. بیری کابرا لەم ڕاڕایی و هەڵ گیرسان و هەڵ گەڕانەوەیەدا لەگەڵ دەچێ.

نمایندەی گەل بەڵگەی لەتێك داندا و داو بیانووی لەئاگر هەڵ گیرسان دنداو باشترین دەلیل لە خوێن ڕژان دا دەبینێ. هەر ڕاستی‌یەك بەو چەشنە بێ کەبێجگەی گوێ سوکەڵەکان کەسی دی تێی نەگا، ئەوا نمایندەیەکی گەل بەهیچەی دادەنێ.. چونکە نمایندەی ئاوا بەندەی خواوەندی هەراو هوریایە لەژیان دا.

مەیدانی جەماوەر بەسازندەو لێبوکان جمەی دێ! گەلیش شانازی بەگەورە پیاوانی خۆیەوە دەکا؛ چونکە بەلای گەلەوە هەر ئەو پیاوانە سەرداری کات و ساتن.. بەڵام کاتیش داوای پەلەو خێرایی لەو گەورانە دەکا. کاکی خۆم! لەبەر دەمی ئەو گەورانەدا ناتوانی بەبێ لایەن خۆت رابگری، ئەوان هروژمت بۆ دەهێنن، داوات لێ دەکەن بەقبوڵ کردن و قبوڵ نەکردن جاڕی خۆت بدەی.. دەك خاکت بەسەر! ئەگەر بەسەرگەردانی لەنێوان ((بەڵێ)) و ((نا)) دا خۆت بهێڵیتەوە.

ئەگەر تۆ عاشقی راستیت با گەوجە هۆش و سەرسەختەکان لەخشتەت نەبەن. ڕۆژێ لەڕۆژان ((ڕاستی)) پاڵی نەداوەتە بازووی یەکێك لەو سەرسەختانە.

واز لە ئاژاوە چییەکان بێرەو بگەڕێرەوە بۆ ئارامگەی خۆت. مەیدانی جەماوەر شوێنی هەراو بەیەك دادانە؛ لەنێو مل کەچ بوونی ((بەڵێ))و یاخی بوونی ((نا))دا، زەحمەتە بەسەلامەتی دەرباز ببی. ئاوی کانییان وردە وردە کۆدەبێتەوە، زەمانێکیش تێ دەپەڕێ پێش ئەوەی ئاوەڕۆکان پێ بزانن کەچی لەبناوانەکانیان دا سەقام گیربووە.

گەورایەتی لەدوورەدەستی مەیدانی جەماوەرو شانازییەکانی باوانەوە خۆی هەڵ ناوە، لەهەمان کاتیش دا ئەو کەسانەی یاساتازەکان دادەهێنن لەو تێچڕانە دووراو دوورن.

هاوڕێکەم! لەنزیك ئەولاتو لەوارانەوە زۆر مایتەوە. کەواتە بەپەلە بگەڕێرەوە بۆ کەنار گیرییەکەی خۆت خۆتیان لێ لابدە باتووشی تۆڵەیان نەبی.. ئەوانە کاریان پەنامەکییانەیەو دەستیان لەسەر هەڵ مەبڕە چونکە هێندە زەبەندن لەئەژمار نایەن..تۆش ڕاوە مەگەزت لەچارەنووسراوە.. بەڵێ گچکەو نزمن بەلام تابلێی زۆرن.. ئای کەدلۆپە باران ومشەخۆری گژوگیا لەبالاخانەکانەوە داباریون!

خۆ تۆ لەژێر زەبری ئەو دلۆپانەدا سەختە بەرد نیت.. ئەگەر وەهایش بێ لەمەولا یەکبینە دەماڵن بەسەرتاو تەفروتونات دەکەن.

بەڕاستی مەگەزە ژەهراویەکان بەمەردیان بردووی و پێستیان ڕووشاندوویتو خوێناڵیان کردووە، تۆش لەبەر خۆبە گەورە زانینت بەسەر خۆتی ناهێنیو پیش بەبەرخۆتادا دەبەیتەوە. مەگەزەکان گەرەکیانە دووا دلۆپی خوێنت هەڵبمژن.. ئەوەش مافی خۆیانە چونکە خوێنە بێ هیزەکەیان داوای خوێنی دیکە دەکا تاوەکو پێی بەهێزبێ، کەواتە بەگوناهی نازانن کەچزووی خۆیانت پێ دابژەنن، ئەوبرینە وردانەش بۆ ماوەی دوور ژان دەبەنە هەستی ناسکتەوە. ئەوجا زوخاویان لێ دێو کرمە ڕێز دەبن. دەشت بینم خۆت بەزیاتر دەزانی کە لەدەستت بۆ کوشتنی ئەو مەگەزە برسیانە هەڵ بهێنێتەوە. وریای خۆت بە نەوەك ژەهری زۆرداریی ئەوان لەخوێنەکەت ڕابگەڕێ.

ئەو ئاژاوە گەرانە وەك مێش بەدەورت دا دەوزێنن تالێت نزیك دەبنەوە سرووودت بۆ دەچڕن. ئەوجا دەسەلاتیان بەسەر پێستو خوێنت دەسەپێنن. ئەوان چۆن مەرایی خواوەندەکانو شەیتانەکان دەکەن ئاوایش مەرایی بۆ تۆ دەکەنو بەقسەی خۆش پێداهەڵدان فێڵت لێ دەکەن.. فێڵو تەڵەکەش تەنیا پیشەی بوودەڵەکانە.

ئەوان لەنهێنی خۆیان دا زۆر بیر لەتۆ دەکەنەوەو لێت دردۆنگ دەبن.. هەرکەسێك خەڵك و خوا زۆر بیریان لێ کردەوە، ئەوا دوو دڵی و گومان گەمارۆی دەدەن.

بەرانبەر هەر ئاکارێکی پەسندت سزات دەدەن و لەدڵەوە لێت خۆش نابن مەگەر ببیتە تاوانکارێك لەوەلائیەوە داد پەروەرو نەفس جوانیت لەبەر ئەوەی لەدڵی خۆت دا دەڵێی: ((ئەو خەڵکە بێ تاوان و ژیانیان لێ تەنگ بووە)) بەڵام نەفسە تەنگەبەرەکانیان لەژێرەوە دەڵێن: ((بەڕاستی هەموو ژیانێکی نەمر بریتی یە لە ژیانی تاوانکار))

بەڵێ مەردومگەلەکە هەستی پێ دەکەن: لەکاتێك دا بەزەیت پێدا دێنەوە سووکیان دەکەی.. ئەوجا ئەوانیش بەرانبەر ئەو بەزەیی پێدا هاتنەوەیەت خراپەت لەتەکدا دەکەن. تۆ بەو ئاکارە پەسندە ماتەت زەبریان پێ دەگەیەنی. کەواتە هەتا ئەو نەوازشەت هەڵ نەگرێتەوەو نەبێتە قرسنی ئەوان کەیف پەیدا ناکەن و ناسرەون. ئەو خەڵکە لەخۆیان دا حەز لەوەدەکەن هەر سۆزێکیان بۆ دەرکەوت خێرا گڕی بدەن و تێزەی دەن؛ کەواتە خۆت لە گەداکان بپارێزە چونکە لەبەردەمی تۆدا هەست بەگچکەیی و کەمی خۆیان دەکەن؛ ئەوجا دەمارگیردەبن و هەستیان بەباری نەیاری تۆڵەدا هەڵ دەگەڕێتەوە. ئەی هەست بەوەناکەی، هەرئەوەندە لێیان دەرکەوتی لاڵ دەبن؟ دیسان چۆن دووکەڵ لەئاگری کوژاوە جیا دەبێتەوە، ئاوایش هێز لەکەوڵی ئەمانە دەردەچی؟!

بەڵێ-هاوڕێکەم! چونکە ئەوان نەبوونەتە ئەهلی تۆ، تۆش بوویتە تێ سرەواندێك لەدڵی هاوسۆزەکانت دا.. ئەوانیش بەو سەبارەتەوە چارەی تۆیان نەگەرەکەو حەز دەکەن خوێنەکەت بمژن.

رۆڵە هاوڕەگەزەکانت وەك مەگەزە ژەهراویەکان بەجێت ناهێڵن، چونکە تۆ چەندە بەمەزن دەربکەوی ئەوان هەمیشە لەئاقارتدا ناحەزدەبن

هاوڕێم!

بەرەو گۆشەگیری بەرەو هەڵ کشان تا ئەو شوێنەی بای قایم هەڵ دەکا.. تۆ بۆ ئەوە ئافەریدە نەبووی کەببیتە راوکەری مەگەزو گەزندەکان.. یان بڵێین:

(نێچیری تۆ- جڕو جانەوەر نیە!!))

زارا ئاوی گوت...

داوێن پاکی

حەزم لەجەنگەڵ نشینییەو ژیانی شاران بۆ من گرانەو پڕە لەهەوەس پەرستیو ئارەزوو وورووژان. پیاو بکەوێتە بەر کەڵبەی خوێن ڕێژەیەکەوە نەك بکەوێتە بەر تەوژمی حەزو ئارەزووی ئافرەتی گەرمۆڵی سەرکەشەوە. کەلەپیاوە شارییەکان ورد ئەبیتەوە، تیلە نیگایان گەواهیت بۆ ئەدەن کەلەسەر زەوی شتێك نابینی تێخزانی ئافرەتێك پەسند بکا..

لەبنەوەی گیانیان دا نیشتەی پیسییە؛ ئەو کەسەیان هۆشی لەچەپەڵییەوە بگلێ مەردومێکی بەدبارە!

خۆزگە ئاژەڵێك دەبووی کەبەلای کەمەوە لەئاژەڵیدا ڕەخساوە.. بەلام تۆ لەکوێو پاکێتی ئاژەڵ لەکوێ؟! من هەست کوشتنت پیشان نادەم.. بەڵکو پێویستە ئەو هەستانە پاك بن.

من داوێن پاکیت پیشان نادەم! چونکە ئەگەر بەلای هەندێکەوە ڕەوشت پەسندی بێ لەوانەیە بەلای هەندێکی دیکەوە ڕەوشت نزمی بێ.. لەوانەیە ئەو کەسانە خۆیان لەخۆش ڕابواردن دابڕن بەلام هەوەس ئالۆشی لەهەموو جموجوولێکیان دا ئاشکرایە.

سەگەلی شەهوەت بەدوای خۆگرەکانەوەن تا دەگەنە پۆپەی پەسندایەتیان.. ئەوجا بەناخی بیرتیژییان دا ڕۆدەچنو بێ ئارامیان دەکەن. ئەو سەگە هەوەسانە ئەگەر نەیان توانی پڕ بدەنە گوڵمە گۆشت ئەوا بەکلکە سووتێوە خۆیان دەگەیەننە پارچە مێشکێکی خاوەن بیر.

ئێوە حەزتان لەداماویو دڵ پارەبوونە.. بەلام بەش بەخۆم بڕوام بەسەگە هەوەسەکانتان نییە؛ چونکە ڕوانینە قورسەکانتان بەسەر ئازارمەندەکان دا کەیلن لەشەهوەتو ئالۆشتان خۆی لێ گۆڕیوەو پێی دەڵێن– میهرەبانیو بەزەیی پێداهاتنەوە، ئەوا من بۆ ئەم لایەنە مەسەلەیەکتان بۆ دەهێنمەوە بە حاڵەتی ژمارەیەکی زۆر لەوکەسانەی ویستویانە شەیتانەکان دەربکەن کەچی لەباتی شەیتانەکان خۆیان چوونەتە بەرازەکانەوە!

بێت و هەرکامێکتان داوێن پاکی بەلاوە گران بێ با وازی لێ بهێنێ. نەوەك لەبەردەمیا ڕێگاو ئاگری دۆزەخی پیسە دەروونی‌یەکان خۆش بکا!

لەوانەیە لەقسەکانم دا ناڵوێژی بەدی بکەن.. بەڵام لەکوێ ئەو قسە بێ لەزەتی‌یە بەدی بکەم ئێوە نای بینن، تاڵوێژی لەپێسی ڕاستی دانیە بەڵکو لەنزیك بوونەوەی دایە، مرۆیەك داوای زانیاری بکا بێزی نایە بۆ چاڵی بێ‌لەزەتی شۆڕ ببێتەوە.

هەندێ کەس داوێن پاکی چووە بەدڵیاندا دڵیان بۆی نەرم بووە. بەڕاستی هەر ئەوانە پێ دەکەنن، ئەو دڵ سۆزی‌یەی لەخەندەی ئەوان دایە لەبزەی ئێوەدا نیە.. ئەوان گاڵتەیان بە داوێن پاکی دێ و دەپرسن: دەبێ شتێك هەبێ پێی بڵێن داوێن پاکی؟

ئایە داوێن پاکی لەخۆ بایی بوون نیە؟.. ئەوەنیە هەر ئەو هاتووە بۆ لامان ئێمە نەچووین بۆلای ئەو! بەراستی دڵمان بۆ داوێن پاکی کردەوە، ئەویش وەك میوانێکی قورس خۆی تێدا حەواندەوە.. کەواتە چەندە نیوەڕۆخەوی پێ خۆش بێ با میوانی بمێنێتەوە.

زارا ئاوای گوت...

دۆست

تەنیا خواز لەدەروونی خۆی‌دا دەڵێ: ((تاقەتی کەسم نیە لەپەنامەوە بێ)) لەبەر ئەوەی یەکبینە چاو دەبڕێتە زاتی خۆی دوولایی ((تثنیە)) تێدا پەیدا دەبێ و کێشە لەنێوان زات و کەسایەتی‌یەکەی‌دا دروست دەبێ؛ ئەوجا دەزانێ کەبەبێ دۆست هەڵ ناکا. دۆستی تەنیا خوازیش بریتی‌یە لەکەسی سێ‌یەم، چۆن پشتێنەو کۆڵە پشتی بۆش ناهێڵن سەراوەکان بناوبن ئاوایش ئەوکەسە سێ‌یەمە ناهێڵێ جووتە کێشەدارەکە بکەونە بنی قوڵایی‌یەکانەوە.

قووڵایی‌یەکانی تەنیا خواز بنیان دیار نیە، هەر لەبەر ئەوەیە کەپێویستی بەدۆستێکی لێ هاتوویە. کەمرۆڤ بڕوای بەبێجگەی خۆی هەبوو ئەمە دەبێتە هۆی

ئەوە کەبڕواشی بەخودی خۆی هەبێ، ئەلهای دۆستێك دەبێ بیرەکانی لەحاڵەتی گلاندا هەڵستێنێتەوە.

زۆر جار خۆشویستن دەبێتە هۆی زاڵ بوون بەسەر زرنگیو حەسوودیدا، زۆر جاریش مەردووم منەی دوژمن دەکا تاوەکو بێ دەسەلاتیی خۆی پێ حەشاربداو لەتوانای خۆیشی تابینا بێ کەهێرش بەرێتە سەر کەسانی دیکە.

کەسێ بەتەمای دۆست پەیدا کردن بێ پێویستە ئامادەی خەباتیش بێ لەپێناوی دا، کەسیش نەتوانێ ببێتە دوژمن بەکەڵکی خەبات نایە، پێویستە مرۆ لەدۆستەکەیدا رێزی دوژمنایەتی بگرێ؛ چونکە ناتوانی لەدڵی دۆستەکەت نزیك ببیتەوە تاهێرشی نەبەیتە سەرو لەگەڵ کەسایەتییەکەیدا نەجەنگێی.

تۆ دەتەوێ هەموو پەردەنەهێنی یەکانی دەروونت هەڵمالیو لەبەردەمی دۆستەکەتداخۆت دەربخەی؛ ئەوسا بەسەیری مەزانە کەئەو دۆستە وازت لێ بهێنێو دوورە پەرێزت کات. کەسێ لێی نەزانێ خۆی بسازێنێ ئەوا خەڵکی گاڵ ئەدا هێرشی بەرنە سەر. کابرا وریابە : بێ پەروا خۆتی لێ دامەماڵە؛ چونکە تۆ خواوەندی، تەنیا خواوەندەکان پێیان شەرمە کەخۆیان داپۆشن.

((پێویستە لەبەردەم دۆستەکەت دا پۆشتەو پەرداخ بی تا پاڵی بدەی داخوازو ئەلهای نموونەی بالا (مرۆڤی بالا) بێ.

ئایە رۆژێك لەچرچاوی دۆستە نووستووەکەت ورد بوویتەوە تاوەکو راستی ئەوت بۆ دەربکەوێ؟ ئەی لەو کاتەدا چارەی ئەوت بەچەشنی چارەی خۆت نەدیووە کەلەئاوێنەی ڕووبەندی عەیبداردا ڕەنگی ئەدایەوە؟.. ئەدی بەدیمەنی دۆستەکەت —کەلەپڕخەی خەودا بوو—نەشڵەژاوی؟!

هاورێم! مرۆڤ هەر ئەوبوونەوەرەیە پێویستە سەرووی زاتی خۆی بکەوێ.. دۆستیش دەبێ لەبێ دەنگیدا دۆزەرەوەبێ. کەتۆ بتوانی لەنائاگایی خۆت دا هەرچی دۆستەکەت لەئاگاداریدا دەی کا دەری بخەیو ئاشکرای بکەی، خۆت رابگرەو بەئاشکرا لەهەموو شتێ مەڕوانە. پێش ئەوەی جارێ بەزەیی پێداهاتنەوەت بدەی پێویستە هێماکان شی بکەیتەوە. جار هەیە دۆستەکەت—بەزەیی پێدا هاتنەوە—ی پێ ناخۆشە، بەڵکو حەزدەکا بەڕوو بەندی ئاسنەوە بت بینێو نەمرایەتیش لە چاوەکانتەوە ببریسکێتەوە.

با ئەو سۆزەی بەرانبەر دۆستەکەت هەتە بەتوندو تیژی‌یەوە رازابێتەوەو کەمە رقێکیشی تێکەڵ بێ، ئەوجا سۆزەکەی لەمەڕ ئێرە بەناسکی و زەریفی تەسەل دەبێ.

تۆ بەرانبەر دۆستەکەت وەك هەوای پاك و لاتەریك بە.. خۆراك و دەرمان بە. هەندێ کەس بۆ خۆڕزگارکردن لەکۆت و بەند کۆڵەوارن کەچی بۆ رزگار کردنی دۆستەکانیان بەتوانان.

کەتۆ خۆت کۆیلە بی واز لەدۆستایەتی بهێنە، کەزۆر دڵ ڕەقیش بووی بەتەمای دۆست پەیدا کردن مەبە.

زەمانێکی دوور بەسەر ئافەرەتدا تێپەڕی کەتێیدا ژێر چەپۆك و زۆر لێکراو بوو، تا ئێستاش ئافرەت بەکەڵکی دۆستایەتی کردن نایە؛ چونکە بێجگەی خۆشەویستی چی دیکە نازانێ

خۆشەویستی ئافرەت بەرانبەر کەسێك خۆشی نەوێ لەهەڵ دا شتێ و سەرکوێری بێ بەش نیە.

خۆ ئەگەر دڵی ئافرەت بەخۆشەویستی‌یەوە خەریك بوو، تیشکە رووناکیەکانی هەمیشە لەبارن کە لەشەوە زەنگ دا بروسکە چەخماخە رایان فڕێنێ.

تا ئێستاش ئافرەت وەك دۆست نەگەیشتووتە رادەیەك ئەمەگی لێ بوەشێتەوە.. هەر ئەوەندەیە پێی بڵێین: پشیلەیەکە بۆ خۆی.. دەشبێتە چۆلەکەیەك، خۆ ئەگەر بەرزیش بووەوە ئەوا مانگایەکە بۆ خۆی...!

گوترا ئافرەت بەکەڵکی دۆستایەتی نایە. بەلأم با پیاوان پێم بڵێن: ئەی کێ لەوان شایستەی دۆستایەتی‌یە؟!

هەی پیاوی ینە! گیانی هەژارو گیانی بێ وێڵتان شایەنی نەفرەتن. ئەو ئەندازەیەی بەدۆستانی دەبەخشن منیش دەتوانم هێندەی ئەوە بەدوژمنانم ببەخشم و هەژاریشم پێوە دیار نەبێ.

((ئێوە یارو یاوەر پێکەوە دەنێن.. کەواتە کەی دۆستایەتیتان دەکەوێتە نێوانەوە!!))

هەزارو یەك نیشانەو ئامانجێك

زارا بەنێو گەلان و ولاتانی زۆردا گەڕاوەو شارەزابووەو بەڕاستی (چاکە)و (خراپە)دا ڕۆچووەو بۆی دەرکەوتووە کەلەجیهان دا هیچ هێزێك لەژوور هێزی ئەو دووانەوە نیە.

ساغ بووەتەوە کە لەسەر ئەم زەوییە هیچ گەلێك ژیانی لەلاخۆش نییە تارژێم و دەستوورەکان نەخاتە ژێر رکێفی ئیرادەی خۆیەوە. هەر گەلێك بیەوێ بژی دەبێ بڕیەو چارەنووسێك بۆخۆی دابنێ لەقەراردادەی گەلە دراوسێکانی جودا وازبێ. ئەوەش دیارە: ئەو شتەی بەلای گەلێکەو چاکەیە بەلای گەلێکی دیکەوە ریسوایییە.

بۆم دەرکەتووە کەزۆر کار هەیە لەولاتێك دا لەبەرگی نەنگیدایە کەچی هەر ئەو کارە لەولاتێکی کەدا لەبەرگی شەرەف و شانازیدایەو خۆی دەنوێنێ.

دراوسێیەکم نەدیوە ڕاستی دراوسێکەی بۆ دەربکەوێ، بەڵکو دیومن هەر یەکەیان دەرهەق بەشێتی و دڵ ڕەقیی یەکدی سەریان سوڕدەمێنێ.

هەموو گەلێك لەپشت سەری خۆیەوە لەوحەی داب و نەریتی خۆی هەڵواسیوە، بەسەر چ کۆسپێك دا تێپەڕبێ و چ توانا و بڕشتێکی لەویستی خۆیدا قایم کردبێ لە- سەرلەوحە-ی خۆیدا دێری بۆ کێشاوە، ئەو شتەی کە بەلایەوە سەخت گیرە ئەوە جێگای شکۆپێدانێتی.. خێری ئەو بریتییە لەپێداویستێکی هێندە پێداگر بەزەحمەت بێتەدی، بۆ فرسەت بینین لەوپێداویستەش دەست بۆ هەموو هۆیەك دەبا.

هەرشتێ دەسەلاتی گەل بچەسپێنی و هەرشتێ بۆی ببێتە مایەی سەرکەتن و شانازی و لەرزە بخاتە دڵی دراوسێکەیەوەو زرنگی و حەسوودی بورووژێنی، ئەو شتە بەلای ئەو گەلەوە پایەی یەکەمی هەیە. هەر شتێکیش لەچاوی ئەوڕا پایانی یەکەم وەربگرێ، ئەوا بۆ هەموو کارو بارێکی دەبێتە واتایەکی تاکانە. ئەگەر توانیت ئاگاداری پێویستییەکانی هەرگەلێك بی.. شارەزای زەوی و ئاوو هەواو تەنانەت ئاگاداری دراوسێ کەشی بی-ئەوا دەرك بەهەموو ئەو هێزە نهێنییانە دەکەی کەفەرماندەیی لەوگەلەدا دەسەپێنن و پاڵی پێوە دەنێن خۆگربێ؛ تازاڵ بێ بەسەر

ئارەزووەکانیدا. دیسان ئەو هۆیەشت بۆ دەردەکەوێ کەئەم گەلە چ پەیژەیەکی تایبەتی بۆ خۆی هەڵناوە تاپێیدا دەگاتە ئاوات و ئامانجەکانی.

((پێویستە لەهەموو مەیدان دارییەك دا پێش بڕبی، بانەفست بەغیرەتی خۆیەوەبنازێ و تین بستێنێ و تەنیا مەیلەکەشت هەر بۆ لای دۆست بێ و بۆلای نەیار مل مەنێ))

ئەوانە چەند وشەیەك بوون ئەگەر بەرگوێی یۆنانییەك بکەون مچوڕکەی بەلەش دا دێ و رادەپەڕێتە نێو مەترسیو سەختییەوەو لەوێدا بۆ شانازی باوانی خۆی دەگەڕێ.

((راست بڵێ و لێزان بە کەچۆن تیری خۆت لەبان کەوانەوە بەرەو ژوور دەکەیتەوە))

ئەو ڕاسپێرییە- لەسەر ئەو گەلەی کەناوی خۆم لێ وەرگرتووە- بەگران دەکەوێ. هەر لەم دیارناوەم دا چەندە باوان شانازی تێدایە، ئەوەندەش تووش هەڵەتی تێدا بەدی دەکرێ.

((رێزی دایك و باوکت بگرەو لەناخی دڵتەوە لەگەڵیان دا رۆڵەی چاك بە))

ئەم راسپێرییەش لەسەر نەفس ڕەتاندن خۆی هەڵ ناوە، گەلێکی دی پێی راپەڕیوە، خۆی پێ بەهێزکردووەو بووەتە گەلێکی نەمر.

((دەست پاك و ئەمین بەو لەناخی دڵتەوە لەپێناو دەست پاکیدا خوێن و ناموست دابنێ؛ بائەو تێ کۆشانەت مایەی زیان و فەلاکەت بێ بۆ خودی خۆت))

دیسانەوە، ئەمەش راسپێرییەکی کەیەو یەکێ لەگەلانی دیکە کاری پێبەجێ هێناوەو بەسەر زاتی خۆیدا زاڵ بووەو بووەتە گەلێکی مەزنی بار قورس بەئاواتە گەورەکانییەوە.

مەردومگەل بۆ خودی خۆی چاکەو خراپەی داهێنان و خۆی دای ناون. بەسایەی هیچ دەنگ و زایەڵەیەکی ئاسمانییەوە نەی دۆزیونەتەوەو لەحەواش دا نەهاتوونەتە خوارێ.

بۆ ئەوەی کەمرۆڤ خۆ پارێزبێ، هاتووە بۆ هەموو شتێك نرخی خۆی بۆ بڕیوە، واتا مرۆڤایەتییەکانیش هەر دەستکردی مرۆڤن. ((نرخ دانان و مەزندە لەخۆیدا بنیادە.. کەواتە ئەی بنیادنەرەکان گوێم لێ بگرن!

ئەو گەنجینە گەوهەرانەی لەگۆڕێدان چەندشتێکن و بەخواستی نرخاندنی ئێوە بوونەتە گەنج و گەوهەر. کەواتە نرخاندنی بوونەتە گەنج و گەوهەر. کەواتە نرخیش بریتی‌یە لەو دانان و مەزندە، خۆ ئەگەر نرخ بۆ دانان نەبووایە هەچی ((هەبوون))ە بریتی دەبوو لە توێکلێکی بێ ناوك

بنیاد نەرینە گوێ بگرن! بەپێی مەزندە گۆڕینی بنیادنەر نرخی شتەکانیش دەگۆڕێ: دەبێ ئەو بنیادنەرە لەهەموو کاتێك دا تێکدەریش بێ.

هەر لەسەرەتاوە گەلان دووابەدووا بەشوێن بنیادەوەبوون تائەوحەلەی تاکە خولقێنەرەکان سەریان هەڵدا.. کەواتە لەم هەڵ کەوتەدا، تاك دەبێتە تازەترین شێوەکانی –هەبوون–. هەر لەسەرەتاوە گەلان یاسای چاکەیان بۆ خۆیان داناوە.. ئەو یاسایەش زادەی خۆشویستنێکی رێك هاتووە بۆ (سەرداری) و بۆ رازی بوون بەفەرمان بەجێ هێنان.

حەزی کۆمەڵ لەحەزەکانی تاك کۆنینە ترە.. ئەگەر چاکەی نیهاد ئەوەبێ لەکۆمەڵدا خۆی حەشارداوە، خراپەکەشی ئەوەیە کەلەوتاکەدا ئاشکرا دەبێ کەسایەتی‌یەکەی خۆی وەدەردەخات.

بەڕاستی ئەو کەسایەتی‌یە ئۆینبازی بێ و سۆزی تێدا نەبێ.. ئەوکەسایەتی‌یەی مەبەستی سوود وەرگرتن بێ لەچاکەی زۆربەی کۆمەڵ ئەوە تەنیا ناونیشانی نزمایەتی هەموانە و بنەمای قەوارەی کۆمەڵ نیە.

لەهەموو سەردەمێك دا بێجگە لەهۆسەچیە داهێنەکان بەولاوە کەسی دی چاکەو خراپەی دروست نەکردووە.. ئەوەی ئاگری چاکەو خراپەی هەڵ گیرساندووە بریتی‌یە لە سۆزی خۆشەویستی و سۆزی رق بەناوی هەموو ئاکارە پەسندەکانەوە.

زارا–گەل و شاری فرەی دیتوون. لەسەر ئەم زەوی‌یە هێزێکی لەسەر رووی هێزی هۆسەچیەکانەوە بەدی نەکردووە.. (هێز)یش واتایەکە بۆ جووتە وشەی چاکەو خراپە.

ئەوەی شایەنی ستایشەو شایەنی سزایە لەرمووزێکی بەد فەسەڵ دەچی..ئەری برایینە! کێتان دەتوانێ ئەو رمووزنە تۆقێنەرە تێك بهاڕێ؟.. ئەوجانەوەرەی کە بەهەزاران ملی دەرپەڕاندووە، دەبێ کێ زنجیر بخاتە ئەو ملە بەد فەسالانەوە؟!

کەژمارەی گـەلان گەیشـتە هـەزار.. نیشـانەو ئامـانجیش هـەزارو یـەکی تـەواوە.. ئەوجا ئێمە بۆ هەزار ئەستۆ پێویستمان بەیەك زنجیرە.. چونکە ئێمە پێویستمان بەیەك ئامانجە. تائەمڕۆ بەشەرایەتی تاکە ئامانجێکی نەناسیوە.. بەلام بێتو مرۆڤایەتی هەر وەها بەبێ مەبەست بەڕێ کەوێ–ئایە مانای وانیە کەگومڕاو کەمتەرخەمە؟!

زارا ئاوای گوت..

خۆشویستنی کەس و کار – یان کەسی نزیك

ئێوە بەرامبەر کەسی نزیکتان پرسۆزن و بەقسەی جوان و خۆشەوە سۆزیان بۆ دەردەبڕن. بەلام بەش بەخۆم دەلێم: خۆشویستنی کەس و کارو خزمی نزیك لەوەدەرناچێ کە خۆویستنێکی سەر لێ تێکدەرە.

ئێوە چونکە لەنەفسی خۆتان ڕادەکەن پەنا دەبەنە بەر کەسی نزیك، دەشتانەوێ ئەو کردەوەیەتان بەکارپەسندی بدەنە قەلەم.. بەلام ئایا باری ڕاستی ئەم خۆدا ڕنینەی ئێوە بەلای منەوە شتێکی پەنهانە؟

کەسی دوێنراو لەکەسی دوێنەر لەپێشترە؛ ئەویان پیرۆزەو هێشتا ئەمیان نەگەیشتۆتە رادەی پیرۆزی.. ئائەمەیە هۆی پەرۆشی مرۆڤ بەرامبەر بەکەسی نزیکی!

ئەوەتان بۆ دیاری دەکەم وازلەنزیکە کەس بهێنن و خۆشەویستی‌یەکەی ڕابگرن و لەباتی ئەو وەرن مرۆڤی دەوورتان خۆش بوێ.. خۆشویستنی مرۆڤی دووری چاوەڕوانکراو لەسەرووی کەس خۆشویستنەوەیە. بەش بەخۆم خۆشەویستنی تارمایی و شتەکان دەخەمە بان مرۆڤ دۆستیمەوە.

دۆستەکەم! ئەو تارماییانەی لەبەر دەمتەوە رادەکا گەلێ لەتۆ جوانترە.. کەواتە بۆچی ئێسك و گۆشتەکەتی پێنادەی؟

بەڕاستی ئێوە ترستان لێ نیشتووەو بەهەراسانی‌یەوە پەنا دەبەنە بەر کەسانی نزیك و نەفسی خۆتان پێ ڕاناگیرێ و خۆشەویستی‌یەکەشتان نەکاملە، ئێوەم بەم

شێوە دێتە بەرچاو: هەر بۆ ئەوەی کەیف لەسەرگەردانی کەسی نزیکتان وەربگرن بەتەمان فریوی بدەنو هەڵی بدێرن.

ئاواتە خوازم: لەسەرجەمی کەسە نزیکەکانو بگرە دراوسێکانیشتان بەدووربن؛ ئەوجا ناچاردەبن دۆستی ئەوتۆ پەیدا بکەن لەدڵ سۆزیدا تەسەل بێ، ئێوە کاتێ بتانەوێ ستایش بەسەر نەفسی خۆتان دا قڵپ بکەنەوە داوای گەواهەکان دەکەن..هەر کە گەیشستنە ئەوەی رێیان لێ بگۆڕنو بەچاکە گومانتان بەرنێ، ئەوجا ئێوەش لەگەڵ خودی خۆتان دا چاك گومان دەبنو بەخاس دەنۆڕنە خۆتان.

درۆزن ئەو کەسەیە دژی ویژدانی خۆی قسە بکا. ڕاسترین مەردووم کەسێکە ویژدانی ئەوتۆی نەبی کەلێی ببێتە بەرزەخو نەهێڵێ راستی بڵێ. لەسەر ئەم بنکەیە لەنێو خەڵك دا لەنەفسی خۆتان دەدوێن تالەبارەی راستەقینەی خۆتانەوە رێیان لێ تێك بدەن.

شێت لەدڵی خۆیدا دەڵێ: ((تێکەڵی ئەم خەڵکە ڕەوشت تێك دەدا، بەڵکو بەتایبەتی ئەوانە تێك دە دا کەهەر بەشیان پێوەنیە)) [١٥]

هەتانە بۆ خۆ دزینەوە رادەکاتە کن دراوسێکەیو هەشتانە بۆ خۆلەبیر کردن رادەکاتە لای. ئێوە بەم تەرزە خۆڤیانیی خۆتان خراپ دەکەن؛ لەبەر ئەوە کەنارگیریو تەنیایی تان بۆ دەبێتە زیندانێك.

دەبێ ئەوانەی بزرن نرخی (خرم خۆشەویستی) تان بۆ بدەن؛ چونکە کەنگێ پێنجتان کۆببنەوە بەشەشەمی بزرتانەوە خەریك دەبن.

---

[١٥] بۆ ص ٨٦ : ((بل تفسد بخاصە من لاخلاق لهم))

بەشێوەیەکی فراوانتر:

شێتە وای لێدەداتەوە کەتێکەڵی مەردومگەلەکە تەنانەت ئەوانەش تێك دەدا کەلەروشت ئارایی‌دا بێبەشن. هەر لەم بیرە فەلسەفیەوە حەزرەتی ((مەحوی)) لەمەڕ خۆمان (بۆ ل٣٠٧) دەفەرموێ:

((قەی کردنی سوراحی ئەگەر تێبگەی، دەڵێ

دڵ تێکەڵ هاتنە لەگەڵ ئەم خەڵکەدا تێکەڵی)).

ئالانی

من حەز لەجەژنـەکانتان ناکـەم، ئـەوەندێکی دیمـن جمـەیان هـاتووە لـەنمایندەو ئەکتـەر، ئەوگرۆهـەی لەدووریشـەوە سـەیریان دەکردن لەهـەمان لاسـایی‌دا ئەنتیکـەتر بوون!

بـۆ خـزم خۆشەویستی بانگتان ناکـەم.. بەڵکو بۆ دۆست خۆشەویسـتی بانگتـان دەکەم.. بادۆستەکەشتان دیمەنی زەمزەمەو شادی زەوی بێ، جا، خێرا هەست دەکەن هەواڵی شتێکتان پێ ڕادەگەیەنێ هەواڵی -مرۆڤی باڵا-.

ڕاسپێریتان دەکەم: با دۆستەکەتان لەدڵسۆزی‌دا ویژدان ئاوەدان بێ. کەسێکیش مەبەستی بێ دەستی بەسەر دڵێکی ئاودا ڕابگا، پێویستە وەك ئـەو ئسفنجە بـێ کـە شلـەی هـەڵ قوڵیو هـەڵ دەمژێ. ڕاسپێریتان دەکـەم دۆستـەکەتان ئـەوتۆبێ جیـهانێك بگرێتـە نەفسـی خۆیـەوە. ئەوەیـە دۆسـتی داهێـن کەلەهـەموو کـاتێك دا بتوانـێ جیهانێکتان پێش کەش بکاو چ پەندو دەرسێکی ژیانیشی بەسەردا تێپەڕیبێ، خێرا بی‌خاتە بەرچاوتان.. ئەوجا دەبینن کـە چـۆن (خراپـە) بـە (چاکـە) دەگـەڕێ‌و چـۆن ڕێکەوتە گەلیش دەتان گەیەننە مەبەستەکانتان.

باناییندەو مەبەستە دوورەکانت ئەوەبن کەلەئەمڕۆی خۆت دا بەتەمایانی.. لەچاوی دۆستەکەشـتڕا مرۆڤـی بـاڵات خـۆش دەوێ، وەك مەبەسـتێك بـۆ -هـەبوون-ی خـۆت بەرامبەر بەچاوی خۆت ڕای دەگری.

براینە! خۆشویستنی کەسی نزیکتان بۆ نیشانە دەکەم.. بەڵکو ڤیانی ئایندەیەکی دوورتان بۆ ئامازە دەکەم.

زارا ئاوای گوت...

ڕێگاکانی داهێن

برام! ئایـا بـۆ دۆزینـەوەی ئـەو ڕێگایـەی دەتگەیەنێتـە حەشـارگەی زاتـی خـۆت دەتەوێ گۆشەگیرو کەناربی؟..

کەواتە لەبێنەو بەرەدا کەمێك بوەستەو گوێم لێ بگرە:

گەلە (القگیع) گوتوویەتی:

((کەسێك کەوتبێتە پشکنین ئەوا سەری خۆی هەڵ گرتووە.. کەسێکیش کەنار بووبی ئەوا گلاوەو بەنووچ دا هاتووە))

لەنێو ئەو گەلەیەدا ماوەیەکی دوور ژیاوی. لەمەولاش بەتەواوی دەنگی ئەو لەئەندەروونی تۆدا دەنگ ئەداتەوە. کەپێت گوت: ویژدانم گۆڕاوەو لەویژدانی تۆ لای داوە ئەوسا دەبێتە سکالأبێژێکی ئازارمەند.

ئەوەی ئەم ئازارەی بەمیرات خستی هاوهەستیتە لەتەك ئەو گەلەیەدا. دواین بڵێسەی ئەو ویژدانە هاوبەشە یەکبینە کارەساتەکەت گڕدەداو تازەی دەکاتەوە.. بەلأم تۆش حەزدەکەی شوێن دەنگی ئازارەکانت بکەوی.. چونکە بۆ چوونەناخی زاتی خۆتت دەبا. کەواتە بەڵگەت چیە کەهەقتە بچیتە لای زاتی خۆتو تواناشت هەیە بۆی بکەویتە ڕێ؟ بۆچی تۆ بریتی لە هێزێکی تازەو هەقێکی تازە؟ ئایا تۆ بزووتنەوەیەکی سەرەتای؟

یان چەرخەیەکیو بەدەوری خۆت دا دەسووڕێیتەوە؟ ئەی گوایە دەتوانی ئەستێرەکان بەدەوری خۆت دا بخەیتە گەڕ؟! ئای کە چەندان تەماو ئاوات بۆ بڵندانی تەکان دەدەن! چاوچنۆکیش بەهەموو بەشێکیەوە لەحەزەکانی خۆیدا هەڵ دەچۆقێ؟! کەواتە بۆم ئیسپات بکە: تۆ نەلەبەرەی بەرتەمایو نەلەبەرەی چاوچنۆکی!

کارو فرمانی زۆربەی بیرە بەرزەکان– هەر کاری تۆپە فوودراوەکانە کە هێشتا تەواو هەڵ نەئاوساون یان لەمەیدان نەهاتوون کەچی دەکەونە ژێر فەرمانی پووکانەوەوە.

تۆ خۆت بەئازاد دەزانی؛ کەواتە پێم بڵێ ئەو بیرۆکەی دەیکەیتە بنەماو ڕێبیری خۆت چیە؟

بەئەوەندە قسە وازمەهێنە: گوایە نیری سەر ئەستۆی خۆت داماڵیوە. ئایە تۆ مافی ئەوەت هەبووە نیرەکەت دابماڵی؟.. هەندێ کەس کە لەبەندایەتی ئازاد بوون دوامەزیەتی خۆیان دەدۆڕێنن.

زارا بەلایەوە گرنگ نیە پێی بڵێی: لە چ بەندایەتیەك ڕزگارت بووە، بانیگای بێ گەردت ئەومەبەستە جاڕبدا کە لەپێناوی دا ئازاد بووم.

ئایە دەتوانی بۆ نەفسی خۆت چاکەو خراپە یەك هەڵ بنێی ئەوجا بەویستی خۆت دەستوراتێك بەرزەوەکەیتو بەسەر کردەوەکانت دا زاڵ بی؟.. ئایە دەتوانی ببیتە

دادوەری نەفسی خۆت و تۆڵەستێن لەنەفسی خۆت؟.. بەڕاستی مرۆ بەتەنیا بمێنێتەوە لەگەڵ کەسێك دا کەکردوویەتی بە دادوەرو تۆڵەستێن لەنەفسی خۆی لەسایەی ئەو یاسایەی خۆی بنیادی ناوە- ئەوە تێکڕای کارێکی سەیرو ترسناکە؟! هەر بەو چەشنەی ستارەکان بەنێو بۆشایی ئاسمان دا تێ دەتەقێنن، نموونەی ئەو مرۆڤەش دەهاوێژرێتە بۆشایی تەنیایی و زوقمستانی تاکایەتی‌یەوە

تۆ کەبەتەنیا ماویتەوە ئازار چێژی کۆمەڵیت؛ چونکە هێشتا نەدەست بەرداری ئازایەتی و نەهیوابڕاویشی.. بەڵام دەبێ ڕۆژێك لەو تەنیایی‌یەت دا شەکەت ببی.. ئەوجا نەرم دەبی و لەخۆبایی‌بوونەکەشت دادەڕمێ و هیچ خۆت پێ ناگیرێ و دەهوولێنی (ئێستا من تاك و تەنیام)! ئەو ڕۆژە دێتە بەرەوە کە.. مەزنایەتی‌یەکەی خۆت چاوشارکێت لەتەك دا بکا و گچکایەتی‌یەکەشت ببێتەوە هەڵەرۆسکێ، تاوات لێ بێ لەترسی هەڵ کشانی خۆت هەڵ بلەرزی، چونکە هەڵ کشانەکەت لەبەر دەمت دا لێ دەبێتە تارمایی تۆقێنەر.. ئەوسا دەقیژێنی و دەڵێی: ((هەمووشتێك بەتاڵە)).

لەکەسی تەنیادا سۆزو پەرۆشێك هەیە بەتەمای لەناو بردنێتی، خۆ ئەگەر ئەو سۆزگەلە دەرەقەتی تەنیاکە نەهات ئەوا دەرەقەتی خۆی دێ و دەبێتە خۆکوژ. ئایە تۆ ئامادەی کەدەست بدەیتە تاوانی کوشتن؟

کاکی خۆم! ئایە مانای وشەی (سوك بینی) دەزانی.. هەرکاتێ ناچار بوویت و گەرەکت بوو دادپەروەرانە هەقی خۆت لەو کەسانە بکەیتەوە کەبە سووکت دادەنێن، ئایە ئازارەکانت تا چ ئەندازەیەك و چۆن دەبن؟!

تۆ چارەی زۆر کەست ناوێ، چونکە دەرهەقت بیرورایان گۆڕیوەو تۆش ڕقیان دەورووژێنی.. بەڕاستی لێیان چوویتە پێشەوە پاشان لێیان دوورکەوتیتەوەو بەجێت هێشتوون، هەر لەبەر ئەمەیە کە هەرگیز لێت خۆش نابن.

تۆ ژوور ئەوان کەوتووی، چەندەش بەسەریانەوە هەڵ بکشێی لەچاو زرگنەکان دا پتر بچووك دەبیتەوە. بەلای ئەو خەڵکەوە کەس هێندەی ئەو کابرایەی بەسەر پەڵە هەورانەوە دەخولێتە ڕەزای تاڵ نیە.

پێویستە بەو خەڵکە بڵێی کە: ستەمی ئێوەم بەباڵای خۆم بڕیوە، ڕەوای منەو لەکن ئێوەیە، لەبەرئەوە کە وەڵام دانەوەم ستەمناك بێ کارێکی زەحمەتەو ناکرێ. خەڵکەکە توانج و ستەم دەگرنە گۆشەگیر.. بەڵام کە تۆ بتەوێ ببیتە ئەستێرەیەك،

پێویستە تیشکە ڕووناکیەکانت ڕەوانە بکەی.. تەنانەت بۆ سەر ئەوانەش کە خەریکی ستەمبەرانتن. دەبێ خۆشت لەکارسازو دادخوازەکان بپارێزی، چونکە ئەوان حەزیان لەهەڵ واسینی هەرکەسێکە ئاکارێکی پەسند بۆ خۆی بنیاد بنێ. سەرەنجام ئەوان تاکە خوازیان خۆش ناوێ.

دیسان لەسافیلکایەتی خۆپارێز وریابە! چونکە ئەو کەسەی پێشی‌یەوە نەلکابێ تێی‌ڕادیارە. سافیلکەکان لەهەموو شوێنێك دا وازیان لەئاگر هەڵ گیرساندن‌و یاری پێکردنیەتی.

دیسان نەکەی لەخۆشەویستی‌دا پێ‌دابگری، چونکە تەنیا خواز (المنفرد) هەر کەسێکی لەڕێگادا پێ بگا خێرا دەستی تەوقەی بۆ درێژ دەکا. هەندێ کەس لەباتی ئەوەی دەستی خۆشەویستیمان بۆ درێژ بکەن پێویستە چڕنووکیان لێ گیربکەی.

ئەوەش بزانە! سەهندە ترین دوژمن کەتووشی دەبی بریتی‌یە لە (خۆت).. ئەوەی لەمغارەو جەنگەڵ دا خۆی لێ‌داگرتووی هەر (نەفس)ی خۆتە.

ئەی تاکو تەنیا! ڕێگەیەکم بۆ هەڵپەرداوتی بت گەیەنێتە زاتی خۆت. ئێستا ئەو ڕێگایەی لەبەردەمت‌و لەبەردەمی حەوت شەیتانەکەت دایە ڕێك‌و لەبارە. ئەوجا هەر لە ئێستاوە بەش بەخۆت دەبیتە خۆنەناس‌و جادوکارو شێت‌و دوودڵ‌و کافرو ئاوارە. پێویستە ڕازی بی بەگڕی خۆتەوە بسووتێی؛ چونکە تاهەڵ نەگیرسێی‌و نەبێتە خۆڵەمێش بۆت نالوێ تازە ببیتەوە.

ئەی کەسە تەنیاکە! تۆ ڕێگەی پەروەردگارت گرتووەتەبەر تۆ لەحەوت شەیتانەکەت دا دەگەڕێی خواوەندێك بۆ خۆت هەڵ نێی. ئەی (تەنیا)! تۆ، ڕێبوارێکی بەسەر ئاشقە ڕێ‌دا، کەچی ئاشقی نەفسی خۆتی؟! کەواتە بەچەشنی سووك بینی ئاشقان نەفسی خۆت سووك دەکەی.

ئاشق گەرەکیەتی بخولقێنێ؛ چونکە سووك بینە..بۆشی نیە لافی خۆشەویستی لێ بدا تالە سووك کردنی خۆشەویستەکەیەوە دەستی پێ نەکردبێ.

کاکی خۆم! بەگۆشەگیری خۆتا بڕۆرە خوارێ ڕێگای خۆت بەرمەدە؛ با هاوڕێت بریتی بێ لەخۆشەویستی‌و داهێنان. تۆ هەر دەڕۆی‌و دەڕۆی، بەر لەوەی کە (دادپەروەری) بەقورسی‌و لۆژەلۆژەوە شوێنت هەڵ بگرێ.

بەلای گۆشەگیرییەکەت دا بابدەرەوە. ئەوجا کاکی خۆم! بەفرمێسکی خۆمەوە بەڕێت دەکەم؛ چونکە من وەها حەز دەکەم یەکێك تێدا بچێ و لەتێداچوونەکەی ئەودا یەکێکی بەسەر ئەودا بالاو هەڵکشاو دروست ببێ.

زارا ئاوای گوت...

پیرێژن و کچ

((ئەرێ زارا! بۆچی لەتاریکە شەودا خۆت دەشاریتەوە؟ ئەوە چیت لەژێر جلەکانتەوە پەنا داوە؟..

گوایە گەنجینەت وەدەست کەوتووە.. یان ساوایەکت پەیداکردووە؟ ئەرێ دۆستی پیاو خراپان! بەدزەڕێدا روودەکەیتە چ لایەك؟)).

زارا وەڵامی دایەوە: بەڕاستی کاکی خۆم! ئەوەی پێمە گەنجینەیەو کەوتووە، ئەوە (راستی)یەکی بچکۆلەی لاسارە.. بێت و دەماخنم نەکردایە هەر وەك منداڵی ساوا پڕبەدەم هاواری دەکرد.

ئەوا ئەمڕۆ دەمەو ئێوارە بەتەنیا دەڕۆیشتم، لووتم بوو بەلووتی پیرەژنێکەوە؛ لەتەکما کەوتە رازو گوتی:

زۆر جار ئێمەی ئافرەت لەگەڵ زارادا بەقسە هاتووین، بەڵام تائێستا تایبەت بەئافرەت قسەیەکی بۆ نەکردوین!

پێم گوت: پێویستە پیاو-لەبارەی ئافرەتەوە تەنیا قسە بۆ پیاوان بکا.

گوتی:-دەتوانی لەبارەی ئافرەتانەوە رێك و ڕەوان قسەم بۆ بکەی چونکە لەتەمەنی پەك کەوتن دام و قسەکانت لەزەینم دا نامێننەوە.

تکای پیرەژنەم قبووڵ کردو پێم گوت:-

هەچی لەژندا هەیە مەتەڵێکە، ئەو مەتەڵەش تاکەکلیلێکی هەیە، ئەویش تاکە وشەی ((ئاوس بوون))ە.

پیاو بۆ ژن تاکە هۆیەکەو مەبەستی ژنیش رۆڵەیە.. بەڵام ئەی ئافرەت دەبێتە چی بۆ پیاو؟.. پیاوی راستەقینە دووشتی گەرەکە: خۆخستنە مەترسیو یاری-ئەمە ئەوشتەیە کەپیاو دەخاتە سەر کەڵکەڵەی ئافرەت و ئەویش خەتەرناکترین یارییە.

پیاو بۆ جەنگ ئافەریدبووەو ژنیش بۆ ئەوە دروست بووە کەپیاوی لەلابێ.. ئیدی بێجگەی ئەوە شێتایەتی‌یە، جەنگاوەریش مەیلی میوەیەك ناكات شیرینی‌یەكەی لەكۆتایی‌دا بێ.. لەبەر ئەوەیە كەحەزی لەئافرەتە، چونكە لەشیرین ترین ئافرەتا تالاو دەچێژی!

هێندەی ئافرەت لەمندال تێدەگا، پیاو بەو ئەندازەیە تێی ناگا.. بەلام پیاو لەخووی منداڵەوە نزیكترە تاوەكو ئافرەت.. لەهەموو پیاوێكی راستەقینەدا منداڵێك خۆی حەشار داوەو حەزی لەیاری‌یە. كەواتە بائافرەتان بكەونە پشكنینی مندال لەپیاودا.

با ئافرەت یاری‌یەكی گچكەی پاكیزە بێ، وەك ئەڵماس پاكزایی جیهانی چاوەڕوان كراوی تێدا تیشك بداتەوە.. ئەی ئافرەت! با لەخۆشەویستی تۆدا ئەستێرە بەرزە گڕبستێنێ.. با حەزو ئارەزووی تۆ هاوار بكا:-

مرۆڤی بالا بۆ ئەم جیهانە دەخەمەوە، بالە خۆشەویستنەكەتدا بەئازایەتی‌یەوە چەك دار بی‌و هەل كوتیتە سەر ئەوكەسەی لەدلتا ترس دەورووژێنێ.. ڤیانی خۆت بكەرە پەناگای ڕووسووریت.. هەرچەندە ئافرەتیش تاڕادەیەكی كەم شەرەفناسە.. هەر چۆنێ‌بێ شەرەف لەخۆشەویستی تۆدا ئەو خووەیە وات لێ بەسەر دەهێنێ مامەڵەی خۆشەویستایەتی‌یەكەت پتر بێ لەزاتی خۆشەویستایەتی‌كەت.. ئەوجا بۆ پایانی دووەم شۆڕ نابیتەوە.

كاتێ خۆشەویستی ئافرەت زال دەبێ بەسەریاو تین دەستێنێ با، پیاو سل لە ئافرەتەكە بكاتەوە؛ چونكە ئافرەت لەپێناو خۆشویستنەكەی‌دا قوربانی بەهەموو شتێك دەداو لەچاوی ئەوڕا بەرانبەر خۆشەویستی نرخی هەموو شتێك دادەوەشێنێ.

بالەو كاتەدا ئافرەت غەزەبناك دەبێ پیاو خۆی لێ لابدا؛ چونكە ئەگەر دلی پیاو بۆسەی دل رەقی بێ ئەوا دلی ئافرەتیش بۆسەی شەڕە.

ئافرەت رق‌و كینەی خۆی بەرەو ڕووی كێ دەكاتەوە؟ وەلامەكە لە گوتەی ئاسن دایە كە بەهێزی ڕاكێش دەلێ: ((بەڕاستی حەزت لێ ناكەم‌و چارەتم ناوێ، چونكە تۆ ڕاكێشی‌و وزەیەكی ئەوتۆشت تێدانیە ئەوەی ڕای دەكێشی بی بەستیتەوە))

بەختیاریی پیاو بەستراوە بەویستی خۆیەوە.. بەلام بەختەوەری ئافرەت بەستراوە بەویستی پیاوەوە.

لەو حەلەدا کەئافرەت تەلیسمی سەرجەمی خۆشویستنەکەی بوو دەڵێ: ((ئیدی جیهان کامڵەو ڕەخساوە)).

دەبێ ئافرەت پێ‌مل بێ و قولایی‌یەکانی لەسەر ڕووکاری خۆی چاوبکا؛ چونکە گیانی ئافرەت لەسەر ڕووکارە.. تۆبڵێ: گۆناو سەر ڕووی ئاوێکەو با- شەپۆلەکانی ئەدا بە یەك داو وازییان پێ دەکا.. لەهەمان کات دا گیانی پیاو قولایی ئەو تۆیە لەبێ‌بنی خۆی‌دا شەپۆل ئەداو دەنرکێنێ.. ئافرەت هەست بەهێزی پیاو دەکا بەڵام هەرگیز تێی ناگا.

ئەوجا پیرێژنە گوتی:

زارا شتی زۆر خۆشی باس کرد کە شایانی ئەوەن کچە نەورەسەکان گوێیان بۆ ڕابدێرن. شتێکی سەمەرەشە کەزارا لەبارەی ژنانەوە ڕاست دەڵێ و کەمێکیش نەبێ شارەزایان نیە! تۆ بڵێی ئەم نیشانە پێکانەی زارا لەوەوە نەهاتبێ کەلەدەرباری ئافرەت دا شتێك نیە خۆدارو قەدەغەبێ؟!

ئێستاش زارا گوێم بۆ بگرە!

لەپاداشتی ئەم قسانەت ڕا ڕاستیەکی گچکەت بۆ دەردەخەم، لەبەر ئەوەش کەبوومە داپیرە لێم ناگیرێ بۆت ئاشکرا بکەم؛ تۆش گوێم بۆ ڕاهێڵەو توند دەمت دابخە، نە بەشکم ئەو ڕاستی‌یە بچکۆلەیە قیژەی لەزار تەوەبێ.

گوتم: ئادەی ئافرەتەکە! ئەو ڕاستی‌یە گچکەڵەیە بڵێ؟!

ئەمەش گوتەی پیرێژنەکە بوو:

((هەر کاتێ چوویتە لای ئافرەت شووڵت لەبیر نەچێ)).

زارا ئاوای گوت...

مارپێوەدان

لەرۆژێکی زۆر گەرمادا زارا لەبن دار هەنجیرێك دا خەوی لێ کەوت و قۆڵی نابووە بان چاوانی. مارێك هات و پێیەوەدا، بەئازارەوە ڕاپەڕی و هاواری کرد و چاوی لەمارەکە هەڵ چەقین. ئەویش پێچی دا کەبڕوا، زاراش پێی گوت:

((جارێ مەڕۆ تاسوپاست بەجێ دەهێنم؛ چونکە کاروانێکی دوورم لەبەرەو تۆش لەکاتی خۆیدا بێدارت کردمەوە)).

مارەکە بەدەنگێکی کزەوە وەڵامی دایەوە: ((بەڵکو گەشتەکەت نزیکەو ژەهرەکەی منیش کوشندەیە)).

زارا بزەیەکی هاتێو پێی گوت:- بۆچی ژەهری مار دەرەقەتی ئەژدەر دێ، بیکوژێ؟! ئەوە ژەهرەکەت و دەت دەمەوە، چونکە تۆ ناچارنی، هێندەشت نیە بیبەخشی بەمن.

مارەکە راخزی خۆی لەملی زارا بئاڵێنێو برینەکەی هەڵ ملیسێتەوە.

رۆژێك زارا ئەورووداوەی بۆ مریدەکانی گێڕایەوە. ئەوانیش گوتیان مانای ئەدەبی ئەم چیرۆکە چیە؟ وەڵامی دانەوە: ئەوانە کار سازو دادخوازن ناویان زڕاندووم کەڕووخێنەری بنەما ئەدەبیەکانم، چیرۆکەکەشم لەتەك ئەو بنەمایانەدا ناگونجێ.

کەتووشتان بوو بەتووشی دوژمنەوە، سەر بەسەرێی خراپەی بەچاکە لەتەك دا مەکەن؛ چونکە بەوکارە خۆی لەلا بچوك دەبێتەوە، بەڵکو بۆی تابینابکەنەوە: کەچۆن کارێکی لەگەڵ ئێوەدا کردووە.. بۆ ئێوە واجوانە کەس سووك نەکەن و رەق هەستاوانەش خۆتان پیشان بدەن. ئەگەر بەڕەورووی نەفرەت و نەفرینی بوونەوە، کەیفم بەوەساز نابێ ئێوەش فەڕو بەرەکەت ببەخشنەوە؛ پێم خۆشە ئێوەش هاوتا واز لەنەفرینی خۆتان نەهێنن. ئەگەر ستەمێکی گەورەتان لێکرا هێندەی خۆی بەرەنگاری ستەمکار ببنەوەو[16] پێنج وردە ستەمیشی رەگەڵ بخەن. چونکە هیچ دیمەنێك هێندەی دیمەنی ئەو کەسە ناشرین نیە کە تەنیا بۆ ستەم مل کەچ دەکاو بۆ شتی کە مل کەچ نابێ. دابەش بوونی جەوروستەم بەیەکسانی لەخۆیدا یەکسانییە بەراست و رەوا، ئایا لەمەو بەر ئەوەتان زانیوە؟ کەسێ بتوانێ بەستەمباری خەڵکی ماندووبکا پێویستە ئەویش بارە بەری ستەم بێ.

---

[16] لێرەدا نیتشە خۆی ئازا دەکا، گوایە بەربەرچی ئایەتی بەزەیی و ئاشتی دینی عیسا (د.خ) دەداتەوە.. بەڵام لەم لافی بێدینییەی دا هیچ بەخۆی نەزانیوە کە ئالێرەداو لەهەمان بەندا ریسەکەی کردۆتەوە بەخوریوسەری کردۆتەوە بەکۆشی ئیسلامەتی پیرۆزدا!

ئالانی

ئەگەر مرۆڤ كەمێك تۆڵەستێن بێ ئەوە لای هەرە كەمی چاكەیەتی. ئەوەش كارێكی مرۆڤانە نیە كە ستەمبار واز لەتۆڵەبهێنێ. ئەگەر هەق سەندنەوەتان بریتی نەبێ لەوكارەی بەڕەوا بەرامبەر بەدەست درێژكار دەی كەن- ئەوا من نەفرەت لەتۆڵەسەندنەوەتان دەكەم. كەسی هەڵە پاڵ بداتە نەفسی خۆی وەجاخزادە ترە لەو كەسانەی لەهەمووكاتێك دا جاڕدەدەن كە ڕاستی لەلایەنی ئەوانە. لەو گرۆهەش دا مەبەستم ئەو كەسانەن كە بەڕاستی ئالودەی ڕاستین و چەوت نین. ئەو كەسانەش كە ((گیان داریی))ن، ئاواناكەن..

من چارەی ئەو دادپەروەرییە ساردو سڕەی ئێوەم نەگەرەكە؛ چونكە لەچاوی دادوەرەكانتان دا، بكوژ بە خۆی و بریسكەی شمشێرەكەیەوە سنگی دەرپەڕاندووە. لەچاوی كام داد پەروەریدا بێخەوشی دەردەكەوێ؟ یان كامەیەو لەكوێیە دادپەروەریی بێ گەرد؟..

ئێوە ئەو ڤیانەم دەست بخەن نەك تەنیا جۆرەكانی سزای دابێ بەكۆڵ دا.. بەڵكو هەموو تاوانەكانیشی لەگەڵ دا خستبنە سەر شان.

دادێكی ئەوتۆم دەست بخەن كەپاكانەی هەمووان دەكا، تاوەكو حوكم بەسەر ئەو مرۆڤەدا بدا مل كەچی باوەڕوسزا بەری دەبێ. ئایا دەتانەوێ دوورتر بڕۆم لەوەی كە گوتم، ئەوجا جاڕتان بۆ بدەم كەخودی درۆ بۆ مرۆڤایەتی دەبێتە خۆشەویستی لەدەروونی ئەوكەسەدا حەزی لەداد نانەوەیە.

بەڵام ئایە لەوزەی من دا هەیە بەهەموو دڵ سۆزیمەوە داد بچەسپێنم؟.. چۆن دەتوانم بگەمە ئەورادەیەی ماف بدەمە دەست هەموو خاوەن مافێك؟.. كەواتە بەئەوەندە وازدەهێنم كەمافە تایبەتی‌یەكەی لەمەڕ خۆمیان پی ببەخشم.

دواتر لەسستەمی (تەنیا) خۆتان بپارێزن؛ چونكە لەتواناى‌دا نیە لەبیری بچێتەوە لەگەڵ ستەمكارەكان ئاڵوگۆڕی ستەم بكا. (تەنیا): هەر ئەو بیرە قووڵەیە، كێ حەزبكا دەتوانێ بەردێكی تێ فڕێ بدا. بەڵام كەبەردەكە گەیشتە بنی بنەوەی بیرەكە كێ دەتوانێ دەری بهێنێتەوە؟

نەكەن تەنیا -منفرد- سووك بكەن كەهەر سووكیشتان كرد ئەوا خێرا پەلاماری بدەنێ و بیكوژن.

زارا ئاوای گووت...

منداڵو ژن هێنان

کاکی خۆم ! پرسیارێکی تایبەتیت لێ دەکەم تابچمە قووڵایی گیانتەوە: تۆ سەرەتای تەمەنتەوە ئاواتە خوازیشی ژنو منداڵت هەبی؟.. بەڵام پێم بڵێ تۆ ئەو پیاوەی کەمافی ئەو ئاواتە خوازییەت هەبێ؟.. ئایە تۆ زاڵو سەرکەوتووی بەسەر نەفسی خۆت داو فەرماندەی هەستەکانی خۆتتیو وەدەست بەسەراگری ئاکارە پەسندەکانتی؟..

یان ئاواتە خوازییەکەت بریتییە لە هەوەسی ئاژەڵێك.. یان ترسوبیمی تەنیایەکە؟.. یان پەرێشانی کەسێکە ناکۆکی کەوتبێتە نێوان خۆیو نەفسییەوە.

بەش بەخۆم داوات لێ دەکەم کەبەسەرکەوتنو سەرفرازیتەوە تاسەی (تازەوەبوون بەمنداڵ) بکەی، چونکە ئەو پایەو پەیکەرانەی هەڵیان دەنێی دەبێ لەژوور ئاستی خۆتەوەبن.. ئەوجا بەرەورووت دەبمەوە: ئەرێ لەکەڵە پەنجەی پێتەوە تا تەوقە سەرت توندو تۆڵی تا ئەو کارە بەجێ بهێنی؟!

کاری تۆ تەنیا هەر ئەوەنیە کەبنەچەی خۆت بۆ پێشەوە ببەی.. بەڵکو لەسەرتە بۆ هەرە باڵاسەری بخەی، کەواتە بائیشەکەت لەزەمینەی ژن هێنان دا بۆ ئەم مەبەستە بێتەدی.

پێویستە لەسەرت لەشولارێك دەست خۆت بخەی کە گەوهەری ئەو لەگەوهەری لەشی تۆ پاکژتر بێ. با ئەو گەوهەر داڕشتنە یەکەم بزووتنەوەو چەرخەیەك بێ بەدەوری تەوەری خۆی دا بسوڕێتەوە.. کەواتە لەسەرتە کەسی داهێنەر بخوڵقێنی.

لەباوی من دا ژن هێنان یەك گرتنی دوو خواستە لەپێناوی بنیادی کەسێك دا کەلەهۆیەکانی هەبوونی خۆی باڵا تربێ، کەواتە ژن هێنان ئاڵوگۆڕی ڕێزێکەو بەندە بە ڕێزگرتنی ئەو خواستو ئیرادەیەوە.

با ئەمە واتای راستینەی ژن هێنانت بێ.. بەڵام ئەو شتەی کەنەفامە لەوارەکان ((دخلاو)) پێی دەڵێن ژن هێنان، کارێکەو من لەباس کردنیدا سەراسیمەم! هەر ئەمەندەی لێ دەڵێم:

-ئەو کارە بریتی‌یە لە (گیان زەلیلی)و دوان بەسەر خۆیانا بەشی دەکەن.. پەلۆخی یەکەو دووان تێیدا دەگەوزن.. لەزەتێکی چارە رەشانەیەو دووانی داگرتۆتەوە.. بەلاّم لەوارەکان ئەو جۆرە ژن هێنانە بەتێك بەستەیەك دادەنێن کە ئاسمان گرێی داوە.

من بەو جۆرە ئاسمانە ڕازی نابم کە ئاسمانی لاوەکی و لەوارەکانەو دەرفەتی لیّ بڕیون. دەك دووای بڕیّ و دووای ئەو خواوەندەش بڕیّ کە بۆ پیرۆزبایی (دووان) بەپاشەکشێوە دێتەبەرەوە کەچی ئەویش بەیەکی نەگەیاندوون.

ژن هێنانێکی بەو تەرزە با نەتانخاتە پێکەنین؛ ئای کەزۆر مندالّ هەن و هەقیانە بەسەر دایك و باوکیان دا بگرین!

دیتم پیاوێکی سەنگینەو ژنی هێناوە، بەشی خۆی پیّ گەیشتووە کە لەمانای زەوی بگا.. بەلاّم کەدواتر ژنەکەیم دی دنیام لەبەرچاوو بوو بەشێتخانە؛ کاتیّ پیاوێکی سەنگین دەبینم و ژنێکی گەوجی هێناوە حەز دەکەم بەجاریّ زەوی لرفم بدا.

هەیەو بەچەشنی پالّەوانەکان خۆی لەهەموو شتێك دادڕنیّ و بەدوای شتە راستەکان دا وێلّ دەبیّ. ئەوەندەی پیّ ناچیّ ئامانجی راوکردنەکەی دەبێتە دەست بەندێکی قەلّب..یان: بەندیواری‌یەکی ڕووکەش و ناوی دەنیّ ژن هێنان.

هەشیانە لەخۆڕاگری و سەلّ کردنەوەی ژن هێنان دا دەنگی‌داوەتەوە، کەچی لەشەوو رۆژێك دا ژیانی خۆی خراپ دەکاو ناویشی دەنیّ ژن هێنان. هەشیانە ئەودالّی کارەکەرێکە وەك حۆری پاکیزەبی کەچی کارەکەی لیّ وەردەسووڕیّ و ئەوەندەبەخۆی دەزانیّ کابرا بۆتە نۆکەری ژنێك! ئەوجا لەجێی خۆی‌دایە پیاوەکە بەفریشتە سفەت ناودێربیّ‌س.

هەموو شوێنێکم پشکنی، هەرچیم دی کڕیاربوو، کوتالّی ئەم دیوو ئەو دیوو دەکرد و مەکری لەچاوان دەباری.. بەلاّم کاری ئەوجۆرە زەلامانە سەرەنجام ناگاتە ئەوەی هەریەکەوپشیلەی خۆی بکڕیّ و لەچمکی جلەکانی‌دا بی‌شارێتەوە.

ئەوەی پێی دەلّێن ئەڤین نۆرەی شێتی‌یەو پەیتا پەیتا سەر هەلّ دەداتەوەو دەگاتە ژن هێنان و گەوجایەتی گەورەو دامرکاوتان کە دەبێتە دواینەی گەوجایەتی‌یەکانتان. کاشکیّ خۆشەویستی پیاو بۆ ژن و هی ژن بۆ پیاو ئەو بەزەیی پێدا هاتنەوەیە بووایە کەلە جووتە خواوەندی بەئازار دەوشێتەوە.

بـەڵام ئـەو خۆشەویسـتی‌یە بەلایـەنی زیـادەوە لێکـدی حـاڵی بوونێکـە لـەنێوان هەسـت‌و نەسـتی دوو ئـاژەڵدا. ئەگـەر بزانـن: باشـترین خۆشەویسـتی بریتی‌یـە لـە گۆڕانکـاری‌و گـڕ تـێ بـەربوونی ئـازارو ڕاچـەنین، ئەمـەش مەشـخەڵێکەو ڕێگاکـانی بـاڵابوون لەبـەردەمتان دا رووناك دەکاتـەوە. ڕۆژێکیـش دێتـە بـەرەوە کـە خۆشەویستیتان رووبکاتە ئارامگەیەکی دوورترو بڵند تر لەقرارگای زاتی خۆتان.

دیارە خەریکن فێری خۆشەویستی ببن‌و دەستتان داوەتێ، ئێستا لەبەرهەمان هۆ تاڵاوێك فڕدەکەن‌و دەی چێژن هەر دەڵێی کەفە بڵقی سەرکاسەیە.

لەکاسەی هەموو خۆشەویستی‌یەك دا.. تەنانەت لەهی باڵاترین ڤیان دا تـاڵاوێك هەیەو ناچارن بی‌کەن بەگەرووتان دا.

داهێنەکان! ئەمە ئەو تاڵاوەیە کەتاسەی مرۆڤی باڵاتان تێدا ڕادەپەڕێنی‌و لەپێناو ئەودا تینوێتیتان گڕدەدا. ئەوجا براله! ئەگەر تینوێتی ئاوەها، پاڵت پێوە بنێ بۆ ژن هێنان.. یان ئارەزوومەندی یەکەت وەك تیر بەرەو مرۆڤی بـاڵا هـەڵکات، ئـەوامنیش لەلایەن خۆمەوە پیرۆزبایی ئەو خواست‌و ئیرادەیەت لێ دەکەم‌و دواتر پیرۆزبایی ئەو ژن هێنانەت لێ دەکەم.

زارا ئاوای گوت...

مەرگ هەڵ بژاردن

ئەوانـەی لەمـەرگی خۆیـان دووا دەکـەون زۆرن..ئەوانەشیان کەجوانە مـەرگ دەبـن هـەر زۆرن. ئەگـەر هـات‌و یـەکێك–کاتێکی لـەبار بۆ مـەرگ–بەخەڵکە رابگەیـەنێ، ئـەوا بەسەرسـامی‌یەوە دەی کەنـە هـات‌و هـاوار. زارا خـەڵکی فێردەکـا لـەوادەی خـۆی‌دا بمرن.. بەڵام دەبێ ئەو کەسە کێ بێ ژیانناس بێ لەوادەی خۆشی‌دا مەرگ بخوازێ؟!

ئایە باشتر نەبوو کەلەوارەکانی ژیان هەر لەدایك نەبوونایە؟!

بەڵام ئەوانە گەرەکیانە کارێ بکەن خەڵکو خوا بەگرنگی‌یەوە پەنجە بۆ مردنەکەیان رابدێرن. زۆر (ناوکە)ش بەشکان خۆی هەڵ دەکێشی کەچی پووچەڵە!

ئەوانـە چونکـە نـازانن شـادی مـەرگ چیـە، فرەگرنگـی یـان پـێداوە. خـەڵکی تائیستاش فێرنەبوون چۆن ببنە ستایش خوانی نازدارترین جەژن. لەمـەوودا هـەواڵی مـەرگی پیرۆزتـان پـێ رادەگەیـەنم.. ئـەو مەرگـەی کەبەهـەموو ئـاوات و هاندەرێکی‌یـەوە سـەرجەمی زیندووەکـان کەمـەندکێش دەکـا.خـەنی لـەو کەسـەی کـاری خـۆی تـەواو کردووەو بەسەرکەوتنەوە دەمرێ. ئەوانەی لەدەوری ئەو زەفەرمەندەشن، ئاواتەکانیان لەگینگڵەدان بەرەو شادمەرگ بوون، پاڵیان دەدەن. من دەڵێم: خۆتـان فێربکـەن کـەئاوا بمـرن.. بەڵام دەبـێ ئـەوەش بزانـن کەسـێك پیرۆزبـایی ئـەو شـتەنەکا کـەزیندووەکان بەڵێنی تەواو کردنیان داوە ئەوا مردنەکەی هیچ سەرکەوتنێکی تێدانیە.

ئـا ئەمەیـە مـەرگی پەسـند! ئـەوجا مـەرگی ئەوانـە دێتـە بـەرەوە کەلەشـەڕگەدا دەکەون و گیانە مەزنەکەشیان بەسەرمەیدانەکەدا پەخشانە.. بەڵام ئەوەی زەفەرمەندان بـە سـووکی بزانـن- ئـەو مەرگەسـاتە شـێواوەتانە کـە وەك دز خـۆی کێـش دەکـاو بەچەشنی فەرماندەیەکی ئیتاعەکراو دێتە پێشەوە.

((مـەرگێك کـەخۆم هـەڵی بژێـرم و فـەرمووی بکـەم و بێتـەلام، فـرە قەشـەنگە.. فـرە جوانە!

بەڵام بۆم دیاری کە.. وادەی مەرگ بۆ مرۆڤ...

چ کاتێ لەبارە، چ کاتێ لەبارە؟!

کەسێك لەژیان دا ڕووبکاتە مەبەستێك و میراتی هەبێ پێویسـتە لـەتافێك دا مـەرگ خواز بێ کەبۆ میراتی و مەبەستەکەی لەبار بێ.

چونکە لەبەر رێزڵێ نانیان پێی ناخۆشە تاجە گوڵینەی سیس بخاتە سەر پەیکەری ژیان و زیندەگانی.

((مـن نـەم گـەرەکـە- وەك گوریـس هۆنـەوەکان- بـەدەم هـەودا هۆنینـەوەوە پاشـە و پاش ببمەوە))

کەسانی واهەن ناهێڵن تەمـەنیان لـەو ئەندازەیـەی کـەپایانی راسـتی و سـەرکەوتنە تـێ بپـەڕێ. دەمێـك کـە ددانـی تێدا نـەمابێ واباشـە بـەدەربڕینی بـێ ددانـی نەکـەوێتـە قۆسـتنەوەی سـەرجەمی راسـتی‌یەکان. ئەوانـەی بەتـەمای سـەرکەوتنن پـێ ویسـتە لەکاتی‌خۆیدا ماڵاوایی لەشانازیی باوان بکەن.. تاکو لـەکاتی لـەباردا، دیسـان لەسـەر هونەری دنیا بەجێ هێشتن خۆیان رام بکـەن. مـرۆڤ کـەزانی بخۆرەکـان واز لـە چەشـە

نەفسی ئەو دەهێنن، بائەویش نەفسی خۆی پیشان نەدا. کەسێکیش ئەم ڕاستی‌یە دەزانێ کەبەلایەوە خۆش بێ ڤیانی دەورو بەرەکەی بپارێزێو بی هێڵێتەوە.

هەیە وەك سێو بەسرووشتی ترشیاتی‌یەکەی خۆی دەهێڵێتەوە.. تا دەگاتە دوا ڕۆژگاری پایزو دەگا، ئەوجا زەردایەتی پیری لێ هەڵ دەنیشێو گرژیو مۆنی دەموچاوی دادەگرێ.

هەندێ کەس هەر لەبەرایی‌یەوە پیرێتییان لەدڵ دەگەڕێ، هەیانەو پیرێتیشیان لەهۆش دەگەڕێ.. واتە (هۆشیان پیر دەبێ). بڕێکی دی هەر لەبەهاری ژیاندا پیر دەبن.. بەڵام کەسێك دوواتر بگاتە گوڕی لاوێتی ئەوا تا ئەمەدێکی دوور ئەولاوێتی‌یەی دەپارێزێ.

هەندێ مەردووم لەژیانیان دا گومڕابوونو تەمەنیان بەفیڕۆ داوە، پێویستە بەلای کەمەوە ئەو گرۆهە کارێ بکەن بگەنە خۆ گونجان لەگەڵ مەرگ دا.

هەندێ میوە هەیەو پی ناگا، هەر لە هاوین دا کرمۆڵ دەبیو بەلقەکانیشەوە شۆڕدەبێتەوە.. ئەو جۆرە میوە داوەشاوانە لەبەر ترسنۆکی خۆیان ناوێرن بکەونە خوارەوە.. ئابەو چەشنە لەم جیهانەدا خەڵکی دەبینم توند خۆیان بەچێوەبەژنی خۆیانەوە هەڵەرۆسکاندووە.. تۆ بڵێی فەرتەنەیەکیان لێ هەڵ نەکا؟! ئەوجا چی دەردلێی‌داوە دای تەپێتە خوارێ؟. با گازندەکانی مەرگی خێرا بێنە پێشەوەو، وەك گێژەڵووکە پیرەداری ژیان تێك هەڵ دەنو لوولی بکەن.. بەڵام بەش بەخۆم تەنیا گازندەی سستەمەرگ دەبینم، ئەوانیش هەر دەگلێنە ئامۆژگاری ئارامو خۆ ڕاگرتن لەژێر باری هەموو فەلاکەتێکی ئەم سەرزەویەدا.

ئێوە دەتانەوێ بەنیخە نیخو باڵە تەپێوە لەگەڵ زەوی‌دا ململانێی مەزنایەتیو خۆگری بکەن! ئەوا زەویش ڕێك لەتەکتان دا خۆگرو بەئارامە.

ڕاستی‌یەکەی ئەو عیبرانی‌یەی کە مزگێنی دەرانی بە سستەمەرگ شکۆمەندی دەکەن بەر لەوادەی خۆی مرد. ئێستاش گەلەیەکی زەبەند باوەڕیان وایە کە جوانەمەرگ بوونەکەی عیسا ڕوداوێکی چارەنووسانەبووە.

بەڵام ئەو عیبرانی‌یەی بێجگە لە فرمێسکی گەلەکەیو خەفەتبارییان.. لەتەك فێڵی کارسازانو دادگەران بەولاوە چی‌دیکەی نەزانیوە؛ ئەوجا لەبەر ئەوە کوتوپڕ ئارەزووی نەمانی تێڕاگەڕاوە.

خۆ ئەگەر لەبیابان داو لەدووراو دووری كارزانو دادگەران دا بمایەوە ئەوا فێرە خۆشەویستی ژیانو فێرە خۆشەویستی زەمین بوو.. بەڵكو فێری پێكەنینیش دەبوو.

براینە! باوەڕم پێ بكەن كەمەسیح لەپێش وادەی خۆیدا مرد. خۆ ئەگەر بگەیشتایەتە ئەم تەمەنەی منو لەئێستادا- ئەوا نكوولی لەپەیڕەوەكانی خۆی دەكرد هێندەش بوێرو پاكیزە دەبوو بەرگەی ئەوەی دەگرت بكەوێتە بەربەرەكانی دابو نەریتەكانیو لێیان ڕەهابێ، بەڵام هێندەش پێش وادەبوو نەگەییو ئەو ڤیانەی لەلاوێتی دایە نەی گەیشتێ، بۆیە نەحەزی لەخەڵك بوو نەحەزیشی لەزەوی بوو، ئاوا گیانەكەی بەقورسی مایەوەو باڵی شكاوی لێك نەدا![17]

ئەو ساوایەتی‌یەی لەپیاودا هەیە لەلاودا نیە؛ پیاوی كامڵ كەمتر خەفەتبار دەبێ ولەژیانو مەرگ تێ گەیشتن دا بەتواناترە؛ چونكە پێ‌دەزانێ كەشیانی مەرگەو لەمەرگ دا ئازادە، خۆ ئەگەر توانای سەلماندنی شتێكی نەبێ ئەوا نكوولی لێ‌دەكاو لێی دەرباز دەبێ.

---

[17] لێرەدا زارا پێ‌لەوەدەنێ كەعیسا خەمخۆری ئەوانە بووە كەستەم دیدە بونو فرمێسكی گەلی ناسیوە.. ئاگای لەمل هوڕیی ئەوانە بووە كەخۆیان ناوناوە كارسازو دادگەر. ئیدی لەمەزیاتر چی لەعیسا دەوێ كەبیزانێ؟.. ئەوەتانێ هەستی بەم سەراوسەری مەسەلەكە كردووە؛ هیچ مەسەلەیەكی كۆمەڵایەتی لەژیان دا لەبەینی فرمێسكی داماوانو فڕوفێڵی بەهێزان دەرناچێ.

زارا دەی‌ویست عیسا بگەیشتایەتە ساڵ تەمەنی ئەمو نكوولی لەدابو نەریتەكەی خۆی بكردایەو باڵی نەفسی بڕەواندایەوەو مرۆڤو زەوی خۆش بویستنایە.

ئایە (سەبارەت بەوەی كەمەسەلەی كۆمەڵایەتی لەڕووی كێشەوە لەگەڵ مەسەلەی ژیان دا سەربەخۆیە) ئەوانەی چاكە خوازی مرۆڤانەن- گەیشتونەتە ئەو ڕادەیەی كە پیاوە عیبرانی‌یەكەو پیاوە عەرەبی‌یەكە گەیشتوونەتێ، دەربارەی خۆشەویستی مرۆڤانەو خۆبەختكردن لەپێناو ڕاست كردنەوەی ژیان دا؟!

لەكاتێك دا نێتشە بنەماكانی ژیان وێنەداردەكاو ڕایان دەنوێنێ ئایا بۆی هەیە لافی ئەوە لێ بدا كەشتێكی تازەی لەفەلسەفەكەی خۆی هێناوەتە كایەوە؟.. ئەی ئەوە نیە هەرچی پێكاوێتی لەو سروشەی وەرگرتووە كەخوا بۆ پێغەمبەری ناردووە؟.. پشت هەڵ كردنی ڕاوەڕوونی ئەو سرووشتە بووەتە هۆی گومڕا بوونی!. ف-ف

هاوڕێیـان! کـارێ مەکـەن مردنەکـەتان لەسـەر مـرۆڤ و زەوی مایەسـووکی بـێ.. ئەمەش نیعمەتێکەو لەگیان ئارامیتانی سواڵ دەکەم.

بابیر پەسندیتان لەکاتی سەرەمەرگتان دا دواتیشکی خـۆی بـهاوێژێ، هـەر بـەو رەنگەی خۆر لەئابوونیدا دوا رووناکی دەنێرێتە سەر زەوی.. دەنا مەرگتان بەهیچ دەچێ. هاوڕێیان! من دەمەوێ ئاوا بمرم و ئەوسا لەبەر خاتری من زەویتان خۆش بـوێ.. دواتـر دەمـەوێ بگەڕێمـەوە سـەر ئـەو زەوییـەی کـەلێی دروسـت بـووم، تالەباوەشی ئەودا بۆخۆم ئاسوودەبم.

زارا دەی تەقاندە ئەو نیشانەیەی مەبەستی بوو.. ئێستاش ئەوا تیرەکەی خۆی هاویشتێ و گوڕی خۆی بەستەوە.. ئێوەش دوای من تیرتان بگرنە هەمان نیشانە. هەر لەبەر خاتری ئێوە بوو کەتیرە زێڕینەی خۆم هاویشت. ئەوەندەی حەز دەکەم چاوم لێی بێ: ئێوەش تیرە زێڕینەکانتان دەهاوێژن، ئەوەندە بەعەزرەتی شتێکی کەوەنیم. کەمێکیش لەسەر زەمین دەمێنمەوە تاخۆشی لەودیمەنە وەربگرم. تاکاتی خۆی لەم دواکەوتنەم دا داوای لێ بووردنتان لێدەکەم.

زارا ئاوای گوت...

ئاکار پەسندیی بەخشندە

١

دوای ئەوەی زارا ماڵاوایی لەشاری (مانگا بەڵەك)) کرد.. ئەوشارەی هەمیشە دڵی لەلای بوو، کۆمەڵێکی زۆر لەو کەسانەی خۆیان بەپێڕەوی ئەو دەزانی بەرێیان کرد تا گەیشتنە نیوەی رێگا، ئەوجا زارا پێی گوتن: ئێستا کاتی لێك هەڵبڕانەو لەمەولا بەتەنێ دەڕۆم. ئەوانیش ماڵاویان لێ کرد و دار وەکازێکیان پێ بەخشی کەدەسکەکەی لەزێڕ بوو بەوێنەی مارێك لەخۆر ئاڵابێ. زارا بەم دیارییە دڵ خۆش بوو، خۆیدا بەسەر وەکازەکەداو بەمریدەکانی گوت:

پێم بڵێن: بۆچی زێڕ بەنرخە؟.. ئەی هەر لەبەر ئەوەنیە کەدەگمەنەو بێکەڵکیشە.. لەبریسکانەوەدا سەنگین و لەسەر خۆیە، لەهەموو کاتێکیش دا خۆی دەبەخشێ؟ کەزێڕ گەیشتووەتە ئەوپەڕی پلەی شتە بەنرخەکان لەبەر ئەوەیە هێمای بالاترین

پاك‌و پەسندی‌یە.. چاوی بەخشندەش وەك زێڕ بریقەی دێ.. شەوق سەندنی زێڕ لەنێو پرشنگدارەکان دا پەیامبەری ئاشتی‌و سلاوە.

بالاترین پەسندی کەشتێکی دەگمەن‌و بێسوودە بەڕووناکی‌یە هێواشەکەی لەمەڕخۆیەوە شەوق دەستێنێ.. لەنێو ئاکارە پەسندەکانیش دا نیانە بگاتە پەسندایەتی بەخشندە.

یاران! بەڕاستی هەستم بەلای حەزو ئارەزووەکانتانەوەیە ئێوەش وەك من بەتەمای پەسندایەتی بەخشندەن، دەتانەوێ نەفسی خۆتان بکەنە بەخشین‌و بەشینەوە، ئەگەر وەهانەبن لەگەلە گورگ‌و پشیلە دەچن؛ بۆیە تینوی گەنجینە کۆکردنەوەن.

گەنجینەکانیش هەمیشە تینووی بەخشینن، ئێوە هەرچی لەدەورتانە بەلای خۆتان دا کێشی دەکەن، تا بەتەواوی بنرێتە دەروونتانەوە. سەرچەشمەی گەنجینەتان وەك ڤیان بەشینەوەتان- دەتەقێ‌و هاژەدەکا!

ئەڤینی سەخاوەتی بەخشندە دەبێتە دزێك‌و دەست بۆ هەموو شتێکی بەنرخ دەبا؛ ئەم خۆویستنەش بەکارێکی چاك‌و پاك دەزانم.

جۆرێکی دی لەخۆ پەرستی بەتاوی نەوسنی‌و چاوچنۆکی‌یە، کە دادەڕووخێتە چالی سەرشۆڕییەوە.. خۆ ویستنێکە هەمیشە چاوی لەدزی‌یەو بەچاوەوە دەنۆڕێتە هەموو شتێك، ئەوەش خۆ ویستنێکی نەخۆشە؛ وەك برسیی هار دەکەوێتە پەلامارو دواتر پاروی نێو دەمی خاوەن نازەکانیش دەژمێری‌وهەلی دەسەنگێنێ.. هەمیشە بۆ سەرخوانی بەخشندەکان خۆی کێش دەکا. ئەو جۆرە هەوەسە دەرخستنی دەردێکی شاراوەیەو بەلگەی نزمایەتی پەنهانە.

چاو لەدزێتی‌و بەو جۆرە خۆ ویستنە ئارەزووبازی‌و خووی لەشە دەردە دارەکانە.

براینە! چ شتێك بەدزێو تری هەموو شتێك دابنێین؟ ئەدی نزم بووەنەوە دزێوتریان نیە! هەر کۆمەلێك ئاسەواری گیانی سەخاوەتی بەخشندەی تێدا نەبوو ئایە دەتوانن حوکمی بێجگەی نزمایەتی بەسەردا بدەن؟

بەریانی ڕێگەمان بەرەو ترۆپکە.. ئەوەی مەبەستیشمانە هەر بالابوونە لەجۆرێکەوە بۆ جۆرێکی دی.. لەبەر ئەوەیە لەو کاتەدا شەپرزەدەبین کەوا دەبیستین نزمایەتی هاوار دەکا:- ((هەموو شتێکم هەیە)) یان - هەموو شتێك هی خۆمە-!

ئەگەر گیانمان هێمای لەشمان نەبێ و بەتەمای بالآبوون نەبێ دەبێ چی بێ؟.. ئەگەر ئەو ئاكارانەی ناومان ناون پەسندایەتی رەوشت بریتی نەبن لەخودی ئەو هێمایانە دەبێ چی بن؟!

لەش بەتێكۆشان مەودای مێژوو دەبڕێ.. بەلآم ئەگەر گیان هەوالدەری ڕەنج و سەركەوتنی لەش نەبێ دەبێ چی بێ بەچاولەشەوە؟.. لەش تەنیا دەنگەو گیانیش دەنگدانەوەیەتی بەشوێنییەوەیە، ئەو بێژەو وشانەی بۆ (چاكە) و (خراپە) دانراون تەنیا هێمایەكی رووتن، ئاماژەی شتەكان دەكەن و دەریان نابڕن بێجگەی شێتەكان كەسیدی لەو وشانەدا یان لەو بێژانەوە داوای زانیاری ناكا.

براینە! بۆ ئەوزەمانە بێدار ببنەوە كە بیروفكری ئێوە بەتەمای بەیان و دەربڕینە ئەویش بەهۆی (هێماكان)ەوە چونكە لەو حەلەدا نەبێ پەسندایەتیتان تێدا ڕەنێو نایە.

ئەوجا لەشتان دەژێتەوەو ڕوو لە لووتكە دەكا و هۆشتان لەخەفەبوون دەرباز دەكاو بۆ قۆناخەكانی داهێنان پالی پێوەدەنێ تابەو هۆیەوە نرخی شتەكان دەناسێ و دەكەوێتە خۆشەویستی و كارەكانیشی ڕێك و گورجوگۆلآنە دەبن.

لەهەر زەمانێك دا دلتان بەپەرۆشەوە خەریك بوو. ئەوا لایەنە پەسندایەتییەكەتان تێدا پێك دێ، ئەو جۆرە دلآنەی بەخۆیانەوە گلاون و خەریكن وەك ڕووبار هەل دەچن، ئەوانەی لەقەراغیشینی فەرپۆشیان دەكا.. هەر وەك بەمەترسیشەوە هەرەشەیان پێ دەگەیەنی، واتە لەهەمان كات دا مەترسیشیان پێ ڕادەگەیەنێ. كاتێ پەسندیتان پەیدا دەبێ كەمەدح و زەم كۆلەواربن و نەگەنە هەستگەلتان؛ ئەوجا ویستی پیاوەتی لەئێوەدا بەتەمای سەروەری دەبێ لەهەموو شتێك دا. كاتێ پەسندایەتیتان پێك دێ كەخۆش گوزەرانی و نازو جێگای نەرم و نۆلتان لەلابێ بایەخ بێ، كوێ لە شوێنی ئاسوودە دووربێ لەوێ بحەوێنەوە.

كاتێ پەسندیتان وەدەر دەكەوێ كە ویستی ئێوە لەسەر تاكەمەبەستێك دامەزرابێ، هەركاتێ ئەو گۆڕانكارییە لە ئارەزووەكانتان دا بوو بەپێ ویست و ناچاری تازە ناتوانن لێی هەل بگەڕێنەوە.

ئەدی ئەمە تازە شێوەیەك نیە بۆ (چاكەو خراپە)؟..ئەی بۆچی ئەم گوتەیە بەخوڕەی ئەو سەرچاوە قوولەی لەپێش دا لێتان لاڕێ بووە ڕاناگەیەنن؟!

پەسندایەتی تازەگی ئەوەیە کە هێز بەخشی مرۆڤ بێ و خۆگریی تێدا ببوژێنێتەوە.. ئەمە بیری دەسەڵاتدارە لەگیان دا بەمەرجێ بگاتە دانایی؛ ئەوجا دەڵێن:

((ئەوە خۆری زێڕینەو ماری دانایی خۆی تێ ئالاندووە)).

٢

بەبێ دەنگ زارا چاوی بەمریدەکانیدا گێڕاو بەشێوە دەنگێکی تازەوە گوتی: براکانم! بەهەموو هێزی ئاکار پەسندیتانەوە دڵ سۆزی زەوی بن.. با خۆشەویستی بەخشندەو زانیاریتان خزمەتکاری گیانی زەوی بن، دەستم دامێنتان و هەر ئەمەتان لێ داوادەکەم .

ماوەمەدەن ئاکارە پەسندەکانتان لەڕاستییەکانی زەوی داماڵێن و بدەنە شەقەی باڵ و خۆتان لەدیوارەکانی ئەبەدی بسرەوێنن.. ئای کە لەمەوبەر چەندان ئاکاری پەسند لەم ڕێگەیەوە گومڕابوون!

چۆن پەسندایەتیم گێڕایەوەبۆ بژوێن (مرتع)ی خۆی لەزەویدا، ئێوەش پەسندایەتی گومڕاتان بهێننەوە.. دەی بیگێڕنەوە بۆ لەش و بۆ گیان.. تا گیانی ئادەمییانە بکاتەوە بەرزەوی.

هۆش سەرگەردانەو پەسندیش سەرگەردان بووەو بەهەزاران شت فێڵی لێ کردووە تائێستاش ئەو شێتایەتییە بەسەر لەشمان دا زاڵەو بووەتە بەشێکی.. ئیدی دوای ئەوەی گیانەکە لەلەش ڕا گەڕا بوو بە ویست و خواست. بەهەزاران ڕێگەدا هۆش و پەسندایەتی کەوتوونەتە تاقی کردنەوەو ئەزموونەوە. ئا بەو چەشنە مرۆڤ بریتییە لەو گوژمە هەوڵ و ئەزموونەی کە لەنەزانین و نەفامییانەوە گلاندووین و هەڵیان داشتووین. وەنەبێ ئەو تاقی کردنەوەیەی لەئێمەدا چەسپیوە، تەنیا دانایی و پەندیاریی نەوە ئادەمییەکان بێ.. بەڵکو لەهەمان کات دا شێتایەتی ئەوانە. هەر لەم بارەوە زۆر میراتگریش لەمەترسییەوە دەگلێ.

تا ئێستاش ئێمە لەزۆرانبازیی ڕێکەوتە بێڕەزاکان داین تا ئەمڕۆکەش شێتۆکەیی بەمرۆڤەوە دیارەو کاری خۆی تێدا دەکا.

با هۆش و پەسندیتان بۆ زەوی وەك گیان و هۆش بن. براینە! نرخی هەموو شتێك بەهۆی شێوەوە نوێ دەبێتەوە؛ کەواتە پێویستە ئێوەش داهێن و خوڵقێنەربن.

هـەرچی لەشـە بـەزانیاری پـاك دەبێتـەوە، ئەوسـا بـەخایاندن دەكەوێتـە پشـت زانستەوە.. ئـەو كەسـەی دەیـەوێ دانابێ دەشـێ هـەموو غـەریزەكانی پـاك بكاتـەوە، كەسێكیش هەڵ كشاوبێ‌ئەوا سروودی شادی ئەدا بەدڵی خۆی!.ئەی پزیشك جاری لەنەفسی خۆت بنۆڕەو چارەسەری خۆت بكە تابتوانی سەرنجی نەخۆشەكەت بدەیو چارەی بۆ بدۆزیتەوە. باشترین یارمەتیت بۆ ئەو نەخۆشە ئەوەیە كە باوەڕت پێ بكاو وای لێ بكەی بت بینێ كەتۆ لە پێش دا- دەتوانی نەفسی خۆت چاك بكەیتەوە.

((لەسەر ئەم زەوی‌یە ڕێگای زۆرهەن‌و هێشتا پێیان نەخراوەتەبان.. ئای كەچەندە بەرینەو چەندە بەپێچ‌و پەنایە؟!.

ئـەی كەناری‌یـەكان! شـەونخون‌و وریـا بـن، چونكـە سـروەی مـوژدە لـەئاییندەوە هەڵدەكاو تەنیا گوێی سووكەڵە دەڕەقێنێتەوە.

تەنیا خوازەكان! ئێوە لەم جیهانە دابڕاون.. بەڵام لەرۆژگاری ئاییندەدا ئێوە دەبنـە گـەلێك‌و ئنجا گـەلی هـەڵ بژاردەتـان لێ پـەیدادەبێ، چونكـە ئێـوە ئـەمڕۆ كـەخۆتان هـەڵ بژاردووە، لەو گەلەش مرۆڤی باڵا لەدایك دەبێ.

بەڕاستی رۆژێك دێتە بەرەوە كەئەم گۆی زەوی‌یە ببێتە دروستیخانە (مستشفی)ی باڵاكردن، ئەوجا بۆنو بەرامەیەك ئەو زەوی‌یە بڵاوی بكاتەوە بریتی دەبێ لە بەرامـەی دڵ سۆزی‌و ئاواتی تازە.

٣

وەك كەسـێك قسـەیەك بگلمێنـی بـێ دەنـگ بـوو، دوای ئـەوەی ماوەیـەك بـوو داروەكازەكـەی ئـەم دیواودیو دەكرد، ئـەوجا دەنگێكـی تـەواو گـۆڕاوەوە هاتـە كركـە: هاوڕێیـان! ((ئـەوا بۆخـۆم دەڕۆم‌و هـەر بەتـەنێ دەڕۆم، ئێـوەش لـەدوامن هـەر بەتـەنیا دەڕۆن.. منیش ئاوام دەوێ.))

ئەمـە ئامۆژگاریمـە بۆتـان: وەك كەسێك لەبەرامبـەرم دا داكۆكـی لـەخۆی بكـا ئـاوا ئێـوەش لێـم دووربكەونـەوە.. بـەڵكو تـەواو دووربكەونـەوە. لـەوەش داكـە خۆتـان بەیارانی مـن دەزانـن لـە ئاقـار خۆتـان شـەرم بتـان گـرێ؛ چونكـە بـەدووری مـەزانن كەفێڵتان لێ بكەم‌و فریو بخۆن!

كەسێك ئەودالی دانایی بێ پێ ویستە تـەنیا فێری دوژمـن خۆشـەویستی نـەبێ.. بەڵكو لەپاڵ ئەوەش ڕا دەبێ فێری دۆست نەویستی بێ.. ئەگەر قوتابی هەتاسەر هەر

قوتابیی ماموّستاكەی بیّ.. ئەوا بەتەواوی دان بەچاكەی ئەو ماموّستایەی‌دا نانیّ. جا كەوایە، ئەی بوّ توّ ناتانەویّ تاجەكەم تیّك بشكیّنن؟!

ئیّوە بەمەزنی‌لەنیّو خوّتان گرتووم، بەلاّم كەپشتم لیّ هەلّ بكەن دەبیّ كارەساتی چاوەڕوان كراو چی بیّ؟ لەهەلّ نانی پەیكەرەكان دا مەترسی هەیە. وریابن! نەبەشكم ئەو پایەو پەیكەرانەی هەلّتان ناون بەسەرتان دا بڕمیّن‌و لەنیّوتان بەرن!؟

ئیّوە دەلّیّن: باوەڕمان بەزارایە. بەلاّم ئەمەش ئەوەندە گرنگ نیە.. ئیّوە دەلّیّن ئیّمە ئیمانداریـن، بەلاّم دەبیّ گرنگی ئیماندارەكان چی بیّ؟

ئیّوە بەرلەوەی كەمن بدوّزنەوە، لەنەفسی خوّتان نەگەڕاون؛ ئیماندارەكانی دیكەش هەر بەو شیّوەیەن؛ كەواتە ئیمان‌و باوەڕ هیّندە گەورە نیە.. لەبەر ئەوە هەر لەئیّستاوە پیّتان دەلّیّم: بوّ ئەوەی نەفسی خوّتان دەست بكەویّ لەمن بەرگەشتەبن‌و ویّلّم بكەن. ئەوا دەڕوّم‌و تاخوّتان نەدوّزنەوەو نكوولّیم لیّ نەكەن ناگەڕیّمەوە لاتان.

بەڕاستی براینە! من لەو سەردەمەدا بەچاویّكی دی لە بەرخە گومبووەكانم دەگڕیّم، ئەوجا ڤیانیّكتان پیّ دەبەخشم كە بیّجگەی ئەم ڤیانەبیّ.

ڕوّژیّك دیّتە بەرەوە كەئیّوە ببنە یارانی من‌و خاوەنی یەك ئاوات بن، ئەوجا بوّ نوّرەی سیّیەم حەزدەكەم لەنیّوتان دا بمیّنمەوە بوّ ڕیّزلیّنانی خوّربارانی دوانیوەڕوّی مەزن.

كاتیّ مەردومگەلەكە دەگەنە جەرگەی ڕیّگا لەنیّوان ئاژەلّ‌و مروّڤی بالاّدا.. كاتیّ ئاواتی بەرزیان لەوسەری ئەو شەقامەوە بەدی دەكەن كەبەرەو شەفەقی تازەیان دەبا- ئا لەو سەردەمانەدا خوّریش خوّی لەنیّو قەدی ئاسمان توند دەكا، ئەوجا نوّرەی خوّشحالّی‌و ڕیّز لیّنانە؟

لەوسەردەمەدا هەرچی بەو تەنیشتی دیكەدا تیّ پەڕیّ، ئاوا دەبیّ پیروّز بایی لەنەفسی خوّی دەكا، چونكە خوّری زانیاری‌و ماریفەتەكەی بوّ تاقی ئاسمان بەرز دەبیّتەوە.

خواوەندەكان دوا بەدوای یەك سەریان نایەوە، ئیدی بیّجگەی دەركەوتنی مروّڤی بالاّ هیچ ئومیّدیّكی كەمان نیە،

كاتیّ دەبیّتە نیوەڕوّی ڕووناك‌و خوّریش لە نیّو قەدی ئاسمانەوە شوّڕدەبیّتەوە ڕووداویّكەو دەبیّتە دوا خواستی ئیّمەو چاوی لیّ ناتروكیّنین.

زارا ئاوای گوت...

زەردەشت ئاوای گوت
بەشی دووەم

((تا هەمووتان دەست بەردارم نەبن و نکوولێم لێ نەکەن
هەرگیز ناگەڕێمەوە بۆ لاتان)).
بەڕاستی، براینە! من لەم سەردەمەدا بە چاوێکی دی لە بەر خەلە گومبووەکەم
دەگەڕێم..))
ئەوجا ڤیانێکتان پێ دەبەخشم کەبێجگەی ئەم ڤیانەبێ))

زەردەشت
ئاکار پەسندەیی بەخشندە / بەشی یەکەم.

منداڵی ئاوێنه هەڵگر

زارا گەڕایەوە بۆ کێوان و گۆشەگیری یەکەی لەمەڕخۆی لە ئەشکەوتەکەیدا تا لەبەرچاوی خەڵکەکە پەنهان بێ.. وەك جووتیار تۆوی خۆی بەکەلەبەری زەویدا وەشاندو لێی گەڕاو چاوەڕوانی سەوز بوونی بوو، بەڵام تاسەر خۆی پێ نەگیراو پەرۆشی دیداری دۆستانی بوو؛ چونکە هێشتا مابووی کەزۆرتریان پێ ببەخشێ.. کاری سەخت بەلای خۆشەویستەوە ئەوەیە بەرامبەر ئەو دۆستانەی داوای خۆشەویستی لێدەکەن رژدو چنگ چووزبێ.. هەروەها لەکاری بەخشین دا نەهێڵێ منەت باری پێوە دیار بێ.

ساڵ و مانگ هاتن و بەسەر-تەنیا-دا تێ پەڕین و باری دانایی لە گەشەو نەشەدا بوو، چەندە ئاسۆی دانایی فراوانتر ببوایە ئێش و ژانی پتر دەبوو.

ڕۆژێکیان پێش کازێوە لەخەو بەئاگاهات، لەسەر خەوگاکەی- خۆی لەگەزداو لەدەریای بیرکردنەوەدا نقووم بوو. لەبەرخۆیەوە دەی پرسی:

بۆچی ئەو خەونە تا ئەو رادەیە ترساندمی کەبەحەپەسانەوە بەخەبەربێم؟ دیتم: وەك منداڵێك ئاوێنەیەکی هەڵ گرتبێ) لێم نزیك بووەوە، گوتی:

-زارا لەم ئاوێنەیەدا تەماشا بکە!-

هەر ئەوەندە سەیری ئاوێنەکەم کرد قیژاندم دڵم ڕاچڵەکی، چونکە ئەوەی لەئاوێنەکەدا رەنگی بۆ دامەوە دەموچاوەکەی من نەبوو بەڵکو دەموچاوێکبوو بەتاوی پێکەنینی جەفەنگای شەیتان مۆن و دزێوبوو!

بەڕاستیلێکدانەوەی ئەو خەونەم بەسەردا تێ ناپەڕێ و ئەوەی منی بەئاگاهێناوە دەرکی پێدەکەم: خەریکە ئامۆژگارییەکانم بکەونە مەترسییەوە؛ شێلەو مڕۆر دەیانەوێ ئاکاری گەنم وەربگرن، دوژمنەکانم گەرەکیانە خۆیان بکەنە شێرو ئامۆژگاریەکانم بشێوێنن.. ئەویش بەئەندازەیە دۆستانم لەو ئامۆژگارییانەدا کە پێم بەخشیون شەرمەزار ماون.

یارانم لەکیس چوون، ئێستاش وادەی ئەوەم هاتووە کەلەگومبوونی خۆم بگەڕێم.

زارا، ڕاپەڕی.. نەك وەك کابرایەکی شەپرزە، بەڵکو وەك گێرۆدەی خەون و خەیاڵێك. وەك شاعیرێك کە شەیتانەکەی ڕای وەشاندبێ. مار و هەڵۆ کەشی بێنقە چاویان تێ بڕی بوون کە نۆبەرەی بەختەوەری و مژدەی بەیان لەدموچاویا دیاربوون، ئەوجا پێیان گوت:

–چیم لێ قەوماوە؟.. هەر ئەوەنیە کە دەم بینن گۆڕاوم؟.. ئەی هەست ناکەن وەك باو بۆران شادیم لێ باریوە؟!

سەبارەت بەو بەختیاری یەم هەستم لە گرێژەنەچووە؛ بۆیە بەیانو دەربڕینیشم تێك دەچێ. کامەرانی من لەتافی هەڕاشیدایە، ئێوەش (هاوڕێیانی مغارەکەم، لەگەڵما ئارامی لەسەربگرن.

بەختیاریم ژانو ئازاری پێ چەشتووم.. با. ئەوانەی شەکەتی ئازارەکانن بێنو ببنە پزیشكو حەکیمی خۆم.

ئا ئەوەتام دەتوانم بۆ مەڵبەندی یارانمو بۆ مەڵبەندی دوژمنانم داپەڕمەخوارێ .. ئێستا زارا دەتوانێ لەسەر قسەی خۆی بڕواو چاکە لەگەڵ خۆشەویستی خۆی بکا.

سەروبەندی ئەوە هاتووە خۆشەویستیم وەك ڕووبار هاژە بکاو لە بڵندانییەوە بۆ قوولایی داپەڕێتەخوارێ.. ئەوجا لەخۆرهەڵاتەوە سەرکاو ڕووبکاتە خۆرئاوا.

کە نەفسی من لە کێوی کشوماتەوە پێ دزیلکە دەکاو بەکەف چڕینەوە لە دۆڵەکان دا وزاق دەدا– فەرتەنەی ئازارەکان بە سەریەوە دەی کەنە هەراو هوریا..

ئەوا دەبینم شان بەشانی شێوازە بەیانی من هەرچی زمانە کۆڵو بێ دەسەڵاتە..

ئەی گەردەلوولەکە! ئەوا ئامبازی سەرپەرشتی تۆ دەبمو بەگەمە قەمچی خۆم تاوت ئەدەم.

دەمەوێ وەك قریوەی شادی، ئاسمانی دەریاکان ببڕم تا لەدوورگە بەختیارەکان دا دەوەستمەوە، لەوێ دۆستەکانم، بگرە دوژمنەکانیشم دامەزراون. ئێستا ئەوەی دەمی قسەم بیگاتێ زۆرم خۆش دەوێ.. لەبنیادی ئەم شادمانییەم دا ناحەزەکانیشم بەشیان تێدایە.

کاتێ گوڕ دەبەستەمەوە کەخۆم فڕێ بدەمەوە سەرپەرشتی ئەسپێکی سەرکەش هیچ یاوەرێك وەك ئەو ڕمەی بۆ خۆ هەڵ دان تینی دەخەمە بان ڕاست نیە.

ئەوە ڕمەکەمەو دوژمنانی پێچاوترسێن دەکەم، ئای چەندە شیانی سوپاس گوزاریمن بێتو بتوانم ڕمەکەی دەستم فڕێ بدەم!

لەنێو قاقای هەورە برووسکەدا تەمی ئارامو غیرە زۆری خایاند، ئێستاش کاتی ئەوەم هاتووە کەبەدانەی [18] تەرزەکانم قولایی بناوانەکان گوللە باران بکەم.

---

[18] نووسراوە: لقد طال! اصطبار غیوری بین قهقهة الرعود..) ئەگەر (غیوری) نەبێو صفەی اصطبار نەبێ مانای نایە.؟

دەبێ غیوری نەبێو ((غیوری جحیم) بێولەهەردوو نووسخەکەدا بە هەڵەنووسرابێ.

ئالانی

سنگم پەنگ دەخواتەوەو گەرەدەبێ تا فەرتەنەیەك بەرەو گەردن کەشەکان دەردەهاوێ.. ئا بەو چەشنە سەرفرازی دەکەم:

کامەرانیو ئازادیم وەك گەردەلوول تەکان دەدەن.. بەڵام ئاواتە خوازم کەدوژمنانم وابزانن: ئەو شتەی بەژوور سەریانەوە دەنرکێنێ گیانی شەڕوبەدەو گیانی کامەرانیو ئازادی نیە. ئێوەش دۆستەکانم! کاتێ دانایی جەربەزەم دابەزییە سەرتان ترستان لێ دەنیشێ. تکاتان لێ دەکەم ئێوەش وەك دوژمنەکان خۆتان دەرباز بکەن.

خۆزگە بم توانیایەبەسۆزی بلوێری شوان بانگتان بکەمە لای خۆم...خۆزگە شێرە دایکەی دانایی من فێر دەبوو بەسۆزەوە بنرکێنێ.. ئای کە بەدرێژایی زەمانە پێکەوە دەممان ژەنیوەتە سەرچاوە زانیارییەکانەوە.. بەڵام دانایییە کێویلەکەی من لەنێو سەختە بەردی شاخان داو لە دوور دوورەوە بەدواین بەچکەیەوە ژان گرتی. ئەوا ئێستاش شێتانە بەبیابانی چۆڵ دا دەخولێتەوەو لەمێرگی سەوزو ناسك دەگەڕێ!!

ئەو وشەیەی گەرەکیەتی ئازیز ترین شتی لای خۆی بخاتە مێرگزاری دڵە شەنگەکانەوە پیرێژنێکی کێوییە.

زارا ئاوای گوت...

لەدوورگە بەختیارەکان دا

ئەوا هەنجیرە ریحانەی بۆن خۆشو شیرین تامو شڵ لەدار هەنجیردا دەوەرێو لەناسکیدا شەق دەبا، منیش بای باکوورمو لەومیوەگەیوانەم هەڵ کردووە.

هاوڕێیان! ئامۆژگارییەکانم وەك ئەو میوە گەیوانە بەسەر تان دا هەڵ دەوەرێن. نەچووەبچێ ئێستاش لە نیوەڕۆیەکی رۆژانی پاییزدا کە ئاسمان بەسەرتانەوە ساماڵە لەو میوە بەلەزەتانە بچێژن.

چاو بکەنەوەو بنۆڕنە دەوروبەرتان کە پڕنازو نیعمەتی ئەم زەوییەیە، پاشان بۆ ئاسۆ بەرینە دوورەکانی دەریا هەڵ ڕوانن.. ئەوە جوانترە بارۆزیشت لێ زیاد بێ کەچی بەهەموو لادا بۆ دوور چاوبکەیتەوە.

جاران کەخەڵکی ئەیان دایە دەریاو بۆ دیارو نادیار هەڵیان دەڕوانی ناوی خوایان دەبردو بەسەر زاریانەوە بوو.. بەڵام ئێستە ئێوە فێری ئەوە بوون کەبەناوی مرۆڤی

بالأوه بقريوێنن خواوەند گريمانەيەو ناشمەوێ گريمانە لەو شتەی کەويستی داهێنتان دای دەنێ بۆ دوور ترتان بەرێ.

ئايە دەتوانن خوايەك دروست بکەن؟ کەواتە باسی خواوەندەکان مەکەن‌و وازيان لێ بهێنن؛ تەنيا ئەوەتان لەسەرە مرۆڤی بالا بنياد بنێن.

لەوانەيە کە خودی ئێوە ببێتە ئەو مرۆڤە.. بەلام دەتوانن ببنە باوانی، با ئەو گۆڕانکاری‌يە باشترين شت بێ کە ئێوە فێری ببن.

خواوەند گريمانەيە، منيش نامەوێ گريمانە بتانخاتە ئەو ديو سنووری تێ ڕوانينتانەوە. ئايە ئێوە دەسەلاتی تێ ڕوانينی‌هيچ خواوەندێکتان هەيە؟ کەواتە لەمەوە تێ بگەن کەئەرکی ئێوە داواکردنی ڕاستی‌يە، بەتەمای شتێك مەبن کەبۆچوونی مرۆڤ تێيدا کوڵەوار بێ‌و نەکەوێتە بەر ركێفی هەست‌و بيناتان.. تێ ڕوانين‌و بۆچوونی خۆتان رابگرن.. نەوەك لە سنووری هەستەکانتان دەربازبن.

ئەوەی کە لەمەوبەر ناوتان نابوو جيهان دەبێ دەست بەبنيادی بکەن. ئەوسا جيهانەکەتان پێك دێ لە بيرکردنەوەتان‌و لەبۆ چوونتان‌و لە ئيرادەو خۆشەويستيتان..

ئەی ئەو کەسانەی دوای زانياری کەوتوون! ئا بەو ڕەنگە دەگەنەپلەی بەختياری. خۆ ئەگەر ئەو ئومێدەواری‌يەتان تێدا نەبێ چۆن دەرەقەتی ژيان دێن؟

با زانياريخوازان خۆيان تووشی ئەو مەتەلانە نەکەن کە بەخواستی هۆش‌و ژيرين.

من لەمە بەدوا دلەکەی خۆمتان بۆ دەکەمەوەو هيچ شتێکتان لێ شاراوە نابێ.. ئەوسا پێتان دەلێم: ئەگەر لەوێ پەروەردگارو سەروەر هەبوونايە ئايە من خۆم پێ زەوت دەکرا کەنەبمە سەروەر؟.. کەواتە لە گەردوون دا سەروەرو پەروەردگار نين.

ئەلبەتە من ئەم ئەنجامەم بۆ زاتی خۆم هەلێنجاوە، ئەوا ئێستاش هەمان ئەنجام من بەدەست دەهێنێ!

خواوەند بريتی‌يە لەگريمانەيەك، بەلام ئەو شەيرێوی‌يەی لەتوێی گريمانەدايە دەبێ لەکێشی کێ دابێ‌و تێدا نەچێ؟ ئەوە گەرکتانە ئيمان لەو کردگارە وەربگرن‌و لە گوزەرگای ئاسمان دا سووڕانەوە هەلۆ بدزنەوە؟!

خوا بريتی‌يه لەباوەڕێك کەهەموو ڕاستەهێڵێکی تێدا دەشکێتەوەو هەموو ڕاوەستاوێکی بەلادا دەسوڕێتەوەکەواتە زەمان بەلای ئیماندارەوە ئەندێشەو خەياڵە، لەچاوی ئەودا هەرچی مردە (فانی)بێ ئەوە پاڵەوان‌و فێلبازە.

ئايا نموونەی ئەو بيرو باوەڕانە بريتی نين لەو گەرداوانەی کە ئێسکی ئادەميزاديان تێدا تەفرو تونا دەبێ‌و بەهەوادا دەچن‌و ئەوەی سەيرشيان بکا گێژ دەبێ؟ ئەوانە چەند گريمانەيەکن، هەرکەسێ گيرۆدەيان بووبێ تا دەمرێ وەك بەرداش بەدەوری خۆی‌دا دەخولێتەوە.

ئەو هەموو پێڕەوو ئامۆژگاريانەی تاکانەيەکی ڕەهای ئەو تۆيان هەڵ ناوە کە هيچ گۆڕانێکی بەسەردانەيە– ئايە ئەمە شەڕو سەپاندن نيە بەسەر مرۆڤايەتی‌يەوە؟! تەنيا هێماکان، ناگۆڕێن.. لەم بارەيەوە زۆر جار شاعيران بەدرۆ بوونەوە.. بەڵام باشترين شت کە بەنموونە بشێ ئەو شتەيە کە ئێستا ئايندەی ڕۆژگار وێنەدار بکا؛ ئەوجا دەبێتە بەڵگە (نەك هەڵ وەشێنی هەر شتێك کەنەمێنێ.)

لەبێجگەی داهێنان دا شتێك نيە کە ژيان لەئازار قوتار بکاو گرانی لەسەر شان سووك بکا.. لەولايشەوە کەسی داهێن بەگۆڕانکاری زۆرو ژانی فرەوە لەدايك دەبێ.

داهێنەکان! ئيدی ژيانتان بەتوانی مردووەکان تەسەل دەبێ، تا داکۆکی لەسەرجەمی ئەو شتانە بکەن کە نامێنن.

کە داهێن بيەوێ خۆی ساوای نوێ زادە بێ، پێويستە لەخۆگری‌دا چاو لەو ئافرەتە بکا کەبەمنداڵ بوونەوە لەبەر ئێشی گەرمە ژان خۆی ڕادەگرێ.

بەنێو سەدان کەس‌و بەرزەك‌و کۆسپ‌و ژان دا، ڕێگايەکم بۆ خۆم دڕداوە.. زۆر جارانيش بەپاش داهاتووم چونکە باش دەزانم کە دواسات کام بەندی دڵ دەپسێنی. بەڵام ئەوە شتێکەو خواستی خوڵقێنەرم هيوا خوازيەتی، بەدەربڕينێکی زەقتر: ئەوە ئەو مەبەستەيە کەخواستی من گەرەکيەتی.

هەرچی هەست‌و نەستمە تێکڕا دەست بەستەو ئازار مەندەيە. تەنيا ويست‌و ئيرادەکەمە دێت‌و شادی ڕادەگەيەنی‌و هەست‌و نەستەکانم ڕەها دەکا.

ويست بەتەنێ ڕزگار کەرە. بەبێ ئەم نيشان بەندە (أية) ياسايەکی ڕاست بۆ ويست‌و ئازادی لەگۆڕێ‌دا نيە، پەيڕەوەکانی زاراش هەر لە سەر ئەمە بنيادن.

دەبا– داهێنران و ڕەنجووری کە ئیرادە کول و شل دەکەن و خەملاندن و داهێنان دەوەستێنن– دوایان بڕێ و نەمێنن!

زانیاری خواز هەست بەخۆشایەتی ویست و خولقاندن دەکا.. هەست بەخۆشایەتی (خۆتوانەوە بۆ شتێك) دەکەم لەناخ دا زات هەستی پێ دەکا. کەنیهادم بێگەردی گرتبێتە خۆی لەبەر ئەوەیە کە ویستی داهێنانی تێدا جێ گیرە.. ئائەم ویستەیشە وەهای لێ کردووم لە خواو خواوەندەکان بەدوور بم، چونکە بێت و لەو لاوە ئەو خواوەندانە هەبوونایە ئەواشتێك لەگۆڕیدا نەدەمایەوە بۆ دروست کردن بلوێ و بگونجێ.

ویستی من کەبەتەمای بنیادنانە، کێوی ئاسا کەدادێتە سەختە بەرد ئاوا بۆ لای مەردومگەلەکە تەکم ئەدا!

خەڵکینە! من لەسەختەبەرددا پەیکەرێکی پەنهانم بۆ دەردەکەوێ کەسەرتۆپی گشت نموونەکانە، ئەوجا دەشێ ئەو نموونەبالایە لەتوێی درێو ترین و سەختترین بەرددا خۆی بسەپێنێ؟!

کیونی من بەزەبری گرانەوە لەو بەندیخانەیە دەسرەوێنێ و سەختە گاشە بەردەکەش بەبەرچاومەوە تەفرو تونا دەبێ.

دەمەوێ ئەم پەیکەرە تەواو بکەم...شەبەنگێك هاتە لام و ناسکتری هەموو بوونەوەرو لەهەموو بێ دەنگیەك قووڵتر لێمەوە نزیك دەبوو!

لەم خەیاڵە تیژەدا – وەك میوانی شەوگار– شکۆی مرۆڤی بالام لەبەرچاوان ڕۆشن بووەتەوە، ئیدی لەمەبەدوا کارم بەخواوەندەکان چیە؟![19]

زارا ئاوای گوت...

---

[19] ئێمەش لەلایەن خۆمانەوە بەنیتشە دەڵێین و پێوانەکەشمان هەر لەپێوانەکەی ئەو وەردەگرین !

ئەگەر مرۆڤ توانیبای شتێك دروست بکا، ئەوا خوا لەگۆڕێ دا نەدەبوو. ئەوجا کە مرۆڤ نەتوانێ گەردیلەیەك و خورپە بیرۆکەیەك لەجیهانی مادەو جیهانی گیان دروست بکاو بێ دەسەڵات بێ، ئەوا هەبوویەکی هەمیشە لەسەر مرۆڤی هۆشمەند دەسەپێ و فەرز دەبێ.

هەر گوتەیەکیش پێچەوانەی ئەم ژێربێژیەبێ ئەوا شێتی و دەمەوریە.

(ف.ف و ئا)

ميهرەبانان

هاوڕێیان گوتەی خەڵکیم بەرگوێ کەوتووە:

((ئایە دەتانەوێ زارا چۆن بەنێو ئاژەڵدا دەڕوات، ئاواش بەنێومان دا تێپەڕێ؟))

بەڵام باشتر وابوو کە بڵێن:

((کەسێك زانیاری خوازبێ وەك بەنێو ئاژەڵدا تێپەڕێ ئاواش بەنێو مەردومگەل دا دەڕوا...))

زانیاری خواز مرۆڤ بەو ئاژەڵە دەزانێ کەجووتە کوڵمی سوورهەڵ گەڕاوی هەیە..

ئەی بۆچی ئاوای دەبینێ؟.. ئەی گوایە فرە جار سوور هەڵگەڕانی نیشانەی شەرمەزاری پێوە دیار نەبووە؟!

هاوڕێیان! ئائەمەیە کەزانیاری خوازان دەی ڵێن: مێژووی مرۆڤ نەنگ و نەنگییە. لەبەر ئەوە پیاوی پاکزا دەی کاتە ئەرکی سەرشانی کە ریسوایی نەداتەپاڵ کەس؛ چونکە هەرکەس ئازار زەدەبێ پاکزا شەرمی لێ دەکا.

بەڕاستی بەشی خۆم چارەی ئەو میهرەبانانەم ناوێ کەلەتوێی بەزەیی خۆیان دا داوای شادی دەکەن.

کەهات و من ناچاری میهرەبانی بووم ئاواتە خوازی ئەوەم کەمیهرەبانی یەکەم پێ نەزانێ.. دووراو دوور نەبێ من بەزەیی نابەشمەوە، لەکاتی بەزەیی پێدا هاتنەوەشمدا، حەزئەکەم دەم و چاوم داپۆشم و بەبێ خۆ پێ زانی پەلەی راکردن بکەم. کەواتە یارانی خۆم! دەوەرن ئێوەش چاو لەمن بکەن خۆزگە بەختەکەم هەمیشە بۆ لای نموونە پیاوی.. وەك ئێوەم بهێنی کەبەئازارنایەن و دەشتوانن هاوبەشی ئاوات و خۆشی و زیافەتم بکەن زۆر کارم لەبەر خاتری ئازار چەشتووەکان بەئەنجام گەیاندووە.. بەڵام هەمیشە سەرنجم داوە لەهەمووی باشتر ئەوەیە کەلە بەسەر بردنی شادیم دا فرە شارەزابم. مرۆڤیش لەوەتی هەیە کەمە خۆشی یەك نەبێ بەخۆیەوە نەدیوە.. ئەگەر گوناهێکی ڕاستەقینە لەگۆڕێدا هەبێ هەر ئەم گوناهەیە.

کەئێمە فێربووین چۆن پەرە بەخۆشیمان بدەین، لەو لاوە نەفێری خراپە پێگەیاندنی مەردووم دەبین و نە فێری داهێنانی شتێك دەبین کە مایەی ئێش و ئازار بێ.

ئەوەی کە خرایە روو داوام لێ دەکا: هەرکاتێك دەستم بۆ لای ئازارمەندێك درێژکرد دەستم بشۆم.. بەڵکو دیسان گیانیشم پاك بکەمەوە؛ چونکە ئەو شەرمەزاریێ منیش شەرمەزار دەبم. لەبەر ئەوەش کە دەستم بۆلای درێژ کرد بێ بەزەییانە نەفسە بەرزەکەی ئەوم بریندار کردووە.

چاکەی گەورە گەورە منەتباری پەیداناکاو داوای ڕق هەڵگیرسان دەکا. ئەگەر چاکەی بێتام و کرچ خۆی سەپاندو فەرامۆش نەبوو ئەوا دەبێتە خۆرە.

بە بێ پارێز هیچ شتێك قبووڵ مەکەن، کە شت وەردەگرن لە هەڵاویشتنیا زیت و قایم بن: ئەمە رەفتارێکەو بۆ ئەوانەی ئاماژە دەکەم کە هیچیان نیە بە مەردومی ببەخشن.

بەڵام من بەخشندەم و حەز دەکەم وەك دۆستێك شت بە دۆستەکانم ببەخشم.. ئەوانەی دووریشن با لەخۆیانەوە نزیك ببنەوە بۆ ئەوەی میوەچنی پیرە دارەکەی من بن. لەوەدا کە پڕ بدەنێ شت بگرنە دەست هێندەی ئەوە شکۆیان ناشکێ کە بەخشش قبووڵ بکەن.

دەبێ ریشەکەندی سواڵ کەران کارێکی چەسپیو بێ، چونکە ئەو دڵ ئێشانەی کەلەکاتی پێ بەخشینی دا تووشیان دەبێ بەرامبەری ئەو دڵ ئێشانەیە کە لە کاتی پێداهەڵ شاخان و بێبەش کردنیان دا تووشیان دەبێ.

لەهەمان بارودۆخ دا بڕوانە بۆ تاوانبارو خاوەن نیهادە گومڕاکان و ئاشووبەکان؛ چونکە دڵ شکستی پاڵ بە مرۆڤەوە دەنێ بکەوێتە جەزرەبە گەیاندن و گازگرتن..

لە هەمووی خراپتر بیرو بۆچوونی سووکانیيە.

پیاوخراپەکار بێ نەوەك بهێڵێ ریسوایی ئالوودەی بیرکردنەوەی بێ.

ئێوە دەڵێن: "دەست پێوەگرتنی بەدکاری لەبیرکردنەوەی دوولۆدا زۆرە".. بەڵام دەست پێوە گرتنی ئابوورانە لەم بابەتەدا پەسند ناکرێ.

بەدکاری، دادە خوریێ و هەودەکا.. وەك برین سەردەکا؛ چونکە خودبەسەرەو لە ڕوزانە، وەك زەخم بۆ خۆی هاواردەکا: دەردێکەو ئاشکرایە.. لە کاتێك دا بیری سەر

شۆڕانه وەك دومەڵان لە پەنهانی‌یەوە خۆی رادەدا تا بەجاری سەرتاپای لەش دەتەنێتەوە.. بەڵام من بەگوێی ئەو کەسەدا دەچپێنم کەوەسوەسەی پەنهانکار گرتوویەتی: ((واچاکە واز لەشەیتانی وەسوەسە بهێنی و لە دەروونتا بۆ خۆی گەورە ببێ، چونکە تۆش ڕێگەی پایەبڵندیت لەبەردەم دایە)).

جێگەی داخە کەنەزانینی هەندێ شت باشتر بێ لەزانینی هەمووی! هەندێ کەس دیوەدەرن و هەموو شتێکیان تێرادیارە، تەنانەت دەروونیشیان وادەردەکەوێ.. بەڵام ئەوە پاکانەمان بۆ ناکا و هەر بەتەماین بچینە ڕاستی مەبەستەکانیەوە، تائێمە بێ دەنگیمان بەلاوە گران بێ ئەوا لەگەڵ ئەم خەڵکەش دا ژیانمان سەخت و گران دەبێ.

ستەمی ئێمە دانابەزێتە بان مەردومێك کە زەوقمان نەفرەتی لێ دەکا.. بەڵکو دەکەوێتە سەر کەسێك کە چ ئیشێکی بەئێمە نەبێ.

وێڕای ئەوەش ئەگەر دۆستێکی ئازار مەندت هەیە- تۆ وەرە ببەرە پەناگای ئازارەکانی.. بەڵام نوێنی نەرم و نۆڵی بۆ رامەخە. بەڵکو لەو نوێنە زبرەدا بی‌خەوێنەرەوە کە جەنگاوەرەکان دەی کەنە سەرین.. دەنا تۆ هیچ سودێك بەدۆستەکەت ناگەیەنی.

ئەگەر هات و دۆستێکت خراپەیەکی لەگەڵ دا کردی پێی بڵێ: ئەوا بەرامبەر ئەو تاوانەی دەرهەقی منت کرد لێت خۆش بووم.. بەڵام ئایا دەتوانم بەهۆی ئەوکردەوەتەوە لەو تاوانەت خۆش بم کەدەرهەقی خۆت کردت؟

ئەمە قسەی گەورە خۆشەویستە، ئاوا دەدوێ..

تەنانەت خۆی لەژوور لێ بووردن و بەزەیی پێداهاتنەوە رۆدەنێت.

پێویستە دڵە سەرکێشەکانمان جڵەو گیر بکەین؛ نەبەشکم هۆشمەندیمان لەگەڵ خۆیان دا سەرگەردان بکەن. ((*لەکوێی ئەم زەوی‌یەدا شێتی بەو ئەندازەیە دەردەکەوێ کەبەتوندی لەنێو میهرەبانەکان دا دەورنگێتەوە؟!.. بەڵکو دەبێ چ زیانێك (کەتووشی مەردوم بووە) توند تربێ لەو زەرەروزیانەی کەلە شێتایەتی میهرەبانەکانەوە پەیدا بووە؟!

وای بۆ ئەو خۆشەویستەی کە لەخۆشەویستنەکەی‌دا تەپۆڵکەیەك نیە بەزەیی پێدا هاتنەوەی میهرەبانەکانی بگاتێ؟!

ڕۆژێکیان شەیتان پێی گوتم:- پەروەردگار دۆزەخێکی هەیە ئەویش دۆزەخی میهرەبانی‌یەتی و بۆ خەڵکی سازکردووە.

هەر لەو شەیتانەم بیست کەلە دوایی‌دا گوتی:-خواوەند مرد، ئەوەی مراندیشی میهرەبانەتی‌یەکەی لەمەڕ خۆی بوو))*

لەمیهرەبانی بسڵەمنەوە؛ زوو بەزوو بەسەر مرۆڤەوە دەی کاتە هەورێکی چڕ. لەگەڕو گەڤی ڕۆژگار بێ‌ئاگانیم!

ئەم وشەیە ویردی سەر زمانتان بێ: ڤیانی مەزن لەئاقار میهرەبانی‌یەکەی خۆی نابینا دەکا، چونکە ئامانجی خۆشویستن گەلێ لەوە هەڵکشاوترە: کەخولّقاندنی ئەوکەسەیە خۆشت دەوێ).

من نەفسی خۆم لەسەر خۆشەویستی ڕادەگرم، ئەوانەی وەك منیشن، هەروەها دەکەن: هەموو داهێنێك ئاوای لێ‌دەڵێ، داهێنەکانیش هەموو دڵ ڕەقن.

زارا ئاوای گوت...

کاهینەکان

زارا تێپەڕبوونی دەستەکاهینێکی هێنایە بەرچاو و بەمریدەکانی گوت: ئا ئەوانە کاهینن. هەرچەندە دوژمنمن بەلآم پێویستە کشو مات بەبەردەمیان دا بڕۆن‌و شمشێرتان لەکێلان دەرنەکەن؛ ئەوانیش پاڵەوانیان تێدایەو هەشیانە لەبەر ئەشکەنجەدا خۆی ڕاگرتووە. جا لەبەر ئەوە دەیانەوێ تۆڵەی ئەو سزایە لەمەردومی کە بکەنەوەو کەسانی دیکە ئازار بدەن.

ئەو کاهینانە دوژمنی سەهەندەن‌و هێندە ناچیزەن لەدەغەزاری‌دا وێنەیان نیە.. ئەوەی پەلاماریان بدا خۆیشی خلّتان دەبێ. وەلێ لەنێوان خوێنی من‌و خوێنی ئەواندا پەویەندی‌یەك هەرهەیە، دەشمەوێ خوێنەکەم- بالەخوێنی ئەوانیش دابێ- بەشەرەفەمەندی بمێنێتەوە.

زارا پیشانی دا کەئەوان تێیان تەقاندو ڕۆیشتن. دوابەدوا هەستی بەئازارێکی بەتین کردو خۆی لەبەر ڕاگرت‌و هاتە سەرخۆی‌و گوتی: لەلایەکەوە بەزەیم بەو کاهینانەدا دێ‌و یەکبینەش نەفرەتیان لێ دەکەم، سەرەڕای ئەوەش لەوەتی بومە

هاودەمی ئادەمزاد خووم بە دلۆڤانییەوە گرتووە، هەرچەندە لەگەڵ کاهینەکان دا ئازار چەشتەم چونکە لەباوەڕی من دا کاهینەکان ئەو بەندییانەن کەلەجیهان دا نیشانە داخی پەرکردنیان پێوە نراوەو هەی دێ کراون. هەر ئەو کەسەش کۆتو زنجیری کردوون کەبەڕزگار کەری خۆیان ناسیوە.. کۆتو زنجیرەکانیشیان بریتین لە ئامۆژگاری درۆزنانەو قسەی دڕدۆنگ. خۆزگە یەکێك دەهاتو لەدەست ئەو رزگار کەرەیان قوتاری دەکردن..!

ئەو بیچمە مەردومانە لەکاتێك دا فەرتەنەی دەریایان بەگژدا هاتووە لەجەرگەی دەریاکان دا دوورگەیەکیان لێ وەدەر کەوتووە.. ئەوجا خێرا پەڕیونەتە سەری، تومەز بەسەر پشتی ئەو نەهەنگەوەن کەبەسەر شەپۆلەکانەوە خەوتووە؟!

دەبێ هیچ نەهەنگێك ئەوەندەی نەهەنگی ئامۆژگاریو کۆتە بێ سەرو پاو خەیاڵیەکان بۆ ژیان پەروەران مەترسی هەبێ کە لەنێویاندا چارەنووس خۆی مت داوە تا ئەوکاتەی نەهەنگەکە بەئاگادێ؟!.. ئەوەتا ئەویش ڕادەخزێو هەر لانەو مەنزڵێکی لەسەر پشتی ئەو بنیادیان ناوە تێکومەکانی دەدا.

سەرنجی ئەو جێگایانە بدەن کە کاهینەکان درووستیان کردوونو ناوی کەنەیسەیان لێ ناون. تەنیا بریتین لەچەند ئەشکەوتێكو بۆ پرشیان لێ دەردەچێ. ئایا بەجێیە کەگیان لەژێر تروسکایی ئەو ڕووناکیەیە درۆزنانەداو لەکەشێکی چڕوەبوودا بۆ ئەو ئاستە هەڵبکشێ.. لەو لایشەوە تەنیا ئەو باوەڕەی تێدا زاڵە: مرۆڤ بەتاوانەوە لەکەدار بکاو داغان بێ، ئیدی بخوڕێتە مەردوم لەسەر ئەژنۆ بە پلەپەیژەی (پەیکەر)دا خۆی کێش بکا..؟!

من ئەوەم لەلاباشترە کە سەرنج بدەمە چاوترووکانی بێوێڵانەو نەڕوانمە ئەو چاوە نیشتووانەی کە سەرکزیو پێوە گلان ڕادەگەیەنن.

دەبێ کێ ئەو ئەشکەوتانەی داهێنابنو ئەو لە پەیژانەی بۆ پێهەڵ زنانی تۆبەکارەکان ساز کردبن؟.. ئەی دەشێ دەستکردی ئەوانەبن کەلەجیلوەگای سامالەوە دزەیان کردبێ بۆ نەدیوی پەردەو خۆشاردنەوە؟!

ئیدی بەدڵ ناگەڕێمەوە بۆ مەنزڵگای ئەو خواوەندە.. مەگەر ئەوکاتەی کە گومەزەکانیان شەقوپەق دەبنو تیشکی ئاسمانیان تێ دەچەقێو لەدرزو کەلەبەری دیوارە رووخاوەکانیانەوە پۆل پۆل گوڵاڵە سورەکان سەر وەدەردەنێن!

ئەو کاهینانەی دەیانەوێ وەك پاشماوەی مردووان بژین و خۆیان رەش پۆش کردووە، کەدەکەونە کاوێژی ئامۆژگاری و تەڵقین بۆ هەڕنەهووتی ئەلحەدیان لێ بڵاودەبێتەوە!

کەسێ لەنزیك ئەو مەردومانەوەبێ، وەك ئەوە وەهایە لەقەراغ ڕەشە رووبارەکانەوە دانیشتبێ ولەقرەی غەمگینی بۆقان هیچی گوێ لێ نەبێ.

من ئەم گەرەکە گوێم بەو سروودەی ئەوان بڕەقێتەوە، دەبا گوێ بیستی سرووددێکی دیکەم بکەن ئەوسا حوکم لەنەفسی خۆم دەکەم باوەڕ بەڕزگاکەرە خۆ بەخت کەرەکان بهێنێ؛ چونکە ئەوەم بۆ دەرناکەوێ شوێن کەوتوانی ئەو رزگارکەرە تائێستا زەفەرمەندو قوتار بن.

بەئاواتەوەم بەڕووت و ڕەجاڵی بیان بینم، دەبێ هەر جوانی بتوانێ مەردومگەلەکە بەلای پەشیمانی‌دا هۆبداتەوە؟ بەڵام ئەوان خودی مەرگەساتێکی شاراوەن و ناتوانن کەسێك بەلای باوەڕدا کەمەندکێش بکەن.

بەڕاستی دڵ سۆزو رزگار کەرانی ئەو کاهینانە خۆیان لە ئاسمانی ئازادی‌یەوە دانەبەزیون و هەرگیز قاچیان نەخستۆتە بان ڕێگای زانیاری ماریفەت. دانایەتی ئەو دەستەیە دەڵێی چنراوێکی هەلا هەلایە؛ بەتاوی شێتایەتیان چیان لەخواوەندەوە چنگ کەوتنبێ ئەو چنراوەیان بێ پینەو پەڕۆ کردووە.. بەهۆی دانایی لەمەڕ خۆیان لەگۆمی بەزەیی پێداهاتنەوەدا نقوم بوون، چەندە لەو گۆمەدا بیڕمێنن لاشەیەکی گەورە حەواڵە دەکەن و دەوری دەهاوژێنە سەر گۆمەکەو بەسەریەوە دێت و دەچێ.

ئەو شوانە وێڵانە بەقیڕەوە گەلەو ڕانی خۆیان داوەتەبەر، ئەوانیش لەیەك کەلێنەوە تێ دەکەونەوەو هەراو قیژەیان لێ بەرزەوە دەبێ.. گوایە گەیشتنە دەرفەتەکانی دواڕۆژ لە بێجگەی ئەم تەنگەبەرەوە قەدەغەیە. ڕاستی‌یەکەی، ئەو شوانە وێڵانەش کەرتەیەکی ئاژەڵەکەن و هۆشیان تەسك بووەتەوە دەروونیان فراوان بووە، هەرکاتێکیش دەروون فراوان بوو هۆشیش کرژ دەبێتەوە.

بەهەر گوزەرێك دا قاچیان هەڵ بێتەوە شوێن پێی خوێناویان دیارە، ئەمانە لەچاو هەڵ تەکاندنەوە خورپەو سرووش وەردەگرن.. تامەردومگەلەکە فێری ئەوە بکەن کە خوێن شایەدە لەسەر ڕاستی. نەیان فاماندووە کەخراپترین گەواهی لەسەر ڕاستی گەواهی دانی خوێنە؛ چونکە خوێن بەسەر پاکترین ئامۆژگاری و پەیڕەودا ژەهر دەتکێنی و دەیان گۆڕێتە سەر کینەواری و شێتی

ئایا دەتانەوێ لەڕوداوی ئەو کەسەی لەپێناو ئامۆژگاریەکانی‌دا خۆی فڕێداوەتە ئاگرەوە بەڵگە لەسەر راستی هەڵ بنێن؟.. ئایا کارەنجامی ئەم ئامۆژگاری‌یە دەگاتە کارەنجامی ئەو باوەڕەی کەبەهەڵ گیرسانەوە لەکڵپەی نەفسی خۆی دەکەوێتەوە؟.. ئەگەر سەرێکی ساردو دڵێکی ئاگرتێ‌بەربوو بەیەك کەوتن ئەو گەردەلوولە پەیدا دەبێ کەخەڵکی پێی دەڵێن– دڵسۆزی رزگارکەر؟ دەبێ لەسەر ئەم زەوی‌یە چەند مەردی وەجاخزادەترو پایەبڵند تر لەوانەی گەل بەدڵ سۆزیان ناودەبا پەیدا بووبن..!.. ئەو رزگار کەرە دڵ سۆزانەش چەند فەرتەنەیەکی ڕامالٚ بوون‌و یەك لەدوای یەك هەڵیان کردووەتە سەر زەوی.

براینە! ئەگەر شەیدای ڕێگەی ئازادین پێویستە خۆتان قوتار بکەن تەنانەت لەو کەسانەش کەلەو دڵ سۆزە رزگارکەرانە مەزنترن. جارێ مرۆڤی بالاّ لەسەر زەوی دەرنەکەوتووە. خۆم داگرتووەو دەڕوانمە مەزنە پیاوو گچکە پیاوو سووکە پیاو، کەچی لەبەر چاوم ڕووت‌و یەکسانن.. بگرە مەزنەکەیان پتر لە نەنگە عاری ئادەمییانەوە گلاوە؟!.

زارا ئاوای گوت...

پەسندەکان

سستە هەست بەهەورە بروسکە نەبێ وریا نابێتەوە.. وردە چپەی (جوانی)یش تەنیا گیانە زیت‌و راچەنیوەکان دەسمێ!

ئەمڕۆ لەسایەی پاك ڕەفتاریمەوە گوێم ئاشنای پێکەنینێکە قاقای پاکزای (جوانی) لێ بڵند دەبێتەوە.

ئەی پەسندینە! جوانی‌و ئاغری من گاڵتەی پێتان دێ؛ چونکە ئەم قسەیەم لەجوانی‌یەکەی لەمەڕ خۆم بیست: ((وەك مامەڵی‌چی داوای نرخ پەسندی خۆتان دەکەن)).

ئەی پەسندینە! ئێوە بەهاونرخە پەسندیتان وەردەگرن. کەچی داوای پاداش دەکەن؟!.. هەروەها لەباتی جێگاوڕێگای زەوی شوێنەکانی ئاسمان بکەنە مڵکی خۆتان.. لەباتی زەمانەی ناهەمیشە بەتەمان لەنەمرایەتی‌و هەمیشەیەیی‌دا پیرۆز مەندبن؟!

ئێوە رقتان لەمنە؛ چونکە خەڵکی فێری ئەوە دەکەم: نە لێ پرسەرەوو نە پاداش دەرەوە هیچیان لەگۆڕێ نین ڕاستی‌یەکەی لەبارەی پاداش دانەوەوە خۆداری دەکەم‌و بۆ ئەولاتر دەڕۆم‌و دەڵێم: خودی پەسندایەتی ئەو شتەی بەدەستەوەنیە کەبەباشی پاداشتی نەفسی خۆی بداتەوە.

پەسند ئاراکان! لەبەر ئەوەی سزاو پاداش، لەمەبەستی هەمووشتێك دا خۆیان ناوەتەوە.. بەڵکو خزاونەتە ناخی دەروونتانەوە–زۆر دڵ بەئازارم. بەڵام دەبێ وتەکەم وەك شاخی کەڵەکێوی بچەقێتە ئەو نەفسانەوە.. هەروەها چۆن گاسن زەوی دەکێڵێ دەبێ وشەکەم دەروونتان سفراسا بکا! با، نیهادو دەرونتان چییان پێچاوەتە خۆیان لەبەرنووردا وەدەری بخەن. تابەڕووتی نەخرێنە بەرتیشکی خۆر، ڕاستی‌و گومڕاییتان تێدا جیانابێتەوە. زاتی ڕاستەقینەتان گەلێ لەوە خاوێنترە کەماوە بە وشەکانی (تۆڵە، سزا، پاداش، سەربەسەری، بەرامبەرکێ...) بداو خۆتانیان پێ ناپوختە بکەن. ئێوە بەوچەشنەی دایك ساواکەی خۆی خۆش دەوێ پەسندایەتی لەمەڕخۆتان خۆش دەوێ. ئایە بیستووتانە دایکێك لەبەر ئەوەی سۆزی دایکایەتی تێدایە داوای پاداش بکا؟!

ئایە پەسندایەتی‌یەکەتان هەر زاتی خۆتان نیەو لەهەمووشتێکتان ئازیز تر نیە؟.. ئارەزوو خوازیشتان هەر ئەو ئەڵقە ئاواتەیە کەگێڕو وێڕ نابێ‌و یەکبینە دەسووڕێتەوە تاکۆتاو سەرەتای دەبنەوە بەیەك.

هەر کارێك لەپەسندایەتیتانەوە پەیدا ببێ وەك ڕووناکیی ئەستێرەیەکە پەردی کوژانەوەی بەسەردا کشابێ‌و هێشتا ڕووناکی‌یەکەی لەگەردوون دا سوورگەی خۆی بسمێ‌و سنوورێك نەبێ تێیدا بسرەوێتەوە. هەر بەو چەشنە تیشکە پەسندیتان بەڕێگەی خۆی‌دا ڕەت دەبێ.. تەنانەت دوای کۆتایی کارەکەشی‌و ئاوابوونی لەجیهانی بیرچوونەوەدا؛ چونکە تیشك دانەوەی پەسندایەتی خۆکارێکی یەکبینەیەو پەردەی نەمانی بەسەردانایە.

باپەسندایەتی‌یەکەتان لێکدانەوەی زاتی خۆتان بێ.. ئەمە شتێکی نامۆنیەو بەچەشنی کەوڵ‌و کراس مەی نۆڕنێ! هۆشمەندینە! ئائەمە باری ڕاستەقینەی گیانە شاراوەکەتانە .. بەڵام هەندێ کەس وا ئەندێشە دەکەن کە (پەسندایەتی) بریتی‌یە

لەكرژبوونـــەوەی ژێـــر قـــامچی وەشـــاندن.. زۆر جـــاریش هـــاواری ئـــەو خـــەیاڵ لیٚ نیشتووانەتان بیستووە.

بڕێك لەو خەڵك خوایە لە–تەمەڵی و ریسوایی–دا پەسندایەتی بەدی دەکەن. دادو عەدالەتی ئەوانە تازرگنی و رقیان باوێشك نەدا بەئاگانایە. ئەوسا لە وەنەوزەکوتیٚدا پێڵووە قورسەکانیان هەڵ دەگلۆفن

هەندیٚ مەردووم شەیتانەکانیان بۆ خوارەوە یان راپێچ دەکەن، چەندە داتریزێنە چاڵەکانەوە زەقەی چاوەکانیان بڵێسەی دیٚو تاسەیان بۆلای پەروەردگاریان تاو دەستێنیٚ..

پەسندینە! خۆ دەنگی ئەو سەر بزێوانە دەبیستن کە هاواردەکەن، هەردەنگەو دەڵیٚ: ((ئەوەی لە قەوارەی من بەدەربیٚ هەر خوایەو هەر پەسندایەتییە)).

بڕیٚ لەو مەردومگەلە بەقورسی زرمەکوتیٚوە دێنە بەرەوە، هەر دەڵییٚ گاریەن و بەنێو شیودا بارەبەردیان هەڵ گرتووە، ئەم گرۆیە نەیان گەرەکە دەمیان بژەننە پەسندایەتییەوە؛ لەباوی ئەوان دا پەسندایەتی تەنیا بریتییە لەڕانگەو لاوانەی گاریەکانیان.

گرۆهێکی کەیان لەکاتژمێرێك دەچن کەقورمیش دەکریٚ و دەست دەکا بەچکەچك. ئەوانەش دەیانەویٚ جووڵە ئامێرەکانیان بە–پەسندایەتی–ئاودێربکەن. بەش بەخۆم بەدیمەنی ئەو کات ژمێرانە رادەبوێرم هەر کاتیٚ دەستم پیٚی ڕاگەیشتبیٚ بەزەبری گاڵتە پیٚکردن زەمبەرەکم لیٚ رەباداوەو زۆرم لیٚ کردووە بەندۆڵەکەی لیٚ بخاتە سەما!

هەندێکی دیکەیان سەبارەت بەمسقاڵە عەدالەتێکەوە لووتیان لیٚ هەڵ ناوە.. بەڵیٚ ئەوچکە عەدالەتەیان بەسەر کێودا وایەکەوە خۆی قنج دەکاتەوە لەناویان دا. کەسەرنجیان دەدەیتیٚ، ئەوا هەموو شتێکیان راداوەتە بەرخۆیان و جیهانێك بەستەمگەری نقووم دەکەن.. چەندە بێژەی ڕەوشت پەسندییان لەدەم دەربچیٚ وادەزانی قرقێنە دەدەنەوە، هەرکاتیٚ یەکێکیان گوتی دادخواییم بەجیٚ هێناوە– وەك ئەوە وایە کە بڵیٚ: ((من تۆڵەم کردۆتەوە!))

ئەوانە کۆمەڵێکن دەیانەویٚ بەسایەی پەسندایەتییەوە چاوی ناحەزیان هەڵ بکۆڵن.. چەندە مەردومگەلەکە لەزەوی بدەن و پەکی بخەن ئەوەلافی خۆبەرزی پیٚ لیٚ دەدەن.

هەندێ کەس وەك بۆگەناو خراپەیان تێڕا دەگەڕێ. لەهەمان کاتیش دا جاڕدەدەن کەدەم لەکەسەوە نـاژەنن، بـەڵکو خۆشـیان لەقـەپگرەکان دەتەکێننـەوە.. خـۆ ئەگـەر رایـەکیان بخرێتـە بـەرچاو ئـەوا بۆ شـوێنە ونـیو لـەپێناو وەرگرتنو دانـەوەدا رایەکـە وەردەگرن.. یان بەڕواڵەت کاری پێدەکەن.

هـەندێ بزێو توێتکە ناگرنو باوەڕیان وایـە کـە پەسـندایەتی جۆرێکـە لـەئیمان، کەتێشیان دەنۆڕی ئەوا لەپێناو پەسندایەتیدا بەچۆك دا هاتوونو لپە دەستیان داون بەسـەر یـەك دا، لەولایشـەوە هیـچ فرێکییـان بـەو کـارەوە نیـەو پەسـندایەتیان لـەدڵ نەگەڕاوە!کۆمـەڵێکی دیکـەشمان هـەن وادەزانن: پەسندایەتی قسـەیەو دەبـێ زاری لێ توند بکرێ.. لەولایشـەوە باوەڕیـان بـەوە هەیـە کـە پـێ ویسـتە-خراپـە بـە زەبرو هـێز لابرێ.

بڕێکی دی دەرك بەو سیفەتە باڵایانە ناکەن کەلەمرۆڤ دا هەن. تاچاونەبڕنـە شـتە نزمـەکان پەسـندایەتیان نایەتـەوە یـاد. ئابـەو ڕەنگـە ڕەوشـت پەسـندی ئـەم گرۆهـە لەچاوشۆڕییانەوە ڕەنگ دەداتەوە.. یان لەعەیبی چاوەکانیانەوە دەردەچێ.

مرۆڤـی واهەیـە خولیـای زانیـاریو چـەوتی ڕاسـت کردنەوەیـەتیو بەلایـەوە پەسـندایەتی ئـەو خواسـتەیە. هەمیشـە دەیـەوێ سـەرو بـن قـەوارەی خـۆی هەڵبگێڕێتەوە؛ ئەویش ئەم حەزەی ناو دەنێ پەسندایەتی. هەرەها بەو ڕەنگە دەبینین سـەرئەنجام هەریەکـەیان لەگۆشـەیەکی قـەوارەی خۆیـەوە بـاوەڕی بەهـەبوونی پەسندایەتی هەیە، دەشیان بینین بۆ ناسینی چاکەو خراپەیان ڕوودەکەنە خۆیان.. بـەڵام زارا بـۆلای سـەرجەمی ئـەو فێڵبـازو شـێتانە دابـەزیوە؛ تـاوەکو پێیـان بڵـێ: ((لـەبارەی پەسـندایەتییەوە تێکـڕا هیچـی لێ نـازاننو توانـای ئەوەشـتان نیـە کـەبی زانن)). زارا هەر بۆ ئەوە هاتووەتەلاتان تابێدارتان بکاتەوە؛ ئێوە ماندووی جوونەوەی ئەو کۆنـە گوتانـەن کەشـێتو فێلبازەکـان ئێوەیـان پـێ فـێرکردوون. زاراش لەلایـەن خۆیەوە لەوتەکانی (پاداش، سزا، بەرامبـەرکێ، تۆڵـە، داد...) گوێ ڕێزتـان بکا.. بۆ ئەوەی لـەم گوتەیـە وازبهێنینو ئیـدی نـەڵێن: ((چـاك کردنـی کارەکـان کـە ڕووت بـن لەمەبەستەکان))

بـا زاتـی ئێـوە لـەکردەوەکان دا ڕوون ببێتـەوە، هـەر بـەو ڕەنگـەی کـەدایك لەساواکەیدا دەورنگێتەوە؛ ئیدی بەم لێکدانەوەیە پێناسەی پەسندایەتی بکەن.

بەڕاستی زۆربەی قسەکانم لێ دارنیون.. ئازیز ترین شت کەلەبارەی پەسندایەتی‌وە کەیف‌و وازیتان بە جوونەوەی دەکرد من لێم زەوت کردن. ئەوا لەبەرچاومە وەك منداڵان ساختەدەکەن.. وەك ئەوان لەڕووخ‌و کەناراوەکان بە یاری‌یەکانتانەوە خەنیون.. کەچی شەپۆلێك بەرەنگارتان بوونەتەوەو یاری‌یەکانی لەدەست فڕاندوون‌و گرتوونی بەکۆڵی‌یەوە.. تا ئێستاش وەك ئەو منداڵانە هاتوهاوارتانە. بەڵام شەپۆلەکان جارێکی دیکە بەیاریی تازەوە دەگەڕێنەوەو سەدەفی نەخشینیان لەبەردەم هەڵ دەڕێژن.

ئێوەش هاوڕێیان! وەك ئەو منداڵانە دڵ نەوادەبن، کام کات؟ ئەو سەردەمەی پرسەتان دەبێ‌و پرسەش (التعزیە) نەخشینە سەدەفتان دەخاتە بەر دەستان.

زارا ئاوی گوت...

سێبەندی‌و ناجسن

تەنیا زیندەگانی بۆ خۆی سەرچاوەی خۆشی‌و شادمانی‌یە.. بەڵام سێبەندی لەکوێ‌یەوە خواردی‌یەوە دەبێتە جۆگەلەیەکی ژەهراوی. بەهەموو شتێکی پاکیزە کەیفم سازدەبێ.. بەڵام بەدیتنی ئەو لغاوانەی بەباوێشکەوە سیرۆشیی چەپەڵەکان جاڕ دەدەن تەواو بارگران دەبم. ئەو نا وەجاخانە هاتوون‌و چاو دەبڕنە ناخی بیرەوەو لەبنەوەی‌دا بزە ناشرینەکانیان ڕەنگ دەدەنەوەو تیتاڵیم پێ دەکەن.

بەچەپەڵی خۆیان ئاوە پیرۆزەکانیشیان پیس کردوون.. بێشەرمانە خەونە پۆخڵەکانیان بەشادی لێ دەدەنەوە، تەنانەت جوانبێژی‌و گفتیان خڵتانی ژەهری خۆیان کردووە.

کەسێبەندی‌یەکان دڵە لیقنەکانیان بۆ ئاگر ڕادەدێرن. ئەو گڕە بێزیان لێدەکاتەوەو بڵند هەڵ دەکشێ..

کەسێبەندی‌یەکان لەئاگر نزیك دەبنەوە چی گیانە بۆ خۆی دێتە جۆش‌و دەهەڵمێ‌و باڵا دەبێتەوە.. کەسێبەندی‌یەکان دەست لەمیوەکانەوە دەدەن تام‌و بەرامەیان تێك دەچی‌و لیقن دەبن‌و شەرایان تێ دەگەڕێ.. کەچاویان دەبڕنە درەختە بەردارەکان لە ڕەگ‌و ریشەوە وشك دەبن!

زۆر کەس کەوازی لەزیندەگانی هێناوە لەبەر ئەوەبووە سێبەندی‌یەکی بەد هەڵی داشتووە یان ژیانی لەبەر چاو خستووە؛ ئیدی وازی لێ هێناوەو[٢٠] نەی ویستووە لەگەڵ سێبەندی‌دا بەشداری (ئاوو ئاگرو میوەی ژیان) بێ.

زۆر پەڕیوە وێڵی بیابان بووەو خۆی لەبەر شالاوی گڕەدا گرتووەو لەنێو جانەوەرەکان دا ژیاوەو نەی ویستووە لەکن بیراوێکەوە دابنیشێ کەشوانە حوشترەکان بە چڕینەوە گەلەی لەدەوروبەر مۆڵ دەدەن‌و چڵکن‌و پڵکنییان پێوە دیارە.

بەچەشنی تەرزە کوتی هەوران لەسەر زەوی، کەسی بێ ڕەزاو راماڵ‌لەسەر ئەم زەمینە کەوتووەتە کێومال، مەبەستیشی هەر ئەوەبوو پێلەقە بەدەموو لەوسی سێبەندی‌یەکان دا بماڵێ‌و ئیدی نقەیان لە گالۆکەوە نەیە.

بەلامەوە سەخت‌و ناخۆش نیە: لەوباوەڕەدابم کە ژیان پێویستی بە دوژمنایەتی‌و کوشتن‌و شەهید بوونە.. بەڵام ئەمەیانم بەلاوە کارێکی زەحمەتە کەبی سەلمێنم ژیان پێویستی بەسێبەندیشە!

ئایە زیندەگانی پێویستی بەو چاوگە ژەهراوییانەو ئەو ئاگرانەی بەبۆچڕوکەوە دەگرێن هەیە؟ یان پێویستی بەو شەیتانە خەونانەو ئەو کرمانەیە کەلە نانی ژین دا–دەلەوەڕێن؟!

بەلای منەوە (ژیان گەزتەیی) بۆمن، نابێتە دوژمنایەتی.. بەڵکو باری دژایەتی‌و دژواری لەقێزوبێزی ژیان دایە.

---

[٢٠] باهەموان بزانین: ئالەو سەردەمانەدا کە لەخانەی سەر پەڕەوە–وەك شاخەگای هار ژمارە شەش‌و حەوت نافۆکی مەردیان یەکالادەکردن‌و بەهەوای سێ ئاوازەش رەفیسکی کەسیرەکانیان دەسمی.. ئالەو سەردەمەدا سێبەندی‌یەکی کۆنە ناسیاو نامەردانە فرسەتی لێ بینیم‌و ناگەهانە تفیە دەممەوە. بۆ ماوەیەکی فرەکورت گلاراوم گرت.. قاچم پەیزەن بوو.. دەمم تێمیسکی لێ هات؟!

زوو بەزوو شەبەنگی دایکمم لەبەرچاوی خۆم ڕاگرت:

فریاد ڕەسانە بنەگۆزەی کانیاوی سازگاری لەژێر پێم دا ترپاند، قاچم هاتەوەجێ.. داوێنی سووتاندو بەری ڕەفیسکی گرتم.. پرچی پیرۆزی لەدەمم وەردا، ئیدی بۆ قژەو ژاراوی سێبەندی‌یەکە هەرگیزاو هەرگیز تەشەنەی نەکرد.

ئالانی

زۆر جار كە چكەبیرێكم لەكەللەی سێبەندیی مارِزدا بەدی كردبێ بیرو بیركردنەوەم لێ بووەتە كۆلێكی گران.

كاتێ لەم رۆژگارەدا لەواتای دەسەلات گەیشتمو لێم تابیناو بوو كەبازرگانی كردنە بەهێزو سەودا پێكردنە لەلایەن سێبەندییەكانەوە بەتەواوەتی پشتم لەفەرماندارەكان هەلّ كرد. تووشی نائومێدی بووم ئەوجا بەقۆناغەكانی رابردوو داهاتوودا تێم تەقاندو توند لووتی خۆم گرت؛ چونكە لەهەردوو قۆناغەكەرِا بەیان و رِاگەیاندنی گەلحۆیانە بۆنیان بەسەردا بلاودەكردمەوە.

وەك كەنەفتێكی كوێری كەرِی لالّ ژیانێكی فرەم بردەسەرو خۆم كەنار گرت تالەگەلّ سێبەندییەكانی میریو كلكو لەوارەكانی لەكاتی خۆشانی گوزەران نەگەم.

پلە پلە بیری من بەرزەوەبوو.. كەچی بەدەست خۆپاراستنەوە هەر دادوبێدادیەتی.. تەنیا بەهیوا خوازی دلّ نەوایی لێ دەكا.. ژیانی كوێرێكی چەماوە بەسەر عەساكەیدا ئاوا تێپەرِی! ئەرێ ئەوە چیم لێ هاتووە!؟.. چ شتێك منی لە قێزو بێز قوتار كردو رِووناكی خستەوە چاوەكانم؟.. ئەوە چۆن توانیم بۆ ئەو ترۆپكانە هەلّ بكشێمو سێبەندییەكان گەمارۆی بەرزە كانییەكانیان نەدابن؟!.

تۆ بلّێی خودی رق لێبوونەوە بالّی لێ رِواندبمو هێزی پێدابمو گەیاندبمیە تەقینگای سەرچاوەكان؟.. بەرِاستی هەلّ كشاومە بان لووتكە، بێت و نەی گەیشتبامایە، سەرچاوەی خۆشیو شادیم دەست نەدەكەوت.

براینە! ئەوەتانێ دۆزیمەوە.. ئەوا بەسەر لووتكەوە خۆشیو شادیم لێ هەلّ دەقولّێ.. گەیشتمە ئەو شوێنەی كە مرۆڤ دەتوانێ تینوێتی خۆی پێ بشكێنێ و سێبەندییە خوێرِیلەكانیش دەمی پێدانەژەنن.

ئەی سەرچاوەی تەقیو! بەتوندی خۆشیان دەردەهاوێژێ، ئەو كاسەیەی سەررێژت كردبوو بەتالّی دەكەیتەوە!

ئەی سەرچاوە! دەبی خۆم رابهێنم بەكاو خۆ لێت نزیك بمەوە، چونكە دلّەكەم بۆ هاژگەی تۆ تەكان دەدا.. نائومێدیو كەیفسازی دەستیان بەسەر ئەم دلّەدا گرتووە، كەگەرمای رۆژانی هاوینی بەسەردا تێ دەپەرِێ.. تاسەی شەتاوانت دەكا بەساردیو سەلامەتی هاژە بكەن بەسەریا!

لەبەهاردا ماتەمینی رەتانو دلّەراوكێم كۆتایی پێ هات.. هاوینیش بەفری تۆلّەی تواندمەوە.. ئێستاش بەهەموو گیانمەوە تاسەی هەواردەكەم.. باشترین حەوانەوەش

ئەوەیە کە لەپۆپەی شاخان داو پەنا کانیاوە ساردەکانەوە بەخێرو بێربێ.. دەی هاوڕێیان! بابکەوینە خۆمانو حەوانەوەکەمان بکەینە بەزمو شادی.. ئائەوە لووتکەی خۆمانە.. ئائێرە نیشتمانە کە تاشەبەردەکان دەمان پارێزن.. شوێنێکەو چەپەڵەکان بەخۆیانو تینوێتی‌یە پیسەکانیانەوە نایگەنێ.

برادەرینە! نیگای پاکتان بگرنە سەرچاوەی شادیم، چونکە لێڵی ناکەنو بەردی تێ فڕێ نادەن.. بەخاوێنی دەمێنێتەوەو بە دەمتانەوە دەشنێتەوە. ئا- لێرە دارە گەورەی دوا ڕۆژ بالادەبێ.. با- لەنێو پەلەکانی‌دا هێلانەی خۆمان هەڵ بەستین؛ ئەوسا هەڵۆکان بۆ ئێمەی کەنار گیر خۆراك دەهێنن.

ئەمە شوێنێکەو چەپەڵەکان ناتوانن لەگەڵمان دا بەشی بکەن.. ئەمە ئاگرەو لغاویان دەسووتێنێ.. ئێرە سێبەندیو پەلۆخی لێ ناحەوێتەوە، چونکە بەختیاری‌یەکەی لەمەڕ ئێمە گیانو لاشەیان بەیەك دا هەڵ دەپرۆکێنێ.. دەمانەوێ لەسەرەوویانەوە بژین، لەتاقی هەڵۆکانەوەو لەهەلاتگەی خۆرەکانەوە لێیان ببینە فەرتەنەو زریان.. من وەك ڕەشەبای سەخت بەسەر چەپەڵەکانەوە، لەژوور سەری سێبەندی‌یەکانەوە دەی کەمە گەردەلول. بەهەناسەی خۆم هەناسەبڕیان دەکەم. ئەمەش چارەنووسە. زارا بۆرانێکەو قولایی‌یەکان ماندوو دەکا. ئامۆژگاریی دوژمنو خۆڕشێنەوەکانو تۆ پژێنەکان دەکا بەڕووی بایەکان دا تف نەکەنەوە.

زارا ئاوای گوت...

خێڵە جاڵجاڵۆکە

ئائەوە جاڵجاڵۆکەیە. ئەگەر حەزدەکەی بی‌بینی ئەوا دەست بەتەونەکەی بهێنە تابجوڵێتەوەو خێرا خۆی وەدەر بخا. ئای دیمانەت بەخێر جاڵجاڵۆکە! کەسەرنجی پشتت ئەدەم بریتی‌یە لەدروشمێکی ڕەشی سێ گۆشە.. ئەو تۆڵەیەی لەدڵی خۆتت بەچنیوە دیسان لەلای من شتێکی پەنهان نیە.

بەهەر شوێنێکەوە بدەی یان بی‌گەزی دەبێتە ڕەشەپەڵەی سەرپێست لەگەڵ تۆمە جاڵجاڵۆکە! کەتنەکەت ژەهرێکی گومڕا کەرە لەدڵو دەروون دا. ئەی جاڵجاڵۆکە

گومڕاکان! بەهیماوە لەگەڵتان ئەدوێم: ئێوە مزگێنی یەکسانەتی جاڕ دەدەن. بەلای منیشەوە بریتین لە عەمبارێکی سیخناخ لە سۆزو پەرۆشی تۆڵە سەندنەوە.

جێگەورێگەتان دیاری دەکەمو لەولووتکانەوە کە بەسەریانەوە قنج بوومەتەوە وەك تاوێر قاقای پێکەنینتان تێدەگرم ئەوسا بۆخۆم دەزانم چۆن تەونەکەتان هەڵ دەوەشێنمەوە، ئەم کارەشم بۆ ئەوەیە، تا بەرق هەستانەوە لە کەورگی درۆکانتانەوە دەرپەڕنو لەسایەی وشەی ئەو عەدالەتەوە کەلەوسی تیَ وەردەدەن تۆڵەکاریتان لیَ دەفرتیَ.

ئەرکەو لەسەرمە، دەبیَ مرۆڤ لەپەرۆشی تۆڵە سەندنەوە قوتار بکەم ئەمەش ناوڕیێەکە بۆ گەیشتنە ئاواتی هەرە ئابڕومەند. دوای فەرتەنە نیشتنەوەی رامالَ پەلکە زێڕینە بەسەر ئەو ئاواتەوە تاق هەڵدەبەستیَ. بەلاّم ویستی خێڵە جاڵجاڵۆکە بۆ ئەم مەبەستە ملی ڕێگا ناگریَ؛ ئەوان لەنێو خۆیان دا دەچپێنن: ((ئەگەر داد پەروەری هەبیَ تەنیا لەو تۆڵە گەردەلوولەی ئێمەدا هەیەو بەسەر جیهان دا دەکشیَو هەرکەسێکیش لەخۆمان نەبیَ ئابڕووی دەباو لەکەداری دەکا.

دیسان دەڵێن: ئەگەر ڕەوشت پەسەندی هەبیَ، تەنیا لەیەکسانی خوازیدا هەیە؛ کەواتە بالەدڕی هەموو دەسەلاّتێك بقیڕێنین.

ئەی کاهینە یەکسانی خوازەکان! کۆڵەواریتان شێتایەتییەو بەسەرتان دا زاڵە، سەبارەت بەو کۆڵەوارییەتان هوولەی یەکسانیتان بەرزکردەوە. لەودیو جاڕدانی پەسەندایەتیشتانەوە زەبرو زەنگ پەرستان خۆی لە مەکۆ داوە.

ئێوە لەبەرچاوی من لەخۆبایی شەپرزەو لانەی حەسوودین. ئەوزرگنیو حەسوودییەی دڵ خۆرکەی پێشینەکانتان بوون ئێستا لەتوێی ئێوەدا نێڵەیانەو ئاشقە تۆڵەتان تێزە دەدەن. ڕۆڵەکانیش رووکاری ئەو شتانەن کەباوك پەنهانی کردوون.. ئای کەرۆڵەکان چەندان نهێنی باوکی خۆیان ئاشکرا کردوون؟!

ئەو جۆرە مەردومگەلە– لەدیمەن دا بەپەرۆشو تاوگیرن، ئەوەی ئاگری پەرۆیشیان تێدا دەخرۆشێنی خۆشەویستی نیە.. بەڵکو تۆڵەیە.. خۆ ئەگەر سەنگینیو هێمنیت تێدا بەدی کردن سەرچاوەکەیان ژیری نیە.. بەڵکو حەسوودی یەو گاڵیان دەدا بیربکەنەوە. بەڵگەی زرگنیو حەسوودیشیان ئەوەیە کە بۆ دوورتر

لەمـەرامی خۆیـان تـەکان دەدەن.. ئـەوجا لەشـەکەتی‌دا ڕەهێـڵ دەبـن‌و بـەفر دەکەنـە سەرین.

هەموو ناڵینێکی ئەو مەردوومگەلە خڵتانی ترپەو ئاهەنگی تۆڵەیە. بەدەم سەنا خوان‌و لەبنەوە شڕا خۆیان بۆ ئـازاردان ناوەتـەوە. ئەوپـەڕی کامـەرانییان لـەوەدا- دەدۆزنـەوە کـە خۆیـان بەسـەر ئـەم جیهانـەوە بکەنـە فـەرمانداروو دادوەر. کەواتـە - دۆستینە! گویٚ لەئامۆژگاریم بگرن: ئەوکەسانەی ڕەمەك‌و غـەریزەی سزادانیان تێدا زاڵـە ئێـوە لێیـان دووره پـەرێز بـن؛ چونکـە ئەوانـە لەرەسـەنی هـەرە خراپـەوە کەوتوونەتەوەو لەڕوویان دا ڕوخساری جەلادەکان دەخوێنێتەوە.

خۆتـان لـەو کەسانە کەناربگرن کە یەکبینە باسی دادپـەروەریی خۆیـان دەکـەن‌و هـەرچی سیفەتی چاکەشـە لـەدەروونیان دا نیـە. ئەگـەر ئەوانـە لافـی کارسـازی‌و ڕەواگیری لیٚ دەدەن لەبیرتان نەچیٚ بێت‌و هەسـتیان بەکۆڵـەواریی خۆیـان نەکردبایـە خۆیان نەدەخزاندە نێو ریابازەکانەوە.

برادەرینە! من ئاگام لەنەفسی خۆمە، نەبەشکم ئێوە تێکەڵ بەوخێڵە مەردومەی بکەن‌و پاشان نەتوانن من‌و ئەوان لێکدی هەڵ بهاوێرن. هـەندیٚ مـەردوم پـەیڕەوەکانی مـن- لـەبارەی ژیانـەوە ڕادەگەیـەنن لەهـەمان کـاتیش دا بـۆ یەکسـانی بانگـەواز دەردەکـەن‌و دەچنـە پـاڵ خێڵـە جاڵجاڵۆکـەی ژەهراوی‌یـەوە.ئەوانـەی بـەلای خۆیانەوەداکۆکی لە زیندەگانی دەکەن، کەچی پشتی لیٚ هەل دەکەن‌و دەخزێنە کونە مغارەکانیانەوە، ئەمەشیان بۆ ئەوەیە بەدکاری‌و ریسوایی بەدەست بهێنن‌و ئەوانەی لەم ڕۆژگارەدا جڵەوی دەسەڵاتیان لەدەست دایە لـەکاریان بخەن. بۆیە بەهەڕەشـەی وێران کردن خۆیان فرچك داوە.

ئەگـــەر دەســـەڵاتداری لەدەســـت خێڵـــە جاڵجاڵۆکـــەدا بوایـــە- ئەوســـا ئامۆژگاری‌یەکانیان شێوەیەکی کەی وەردەگرت، چونکـە لـەوەپێش لەهـەموو کـەس باشتر فێری ئەوەبوون کەچۆن سووتگەو کورەی ئاگر خۆش بکەن‌و ئەوانەی لـەوان جوداوازن بەهیلاکیان بەرن‌و بیان چەوسێننەوەو ئەشکەنجەیان بدەن.

نەم گەرەکە لەڕیزی یەکسانی خوازان حەلێب بکرێم؛ چونکە داد پـەروەری فێری کردووم کە: ((یەکسانی لەنێو مەردمدا نیە)) بەولاترەوە پیٚویستە هەریەکسـان نـەبن.

ئەمە بنەمايەكەو هەرگیز لێی لانادەم.. دەنا مرۆڤ دۆستییەكەم دەبێتەگەزافو تەشقەڵەی ڕووت.

پێویستە ئەم خەڵكە بەهەزاران ڕێگەو گوزەردا تێ بپەڕنو بەرەو زەمانی داهاتوو بكەونە هەڵە داوانو هاوچاوی.. ئەوساكە شەڕو شۆڕیان لەنێو بەرپادەبێ، بەتێپەڕبوونیساڵەها ناكۆكییان لەنێودا پەرەدەستێنێ، ئەمە ئەو سرووشەیە كەسەرتاپا خۆشەویستیم پێی ڕاگەیاندووم.

پێویستە خەڵكی لەقووڵایی نیهادیاندا باڵانموونەو پەیكەرەتارمایی (مرۆڤی باڵا) ڕاست بكەنەوەو لەپێناویان دا زەحمەتكێش بن، ئەوسا بەچاكو خراپو دەوڵەمەندو هەژارو ڕەسەنو ناڕەسەنیانەوە بەرەنگاری سەرجەمی ڕژێمەكانی سەر زەوی دەبنو دەستەو یەخە دەوەستنو لەپێناوی چەكێك بۆ چەكێكو هێمایەك بۆ هێمایەك ئاگری جەنگ هەڵ دەگیرسێ، چونكە پێویستە ژیان هەمیشە بەسەر زاتی خۆیدا باڵابێ.

زیندەگانی بەهەموو پایەو پلەیەكیەوە هەڵدەكشێو بۆ ئاسۆ دوورەكان خۆی هەڵ دەبڕێ كە لەودیو ئەوجوانییەوەن لەسەر تەختی خۆشنوودی ڕۆنیشتووە تا دەگاتە ئارامگای خۆی لەترۆپكە گەردن كەشەكان دا.

دەبێ ژیان بە بەرزاییدا هەڵ زنێ، لەبەر ئەوەی كەنزمە مەردوم لەبەربەرەكانی بەرزە مەردوم دایە ژیان ناچارەو دەست بەرداری پێهەڵ گەڕانو پێداگەڕان نابێ. كەڕوودەكاتە بڵندانیش پێویستە بەسەر زاتی خۆیدا باڵابێ.

یاران ! سەیربكەن: ئائەوە مغارەی خێڵە جاڵجاڵۆكەیەو كاولەی كۆنە پەیكەرێكی لێوە دیارە؛ ئێوەش نیگای سرووش خوازانی بۆ ڕەوانەبكەن.

ڕاستییەكەی ئەوكەسەی لەدێرینەوە بیرو بۆچوونی خۆی سەرجەم كردوون تا لەتاشەبەرد ساختمانێك بەرز بكاتەوەو هەور بەزێن بێ- وەك باش دانەیەك شارەزای نهێنییەكانی زیندەگانی بووە.

جوان ئارا ((الجمال)) لەخۆیدا لەسەر جیاوازیو خۆ ڕاگری لەهێزو بەرز بوونەوەدا- دامەزراوە. ئەمەیە ئەو دانایەی بەهێمای فرە ڕەونەقدارەوە تێمان دەگەیەنی.

ئالێرەوە گومەزو دەلاقەکان دەکەونە نەبەردی بێ ئەمانەوە.. تاریکی شالاّو بۆ رووناکی دەباو رووناکیش هێرش بۆ تاریکی دەهێنی.. هەر دەڵێی جووتە خواوەندن و زۆرانبازی دەکەن.

ئێوەش لەبواری جوان ئارایی و باوەڕ بەخۆبوون دا ڕێ و شوێنی ئەوهێمایەبگرن. کەواتە برادەرینە! بائێمەش لەنێو خۆمان دا دوژمن بین.

–با هەریەکەمان هێزی خۆی تێك نێ و لەتەك ئەوانی دیکەدا بجەنگێ..!!

وای بۆخۆم! ئەوا جاڵجاڵۆکەی کۆنە دوژمنم منیشی گەزت. چونکە باوەڕی بەخۆی بوو، جوانپۆشی خوایانە بوو بەمەرامی خۆی گەیشت و سەرەپەنجەکانمی گەزتم.. ئائەوەتا دەڵێ: دەبێ سزا دابەزێ.. دەبێ عەدالەت ڕەوتی خۆی بگرێ. کابرا! دیارە تۆش بەمەزنایەتی نیهادو ویژدانەوە گۆرانیت چڕیوە؛ کەواتە لاوژەکەی تۆ بەخۆڕایی ناڕوا!

(بەڵێ.. تۆڵەی خۆی سەند، وای بۆ خۆم! دەروونەکەی منیش بەرەو سۆزی تۆڵە بەڕێ دەکات؟!)

برادەرینە، دەبگەنەلام! وەرن بەوستوونەوە قایم بم بەستنەوە، نەبەشکم لەبنەماو باوەڕی خۆم لابدەم، نا، باشتر وایە ببمە پەیکەرێکی بێ گیانی داچەقیو لەباتی ئەوەی کە ببمە فەرتەنەی تۆڵە.

هەرگیز زارا نابێتە فەرتەنەو بۆران[٢١] هەیەو نیە فەنەرێکی سەما کەرەیە.. بەلاّم سەماکەری جاڵجاڵۆکە نیە.

---

[٢١] زارا وەك لەم بەشەیدا کەوتووەتە خنەخن لەهیچ لایەکی دیکەوە هێندە بەگیرنەهاتووە، هەر ئەوە کە بانگەوازی دەرکردووە: (هەرچی لاوازو پەرپووتە ڕامالّ درێ، ئیدی زەوی پاك بکرێتەوە.. ئەو واتەنی لە (لاتولەواری زیندەگانی پاك بکرێتەوە)، ئەوا ئێستاش نایەوێ ببێتە ئەو فەرتەنەو زریانە! هەربە ئەوەندە واز دەهێنێ کە : بەندۆڵێکی هەڵقونەی بێ ئەنجامە)) لەکاتێك دا جەربەزانە خۆی هەڵدایە بنەمای (یارمەتی هەژاران و مافی گەلان))ەوە. لەگەل ئەوەش ڕا ناگاتە کۆتایی بەندی قسەی تائەوەی گەرەکی بوو بیچەسپێنێ، دێت و بەدەستەواژەیەکی دی یارۆی خۆی هەڵ دەوشێنێتەوە؟!

ف-ف

دانایانی بەناوبانگ

خێڵی داناکان! ئێوە بەناوو شۆرەتی خۆتانەوە دەنازن و خزمەتی ئەو گەلەتان کردووە کە باوەڕی بەپڕووپوچە، بێت و لەباتی ئەوە خزمەتی (ڕاستی)تان بکردایە ئەوا کەس ڕێزی لێ نەدەگرتن.. هەر لەبەر ئەوە گەل بووەتە بارکێشی گومان ئاراییتان؛ ئەویش زادەی دەمووددووی ڕازاوەتانەو بووەتە ئەو پێچە ڕێگایە کەبەرەو دەربڕینی قەشەنگ کێشتان دەکا. بەو ڕەنگە ئەوەی سەرداره بەندەو نۆکەر بۆخۆی پەیدا دەکاو لێی دەوەستێتەوە، ئەوجا بەدۆخی گومڕابوون و بەیەکادانیان دەکەوێتە خۆشی و ڕابواردن. ئەو مرۆڤەی چۆن سەگ ڕقی لەگورگە- ئاوا گەل چارەی ناوێ دەشێ کێبێ؟ بێگومان گەل چارەی ئەوکەسەی نەگەرەکە: خاوەن بیرو ئازادە.. دوژمنی کۆتەو نابێتە مل کەچ و کۆیلە.. ئەو مرۆ ئازادەمان جەنگەڵ نشینی بەلاوە پەسەندە.

ئەو شتەی لەهەمو زەمانێك دا گەل بەگیانی- داد-ی زانیوە ئەوە دادێکەو بۆ گیانی ئازادی خۆی لەبۆسە ناوەو سەگە دڕەکانیشی دەلوورێنن بەسەری‌دا. ئەوەش لەبەر چاوە کە لەگشت زەمانێك دا گوتراوە: (ڕاستی لە بێجگەی گەل دا نیە.. ئەی وای بۆ ئەوکەسەی لەدەرەوەی گەلەوە ئەو داڵی ڕاستی‌یە!))

داناکان! ویستووتانە- لەبارەی سەرکزی و نەوازشەوە پشتیوانی گەل بن. ئەوجا ئەوچاوشۆڕی‌یەتان بە (ڕاست خوازی) ناوبردووە، پیاح، کەچۆن دانایەکن؟!.

لەدڵی خۆتان دا دەتانگوت: زادەی گەلین و پەروەردەی گەلین.. دەنگی گەلیش دەنگی خوایە، وەك کەری گێل کەزاب دەم ڕاستی و نێوەندیاریی خۆتان پیشان گەل داوە. زۆر دەسەڵاتداریش ویستوویانە گاریەی خۆیان لەگەڵ چێژو ئارەزووی گەل بسازێنن، ئەوجا بۆ ڕاکێشانی یارۆ گاری‌یە کەرێکی گولەکە.. تۆ بڵێ- دانایەکی بەناوبانگ- یان تێ بەستووە!؟.

دانا بەناوبانگەکان ! داواتان لێ دەکەم چیتان لەبەردایە لە کەوڵەشێرو کەوڵە جانەوەری بەڵەك و پەستەکی جیهان گەڕو داگیرکەرەکان لەبەرخۆتانیان دابڕنن.. ئێوە هاواری ڕاستی ڕادەهێڵن.. بەڵام تا لەمەزنایەتی و بەگەورەگرتن وازنەهێنن باوەڕم بەو ڕاستیانەتان نیە .. ڕاست پەروەر ئەو بێ خواوەندەیە ئەداتە هەردەو چۆڵ.. هەر لەبن

دەستی خۆیەوە گەورە پەرستی و ستایش خوانی تێك هاڕیون ئەوجا بووتە هەردەگێڵ. لمی بیابان قاچی چۆڵەوان دەسووتێنی و سەرنجیش ئەداتە ئەو مێرگانەی ئاوی زولاڵیان لێ هەل دەقولێ و سێبەر دای پۆشیون و زیندەگانیش بەئاسوودە بنەی لێ خستووە، کەچی تینوێتی کاری تێناکاو ڕای نادا بۆ خۆشیانی لەگەل خۆشنوودەکان داو ڕووبکاتە ئەو میرغوزارە؛ چونکە دەزانێ هەرمێرگەو بتێ خۆی لێ هەڵناوە. شێر دەیەوێ تەنیا بێ و لەبەندایەتی گەورەو سەروەرەکان و لەبەختەوەریمل هوڕەکان خۆی رزگار بکا.. دوور بێ لەخواوەندو پەرستاکان دوربێ لەترس و ئەوانەی ترس دەخەنە دلانەوە.. پیاوی ڕاست پەروەر ئاوای دەوێ.. راستی خوازەکان هەر لەچۆڵەوانیدا ژیاون و بەو بەرو ماوە بەرینەدا بیری خۆیان رەها کردووە.. بەلام لەشاران دا تەنیا دانا بەناوبانگەکان خۆراکی باش دەماشنەوە ئەوە نیە لەپێناو دادۆشین دا ئاژەڵە گوندارەکان باش دەلەوەڕێنن؟!. ئەوان گاریەی گەل رادەکێشن و کەرە گەل ئاسا خۆیان پێ پاڵووبەند کردووە. وەنەبێ من لێیان خەشم گیربم.. بەلام با بزانن کە ئەوان نۆکەرن و گاریەیان لەپاڵووخراوە، دەرەوشانەوەی زێڕیش بەسەر ئەو گاریەوە کەرای دەکێشن لە ڕووڕەشی قوتاریان ناکاو هیچ بەفریایان نایە .

زۆر جاریش ئەو مەردومانە لەخزمەتکاری دا دڵسۆزبوون و شیانی سوپاس بوون، دانایی ئەوەی دەوێ کەنۆکەر لەئاغایەك بگەڕێ و لەڕووی نۆکەرایەتییەوە سوودی پی بگەیەنێ

پێویستە هۆشی ئاغاکەت بالابێ و پەسەندایەتیشی هەروا بڵند بێ؛ چونکە بەسایەی ئەو دوو سیفەتەوە تۆش بەرز دەبیتەوە.

ئەی دانا نۆکەرەکانی گەل! بەسایەی بالا بوونی هۆش و پەسندایەتی گەلەوە ئێوەش قنج بوونەتەوە.. گەلیش بەسایەتانەوە بالابووە. ئەوەی جارم دا بۆ پێداهەڵدانتان نیە. ئێوە تەنانەت لە پەسندایەتی خۆتان دا لەگەلەوە گلاون و بەسیفەتی ئەو ماونەتەوە.. بەلام گەلێکی سەر کێڵن و پەی بەهیچ واتایەکی هۆش نابەن.

هۆش لەخۆیدا زیندەگانییەو ژیان کوتولەت دەکا، ژیان چەندە بەرگەی ئازارەکان بگرێ لەزانیاریدا پەرە دەستێنێ و فراوان دەبێ. ئەرێ ئەو راستییەتان زانیوە؟!

هۆش بەختیار نابێ تا فرمێسك نەسڕیو تاجی قوربانی نەنێیتە سەر. ئەرێ ئەو ڕاستی‌یەتان زانیوە ؟!

نابینایی کوێرو پەل کوتانی بۆ ڕێگا شایەدن لەسەر هێزی خۆر. ئەرێ ئەو ڕاستی‌یەتان زانیوە؟!

پێ ویستە زانیار خواز فێرببێ کەکێوەکان بکاتە بەردی دیوارو تەلاری خۆی پێ بنیاد بنێ.. لەلایەکی دیکەشەوە (هۆش) کێو گواستنەوەی بەلاوە سەخت نەبێ.

ئەرێ ئەو ڕاستی‌یەتان زانیوە؟!

لەبارەی هۆشەوە هەر ئەوەندەتان بۆ دەرکەوتووە کە خراپەیەکی پێ دەوەستێ.. ئیدی نازانن کە ئەو هۆشە چ دەزگایەکە.. دیسان نازانن کەچەکوش چەندە بەڕەقی و بەقورسی دادێتە دەزگا؟!

بەراستی ئێوە لەبارەی گەورەیی هۆشەوە نەزانن، ئەگەر نەوازشی هۆش و ویستی ڕاستی خۆی ڕابگەیەنێ ئەوا زۆر زەحمەتە ئێوە بەرگەی ئەو نەوازشەی بگرن.. یان ئەو نەوازشەی بگرن بەکۆڵتانەوە.

ئێوە لەهیچ زەمانێك دا نەتان توانیوە هۆشی خۆتان بۆ چاڵە بەفرەکان بەڕێ بکەن؛ چونکە بۆ ئەو تێسمرانە گەرمایی تەواوتان تێدا نیە.. لەبەرهەمان هۆ بەلەزەتی ئەو کەسە نازانن کەشەراب گەرمی ئەو چاڵانە دەی بوژێنێتەوە.. وێرای ئەوەش کەبۆ وازی کردن لەتەك بیرکردنەوەدا دێنە بەرەوە. بەهەرحاڵ دانایی و پەندیاریتان کردووەتە پەناگاو بیمارستانی زڕەشارەکان.

ئەی دانا بەناوبانگەکان! ئێوە هەڵۆ نین؛ کەواتە نازانن هۆش لەبیم و لەرزی خۆیدا چ خۆشایەتی‌یەکی لێ دەزێتەوە.. بێجگەی باڵداریش بەسەر شیوو دۆڵەکانەوە مافی دڕ بەهەوادانی نیە.

داناکان! لەوە پتر نین کەپێتان بڵێن نەکامڵ و هێور. تەوژمی شەختە لەهەموو زانیاری‌یەکی قووڵەوە هەڵ دەکا؛ چونکە سەرچاوە پەنهانەکانی هۆش وەك بەفر ساردن.. تەنیا ئەو دەستانەی بەگەرمی زەحمەت کێشان گڕیان تێ‌بەربووە لەزەت و خۆشی لەو زوقم و سۆڵەیە وەردەگرن!!

دانایـانی بـەناوبانگ! لەبەرچاومـە: ئـەوا خۆتـان بـەدڵ ڕەقی‌یـەوە پێـچ داوەو بـە بەیایی بوونەوە داچەقیون؛ نەئەوەیە بەهێزی با یەك بجمێن.. ئەو ئیرادەیەشتان تێدا ڕاست نابێتەوە زاتتان بێنێتە بەرو بجوولێن.

ئـەدی چاوتـان بـەو کەشـتی‌یە نەکـەوتوە کەبەسـەر شـەپۆلە شـەپرزەکانەوە دەشەکێتەوەو لەهەموو– وزاق‌و پێچ لێدانێك دا باو بۆران لەقاقۆزەی ناوە؟!..

دانـایی منیـش وەك ئـەو کەشـتی‌یە بەسـەر تەمـەن دا تێدەپـەڕێ‌و پـڕو چـڕی گەردەلوولی بیرکردنەوەیە..

ئا ئەوە دانایی سرك‌و پەرەوازەی منەو تەکان دەدا.. ئەی خزمەت کارەکانی گەل.. ئەی دانا بەناوبانگەکان..! لـەو حەلـەدا کـەمن تـەکان بـەخۆم دەدەم‌و ڕادەسـێم– ئایـە ئێوە دەتوانن بێن‌و شان لەشانم بدەن؟!.

زارا ئاوای گوت...

سروودی شەو

تاریکایی شەو داهات‌و خوڕەی شەتاوان بەرزەوەبوو.. دیسـان نەفسـەکەی منیـش سەرچاوەی هەڵقوڵیوی خۆی هەیەو دەکا هاژە لەسەردا.

تاریکایی شەوداهات‌و ئاوازی سروود لەزاری ئاشقەکانەوە دەنگی دایـەوە. گیـانی منیش سروودێکە لەو ئاوازە سروودانە.

لـەناخی مـن دا شۆڕشـە هـێزێك هەیـەو دەیـەوێ دەنگـی خـۆی بـەردا.. تاسـەی خۆشەویستی‌یەو بەچەشنی گیرۆدەکان خاوەنی گفت‌و بەیانە. من نوورم‌و کاشکی تاریکایی بوومایە. چونکە نوورپۆشم‌و گڕم تێبەربووە، ئەوەتانێ تـەنیایی بـووە تـە بەشم.

ئەی کۆی ئەستێرە! وەك گوڵـە ئەستێرە وردەکان بە ئاسمانەوە دەتروسکێنەوە؛ بێت‌و تاریکی بامایە دەم توانی فەڕتان ئاوقەد بکەم بەتیشك پڕژانتان بنازێم..

بـەڵام مـن بەڕووناکیـەکانی خۆمـەوە دەژیـم‌و بڵێسـەی زاتـی خـۆم دەخۆمـەوە.. لەخۆشایەتیی وەرگران نائومێدم، جارەها بەدڵیشم دا هاتووە کە ئەو خۆشایەتی‌یەی لەدزی‌دا هەیە لە وەرگرتن دا نیە.

هــەژاریم لەوەدایــە کەدەســتم لەبەخشــین ناوەســتێ هەمیشــە تەماشــای ئەوچاوانەدەکـەم کەلـەچاوەڕوانیدا کـەیلن.. سـەرنجی ئـەو شـەوگارانە دەدەم کـە گڕگرتووی شەوق و تاسەن، ئەوەش حاڵێکی زرگنییەو خەوگاکەم لێ ناخۆش دەکا.

ئای لەبەد بەختی بەخشندەنەکان .. ئای لەتاریکی خۆری من.. ئای لە ئـەلهای حەزۆکێی من. ئای لە تاوی برسێتیم لەتێریم دا؟!

ئـەوان چیـان بدەمـێ وەری دەگـرن.. بـەڵام لـەگیانیان بـەدوورم، نێوانـی وەرگـرو بەخشـندە کـەندڕێکی قوڵـە. دەشـێ نزیکـترین چـاڵ لـەقوڵاییدا سـەخترینیان بـێ لەداڕماندا .

هـەناوم تووشـی جـۆرە برسـێتییەك بـووە پـاڵم پێـوە دەنـێ ئەوانـە ئـازارم بـدەم کەنووری خۆمیان تێ دەگرم، حەزدەکەم ئەوانەی دیاریم پێبەخشیون لێیان ببمـە جەردەو رووتیان بکەمەوە.. ئابەو چەشنە تینوی جەزرەبە گەیاندنم؛ ئەو دەسـتەی درێژم دەکردەوە رای دەکێشمەوە دواوە.. من تاڤگەیەکم و دوور هاوێژانە تافە تافمە.

تۆڵە کردنەوەی ئاوا مەزنایەتییەکەم فریودەدا.. ئەو جۆرە مـەکرو فێڵـەش زادەی بەرکەناریمە.

هێنـدەم بەخشـی تـا بـەختیاریم لـەکیس چـوو، پەسـەندایەتیم هـەڵ تـەکاو پووکایـەوە.. هەرکەسێك یەکبینـە بەخشـندە بـێ مەترسـی ئـەوەی لێ دەکـرێ ژیـان لەدەست بدا؛[22] کەواتە پێویستە لپەدەستی داقونجێنی و دڵی رەق بێ.

کالانـەی چاوەکـانم ئەوکەسـە فرمێسـك بـاران دەکـەن کەشـەرمەزاری هانـاو پاڕانەوەیە، ئەوەتا دەستم رژد هەڵاتوون، نەیان گەرەکە هەست بەو دەستە لەرزۆکانە بکەن کە بەچنگ پڕبوونەوە لاسەنگ بوون!

کـوا فرمێسـکی چاوەکـانم.. کـوا نـەرم و نیـانی دڵەکـەم؟.. ئـای لەتـەنیایی بەخشندەکان.. ئای بۆ کشوماتی نوور پۆشەکان؟!

---

[22] بەپێی دوو نوسخەی بەردەستم و لەلاپەڕەی (١٣٤)دا نووسراوە ((ان من يستمر على بذل الهبات مهدد بفقد الحياء)) بەپێی بۆچونی خۆم (الحياء)م بەژین واتە ((الحياة)) لێ داوەتەوە، لەوانەیشە هەر مەبەستی ((الحياء= شەرم))بێ..؟!

خۆرە بێ شمارەکان بەچۆڵگەی ئاسمانەوە دەخولێنەوەو بەتیشکەوە لەتەك چڕە تاریکستانی‌یەکان دا – دەدوێن، منیش بەتەنێ لەقسەو گفتی ئەو خۆرانە بێبەشم.

ئەی هاوار لەتواناى چ پەیوەندی‌یەك دایە رووناکی‌یەکان بەو تەنانەوە ببەستێتەوە کەلەخۆیان دا ڕووناکن؟ ئەو ڕووناکی‌یانە بەسەریان دا تێ دەپەڕن‌و بەخێسەیەکەوە چاوزەدیان دەکەن‌و بەرێی خۆیان دا تێ دەتەقێنن.. ئا بەو جۆرە خۆر گەل بەئاسمانی خۆیان دا رادەبوورن‌و چارەی هیچ تەنێکی دیکەی درەخشانیان ناوێ، بەڵکو بەساردو سڕیەکەوە تێ دەپەڕن‌و ئاوەڵەکانیشیان هەست بەتینی گەرماییان ناکەن.

خۆرەکان وەك فەرتەنە لەکەلووەکانی خۆیانەوە دەردەچن.. شوێن ئەو شتە دەکەون کەویستە بەزەبرەکەیان هەنگاوی بۆ ناوە، ئا لەمەدا ساردو گەرمی‌یەکەیان پەنهانە!

ئەی ستارە گەلی خۆپۆش بەتاریکەشەو ! ئایە بێجگەی ئێوە شتێکی دیکە هەیە گەرمایی لەبریسکانەوە دروست بکا؟.. هەر ئێوەن کە بەرزە هێزەکان لەگوانی نوور هەڵ بخەن.

وای بۆخۆم! شەختەیەو گێژم پێ دەخواتەوە..

دەستیشم بەگڕەی شەختە هەڵ دەپرووکێنی.. من بە گەرمە تینێکەوە هەڵ گیرساوم بەتینوێتی ئێوە نەبێ بڵێسەی دانامرکێتەوە. ئەوا تاریکایی پەرەی سەند.. کەواتە بۆچی لەچارەم نووسراوە نوورێکی تەنیابم‌و سیرۆشی تاریکستان بم؟!

تاریکستانی‌یەو بەرین.. حەزەکانی منن هاژەی شەتاوان..

دەیانەوێ لەپەنهانی‌یەوە بی‌کەنە هاوار. تاریکایی شەو داهات‌و خورەی قەڵبەزان بەرزەوەبوو..

دیسان نەفسەکەی منیش سەرچاوەی هەڵ قوڵیوی خۆی هەیە!

ئەوا تاریکانی شەو داهات‌و ئاوازی سروود لە زاری گیرۆدەکانەوە دەنگی دایەوە..

گیانی منیش سروودێکە لەو ئاوازو سروودانە.

زارا ئاوای گوت...

سروودی سەما

رۆژێکیان زارا لەگەڵ یارانی بەنزارێك دا تێ پەڕین، لەو حەلەدا چاوی بۆ کانیاوێك دەگێڕا مێرگێکی تەختانی لەنێو درەختەکان و بێشەڵانەکانەوە بەدی کرد. لەهەمان کات دا دەستە کچۆڵەیەك– دوور لەچاوی ناحەزان – سەرفرازانە بۆ خۆیان سەمایان دەکرد.. کەچاویان لەم ڕێبوارە هەڵەنگوت و ناسیان وازیان لەسەما کردن هێنا.. بەڵام زارا لێیان هاتە پێشەوەو لەتەکیان دا کەوتە قسە:

کیژە جوانەکان! لەگەڵ ئێوەمە؛ مەوەستن بۆخۆتان هەڵپەڕن، من ڕێبوارێکم و هاتووم.. کەیف خۆشیتان بێزار ناکەم و دۆستی کیژانم ..کابرایەکم و لەبەردەمی شەیتان دا بەرگری لە یەزدان دەکەم،[٢٣] شەیتانیش بریتیی‌یە لە ((گیانی ڕەزا قورس)) کەواتە چۆن دەبمە ملۆزمی بەهاو ڕۆح سووکیتان؟!.. ئەمە سەمایەکی خوادادەو لەمن ناوەشێتەوە ببمە دوژمنی.. ئیدی چۆن دەبمە دوژمنی سەمایەك کەئەو قاچە خنجیلە ڕێکانە دای بمەزرێنن؟!.

بێ گومان من ئەو جەنگەڵەم کە بەدرەختە چڕەکان ڕەش داگیرساوەو تاریکایی دەوروبەری داپۆشیوە.. بەڵام هەر کەسێك نەترسانە خۆی فڕێ داتە ئەو تاریکستانەی منەوە، لەژێر پەڵە سنەوبەرە بەسامەکانم دا– ئەو ڕێگایانە دەدۆزێتەوە کەئەمبەراو بەر گوڵ خەملانن، دیسان تووشی ئەو خوڵایە دەبێ کەکیژان تاسەی دەکەن و ئەویش کشومات لەپەنا کانیاوێك دا هەلاژیاوەو چاوەکانی ناونە سەریەك. لەجەرگەی نیوەڕۆدا ئەو خولا داهێزاوە لێی نووستووە، لەوانەیشە ماندووبێ و لەمێژبێ هەڵەداوانی پەپولەگرتن بێ تا ژمارەیەکی زۆریان لێ ڕاوبکا.

---

[٢٣] بەبێ ئەوەی بەخۆی بزانێ ریسەکەی خۆی کردەوە بەخوری؛ لەزۆرینەی بەندەکانی ئەم کتێبەدا بێ پەروا بێ خوایی خۆی جاڕدەدا، کەچی ئالێرەدا ئەوەتانێ بەرگری لەخوا دەکاو شتە ناسك و جوانەکان دەکاتە بەهرەی خوایی. کەواتە مرۆڤ چەندە جاڕی لەخوا تۆران بدا دواتر خنەخن هەر دەچێتەوە ژێر سێبەری خوا؟!

ئالانی

سەماکەرە خنجیلانەکان! لێم زویر مەبن کەئەو گچکە خواوەندە تەمێ دەکەم، تینی بۆ دێنم تایبکاتە هاوارو گریان.. بەڵام خواوەندێکەو لەهاڕژنی گریانیدا خۆشیو شادی دەهێنی. لەمەولایش بەفرمێسکی سەرگۆنایەوە بۆ لاتانی کێش دەکەم تا داواتان لێ بکا لەگەڵ خۆتانا بی خەنە سەما، هەر ئەوەندە کەوتە سەما ئەوامنیش بەگۆرانی چڕینەوە دەبمە یاوەری ئەو. گۆرانییەکانم لاوژەیەکن وەك شەپازلە ئەیان ماڵم بەبناگوێی قورسە گیان دا.. گیانی ئەو شەیتانە خۆی هەڵ ناوەو لەخەڵکی وایە جیهانگیرە.

لەو کاتەدا خواوەندی خۆشەویستی ((کۆبیدۆن)) لەگەڵ کیژۆڵە دڵ فڕێنەکان دا سەمای دەکرد زارا هاتو بەستران چڕینەوە دەنگی لێ هەڵبڕی.

ئەی زیندەگانی! ئەورۆژەی چاوم لەچاوت هەڵ چەقی وام زانی کەوتوومەتە بنەوەی ناخەکانەوە.. بەڵام تۆ منت بەتۆڕی زێڕین هەڵ کێشایەوە، کاتێ ناوی قووڵاویتم هێناو گوتم بێبنە، قاقایەکی گاڵتە چیانەت ڕەها کردو پێت گوتم: ((ئەمەی تۆ دەیبێژی هەر ئەوەیە کە ماسییەکان دەیڵێن، ئەوانیش کە ناتوانن بگەنە بنی قووڵایی وادەزانن قوڵاییەکە بێبنە. تۆبڵێی بێ بارو بێ میزاج بم؟! تۆ بڵێی ئافرەتێك بم.. بەڵام ئافرەتێکی بێ بەش لەئاکار پەسندی؟.. لە بارەی سیفەتەکانمەوە دەم هەڵبەستی خەڵك زۆرە.. بەڵام هەمووشیان لەسەر ئەوەن کەپڕ لە نهێنیمو کۆتاییم نایە.

خەڵکینە! ئێوە پەسند ئارایيتان لەمن دا دەبینن؛ لەوەش بەولاوە هیچ دەسەڵاتێکی دیکەتان نیە.

بەڵێ ژیان لەگاڵتەجاڕی خۆیدا ئەم حیلەو قاقایەی لێدا.. بەڵام بەش بەخۆم باوەڕی پێ ناکەم؛ لەوکاتەش دا کەخۆی دادەشۆرێ ئەو پێکەنینەی لێ ناسەلمێنم.

ڕۆژێکیان لەگەڵ دانایییە تۆسنەکەم دا کەوتمە چپەو رازەوە، ئەویش بەرقەوە پێی گوتم

تۆ حەزت لەژیانەو خۆشت دەوێو داوای دەکەی هەر ئەمەیشە کەپاڵت دەدا فرە سوپاسی ژیان بکەی.

ئەگەر خۆم ڕانەگرتایە وەڵامی داناییم بەچەتوونی دەدایەوەو ڕاستیشم بۆ وەدەر دەخست.. هەرچەندە دانایی رقەبەریم لەگەڵ دا دەکا، دەبێ وەڵامی کاریگەرتری بۆ ساز بدرێ تا نهێنییەکانی هەڵ بماڵ درێن؟!

لەناخی دڵمەوە بێجگە لەژیان هیچ شتێکی دیکەم خۆش ناوێ.. ئەوکاتەی چارەی ژیانم نەوێ پلەی ژیان خۆشویستنەکەم دەگاتە ئەو پەڕی. ئەگەر هاتو بەرەو دانایی تەکانم داو هانام بۆ هێنا لەبەر ئەوەیە کەلەژیان یادکردنەوەی من دا ئەوزۆر پێ هەڵ دەبڕێ.

دانایی چاوی ژیانو زەردەخەنەی ژیانی هەیە.. بەڵکو تۆڕی زێڕینیشی هەیە. کەدانایم تا ئەم رادەیە لەژیان بچی دەبێ چی بکەم چیم بۆ بمێنێتەوە؟!

کاتێ ژیان لەبارەی دانایی‌یەوە لێی پرسیم، وەڵامم دایەوە، دانایی ئەوەیە کە مرۆڤ بەهەموو توانایەوە ئیشتیای دەکاو لێی تێر نابێ. بەچاو دەی قۆزێتەوە تالەودیو ڕووبەندەوە دەموچاوی دەردەکەوێو بەگەوی تۆڕەکەی‌دا پەنجە رادەداو لەبارەی جوانی‌یەکەیەوە دەپرسێتو ناشزانێ ئەو جوانی‌یە چیە؟

لەگەڵ ئەوەشڕا پێشترین ماسی خۆی ناگرێو بۆ چێشتەداو تەکان دەداو سەرسەختانە هەل دەبزورقێتەوە. زۆر جار داناییم دیوە لالێوی دەگەزیو قژی لێ بەردەدایەوە. کەئەمە ئاکاریەتی لەوانەیە فێڵبازو بەد بێ.. بەڵکو لەوانەیە ئاکار ژنانی بێ. تا زاتی خۆشی دانەشوات ئەوا ناگاتە ئەوپەڕی دڵ ڕاکێشان.

دوای ئەوەی لەبارەی دانایی‌یەوە بەژیانم راگەیاند بزەیەکی شەیتانی بەسەر لێودا رابووردو چاوی لێ وێك هێنانو گوتی:

((ئەوە باسی کێ دەکەی؟!.. لەوانەیە مەبەستت من بێ؟.. ئایە مرۆڤ- با ڕاستیش بێ- مافی ئەوەی هەیە کە ئەو هەموو شتانە بداتە ڕووی هەرکەسێك کەمەبەستی بێ؟

کەواتە کابرا! تۆ لەبارەی دانایی خۆتەوە دەڵێی‌چی؟ ئەوا لەلایەکەوە ژیانی خۆشەویست هەردووچاوی کردنەوە، لەلایەکی دیکەشەوە وام زانی بەچاڵو زەندۆڵی زۆر قووڵدا رەهێڵ دەبمەوە))

ئەمە پێدا هەڵ دانو سروود چڕینی زارا بوو. هێشتا سەما دوایی نەهاتبوو.. کیژۆڵەکانیش لەبەرچاوم گوم نەبوو بوون خەمێکی قووڵ دای گرتو گوتی:

((ئەوا خۆر لای کردەوە.. مێرگ ئاونگی لێ نیشت.. دارستان بەکزەباوە کەوتە شنەشن. سەیرە! شتێکی نادیار، نەناسراو دەورەم دەداو چاوم لێ زەق دەکاتەوەو دەڵێ:

((ئەریٚ زارا! هێشتا لەژیان دای؟.. لەپای چی زیندەی؟.. ئەم زیندەگانی‌یەی تۆ چ سوودێکی هەیە؟ گوایە مانەوەت لەژیان دا کارێکی شێتانە نیە؟وای بۆ خۆم! یاران: ئەوەی لەمن دا رازی دامەزراندووە شەوە وزەنگە.. داماویم لیٚ وەشارن.. بەرسنگی ئێوارەش بگرن‌و مەهێڵن پێم بگا.

زارا ئاوای گوت..

سروودی گۆڕستان

ئائەوشوێنە دورگەی گۆڕستانە.. دوورگەی کشوماتە.. گڵکۆی لاوێتیشیم هەر لەویٚیە.. ئەوجا تاجە گوڵینەی نەمرایەتی بۆ ئەو گۆڕیچانە دەهێنم.

ئاوا لەگەڵ نەفسی خۆم دا رازم گرت‌و بڕیارم دا خۆم فریٚ بدەمە فەرتەنەوە!

ئای بۆ وێنەکانی لاوێتی.. بۆ تارمایی‌یە خەونەکانی لاوێتی.. ئای خۆزیم بەساتە نیگای ئاشقێنی!.. داخم ناچیٚ بۆ وردەکاتەکانی ژیانی خواوەندانە؟!

زوو بەزوو بەرەو نەمان هاتم.. وام لیٚ هات کەبیرەوەری‌یەکانت بهێنمەوە بەرچاو. دیسان خەیاڵاتی ئەو خۆشە ویستانەت بهێنمە بەرچاو کەبۆخۆیان ئارام گرتووی گۆڕستانن.

ئای ئازیزترین لەدەست چوو! سروەی بۆن خۆش لەلای تۆوە هەڵ دەکاو دڵەکەم فێنیك دەکاتەوەو فرمێسکم لەچاو دەبارێنیٚ.. سروەیەکەو دڵی ئەو تەنیا دەخاتەوە لیٚ دان کەبەسەر شەپۆلەکانەوە دێت‌و دەچیٚ. تەنیایەکم‌و وادەزانم لەهەموو کەس پتر شایانی شادیم.. ئەی یادگارینە! کارەکە وەهایە، چونکە رۆژیٚ لەرۆژان ئێوە بۆ من بوون‌و ئەوا منیش بەردەوام بۆ ئێوەم؛ کەواتە پێم بڵێن: ((زێڕینە میوەکانتان لەلقەکانیانەوە دەوەرنە سەرچی؟ ئەی رۆژگاری لاوێتی! بەردەوام کشتگای ئەو ئاشقێنی‌یەتم کەبەمیراتت خستوومو هەر بەیادی تۆ پەسند ئاراییم- دوای هەڵ بڕانی- بەرەنگی ئاڵوو واڵاوە بۆ خۆی نوورانی دەبیٚ.

بەداخەوە، ئەی رۆژگاری سیحرو جوانی! باشتر نەبوو کەلێم جیانەبنەوە؟.. وەك ئەو باڵندانەی کەوین‌و بەلای کەسێکەوەن متمانە بەخۆبێ ئاوا لەخۆم‌و حەزەکانم نزیك بوونایەوە. نەك بەچەشنی باڵندەی سرك‌و داوەڵ لیم تەوەلابن؟!

ئەی وردە کاتی لاوێتی! بەڵێ تۆش وەك من ئامادەبووی تاسەر بەڵێن نەشکێنی.. بۆشم نیە بەناپاك ناوت بهێنم؛ چونکە بەوردە کاتی خوادادم داناوی. ئەی وردە کات! زۆر بەپەلە راتکرد.. بەڵام هیچ کاممان لەدەست یەکدی رامان نەکردوە.. نەمن‌و نەتۆ هیچ کاممان بەرپسی ناپاکی نین.

ئەی مەلی ئاواتەکانم! لەپێناو کوشتنی من دا تۆیان مراندو بویتە نیشانەی تیری بەد.. تابەخڵتانی خوێنەوە بگاتە دڵەکەم.. بەڵێ تیری چڵکن هات‌و جێگای کوشندەی پێکام.. چونکە تۆ بەلای منەوە ئازیزترین شتی.. بەڵکو سەرجەمی سامانم بووی.. سەبارەت بەوە لەساوایی تۆدا بڕیاری پووکانەوەم درا.. لەپێش وادەی تۆدا بڕیاری نەمانم درا.

لەو کاتەدا تیرەباران کرای لەئاوریشم نەرمتر بووی‌و زەبوونتریش بووی لەو زەردەخەنەیەی کەتیلەی ستەمکار دەی سڕێتەوە! هەرچی دەیڵێم با دوژمنەکانم گوێیان لێی بێ تاوانی کوشتن لەوکەتنەی دەرهەق بەمنتان کرد سووکترە.شتێکتان لێ زەوت کردم کەناتوانم بەهیچ شتێکی دیکە جێگەی بگرمەوە. دوژمنەکان! ئەواپێتان دەڵێم: ئەرێ هەر ئێوە نەبوون خەونەکانی لاوێتیمتان سەربڕین؟ ئەی هەر ئێوە نەبوون خۆتان کردە کۆسپی کارە- سەراسا (معجزات) کانم؟! بیرو بیرەوەریتان لێ زەوت کردم.. ئێستاش ئەوە تام تاجە گوڵ بۆ یادی ئەو زەوت کراوەم هەڵ دەگرم.. ئەی دوژمنەکان! بۆ ئێوەش باریّ نەفرینم هاوردووە.. چۆن دەنگێك لەشەختە بەنداناو لەئەنگوستە چاودا دەخنکێ ئاواش ماوەی نەمرایەتیمان بڕی‌و خنکاند. هەر ئەوەندەم دەسەڵات هەبوو کە لە چاوترووکانێك دا سەرنجێکی ئەو نەمرایەتی‌یە بدەم؛ چونکە هێندەی چاوبنێنە سەر یەك ئاوابوو.

ساتی خۆی هات‌و پاکێتیم بەگوێی‌دا چپاندم:

پێویستە هەموو بوونەوەرێك خوایانە بێ. ئەی رۆژگاری لاوێتیم! تۆش تارمایی‌یە بۆژۆکانت بۆ ناردووم، ئەو مبارەکە رابوورد. پەندی لاوێتیش هات‌و پێی گوتم: ((بەلای منەوە پێویستە هەمو رۆژانێك پیرۆزبن)) هەبێ‌و نەبێ ئەو قسەیە زادەی ئەو پەندە خۆشکیلەیە. ئەی دوژمنەکان! سەرەنجام هاتن‌و شەوگاری

ئاسودەییتان کردە پەژارەو خەو زران. ئەدی پەندە خۆشکیلانەکە چی لێهات و لەکوێ خۆی شاردەوە؟!

لەوەبەر چاوەڕوانی بەختیاری بووم کەچی بایەقوشی بەدو وسامناکتان ناردە سەر ڕێگام و ئاواتەکانم لەناوچوون.

ڕۆژێکیان نەزرم کرد کەلەهەموو رق و پێناخۆش بوونێک بگەڕێمەوە کەچی هەرچی لەدەورم بوو بیمارتان کرد؛ کەواتە سەرگەردی پاک و رزگار کەری من بۆ کوێ چوو؟!

بەکوێری ڕێگای بەختیاریم گرتە بەر.. کەچی لەرێگای کوێرەدا کۆمەڵێك چقڵو چەوێڵتان فڕێدا. وام لێهات رقم لەو کۆنە ڕێگایە ببێتەوە کەدەستم بۆ دەکوتا. ئەو کاتەی توانیم گرانترین کارم بەجێبهێنم. . ئەوکاتەی توانیم بەبۆنەی زاڵ بوونم بەسەر زاتی خۆم دا بیکەمە ئاهەنگی سەرکەوتن– ئێوە لەئەنجامی ئەو سەرکەوتنانەم ڕا هەستان و دۆستەکانی منتان نیگەران کردن و دەنەتان دان بیکەنە هەڵڵاو بەگلەیی‌یەوە پێم بڵێن: گوایە من ئەو خۆشەویستانەم تووشی ئێش و ئازاری سەخت کردوون. ڕاستیەکەی ئێوە باشترین کارەکەرە هەنگتان لەکۆڵەسی من ئاوارە کرد و پاڵفتە هەنگوینەکەشتان لێ کردمە ژەقنەمووت ئای کە سواڵکەری چەتوونتان کردن بەگژ خێرەومەندی من دا. تەنانەت پاڵتان نابەزبرە مەردومەکانیشەوە سەرەڕای نالەبارییان بێن و گەمارۆی میهرەبانی‌یەکەم بدەن. پەسندایەتی من بەئیمانەوە خۆداری کرد.. کەچی وەهایش خۆتان لێ بەمەرام گەیاند!

چەندە پیرۆزترین شتی خۆم بکردایەتە سوتگەی قوربانی ئێوە لەکەوڵی تەقوادا بۆ سوتاندنی قەڵەوترین قوربانیتان دەکەوتنە پەلە پەل؛ تاوەکو بۆ چڕوکی پیوەکەی حەوا کەوێ و کام شتی هەرە پیرۆزە تێیەوە گلێ و دژوێنی بکا. ڕۆژێکیان بەتەمابووم بکەومە سەماو هونەری سەماکەشم بۆ ئەودیو حەوت تەبەقەی ئاسمان بڵندبکەمەوە، کەچی سەرتان لەباشترین گۆرانیبێژم تێك دا؛ ئەوجا زۆر ناقۆڵایانە لاوژاندی و قیڕاندی و بەئاهەنگە کەڕەنای ماتەمینی گوێی گوتامەوە.

ئەی سروود بێژی پاکیزە! هەر ئەوەندە بوویتە دارستی ستەم، بوویتە بکوژ.. لەوکاتەدا خۆم ئامادەکرد کەجوانترین سەمای خۆم بکەم، ئاوازەکانت نەوازش و نەرمونیانییان بڕیم. تا بەسەماوە سووڕ نەخۆم نابمە ئەو کەسەی مانا بەرزەکان بەهێما لێبداتەوە.. ئەندامەکانیشم ناتوانن بەجموجووڵی خۆیان وێنەی نایابترین هێما

بكێشن.. ئیدی بانهێنی پۆشی ئاواتەکانمبمو یەکالایان نەکەمەوە. خەونەکانی لاوێتیم مردوونو مانای پرسە باریشیان نەماوە.

من سەرسامم؛ چۆن بەرگەی ئەو هەموو زەبرانەم گرتووە!

من سەرسامم؛ چۆن بەو هەموو برینانەی کە دەمیان کردۆتەوە ئۆقرەم گرتووە؟!.. کەواتە گیانەکەی من چۆن چۆنی لەم گۆڕستانەوە دەبووژێتەوەو دەژێتەوە؟!

بەڵی لەمن دا شتێك هەیە کەتیر جێ کوشندەی ناپێکێ.. کەسیش لە وزەی دا نیە بیخاتە گۆڕەوە، هێندە بەتەوژمە جی بەتاشەبەردەکان لەق دەکاو بەیەکیان دا دەهاڕێ، ئەو شتەی بریتییە لە ((ویست)ی خۆم، ویستێکەو گۆڕانی بۆنیە، بێ چرپەو هەرا تێ دەپەڕێ.. ویستی من دێرینەو کول نابێ، گوڕ ئەدا بەقاچمو.. هەر دەڕۆم، هێزێکی بالایەو هێندە سەختە لەناو ناچێ!.. ویستێکەو بەکشوماتی بەقۆناغەکانی ساڵەهای ساڵ دا تێ پەڕدەکا.

ئەندامەکانی لەشم سەرجەم پێکراونو کوڵەوارن تەنیا پێم نەبێ کە ئەو ویستە خۆگرە نەگۆڕە سەختە تینی وەبەردا دێنیو بەزرمەوە گۆڕەکانی هەڵ دەتەکێنیو بێ ئۆقرە لە هیچ گۆڕیچکەیەکدا خۆی درێژ ناکاو راناکشێ.

ئەی ویستی خۆم! ئەگەر خۆگر هەبێ تەنیا هەر تۆی... ئەو خۆگرەیەکە رۆژانی لاوێتی بەربادی ناکەن.. لەگەڵ تێپەڕبوونی خۆیان دا بەردەوام لاوچاکە.. زیندەیە.. پڕ ئاواتە، لەسەر ئێسكو پلوسکی ئەو گۆڕانە دادەنیشێ کەبەزەردە ماچی زەمانەوە شەقڵ بوون. ئەی ویستی خۆم بەردەوام گۆڕەکان هەڵ دەتەکێنی.. کەواتە درووود بۆ تۆ ئەی ویستەکەی لەمەڕ خۆم؛ چونکە لەکوێ گۆڕستان هەبێ لەوێ ژیانەوە نیە.

زارا ئاوا گوت...

بەسەر (خۆ)دا سەرکەوتن

ئەی داناکان! لەباوی ئێوەدا ڕاست ویستن هەر ئەو هێزەیە کەپاڵتان پێوەدەنێو تێزەتان دەدا، هەر ئەو ویستەیە کەلەلای خۆمەوە بە (ویستی هێنانەبەرچاوی هەبوون)) ناوی دەبەم. ئێوە دەتانەوێ گشت هەبوویەك بخەنە ژێر رکێفی رامانی خۆتان، بەڕاستی ئێوە سڵ لەوەش ناکەنەوە کە ئەو (هەبوون)ە- لەبەرچاوگیرابێ،

واتە لەوەو بەرکەوتبێتە بەر ڕامانەوە، ئیدی گەرەکتانە هەموو بوونەوەرێك مل کەچی ویستی خۆتانی بکەن.. تا بەزاڵ بوونەوە لەمشتوماڵی بدەن و ببێتە ئاوێنەیەك و وێنەی هۆش بەسەریەوە ڕەنگ بداتەوە. ئەی دانایانی فرە دانا ئەمەی خرایە ڕوو بەرتەمای ئێوەیە.. ئەوە ویستی ئێوەیە بەرانبەر هێزی خێرو شەڕو هەڵ سەنگاندنی بەهاو نرخی شتەکان.

ئێوە دروست بوونی جیهانێکتان دەوێ کەلەبەر دەمیدا بەچۆك دابێن، ئەمەش ئەو پەڕی کەیف و دواین ئاواتتانە. بەڵام ئەو ساویلکانەی پێیان دەبێژن -گەل- لەڕووبارێك دەچن بەزۆر کەشتییەك خۆی تێ فڕێ بداو دەستوورو یاساکان بگرێ بەکۆڵییەوە.. ئەوجا هەمان دەستوورو باو بەفیزێکەوە بەسەر یەوە ڕۆنیشن و ڕووبەند لەسەر دەموچاویان دابدەنەوە.

ئێوە ویست و باوی خۆتان ناردوونەتە سەر ڕووباری زەمانە.. بەڵام خواستی هێز هاتە بەرچاوم و ڕاستی ئەو چاکەو خراپەیەی بۆ وەدەرخستم کە پەچنیوەی باوەڕی گەلانە.

ئەرێ دانایان! جگە لەئێوە بەویستی کێ ئەو دەستوورو باوە داسەپێنراون؟ بەویستی ئێوە نەبێ کێ بەخشڵ و گەوهەر ئارایشتی کردوون و بەنیشانەو ناوی نایاب ڕەنگی کردوون؟ ڕووبار دادەپەڕێ و دەستوورو باوی لەگەڵ خۆی هەڵ گرتوون.. لووتی کەشتییەکەش دڕ بەشەپۆلەکان دەدا.. کێ دڵ ئەداتە شەپۆل و کڵەو کە لە بەربەرەکانیی بێ هوودەدا کردوویانەتە کەف چڕێن؟

ئەی دانایان! ئەو مەترسییەی هەڕەشە لەچاکەو خراپەتان دەکا لەڕووبارەکەدا خۆی حەشارنادا، بەڵکو تێکڕای مەترسییەکە لەخودی ویستی هێزدایە، چونکە هەر خۆیەتی ویستی هەمیشە زیندەو داهێنەر.

هەرچییەکی بێ‌ڵێم لەبارەی ژیان و زیندەگانییەوە، دەبێتە ڕوون کەرەوەی باوەڕم لەڕووی چاکەو خراپەوە. کاتێ بەبیرسای خۆم دێمە سەر ئەوەی کەنەریتگەل چ کارێك لەزیندەوەردا دەکا مەسەلەکە یەکالادەبێ. کەزیندەبوو(کائن حی) بەگوزەرگانی خۆیدا تێ دەپەڕی هاوشان ڕەگەڵی کەوتم؛ تاشارەزای نەریتەکانی بم، کەزانیم ژیان کڕو ماتە ئاوێنەیەکی هەزار لام لەبەردەم دا هەڵنا تاچاوەکانی بهێنمە زمان، ئەوجا بەچاوتروکان لەتەکما کەوتە گفت و دوان.

لەهەررێگاو بانێك دا لەزیندەیەك هەڵەنگوتبم وشەكانی (گوێڕایەڵی، بەرفرمانی..) گوێیان ڕەقاندوومەتەوە، هیچ زیندە یەك نیە خۆی لەمل كەچی بەرزتر رابگری. شارەزای ئەوەش بووم كەلەژیان دا ئەو كەسە بەرفرمانە كە ناتوانێ گوێڕایەڵی نەفسی خۆی بێ.. ئەمە نەریتی هەموو زیندەیەكەو ئیدی لێی دەرناچێ..ئەوەی لەم دوایی‌یەدا بیستم ئەمەیە:

فەرمانداری گرانترە لە فەرمانبەریو. گوێڕایەڵی، چونكە هەرچی بار قورسی مل كەچەكانە دەكەوێتە سەر شانی فەرماندارەكەیانو زۆرجاریش بەو بارگرانیە شانو ملی فەرماندارەكە جدەو دەبێ.

لەهەموو فەرمانێك دا جەربەزایەتیو مەترسی هەیە؛ زیندە چەند جار فەرمانێك دەربكا ئەوەندە جاریش خۆی دەخاتە ئەنگێزو مەترسی‌یەوە. هەركاتێ زیندە لە نەفسی خۆیدا فەرمانی داسەپاند مانای وایە سەرانەیەك ئەدا بەدەسەلاتی خۆی.. یان بلێین سەرانەیەك بۆ دەسەلاتی خۆی دەژمێرێ، چونكە دەبێتە دادوەرو بەجێ هێنو سەرگەردی ئەو یاساو دەستوورانەی خۆی دای دەنێ.

دەربارەی هۆكارو ئەو هێزەی كە زیندە ناچاری پێ‌ملیو فەرمان سەپاندن دەكا زۆرم پرسیوەتەوە.. تەنانەت كە ئەو هێزە وا زیندە دەكا لەگەرمەی حوكم داری‌دا بەرفەرمانو مل كەچ بێ.. ئیدی گەیشتوومەتە ناخی دڵی ژیانەوە. ئەوجا – داناكان! هەرئەوەیە كە گوێ بۆ گوتەكەم رابگرن!

بەراستی دڵنیابووم كەویستی هێز لەهەموو زیندەیەك دا هەیە.. زانیشم كەخودی مل كەچەكان بەتەمای سەردارین؛ چونكە لەویستی مل كەچ دا بنەمای ((سەردارێتی بەهێز لەسەر بێ هێزە)) هەیە. كەواتە ویستی مل كەچیش بەتەمای سەرداری‌یە بۆ ئەوەی دەسەلاتی خۆی بەسەر كەسێكی لەخۆی زەبوونتر دا بسەپێنێ.. هەر ئەم خۆشایەتی‌یە تاكانەیەی بۆ ماوەتەوەو دەست بەرداریشی نابێ.

لەبەر ئەوەی كەزەبوون دەبێتە بەی دەستی بەهێزترو ئەویش بەوە دەنازێ كەسەردارە بەسەر زەبوونەوە. ئەوا بەهێز ترە كە لەپێناوی هێزو دەسەلاتەكەی‌دا مەترسی‌یەكانی ژیان دەكاتە نیشان كردو خۆیان تێ فڕێ دەدا. ویستی هێز شاراوەیەكە تەنانەت لەبواری خۆ بەخت كردنو خزمەتی دوولانەو چاوبازیی دڵدارانیش دا ، لەبەرئەوەیە كەزەبوون ڕوودەكاتە پێچەڕێگاكان بەو مەبەستەی

بەقەڵادا تێپەڕێو چوار مەشقی لەدڵی بەهێزتردا رۆنیشێو دەستیش بەسەر هێزەکەیدا بگرێ.

ژیان نهێنی خۆی پێ سپاردمو گوتی:-

چارنیە دەبێ هەمیشە بەسەر نەفسی خۆم دا بالابم، ئێوەش وادەزانن ئەو خۆتەکان دانە ویستێکی خۆ داهێنە یان غەریزەو رەمەکێکە پاڵم پێوەدەنێ بۆ ئامانجێکی بالاترو دوورتر لەوەی دەستیبەسەردا بگا.. لەکاتێك دا بێجگە لەیەك بەریانو لەیەك نهێنی هیچی دیکە لەگۆڕێ نین. منیش (نەبوون)م لەهەڵ چەرخانەوەی ئەو تاکەتییە پێ پەسەندترە.

راستییەکەی لەهەر کوێیەك بینیتان ئەوا گەلای دارە گەورەکان بەردەبنەوە، ئەوسا بەچاوی خۆتان دەی بینین کەلە پێناو هێزدا ژیان خۆی بەخت دەکا.

پێویستە لەسەرم کەببمە رەنجدەرو دوا رۆژو ئامانج، لەهەمان کاتیش دا هەرخۆم ببمە تەگەرە لەنێوان خۆمو ئەو ئامانجەی- تەکانی بۆ ئەدەم.. لەبەر ئەمەشە کەمرۆڤ شارەزای ئەو پێچە ڕێیە نابێ کەلەبەریدا پێی دابڕاوە، چونکە دەرکی بەڕاستێتی ویستی من نەکردووە.

ئەوشتەی دەی خوڵقێنم هەرچۆنێك بێ.. ئەو شتەی بەعەزرەتییەوەم هەرچۆنێك بێ- پێویستە لێی بەرگەشتەبمو لەو پەرۆش خۆشویستنەشم هەڵ بگەڕێمەوە.. ئەمەش سەرنویشتێکەو خواستی خۆم بڕیاری لەسەرداوە.

ئەو کەسەی بەخواستی ژیان دەمی خۆی هەڵ هێنابێتەوە تووشی ڕاستی نەبووە. چونکەویستی وەها نەبووە. (نەبوون)یش بێویستی ئیرادەیە.. هەروەك ئەو کەسەی بەژیانەوەدەنازێو رای دەبوێرێ کەچی بۆی نالوێ داوای ژیان بکا!

ژیان لەکوێ وەدەرکەوێ ویستیش لەوێیە. وێڕای ئەوەش من داوای ویستی هێزدەکەمو داوای ویستی ژیان ناکەم.

شتی زۆر لەگۆڕێدا هەن کەبەلای زیندەوە لە خودی ژیان بالاترن.. خۆ ئەگەر ویستی هێز لەکایەدا نەبێشتی چاکتر لەژیانی ناکەوێتە بەرچاو. رۆژێ لەرۆژان ژیان ئەوەی فێرکردووم. منیش ئەی دانایان! بەم فێرکردنە پەردە لەسەر نهێنییەکانی دڵتان هەڵ دەماڵم.. ئەوجا پێتان دەڵێم: نەچاکەی هەمیشەو نەخراپەی هەمیشە

لەگۆڕیدا نین؛ چونکە پێویستە بەبێ وچان چاکەو خراپە هەردووکیان بۆ بڵندانی تەکان بدەن.

ئێوەش ئەی نرخ بڕان!.. ئەی دەم تێوەردانی چاکەو خراپەبێتو ئیرادەی هێزتان نەبوایە ئایە دەتان توانی کێشو پێوانەی خۆتانیان لێ بخەنەکار؟.. کەلەناخی دەروونتانەوە تەمادارن ئەوە لەپێناو ناوبانگو هەست بەکاریگەر بوونتانو گیان هەڵچووەنتانە. ئێوە نافامن کە ئەو شتانەی ئەیخەنە بەرخەملی خۆتان هێزو پێزێکتان تێدایە لەو هەڵسەنگاندنەی ئێوە گەورەترەو لەنەشونمادایەو بەسەر زاتی خۆیدا بالادەبێ.. بەڕادەیەك قۆزاخەی خۆی شەق دەکاو لەتوێکڵی خۆی دەردەچێ.. ئەوجا ئەوکەسەی گەرەکیەتی داهێنی چاکە یان خراپە بێ پێویستە ئەوەی لەمەوپێش مەزندەی کردووە بی رووخێنێو تێکی بدا. ئابەو چەشنە دەردەکەوێ گەورەترین خراپە بەشێکە لەگەورەترین چاکە. بەڵام ئەم چاکەیەش ئەوەندەت مۆڵەت دەدا، دەرکی پێ بکەی کەداهێنو خوڵقێنەرەکان زەفەری پێ دەبەن.

هەرچۆنێ بێ دەشێ ئاشکرای بکەین. کارەکە سەختەو هەموو کارێکی گرانیش تینمان دەخاتە بەرێ.. هەر راستییەك پەنهان بدرێ ئەوا دەگۆڕێو تێمان دا دەبێتە ژەهری کوشندە. ئەو راستی گەلەی ئاشکرایان دەکەین ئەوەندێکی بتوانین لێیان تێکومەکان ئەدەین؛ چونکە خانو بەرەی زۆر لەگۆڕێنو پێویستە بەرزیان بکەینەوە.

زارا ئاوای گوت..

گەورە مەزن

من دەریایەکم تێدا گێژ دەخواتەوە قولاییەکانی هێور بوونەتەوە، کێ بەگومانە کە ئەو بیچم سزو رمووزنانە پەنادەدا پیشەو خویان هەر گاڵتەوگەپە؟! بناوانەکانم خۆڕاگرنو دانا ڕوخێن بەڵام بەشەپۆلی بێڕەزاوە کەفچڕێن دەکەنو بەحیلکە وەڵامو پێکەنین دەی کەنە سەداو ئاهەنگ. ئەمڕۆ کابرایەکم لەو گەورە پیاوانەی کەلە بەرخاتری (گیان) ئێزا (کفارة) دەدەن چاو پێکەوت. گیانی منیش هێندە گاڵتەی بەو ناشرینەهات لەپێکەنین دا نوقم بوو.. بەڵام ئەو گەورەیە دەرنەکەوتەوە.. هەر ئەوەندە

بوو تاهەناسەی ئاسوودە بداتەوە سنگی خۆی پف هەڵدا، ئەوجا بەراستینە ترسێنەکانی‌یەوەو جلە شندرەکانیەوە لقە درکاوی‌یەکی بی گوڵم بۆ دەرکەوت.

ئەو راوچیە نەفێرە پێکەنین بووەو نەشارەزایی حاڵ بووە، بەدەمووچاوی تۆزنەوە لەجەنگەڵی زانیاری‌یەوە گەڕاوەتەوە. دوای ئەوەی لەوێ لەگەڵ جانەوەرەکان دا کەوتووەتە زۆران و گەوزان.. ئەوجا وێنەی ئەو جانەوەرانەی بەرووخسارەوە شەقڵ بووە. ئەوەتا وەك پڵنگ وزاق بەخۆی ئەدا؛ بەش بەخۆم ئەوجۆرە گیانانەم خۆش ناوێن کەبەسەر پەچنیوی خۆیانەوە کرژدەبنەوە.

برادەرینە! ئێوە دەڵێن دەمەقاڵێ لەسەر وازو جۆرە رەنگەکان نیە. بەم گفتەتان پێ دەچێ ئێوە نەزانن کە سەرتاپای زیندەگانی خەباتێکە لەبەرخاتری وازو ڕەنگەکان . چێژو واز(زوق) بریتی‌یە لە هاوسەنگ+ تەرازوو+ تەرازووباز. دەئەوجا وای بۆ ئەوکەسەی دەیەوێ بژی و نەشکەوێتە خەباتەوە لەپێناو هاوسەنگەکان و تەرازووەکان و تەرازووبازەکان دا!

خۆزگە ئەو کابرا گەورەیە لەمەزنایەتی خۆی‌دا ماندوودەبوو تاوەکو جوانی تێدا دەربکەوتایە. لەبەر ئەوەی کەبەدەست گەورایەتی خۆیەوە رەنجوورو بێ زارە شیانی ئەوەیە کە لێی بچێژم و بزانم تامی چیە؟!

ئەگەر گەورە لەخۆی دا نەگۆڕێ ئەوا ناتوانێ بەسەر ئەندێشەی خۆیەوە بازبدا تاوەکو بەتیشکە خۆری لەمەڕ خۆی داپۆشرێ.. ئەو مەزنە لەپێناو گیان دا ئێزای داو بۆ ماوەیەکی زۆر سێبەراو سێبەری کرد.. دەموچاوەکانی مۆن بوون.. هەڵ بزرکان. لەوانەش بوو لەچاوەڕوانی دا لەبرسان بمرێ. ئەوەتا چاوەکانی سووکایەتی‌یان لێ دەردەچێ.. لچولێوی هەڵ قرچاندوون و ئێستاکە منەی ئاسوودەبوون دەکا. بەڵام هێشتا لەژێر خۆردا بۆی پاڵ نەکەوتووە.

خۆزگە ئەو کابرایە دەچووە کەوڵی گاجووتەوە؛ ئەوسا لە بەختیاریی ئەوڕا بەرامەی زەوی بڵاودەبۆوە نەوەك سووکایەتی زەوی.. خۆزگە وەك گای سپی لەپێش هەوجارەوە تۆزی دەکرد؛ ئەوسا بەگابۆڕەوە دروودی خۆی پێش کەش بەزەوی و ئەوەی لەسەر زەوی‌یە دەکرد!

ئەو گەورەیە هێندە چەمۆڵاسا بەدەستەکانی چڕوچاوی خۆی شاردوونەتەوەو سێبەرە دەست یاری بەلاجانگەکانی کردووە ڕووی گرژو مۆن بووە. کارەکانیشی وەك

ئەندێشـە دەردەکـەونو کـردەوەی پێـوە دیارنیـە. بێـتو کارگـەر بەسـەرکارەکەیدا سەرکەوتوونەبێ ئەوا سێبەرەدەستێکی نووتەك ڕووخساری شەقڵ دەکا.

بەلامـەوە کەئـەو کابرایـە بەرگـەی نـیرەی گـاجووت دەگـرێ مـافی ڕێـزی هەیـە. ئاواتەخوازیشم نیگای فریشتە ئاسا لەچاوەکانیەوە تیشك بدەنەوە، ئەو نیگایانەشی هـەرگیز ناورنگێنـەوە تاوەکو ویسـتی پاڵەوانـەکان لـەبیرخۆی نەباتـەوە؛ چونکـە مـن ئەوەم لێ دەوێ ببێتـە پیاوی باڵا نەوەك لەپلـەی گـەورە پیاودا بمێنێتـەوە کـە مـرۆڤ لەوحەلەدا ویستی خۆی لەکیس دەچێو هەرکزەبایەك بێ ئەنگێوێ یاری پێ دەکا.

ئـەو مەزنـە بەسـەر زەبـر بەدەسـتەکان دا زاڵ بـووەو بـەوە ڕاگەیشـت هێماکـان شـی بکاتـەوە.. بـەڵام ئێسـتاکە لەسـەریەتی زەبـر بەدەسـتەکانو هێماکـانیش قوتاربکـا تـا هەڵیان دەچەرخێنێتەوە دەیان گۆڕێ بۆ دۆخی ساوایەتی خوایانە.

زانیـاری ئـەو کـابرا مەزنـە نـەفێری زەردەخەنـەبووەو نـە لـە زرگنـی تەکیوەتـەوە.. دیسـان شـەپۆلی هـەوەس پەرستانەشـی لـەدەریای جوانـیدا- دانەمرکاوەتـەوە.. پـی ویست ناکا ئەو حەزو شەهوەتەی تارادەی تەسـەل بوون تاوبدا.. بەڵکو لەسـەریەتی حـەزەکانی لـەجوانیدا نوقـم بکـا، چونکـە حاڵـەتی ناسـکێتی لـەئاکار پەسـندی ئـەو کەسانە جیا نابێتـەوە کـە بەهۆی تێ فکرینـەوە گەیشـتوونەتە چڵـە پۆپـەو لووتکـە. پاڵەوان تا لەپێناو باڵابوون بەسـەر ئاسوودەبوونیدا دەستی نەخسـتبێتە بـان سـەری نابێ تەسـلیمی حەسـانەوە بێ. دەرك پـێ کردنـی جوانـی بـەلای پاڵەوانـەوە کـارێکی سەختە؛ چونکە جوانی خۆی نادا بەدەست زەلامە چەتوونەکانەوە.

نێوانی پێلێ هەڵ برینو پێ لێ داگرتن قرێ قامکێکەو بە سووکیش مەی نۆڕنێ.. هەرچـەندە ماوەکـە کورتـە کـەچی دووروگرنگـە.. بـەڵام ماسـولکە گـەلی مەزنـەکان نەهێوردەبنـەوەو نەخواستیان وشکاییدێ. جوانی لەوەدایە کە زەبرو هـێز لـەپێناو میهرەبانیدا دابەزێو کۆڵبداو لەباتی ئەوە لەشتی بەرچاودا خۆی شی بکاتەوە.

ئەی گەورەی بەتوانا

لەبێجگەی تۆدا میهرەبانیم ناوێ.. بامیهرەبانییەکەش ئەودوا قۆناغەبێ کەبەسەر زاتی خۆتدا سەردەکەوێ.. ئەگەر نەم زانیبایە لەهەموو پرکێشیو بەدکارییەك دا بە دەستوبردی هەرگیز چاکەم بەسەردا نەدەسەپاندی. زۆر جار کەئەو گەداو گەلۆرانە خۆیان بەمیهرەبان داوەتە قەڵەم پێکەنینم پێیان هاتووە، ئیدی دەستە پاچەو بێتینو

توانا کەوتوونەتە گۆڕێ. دەبێ پەسندایەتی خۆت نموونە پەسندایەتی ئەو ستوونانەبێ کەتاچەندە بەرزەوە بن پتر بەهاو بەژن ڕێکیو پتەوییان پێوە نمایانو ئاشکرایە.

بەڵێ ئەی پیاوە گەورەکە !

ڕۆژێك دێ کەبەجوانی بگەیو ئاوێنەی بالانما لەبەردەم خۆتا هەڵ بنێو تێر تێر بەجوانی خۆت بنازیو خەنی بی.. ئەوسا گیانیشت حەزو وازی تێ دەگەڕێو لەبایی بوونتا بەندایەتیو پەرستن ئاشکرا دەبن. پاڵەوان لەخەونی خۆی دا لە پلەوپایەی پاڵەوانی کامڵ نزیك نابێتەوە تاخۆی لەگیان نەبانو گێل نەکا.

زارا ئاوای گوت...

لەوڵاتی شارستانەتیدا

بەئاسمانی (ئایندە)دا باڵم گرتەوەو بۆ دوور ڕۆیشتم، کاتێ بەدەورو بەری خۆم دا ڕوانیم ترسم لێنیشت؛ چونکە بێجگە لەزەمانە شتێکی کەم نەدی لە سەرێنی من دابێ.. خێرا پشتم هەڵ کرد تاگەیشتمە ئێوە.. ئێوەی پیاوانی ئەمڕۆ.. لەوڵاتی شارستانەتیداو لەنێو ئێوە دابەزیمو دڵ پاکانە یەکەم سەرنجی خۆمم دانێ؛ چونکە بەدڵ شکاوییەوە هاتمە لاتان.. ناشزانم سەرەڕای سام لێ نیشتنم چی منی هێنایە پێکەنین.. لەمەوبەر دیدەکانم ئەو جۆرە خەتو ئاڵو والایانەیان نەدیون!؟

من هەر پێدەکەنمو قاچیشم قاپەنگێویان دەکردو دڵم دادەچڵەکێو لەبەر خۆمەوە گوتم: ((دەبێ ئێرە فابریقەی هەوری ڕەنگاو ڕەنگ بێ؟!))

پیاوانی ئەمڕۆ! ئێوە لەبەردەمم قوت بوونەوەو دەموچاویشتان دەیان جۆر ڕەنگ دەبەشنەوە.. دەیان ئاوێنەش لەدەوروبەرتانەوە ڕەنگەکانتان شەپۆلیان تێدا دەدەنەوە..

بەڕاستی ئێوە ناتوانن ڕووپۆشێکی سەیرتر لەخودی دەموچاوەکەی لەمەڕخۆتان بەولاوە پەیدابکەن؛ کەواتە دەبێ کێ بزانێ ئێوە کێن؟

رابووردوو مـۆری پاشمـاوەی خـۆی نـاوە بـەدەموچاوی هەموانتانـەوە ئـەوجا ئاسەواری تازەشتان خستوونەتە بان. لەبەر ئەوەی هێندە راستیتان پەنهانە هەرچی دەربڕین و ڕەوانبێژی‌یە تێیدا کۆڵەوارە.

ئەگەر هات و یـەکێك گـەرەکی بـێ دەسـت لەهـەناوتان وەربـدا ئایـە دەتوانـن بـێ سەلمێنن کەئێوە هەناوتان هەیە، لەگەڵ ئەوەش ڕا کەئێوە تەنیا پێخۆیەکن لەخاشاك و کەرەگەلای بەیەك دا لکاو؟

ئـەوە رۆژگـارو ئـەوەش گـەلان کـەچۆن تـەك ئـەدەن لـەودیو ڕوو بەندەکانتانـەوە سەرنجتان بدەنێ.. هەر وەکو بزووتنـەوەکانتان سـەرجەمی نەریتـەکانتان وەدەرخـەن. ئەوجا ئەگـەر رووبـەندەکانتان دامـاڵدرێن و کۆڵـەکانتان فـرێ بدرێـن و رەنگـەکانتان بسرێنەوەو لەجموجووڵ بوەستێن ئەوا دەبنە دێوجامەی باڵندە ڕەوێن.

لەراستی‌دا من پەلەوەرێکی تاساوم؛ چونکی رۆژێکیان ئێوەم بەڕووتی دی و هیچ رەنگێکیش دای نەپۆشـی بـوون. ئیـدی لـەورا ترسـم لێنیشـت.. تەنانـەت لەوکاتـەدا کەوەك ئێسکە پەیکەر لەبەردەمم دا قنج بوونەوەو هێمای ئاشقانەتان بۆ ئەکردم.

من وام بـەلاوە پەسـندە کـەمجێوری دۆزەخ و خزمـەتچی تارمایی‌یـەکان بم، چونکـە دۆزەخ نشینەکانیش کەسایەتی‌یەکی دیاری کراویـان نیـە. پیـاوانی ئـەمڕۆ ! ئـەوەی لەشانم گرانە ئەوەیە کە سەرنجیان دەدەمێ.. ئەوجا کـەیفی خۆیـەتی رووتوقووت بن یان پۆشتەو پەرداخت بن.

ئەوەی لەزەمانی ئایندەدا- دەبێتە هۆی پـەژارەو ئەوەی لـەڕابووردووش دا باڵندە سـەر لێ شێواوەکانی ترساند هـەر ئەوەیە کـە دەیـەوێ لـەبارەی راسـتیتانەوە مایـەی دڵنیایی. بێ. چونکە ئەوەتانێ خۆتان دەڵێن: ((ئێمە ئەو راستی‌یە ڕووتـەین لەهـەموو پڕو پووچ و باوەڕێك بە دورین)) ئا بـەم چەشـنە فیشـاڵ دەکـەن و بـەبێ ئـەوەی دەفـەی سنگتان هەبێ خۆتان بۆهەڵ ئەدەن!

ئێوە کەبەهـەموو رەنگاوەری و زەمانـە خۆتـان نەخشـاندووە ئایـە هیـچ باوەڕێکتـان هەیە؟.. گوایە ئێوە بـەتاڵ کـەرەوەی خـودی باوەڕنین هەڵوەشێنەوەی هـەموو بیروتێ فکرینێك نین؟.. ئێوە کە خۆتان ناوناوە پیاو گەلێ راستی و دروستی تەنیا بوونـەوەری دڕدۆنگ و ئەندێشەوارن.

هەموو چاخەکان لەبیرکردنەوی ئێوەدا- دەستەو یەخە راست بوونەتەوە. ئەو سەردەمانە بەهەموو خەون و ورێنەیانەوە- بەچاوبیرکردنەوەتانەوە- لەڕاستی‌یەوە نزیکترن.. وێرای ئەوەش کەئێوە گوێ قوڵاغن.

تووشی نەزۆکی بوون و ئیمان و باوەڕتان لەدەست داوە، بەرلەئێوە داهێن خاوەنی ئەستێرەو خەونەکانی خۆی بووەو توند باوەڕی خۆی راگرتووە

ئێوە چەند دەروازەیەکن کەوتوونەتە سەر گازی پشت، راستیتان هەر ئەوەیە کە بەدەمتانەوەیە:

((هەموو شتێك هەر شایستەی نەمانە)).

بەنەزۆکی‌یەوە گیرتان خواردووە؛ بۆیە وەك ئێسکە پەیکەر لەبەردەمم دا قوت دەبنەوە، بێگومان زۆر بەشتان بەلایەوە شاراوە نەبووە کەدەی پرسی: ((دەشێ لەوکاتەدا کەمن نووستبووم خواوەند شتێکی لێ فڕاندم؟ بەڕاستی ئەوەی لێی فڕاندووم بەشی دروست کردنی ئافرەتێك دەکاو پەراسووەکانیشی لاواز نەکردووم)). ژمارەیەکی زۆر لەپیاوانی ئەم زەمانە ئاوادەڵێن.

ئەی پیاوینە! بارودۆختان دەم هێنێتە پێکەنین.. پتر بەئەوەش پێکەنینم دێ کە لەنەفسی خۆتان نەبان و سەراسیمەن. نەگبەتیم لەوەدایە کەبۆم نەلوێ بەم سەراسیمەبوونەتان پێبکەنم و ناچاریش بم دەممم بژەنمە دەفرە خواردەمەنی‌یە بێلەزەتەکەتانەوەو لرفی بدەمو بی‌ماشمەوە.

کۆڵەکەم قورسەو بەسووکتان دەزانم. دەربەستیش نیم ئەگەر برێ مێش بەو کۆڵەوە بنیشێتەوە؛ چونکە پێیان بار گران نابم. ئەی هاوچەرخینە! ئەو پیاوەنین کەبم خەنە ژێر باری سەختەوە.

ئای داخەکەم! دەبێ تاسەو حەزەکانم بۆ سەر چ لووتکەیەك سەربخەم؟!

ئەوەتانێ لەپۆپەی گەردن کەشەکانەوە بێ هوودانە چاو دەگێڕم لەشوێنە زاو نیشتمانم دەگەڕێم هێشتا لەیەکەم قۆناغ دا بەنابەڵەدی لەبەردەم دەروازەی شاران دا دێمودەچم. سۆزو پەرۆشی خۆم بۆ لای پیاوانی ئەم رۆژگارە تاودان. بەڵام هێندەی نەخایاند کۆمەڵێکم لێ بەدی کردن لاوەکی و لەمن بەدوور بوون؛ کەواتە چەند گاڵتەم پێیان بێ شانیان هەڵ دەگرێ.. ئەوا بوومە ئاوارەیەك و بە عەزرەتی شوێنەزاو نیشتمانەوەم.. هەر لەئێستاوە بێ نیشتمانم.. مەگەر ئەو نیشتمانەی لێ دەربچێ

کەهی رۆڵەکانمەولەزەوی نادیارداو لەنێوە ڕاستی دەریای بێ پایان دایە. لەبەر ئەوە پێویستە بەسەر ئاوەکانەوە کەشتی‌یەکەم تەك بدەمو خەریکی دۆزینەوەی ئەو نیشتمانەم بم.

پێویستە لەبەردەمی رۆڵەکانم دا ئێزای گوناهی خۆم بدەم؛ چونکە منیش رۆڵەیەکی باوانی خۆم بووم، پێویستە بەهەموو توانامەوە لەزەمانی ئایندەدا ئێزاو کەفارەتی حاڵی حازم بدەمەوە.

زارا ئاوای گوت...

زانیاری پاك

کەدوێنێ شەو مانگم لێدەرکەوتو بەسەرمەوە تریفەی‌دا بەخەیاڵم دا هات مێ‌یەکەو لەسەر سکوزایە.. لەوەدەچوو ئەستێرەی رۆژێی لەهەناودابێ. بەڵێ بەژانەوە بوو، لەگەڵ ئەوەش ڕا پێم خۆشتر بوو مانگ نێربووایەو مێنەبووایە، هەرچەندە چەندە سیفەتی پیاوانەی تێدانیە؛ چونکە شەو گەرێکەو بەنیازی خراپەوە بانەوبانی لێدەکاو بۆی دەردەچێ..مانگیش وەك ئەو رەبەنانەیە کەهەوەسو حەسوودی یان لێ دەردەپژێ..ئارەزوومەندی ئەوەیە کەبەخۆشیو لەزەتی ئاشقان بنازێو رابوێرێ.

نەخێر، من ئەو پشیلە چڵێسەم خۆش ناوێ کەبەسەر پلووسکی سەربانەکەناوە دێتو دەچێ، بەش بەخۆم رقم لە هەموو خۆ مەڵاسدەرێکە بەتایبەت ئەوانەیان کە لەبن دەلاقە قایم کراوەکان دا پێ دزیلکە دەکەن!

مانگ بەسەر رایەخی ئەستێرەکاندا بەسەرکزی و کڕنووشەوە رادەبوورێ، منیش رقم لەوانەیە کەبەبێ چرپە رادەخزێنو گوێت لەترپەی پێیان نیە.. هەنگاوی پیاوی جوامێرو بێ پێچوپەنا زەوی دەهێنێتە زمان. کەچی پشیلە بەدزەوە تێ دەپەڕێ، ئەم مانگەش پشیلە ئاسا هەر هەنگاوی گەرداسو ناهەق هەڵ دەهێنێتەوە.

دەغەڵینە! لەئێوە ئەم نموونەیەم هەڵهێنجاو بۆ ئێوەشم هاوردەوە؛ چونکە هەستو نەستی ڕەتاوتان بەدوای زانیاری بێخەوش دا تەواو شەکەتی کردوون.

بەلای منیشەوە ئێوە کۆیلەی خۆشی رابواردنن؛ چونکە ئێوەش زەوی‌و ئەوەی لەسەر زەوی یە خۆشتان دەوێن.. لەگەڵ ئەوەش ڕا ئاخنراوی نیهادتانم زانیوە؛ ئەوەتا چیتان پەچنیوەتە خۆشەویستی‌یەکەتانەوە مایەی شەرمەزاری‌و ڕەوشت تێك دانە.. کەواتە ئێوە بەتەواوی لەئەستێرەکەی شەودەچن!

دیارە ئێوەمانانیان وەها قایل کردوون کەهەرچی پەروەردەی خاکە بەسووکی بزانن.. بەڵام ئەم قایل کردنە نەگەیشتووەتە هەناوتان.. چونکە ئەوەی لەئێوەدا قایم بێ تەنیا هەناوتانە. ئا بەو جۆرە ژیری‌و هۆشتان تەریق‌و شەرمەزارە؛ چونکە هەناوتان خۆی بەسەردا سەپاندووە، ئەویش لەشەرمەزاری‌دا بەکوێرە ڕێ دا سەری خۆی هەڵگرتووە.. کەواتە گوێ بدەنە رازی هۆش لەگەڵ خۆی‌دا:

((خۆزگە بۆ شوێنێك هەڵ دەکشام‌و لەوێشەوە بەسەر ژیان دا ڕوانی‌بام‌و خۆم لەهەوەسی شەهوەت رزگار برکردایە! ئەوجا لەبەر دەم هەوەس دا نەدەبوومە ئەو سەگەی بەهەناوە کوتەوە زبانی دەردەکێشێ‌و هەوەسە نەوسنەکەی تینی بۆ دەهێنێ‌و لیکی پێ دەڕێژێ.

خۆزگە لەتێڕامان دا بەختەوەر دەبووم بەسەر ویستی خۆم دا هەڵ دەکشام؛ ئەوجا لەبێ یڵیی خۆ پەرستانەدا رزگارم دەبوو.. ئیدی هێمنایەتی باڵی بەسەردا دەکێشام.. چاوەکانیشم تەنیا مەستە نیگای مانگیان بۆ دەمایەوە!

هۆشی ئێوە دەیەوێ خۆی لەزاتی خۆی بدزێتەوە چونکە ئاوەکی‌و پەرپووەیەکە تامەزرۆی ئاشقێنی زەوی‌یە.. هەر بەوچەشنەی مانگ دڵداری لەگەڵ زەوی‌دا دەکات.. ئێوەش تەنها چاوەکانتان بەجوانی زەوی دەنازن‌و بەس.

هات‌و هۆشتان گوشاد بوو ئەوسا زانیاری پاك داگیری دەکا‌و تێیدا جێی دەبێتەوە.. واتە نەوەك هۆشتان شتەکان جڵەو گیری خۆی بکا.. بەڵکو بەئەوەندە دابکەوێ کە تارمایی شتەکان ڕەنگی تێدا بدەنەوە هەر بەو چەشنەی کەلە ئاوێنەی هەزار چاوەدا سێبەر دەدەنەوە.

ئەرێ دەغەڵە ئاگرتێبەربووەکانی حەزو هەوەس! هەوەستان لەپاکێتی دوورە.. هەر لەبەر ئەوەشە کەلە هەوەس‌و ئارەزوودا تەنگەتاون. ئێوە مەردوومی زەوی پەرست نین.. تەنیا داهێن‌و نوێ خوازەکان زەوییان خۆش دەوێ کەشتێ دادەهێنن‌و نوێی دەکەنەوە لەخۆشیانا باڵ دەگرنەوە.. لەکوێ ویستی خوڵقاندن ئاشکرا ببێ

پاكێتیش هەر لەوێیە.. هەركەسێك بیەوێ شتێكی لەخۆی بالاتر بخوڵقێنی ئەوە خاوەنی پاكژترینو ویستو خواستە. دوای جوانی كەوتم.. بەڵام لەو شوێنەدا دۆزیمەوە كەویستو ئیرادە بەرەو مەبەست راسابوو.. لەو شوێنەدا دۆزیمەوە كەمەردووم لەپێناو گۆڕانكاری و تازە بوونەوەی وێنەكان دا خۆشنوودی نەمان بێ، چونكە خۆشەویستیو مەرگ برالەی هەمیشەن.. ئەو كەسەی ڤیانی گەرەك بێ بەمردنیش رازیيە...

ترسنۆكو بوودەڵەكان! ئەمە ئەوەیە كەپێتان دەبێژم.

..بەڵام نیگا وەرچەخاوە مێچكەكانتان حەزیان لەوەیە كەلەتێڕامان دا نوقوم ببنو دەشتانەوێ ئەوەی بەترسەوە چاوی تێ دەبڕن بە ((جوان)) ناو ببرێ.. بەڵام لەو حەلەدا كام ناو بەفەڕو پیرۆزە گلاوی دەكەن .

ئەی ڕەدووكەوتووانی زانیاری پاك!

بۆیە نەفرەتاوین چونكە لەوحەلەدا وەك سك پڕە بار گرانەكان بەسەر دنیاوە دەردەكەون. لە ((زایین))دا كۆڵەوارنو زەوتان تێ ناكەوێ.

ئەوەتا زارتان بەوشەی پڕ لەنەزاكەت دەئاخنن تا وامان تێ بگەیەنن: دڵتان كانگای میهروسۆزە، كەچی هەمووشتان ناپاكو دوو روون.

تائێرە بە وتەی زبرەوە بەرەو روتان بوومەوە .. دەشزانم كە تاڵوێژمو گوتەكانم دڕن.. بەڵام بێ خەتام؛ چونكە لەرێزە وەریوی خوانی زەماوەندی ئێوە وشە بەوشە چنیومنەتەوە. بۆیە وشەكانم رەقو زبرن چونكە بەگوێی دەغەڵەكانیان دا رادەگەینم.. ئەوەتا چنگم پڕ كردوون لە قاوغە سەدەفو دڕكەماسیو كونە لووتی ئێوەی ناپاكیان پێ دەئاژنمەوە.

بێپشوو هەوای پیس لەدەوری ئێوەو خوانو مێزەكانتان هەڵ دەكا، هەوایەكی ناپوختەو بەبیرەچەپەڵەكانتانو فڕوفێڵەكانتان چڕبوونەتەوە.

پێویستە سیپاڵی خاو خلیچكی لەخۆتان داماڵن تا متمانە بەخۆتان بكەن، كەسێكیش باوەڕی بەخۆی نەبێ واز لەدرۆ ناهێنێو ناتەواوی خۆی بەدرۆزنی پڕ دەكاتەوە .

خۆ پارێزگارەكان .. خۆ بەچاك زانەكان! رووی دەمم لەئێوەیە كەدەموچاوی خۆتان بەڕووبەندی خواوەندانە داپۆشیوە، نەخێر ئێوە كرمەڕێزی دزێونو بەكالای سەروەران خۆتان پۆشتەو پەرداخت كردووە.

ئەی زەلامە تێڕامێنەکان ! ئێوە هێجگار خۆ هەڵکێشن، تەنانەت زارا خۆیشی بەکەوڵە خواوەندییەکانتانەوە گیرۆدە بووە کەلەو دیویانە پەپکەمار خۆیان لێ حەشار داون.

ئەی پاك زانیارییە خوازەکان! پێش ئەوەی بۆم دەربکەوێ کەئێوەش وەك ئەو خۆ گونجێنە ساختانە خۆتان ساز ئەدەن لەچاوانی ئێوەدا گیانی خواوەندێکم دیتووە.

نێوانی من‌و ئێوە دوورکەوتەوە کەلەنێوتاندا نەپیسەمارم بۆ جیاکراوەتەوەو نە بەر بۆگەنەکەشی کەوتووم.. بەدڵیشم دا نەهاتووە کە لەبەر چاوم دا مار پەلاس (حربا و) یك بەحەزو هەوەسیەوە ڕەنگ گۆڕکێ بکا؟!

ئەوەش بوەستێ کەلێتان نزیك بومەوە تاریکیم لێ ڕەوی‌یەوە.. ئەوا کازیوەیەو ئیدی دەکەونە بەرگزنگ.. هەر یەکەو مانگێکی هەیەو دەیەوێ لەپڕ هەوەسی خۆیدا ئاوابێ‌و لەبەرچاونەمێنی.

سەرنجی ئەو مانگە بدەن! ئەوەتا بەئاسۆگەی خۆیەوە رووزەردو هەڵ بزرکاوە.. بەیانیش دەستوبرد بە رووناکی‌یەکانی‌یەوە لێی راساوە.. هەموو خۆرێك خۆشویستنە ئاشکراکەی لەحەزو تاسەی داهێنانی‌دا دەدرەوشێتەوە.

ئەی نابینن کەوا بەیان بەسەر دەریادا خۆی کێش دەکاو حەزو پەرۆش هێناونیە جونبوش؟!

لەخۆشەویستی‌و گڕەهەناسەی بەیان دا هەست بەتینوێتی ئەو دەکەن.. هەر وەك بی‌یەوێ بەجارێ شەپۆلەکان هەڵ بمژی.. ئەوا شەپۆلەکانیش بەخرۆشانەوە بەرەو بەیان بەهەزاران مەمکی قیتەوە بۆی بەرز دەبنەوە.. بگرە خودی نێرەوی دەریاش تاسەی راموسانی ئەستێرەی رۆژ دەکا.. تا ئەویش بەجارێ بی‌خواتەوەو شەپۆلەکان ببنە هەورو ببنە رێبازی رووناکی‌یەکان .. بەڵکو هەموویان لەنووردا بتوێنەوەو ببنەوە بەیەك نوورو بەیەك ڕووناکی.

من ئەستێرەکەی رۆژم‌و.. زیندەگانیشم خۆش دەوێ.. ئەستورایی ئاوی فرە قووڵم خۆش دەوێ؛ ئا –ئەمە زانیارییە پاکیزەکەی لەمەڕ خۆمە..! من لەهەموو ناخێك ڕادەچم‌و کێشی دەکەم.. تەکان دەدەمە ناخەکان تا بۆلای خۆم بالآببنەوە!!

زارا ئاوای گوت...

زانايان

کەمن نووستبووم تومەز مەڕێك دێتو دەکەوێتە داپاچینو کرۆژتنی ئەو تووڵە دارغارانەی بەژوور سەرمەوە کرابوونە تاجە گوڵی پیرۆزی.. ددانەکانیشی لێ گیردەکاو دەڵێ: ((زارا لەخێڵی زاناکان نیە))

ئیدی بەدەم لەوەڕو کاوێژەوەو بەشانازییەکەوە دەڕوا. ئەمە ئەو هەواڵە بوو کەیەکێك لەمنداڵەکان پێی ڕاگەیاندم.

حەزدەکەم لەپەنا ئەو دیوارە رووخاوانەی لەدرزەکانیانەوە گوڵاڵەو چاڵووك سەوز بوونو منداڵان یاری لێ دەکەن تەخت لەسەر خۆڵەکەی رابکشێم. هێشتا من لەچاوی منداڵەکانو لەچاوی چاڵووك گوڵاڵەکاندا زانام، چونکە ئەوانە تەنانەت لەدۆخی ئازار پێ گەیاندنیش دا هەر پاكو پاکیزەن.

ئەوا مێگەلەکە بەزانای دانەنام؛ ئەمەش بەختی خۆمەو لێم پیرۆز بی. بەراستی من شوێنی زاناکانم بەجێ هێشتو توند لەدوای خۆمەوە دەرگاکەم راکێشا.

گیانە برسییەکەم زۆر بەدیار سفرەوە دانیشت. وەك زاناکان خووم بەوزانیارییەوە نەگرتووە کەتوێکڵ شکێنەکان کردوویانە پیشەی خۆیان. من ئەویندری ئازادیم.. شەیدای دەربازبوونم بەنێو هەوای پاك داو بەسەر زەوی ساردا.. دیسان ئەوەم بەلاوە پەسەند ترە کەوڵە گایەك بکەمە خەوگا نەك شکۆو نازناوی زاناکان بکەمە سەرینی ئاسوودە. خورتی بڵێسەی بیرکردنەوە بەجارێ تەنگەنەفەسیان کردووم؛ ئیدی ناچارم بۆ سارای گوشاد خۆم بکوتمو لەدەست ئەو ژوورانەی تۆزدای پۆشیون هەڕابکەم. بەڵام ئەو زانایانە بن سێبەریان گرتوون قەرەی ئەو ڕێگاوبانە ناکەون کەخۆرەتاو داخی کردوون.. بەڵکو بەبیانووی پشکنینو دۆزینەوە لێی پاڵ کەوتوون.. هەر وەك سەیرانچی یان کەدەمیان بەل دەکەنو سەرنج دەدەنە ڕێبوارانی سەرشەقامەکان.. بەڵێ ئەو زانایانە ئاوا دەم دادەقەڵێشنو چاو دەبڕنە گڕوبڵێسەی بیری نێو دەماغی خاوەن بیرەکان. خۆ بێتو دەستت وێیان بکە وەك جەواڵە ئارد تۆزیان لێ هەڵ دەستێ.. بەڵام هیچ کەس گومان نەبا کە ئەو تۆزەی لێیان هەڵ دەستێ ئاردی ئەو گوڵە گەنمە زەردانەیە کە وەرزی هاوین خۆیان پێ دەڕازێنێتەوە!!

هەر کەزاناکان دانایی خۆیان پیشان بدەن وەك نۆبە تێدار چەقوچۆ دام دەگرێ؛ ئەویش سەبارەت بەئەوەیە کە حوکمو ڕاستی ئەوان بۆنی زەلکاو دەدەنەوە.. بارەهاجار دانایی ئەوانە قڕەی بۆ قیان گوێ ئاخن کردووم!

ئەو زانایانە شارەزای خۆیان هەیەو گرێ پەنجەکانیان نەرمونۆڵن. هیچ ڕێژەیەکیش لەنێوان ڕاستو ڕەوانی منو ئاڵۆزی ئەواندا نیە.. پەنجۆڵەکانیان لەریسو تەونی خۆیان کول نابنو پەردە بۆ هۆش دەچنن.. بەچەشنی سەعاتەکان. هەرکاتێ بەندۆڵیان کۆك کرا ئەواکاتت بۆ دابین دەکەنو سووکە سووکەش دەکەونە چرکە چرك. ئەوانە بەرداشن هەر دانەوێڵەیەکیان بەگەروودا بکرێ دەی هاڕن.. هەریەکە خۆی لەپەنجە بزووتنەوەی ئەویدیکە گرتووە.. هەمووشیان خەریکی هەڕەشەو لێکدی قڕاندنن.. خۆیان گرتووە ئاخۆ کامیان لەزانیاریەکانیدا باڵادەبێ، لەم خۆ لێ گرتنەدا لە خێڵە جاڵجاڵۆکە دەچن. زۆرجار دیومن بەپارێزەوە ژەهری خۆیان دەتکێننو دەست کێشی بلووری لەدەست هەڵ دەکێشن . زاناکان لەساختەکردنی یاری تاوڵەدا شارەزایی تایبەتیان هەیە.. ئای چەندە بەسەر تاوڵەوە چەمیونەتەوە و ئارەقە لەنێو چەوانیان تکاوە!

هیچ بەندیواریەیەك لەنێوان منو ئەوان دا نیە، چەندە درۆکانیانو ساختە یاریەکانیان لەپەسندایەتی منەوە دوورن، دیسان ئەو پەسندئاراییەی بۆ خۆیان داناوە دوورترە.

هەرچەندە ئەو زانایانەم دیتبن بەسەریان دا باڵابووم.. هەر لەبەر ئەوەشە کەڕقیان لێمە؛ چونکە نەیان گەرەکە هیچ بوونەوەرێك بەسەریان دا باڵابێ. جا بۆ ئەوەی زرمەی پێی من خەفەبکەن هاتوون تەختەڵەیان ناونەتە بان سەریانو گڵەبانیان کردوون. تا حاڵی حازریش زۆرینەی زاناکان کەمتر لەقسەکانی من تێ دەگەن.

چ گومراییو نابووردەیەك لەمرۆڤ دا هەیە هاتوون کردوویانەتە بەرزەخێك لەنێوان منو خۆیان دا.. بەچاو مەنزڵگای خۆیانەوە ئەم قەڵاتە بەپچی خوارزاو دادەنێن. سەرەڕای هەمووی یەکبینە بەسەریانەوە دڕۆمو بیروڕای خۆم بڵاودەکەمەوە، خۆ ئەگەر بەسەر عەیبی خۆشم دا ڕۆیشتبم هەمیشە بەسەر ڕووی ئەوان دا گوزەردەکەم؛ ئەمەش لەبەر ئەوەیە کەیەکسانی لەنێو ئادەمیزاددا نیە. ئەمەیە کەعەدالەت هاواری بۆ دەکا. ئەوجا ئەوەی بەرخواستی منە ئەوان هیچ مافێکیان نیە بیکەنە بەرخواستی خۆیان.

زارا ئاوای گوت...

شاعيران

زارا بەپێرەوێکی خۆی گوت: لەوەتی راستی لەشم زانیوە بەلای منەوە بەپێوانەیەکی تەسك نەبێ گیان ئەوگیانە نیە؛ لەبەر ئەوەیە کەدەبینم بیروگوتەی : ((هەرچی لەنێو نەچێ..)) هێمایەکە لەهێماکان.

پێرەوەکەی لە وەڵام دا گوتی: زارا! لەمەوبەریش ئەوەت گوتووە.. بەڵام ئەمیشت کردە سەربار: ((شاعیرەکان بەزۆری درۆ دەکەن)) ئەی لەبەر چی ئەمەشت گوتووە؟

زارا گوتی: تۆ دەپرسی (بۆچی.....) منیش لەوانە نیم بەرپرسیاربم.. من زادەی دوێنێ نیم، ئەوەی خۆم رام لەسەری بێ لەمێژە هەستم بەهۆیەکانی کردووە.. خۆناشێ مەبەستت ئەوەبێ کەببمە عەمباری بیرەوەریەکان و سەرجەمی ئەو هۆیانە ئەز بەربکەم کەبیرو ڕاکانم لەسەریان دامەزراون؟.. هەر ئەوەندەم ماندوێتی پێ دەبڕێ کە خودی بیروڕاکانم لەبەربن. ئەی لەجیهان دا پۆلە چۆلەکە نیە لەهێلانەی خۆیان تۆرابن؟.. زۆر جاریش لەقەفەزەکەی خۆم دا باڵندەی هێندە سرکم بووە کەدەستم پێدا هێنابێ کەوتووەتە هەڵ لەرزین. هەرچۆنێك بێ، رۆژێك لەڕۆژان زارا چی بەتۆ گوتووە؟ . بەڵێ گوتوومە:

((شاعیرەکان بەزۆری درۆزنن.. ئەی زارا خۆیشی یەکێك نیە لەو گەلە شاعیرە؟!))

ئایە هەر بەئەمەندە سفەتەوە تۆ وا دەزانی کە- زارا بانگی راستی لێ هەڵداوە؟..بابشزانم چی والەتۆ دەکا باوەڕی پێ بکەی؟

مریدەکەی گوتی: ((من باوەڕم بەزارایە)).

زارا سەرێکی راوەشاندو بەزەردەخەنەیەکەوە گوتی: باوەڕ (هەرچەندە لەسەریشم دەکەوێ) ئەو شتە نیە کەخۆشنوودم بکا. بەڵام کەمەردووم بەهەموو جەختێکییەوە گوتی: ((شاعیرەکان درۆ دەکەن)) ئەوە راستی دەبێژن . چونکە ئێمەی شاعیر درۆزنی چاکین.. ناچاریشین تابەشی ئێمە هەر ئەو چکە زانیارییەبێ دەشێ بەری درۆ ڕەها کەین. کام شاعیرمان لەو سەردابانەمان دا کەلیکە ژەهریان لێ دادەچکێت گزی لەشەرابی خۆی نەکردووە؟! زۆر شتی واشیان تێدایە زمان لەبەیان کردنیاندا بێ دەسەڵاتە. لەبەر ئەوەی لەزانیاریدا هەژارین بامان داوەتەوە بەلای خۆشویستنی

ئەوانەدا کەبەستەزمانی هۆشن بەتایبەتی کە خۆشەویستی‌یەکەمان بەسەر کیژۆڵە ساویلکەکان دا قلْپ دەکەینەوە .. ئەوجا هەوەس و حەزەکانمان بەلای ئەو شتانەدا تاو دەدەین کەپیرێژنەکان لەشەوارەو کەپۆڕەی خۆیان دا دەی لێن و دەی لێنەوە؛ ئێمەیش لەلایەن خۆمانەوە دەیان جووینەوەو دەڵێین:

((ئەوەی ئێمەی شاعیر باسی لێوەدەکەین مەسەلەیەکی جاویدانی لەبن نەهاتووی ئافرەتە.))

ئێمەی ئەندێشەوار وای لێ‌دەدەینەوە کە ڕێگەی زانیاری لەبەردەممان دا تەخت و هەموارە.. ئەوانەی بەسایەی زانستەوە دەرك بەشتەکان دەکەن نابەڵەدی ئەو ڕێگایەن. هەر ئێمەی شاعیر باوەڕمان بەگەل و دانایی گەلە. شاعیران وادەزانن هەر ئەو کەسە پەی بەزانیاری‌یەکانی ئاسمان و زەوی دەبا کە لەسەر پێچەڕێی نەدیوی کێوێکی چۆڵی ڕەقەن‌دا بەچیچکان دا هاتبێ و لەسووسەی بێ دەنگی‌دا گوێ قولاغ بێ.. هەر کە هەستە ناسکەکەیان هەژاندنی خەیاڵ دەیان باتەوە: کەخودی سروشت گیرۆدەی شاعیرانە.. واهەست دەکەن ئەو سروشتە بەسەر گوێلاکیان دا چەمیوەتەوەو سرووشتی جوانبێژی و ڕازەکانیان بەگوێ دا رادەگەیەنێ. ئەوجا لەبەردەم ئەو زیندە ڕێبوارانەی بەردەم مان–دا بەکەشوفیشاڵی ئیلهامەکەیانەوە قیت دەبنەوە.

داخەکەم! لەنێوان ئاسمان و زەوی‌دا شتی زۆ هەیەو بێجگەی شاعیرانیش کەسی دی خەونیان پێوە نابینێ. بەڗوور ئاسمانیشەوە زۆر شتی کە هەیە .. خواوەندەکانیش تەنیا چەند هێمایەکن و شاعیران دایان هێناون.. بەراستی ئێمە هەر بۆ بالاْ وزاق بەخۆمان دەدەین.. بۆ مۆڵگەی هەورەکان بالاْمل دەبین و تۆپەڕەنگین فووهەڵ دراوەکانیان بەڕێ دەکەینە سەر ئەوجا بەخواوەندو ئادەمی‌یە بالاْکان ناودێریان دەکەین .. لەراستیش دا چونکە سووکەڵەن جێی خۆیانە کەلەسەر تەختی بالاْ ڕۆنیشن.

وای بۆ خۆم ! کەبەدەست هەموو کۆڵی‌یەکەوە ماندووم. چونکە ئەویش دەیەوێ نەفسی خۆی بکاتە تێهاتەیەکی ژمارده.. دیسان لەو سەریشەوە بەدەست شاعیرەکانەوە زۆر ماندووم.

زارا هەر ئەوەندەی گوت؛ کەچی مریدەکەی تاوگیر بوو.. بەلاْم پیشی خواردەوەو بەری لێ ڕەها نەکرد، دیسان زاراش بێ دەنگ بوو، بەمەندی چاوی لەبەرخۆنان، وەك

بی‌یەوێ بەجەرگەی خۆیدا رۆبچێ! ئەوجا هەناسەیەکی ئاسوودەی داو گوتی : ((من زادەی دوێنێم.. [٢٤] زادەی‌زەمانی دێرینم.. بەڵام لەسبەینێ و دوای سبەینێ و لەئایندەی دووردا شتێکم تێدا هەیە. کۆنەشاعیرو تازە شاعیران باشیان ماندووکردووم، چونکە لەباوەڕی من دا– ئەو کەف و کوڵەن کەهەرگیز ڕووناویان لەبنەوە دەرنەکەوتووە بەڵکو بنچك و لۆغانی ئەو دەریایانەن و شکایی یان هاتبێ.. بیروڕایان بەرەو ناخ نابێتەوە،.. لەیەکەم لێشاودا هەست و نەستیان دەنیشێت. ئەو خێرو بێرەی لەتێڕامانی ئەوان دا چنگ دەکەوێ کەمە هەوەسێکەو کەمە پەستی‌یەکە، کێش و پێوانە شیعریە کانیشیان بریتین لەچەندکایەیەك و پەیتا پەیتا ئەندێشە تارمایی‌یەکانیان لەسەر کێشە برگەکانیان هەڵ دەخلیسکێن.. هێشتا لەترپەو ئاهەنگی شیعردا هەستیان بەهیچ هێزێکی شاراوە نەکردووە. شاعیران نەگەشتوونەتە رادەی‌بێ خەوشی، چونکە بۆ ئەوە خەڵکی لەخشتە ببەن دێن گۆلاوەکانیان شلوێ دەکەن و وایان دەبەنە دڵەوە کەگولاوی ئەوان بێ پەین.. گەرەکیانە نەفسی خۆیان قنج بکەنەوە کە لەنێو بیرو باوەڕە جۆراو جۆرەکان دا زاڵن! وێرای ئەوەش ئەو کار ناچلانەن بەتوولە ڕێی سەرگەردانی‌دا مل دەنێن.. دەرۆن و ئاوە ڕوونەکانیش بەدزۆێنی خۆیان لێڵ دەکەن و خراپ دەیان شڵەقێنن.

---

[٢٤] هەرچەندە راهەڵ وەشاندنەوەو دژواریی ئەم –بۆچوونی و ئەو بۆچوونی– لەم کتێبە فەلسەفەیەی‌دا مشەیەو خۆی‌ناکاتە بەرپرس و لەو جغزە دەرباز بووە؛ ئەوەتانێ تۆزێ لەمەوبەر گوتی (من رۆڵەی دوێنی نیم...) ئەوا لێرەش دا بەجەختەوە دەڵێ: ((من زادەی دوێنێم و زادەی زەمانی دێرینم و...) بەڵام بەدوای قسەکەی پێشووی‌دا رستەیەکی حاڵ و دۆخ دەهێنێتەوە کە نووسیویە: ((ئەوەی خۆیشم رام لەسەر بێ لەمێژە هەستم بەهۆیەکانی کردووە)) ئەوا لەبەرچاوەی ژووتر هەڵ کشاوەتەوەو بۆ پێرێ و بەسر پێرێ و دێرزەمان.
دیسان زمانی فەلسەفە دەربڕینەکەشی ((فەلسەفەی هەبوون)) زمانی شیعرەو لەوێوە هەوێنەکەی دەگرێتەوە، بەباوەری من ئالەبەر ئەوەیە کەلەئەندێشە وارییەوە گلاوەو بینا نابینا دەربڕینە شاعیرانەکەی سەمتی پێ دەگۆڕێ و تووشی پێ لێ هەڵبڕین و پێ لێ داگرتنی دەکا.

ئالانی

ئای بەداخەوە! بەتەمای ڕاوەماسی تۆڕم داهێشتە دەریای شاعیرانەوە.. بەڵام چەندم هەڵ وێژنییێتەوە کەللەی کۆنە خواوەندێکی پێوە هەڵ زنابوو .. ئا بەو ڕەنگە سەخاوەتی دەریاکەیان دەرکەوت و لەبات هەمو شتێك بەردی ڕەقی خستە مستی برسییەوە! دەشێ شاعیرەکانیش لەدەریاوە دەرچووبن.. دیارە کەمێك مرواریشیان تێدا هەن. شاعیران پتر لەو ماسییە سەدەفانە دەچن کەبە قاوغە درك خۆیان تەنیوە.. ئەوەندێکی جنگم لەهەناویان وەردابێ لەباتی- گیان- کەفەڵۆکە خوێم بەدەستەوە هاتووە.. شاعیرەکان لەدەریاوە فیزیان وەرگرتووە.. ئەی ئەوە نیە دەریاش لەفیزو ئاغربوون دا خۆی بەسەر تۆپی تاوسان دەزانی؟! ئەوەتانێ لەبەر دەمی گاحۆڵەکاندا تل بەشەپۆلەکانی دەداو چەترۆکەی ئەتڵەسی لێ دەترازێنێ.. پەڕاوێزی کالای زیوبینی لێ پەخش دەکا.. ئەوجا گاحۆلیش بەمۆڕەو خێسەوە چاوی تێ دەبڕێ؛ چونکە گیانی ئەو بە لەوەڕی قەراغوجاخەوە خەجڵیوەو خەریکی ملوموشی خۆیەتی.. ئەو چی بەسەر جوانیی دەریا و تاوسانەوەیە! ئەمە پەندو نموونەیەکە بۆ شاعیرانی دەهێنمەوە.. بەراستی بیری شاعیران تاسەو فیزەبای تێ گەڕاوە.. بەڵکو دەریای لەخۆبایی بوونە. بیری شاعیر ورك دەگرێ و خولیای کەسێکە گوێی بۆ ڕاهێڵێ و تەماشای بکا.. ئەوجا باتەماشاکەرەکەش بریتی بێ لەگا حۆڵێك.

یاران! ئەم بیر کردنەوەیە بەتەواوەتی ماندووی کردووم ..

دووریش نیە زەمانێك بێتە بەرەوە کە (بیر) لەزاتی خۆی داو لەنەفسی خۆیدا ماندووبێ.

هەندێ شاعیرم دیتوون بەسەر شیعرەکانیان دا بەرگەشتە دەبن..

کاسەی غەزەب بەسەر کۆنە هەڵ وێستیان دا قڵپ دەکەنەوە .. !!

هەندێکی کەشیان تاوانە بژێری بیرکردنەوەن، هەر لەنێوەندی شاعیرانیش دا :

((ئەو بیر گومڕایانە پەیدابوون؟!))

زارا ئاوای گوت...

رووداوه زلەكان

ئەوا لەنزیك دوورگە بەختیارەكانی زاراوەو لەدەریادا دوورگەیەك قنج بووەتەوە.. بەسەر دوورگە كەشەوە بێ پسانەوەگڕكانێك تۆپەڵە ئاگر دەردەهاوێژێ. گەل و بەتایبەتی پیرەژنەكانیان دەڵێن: ئەو دورگەیە تاشێكی هەڵناوە كەدەرگای دۆزەخی پێ دابخا.. بەلام هەر لەوێ دەرفەتێكی تەنگ بەگڕكانەكەدا دەڕواو دەگاتە ئەو دەرگایەو لەوێ كۆتایی دێ.

لەوزەمانەدا كەزارا لەدوورگە بەختیارەكان دا نیشتەجێ بوو كەشتی یەك لەبەردەم ئەو دوورگەیەدا– كە كێوێك بەسەریەوە گڕی فڕێ دەدا– لەنگەری گرت. دەریاوانەكان دابەزین و بۆ ڕاوەكەروێشك بلاوبوونەوە.. لەدەمەو نیوەڕۆدا كەشتی یەوانەكە رێبوارەكانی گلێر كردنەوە.. پیاوەكان چاویان لەزەلامێك هەڵەنگوت ئەوا بەئاسمان دا خۆی لوول دەدا، پاشان لێیان نزیك بووەوە بەدەنگێكی ئاشكرا هاواری كرد: ((زەمانە نزیك بووەتەوەو زۆریش نزیك بووەتەوە!))

خێرا تارمایی یەكە بەسەریانەوە بەرەو گڕكانەكە تێپەڕی، كەلێی ورد بوونەوە كەسی زارایان تێدا بەدی كرد؛ چونكە لەوەپێش بێجگە لە كەشتی یەوانەكە زارایان دیتبوو، هەروەك چۆن گەل ئەو كەسەی خۆش دەوێ كەلێی دەترسێ ئاواش ئەو دەریاوانانە زارایان خۆش ویستووە.. ئەوجا سەرقافڵەكەیان گوتی: ((ئەوەزارایەو خۆیەتی بۆ دۆزەخ دەڕوا)).

هەر لەوكاتەوە كە دەریاوانەكان دابەزینە دوورگەی گڕەوە خۆ وون كردنی زارا لەنێو خەڵك دا بووە بەقاو.

بێت و كەسێكیش هاواڵی پرسی بایە ئەمە وەلامی یارانی بوو: ((بەشەوی ئەنگوستە چاو سوار كەشتی یەك بووەو خۆی داوە بەدەم دەریاوە، كەسیش نەی زانیوە ڕوودەكاتە كوێ!؟))

ئا بەو ڕەنگە بەهۆی بزربوونی زاراوە پەژارە ئەو ناوەی داگرتەوە.. ئەمەش دوای ئەوەی كە دەریاوانەكان چیان بەچاوی خۆیان دیبوو بلاویان كردەوە.. بەڵێ دوای سێ ڕۆژی دی تەواو خەم دای گرتن، لەنێو گەڵدا واتەوات داكەوت كەشەیتان زارای

فڕاندووه.. بەڵام یارانی زارا گوێیان نەدایە ئەم واتە واتە.. بەڵکو قاقاپێی کەوتنە پێکەنین و گوتیان: ((ئەوەی ئێمە باوەڕی پێبکەین کارەکە پێچەوانەیە، واتە : زارا شەیتانی فڕاندووه.))

وێڕای ئەوەش ئەم بزربوونەی زارا بیری دۆستەکانی خەجلاند هێشتا پێنج ڕۆژی ڕەبەقی بەسەردا تێ نەپەڕیبوو زارا گەڕایەوە نێویان و فرە شادمان بوو.

ئەوجا زارا باسی خۆی و سەگی ئاگری بۆ گێڕانەوە:

((زەوی پێستی هەیە.. ئەو پێستەش کۆمەڵێ نەخۆشی هەن یەکێك لەو نەخۆشیانەش مرۆڤە. نەخۆشی‌یەکی دیکەش هەیە پێی دەڵێن(سەگی ئاگر) هەر ئەو سەگەشە بۆتە هۆی بێنەو بەرەی درۆو دەلەسە لەنێو خەڵکەکەداو درۆکانیش بڕاستێنن. کەبەدەریاکانیش دا تێم تەقاند لەپێناوی ئاشکرا کردنی ئەو نهێنی‌یانەدا بوو چاوم بە ((ڕاستی)) کەوت لەبنی پێ‌یەوە تا بۆتەقەی ملی ڕووت و قووت بوو. ئێستا ڕاستی سەگی ئاگرم لەلاپەنهان نیە.. ڕاستی شەیتانی بەدفەڕ دێوە یاخی‌یەکانم لەلابزرنیە.. ئەو دێوانەش وەنەبێ هەر بەتایبەتی پیرێژنان بتۆقێنن)).

ئەوجا بەنەڕەوە گوتم: دەی سەگە ئاگرینە کە!لەبنی قوڵایی‌یەکانتەوە دەر بازبە.. ئاپێم بڵێ: بناوانەکانت چەندە قوڵن؟.. ئەو شتەی بەڕوومان دا دەم هاوێژی دەکەی و دەی تفێنی لەکوێوە دەی هێنی؟.. تۆ بە هەڵپەوە تینگ بەدەریاوە دەنێی تاهەڵی بلووشێ.. ئەمەش کارێکەو بەسوێر تاڵیی چەنەبازی‌یەکەت دەردەکەوێ. بەڕاستی تۆ کەسەگی چاڵاوەکانی خۆراك لەقەوزەڵان سەرووی شوێنەکان وەردەگری. تۆ بەچەشنی ئەو دوێنەرەی هەر لە ورگی خۆیدا قسەبکا چونکە لەهەر جارێك دا گوێم لەقسەی شەیتان و دێوە بەدفەڕە یاخی‌یەکان بووبێ بۆم دەرکەوتووە کەلەسووکایەتی و درۆکردن دا لەتۆ دەچن.. ئەوەتای لەگەڵیان ڕێك کەوتووی بی‌کەنە حەپەلوور.. لەگەڵیان ڕێك کەوتووی بی‌کەنە سمکۆڵی لم پڕژاندن و تاریکستان. ئێوە زلترین خۆهەڵکێشن، لە قوڕ کولاندن دا وەستای چاکن، لەهەر جێگایەکیش داسەپێن دەبێ بەقوڕو ئیسفنجە پەستاوی کونۆچکەدار دەورەتان بگیرێ. هەر زەلامێك خاوەنی ئەوسفەتانە نەبێ ناتوانێ داوای ڕەهابوون بکا. بەلاتانەوە ئازادی ئەو قیژەو هەرایەیە کەخۆتان پەسەندی دەکەن.. بەڵام بەش بەخۆم لەوەتی دووکەڵ و شیرە شیڕ بەدەوری ڕووداوە زلەکانەوە هەڵ دەستن باوەڕم بەو ڕووداوانە نەماوە.

ئـەی ئەهريمـەند! بـڕوام پێبكـە شۆڕشـە پـڕ هاتوهـاوارە جەهەننەمی‌یـەكانتان لەزۆربەی كاتی بڕقڕەمان دا بەگەورە ڕووداو حەلێب ناكرێن.. بەڵكو لەهەرە قووڵایـی ساتی بێ دەنگی‌دا بەمەزنە ڕووداو دادەنرێن..شتێ نیە بەگەردی ئەوانەدا بخولێتـەوە كـەزەناو قـڕەی تـازە دەخولقێنــن.. بـەڵكو ئەوەیـە كەبەگـەردی تـەوەرەی ئەوانــەدا دەسووڕێتەوە كە ڕژێمە تازەكان بنیاد دەنێن.

هۆشەیتان! چارت نی‌یە دەبێ دان بنێی بە گەوجایەتی شتێك دا كە درنگـەی تـۆی لێ بەرزەوەدەبوو تەپودووكەڵی تۆی لێ هەڵ دەستا..

ئـەرێ هـۆ شـەیتان! ئایـا كـاری زل ئەوەیـە كەشـارێك بتوێنـەوەو ببێتـە مۆمیــاو ستوونی قنج داچەمنە سەر قوڕوقاڵ؟.. ئەمەش قسەیەكی دیكەیەو ئاراستەی ستوون ڕووخێنەكانی دەكەم:

ئـەو پـەڕی شـێتایەتی‌لەوەدایە خـوێ بكرێتـە دەریـاوە..كەسـتوونەكان داپــەڕێن قوڕقاڵـەوە؛ چونكـە لەسـەر قـوڕی سـووكایەتیتان وەپـاڵ خرابـوون.. ئـەوا ئێسـتاش بەرووخساری خواوەندانـەوە ڕاسـت دەبنـەوەو ئـازاری سیحربازیشـیان پێـوە شـەقڵ بووە، بەڕاستی خۆیان بە قەرزدارو سوپاس بژێری ئێوە دەزانن،چونكە ئێوەی كاول كەر ڕووخاندووتانن. تا ئێستا ئەوەتام ئامۆژگاری دەچێنم بەگوێی پاشایان دا. ڕەتـی دەكەم بەنێو كەنیسەكان دا.. دەچپێنـم بـە گوێـی ئەوانـەدا كەڕەوشـت پەسـندی لاژكـی كردوون.. بەگوێی ئەو كەسـەدا كەبووەتـە پیری زەمانـەو دەڵێـم: ((بـۆ ئـەوەی بـەرەو زیندەگانی بابدەیتـەوەو پەسندایەتیش بگەڕێتـەوە بـۆ لات، واز لـە (هێز) بهێنـە بـابت ڕووخێنێ)).

لەبەردەمی سەگی ئاگرین دا ئاوای گوت...

بەحەپەوە قسەكەی پێ بڕیمو هەڵی دایە((دەڵێـن كەنیسـە، ئـەرێ كەنیسـە چیـە؟)) گوتم:

((كەنیسـە ئـەو شـتەیە كـت و مـت لەدەوڵـەت دەچـێ.. بـەڵكو درۆزنـترین جـۆرە دەوڵەتە)).. بەڵام سەگەكە تۆ چخە! تۆ چاكتر با خەبەری هاوجۆری خۆتـی.. دەوڵـەت خـۆی جانـەوەرێكی مارسـە.. حەیوانێكـە وەك تـۆ ڕمووزنـە.. دەوڵـەتیش دەیــەوێ قسەبكاو قسە چەنی و خۆی بەوەڕینەوە بكاتە قانگە دووكەڵ.. تا خەڵكەكە فریو بداو

بیان هێنێتە سەر ئەو باوەڕە: فەرمووده‌کانی دەوڵەت لەناخی کارو فرمانەکانەوە دەزێنەوە..

گەرەکیەتی ببێتە گەورەترین جانەوەری سەر رووی زەمین و جیهانی‌یەکانیش ئەوچۆنی بویّ ئاوای بنۆڕنیّ[٢٥] لەدەمولمۆزی سەگەکەڕا بیّڕەزاترین واتای زرگنی و حەسوودی دەرکەوت، ئیدی قوراندی: ((ئەوە دەڵێی چی.. گوایە کەسیّ هەیە باوەڕی وابیّ کەدەوڵەت گەورەترین جانەوەری سەر ڕووی زەمینە؟!)) ئەمەی گوت و لەلغاوەیەوە گێژەڵوکەی دووکەڵ دەرچوو. ئەوەندەی کەبۆی وەڕی؛ وات دەزانی لەڕقان دا شەقی بردووە. ئەوەندەی نەخایاند هێور بۆوە. ئەوجا پێم گوت: ها.. سەگی ئاگرین! رق و پەستی هەڵیان ئاخنیوی، ئەمە دەبێتە بەڵگە کەمن دەرهەقی تۆ راستی دەبێژم. ئەوا بەردەوام جاڕی راستی دەدەم: هەر لەدەست و پێوەندی ئاگرەوە باسی سەگێکی کەت بۆ دەکەم.. ئەم سەگەیان بەراستی لەدڵی زەوی‌یەوە قسە دەکا. لیکی زمانە شۆڕەی لەسیمی زێڕە. هیچ حسابێکیش بۆ خۆڵەمێش و دووکەڵ و کەفوکوڵی گەرم ناکا، بە دەوری‌یەوە قاقایەك دەرەوێتەوە دەڵێن هەورەو بە پەڵە ڕەنگینەکانی‌یەوە کەیف دەنوێنی .. ئەو دوژمنی وەڕینە .. دوژمنی کەفچڕینی لغاوەیەو دوژمنی هەناوەترشەیە.. ئەوە سەگێکەو زێڕوپێکەنین لەدڵی زەوی وەردەگریّ؛ چونکە دڵی زەویش لەزێڕە. بشزانە: ئەو سەگە تۆیە!

هەر ئەوەندە ئەم قسانەی بیست، بیّدەسەڵات مایەوە لەتەریقیانا کلکی لەنێو گەڵگرت و.. بەلووره خۆی کرد بە غارەکەی‌دا.

ئەمە ئەو ڕووداوە بوو کەزارا بۆ یارانی‌خۆی گێڕایەوە.. بەڵام ئەوان هێندە گوێیان پیّنەدا.. پتر گویّ قوڵاخی هەواڵێك بوون دەربارەی دەریاکان و ئەو کابرایەی بەسەر دوورگەکەوە باڵی گرتەوە!کەزارا ئەوقسانە لیّ بیستن گوتی: دەبیّ دەربارەی ئەم گوتەیەتان چۆن گومان بەرم؟.. تۆ بڵێی تارمایی بووبم؟.. لەوانەیە ئەوەی ڕێبوارەکان دیتبێتیان خۆی نەبووبیّ و ئەندێشەکەی بووبیّ؟.. پیّ دەچیّ ئێوە چیرۆکی ((ڕێبوارو

[٢٥] بیّگومان زارا لەم وەسفەی‌دا مەبەستی تەنیا ئەو دەوڵەتەیە کەبەفەرمانڕەهایی خۆیان دەست دەخەنە بینەقاقای گەلەوەو فزەی لیّ دەبڕن. ف

ئەندێشەکەی)) تان بیستبێ؟ ئەندێشەکەم جڵەو گیر بکەم.. نەبەشکم تێ تـەقێنێ و بەکەیفی خۆی فرسەت لەناوبانگم ببینێ!

زارا بەسەر سوڕمانەوە سەری ڕاوەشاندو لەبەر خۆیەوە دەی پرسی:

ئەوە لەبارەی ئەو ڕووداوەوە چ دەڵێم؟.. حاڵی حازر لەخۆم دڕدۆنگم!!

نازانم خەیاڵو ئەندێشەی لەمەڕ من بۆچی هاتە زمانو پڕ بەدەم هاواری کرد: ((بەڕاستی زەمانە نزیك بووتەوە))؟!

زارا ئاوای گوت...

نجومگەر

سەرنجم دایە ئەو خەڵکە خەمێکی خەست دای گرتبوون.. هێزو بڕشتی کارگەرە بەگوڕەکان داهێزابوون، تومەز ئەو ئامۆژگاری‌یەیان پێ وەربووە ئیمانیان پێ پەیدا دەکا کەهەموو شتەکان لەیەك دەچن و هەموشیان بەتاڵو پوچن.. دوا بەدوا نامێنن.. بەڵێ ئەو ئامۆژگاری‌یەی لەبەرزی و نشێودا دەنگی دایەوە دەی گوت: ((هەمووشتێ پووچەو ئیدی نامێنێ)).

ئێمە درەوی خۆمان کرد.. بەڵام خەلەو خەرمانمان بە –کوێروو–ڕەش داگەڕاو داوەشا. دەبێ لەتاریکە شەوداو لەودیوی ئەستێرە بەدفەڕەکەوە چی کەوتبێتە خوارێ؟! بەڕاستی ڕەنجەڕۆبووین و شەرابەکەشمان تێك چوو! بەڵێ گۆڕاو بوو بە ژەقنە مووت. لەوەدەچێ کەچاوی بەدوپیس کێڵگەو بەندی دڵەکانمانی ئەنگاوتبێ و وشکی کردبێ.

تێکڕا وشك هەڵاتووین؛ گڕیشمان تێبەربێ. بێجگەی خۆڵەمێش هیچمان لێ هەڵ ناوەرێ.. لەوەش گەڕێ کە هەموو شتێکمان پێوە ماندوو بووە.. نەخوازەڵا زمانە بڵێسەی ئاگریش پێمانەوە هیلاك و شەکەتە.

ئەو کانیاوانەی کەوتنە بەردەممان داچکان و دەریاشمان لێ کشایە دواوە.. لەژێر پێمان دا زەوی کەوتوتە بوومەلەزە .. بەڵام دەمی دانەقلاشت ڕۆمان هێڵێ.. ئیدی

لەکوێ بگەینە دەریایەك و خۆمانی تێدا نقوم بکەین؟.. بەهاوارەوە داوای دەریادەکەین کەچی بەسەر گەناوەکانەوە دەنگمان بەرش و بڵاو دەبێ!!

بەراستی ئێمە زۆر ڕەتاین بەشکم مردن بەدەست بهێنین کەچی هێشتا ئەولاشە زیندووانەین کە لە گۆڕیچکەکانیان دا چاویان داقەڵاشتوون)).

نجومگەرێك ئاوای گوت. بەتەواوی کاری لەدڵی زارا کردو گۆڕی؛ تاوای پێهات لەخەفەتباری و شەکەتیدا، بچێتە خێڵی ئەوانەوە کەنجومگەرەکە لە پێشبینی خۆیدا باسی کردن.. ئەویش ورە بەربداو ئەوان ئاسا گرفتاری سەر زەوی بێ!

زارا بەیارانی خۆی گوت: زەمانە هێندە دوور ناخایەنێ کەئەو تاریکستانییە ڕووی زەوی دابپۆشێ.. سڵ لەئەوەدەکەمەوە هۆیەکم دەست نەکەوێ ڕووناکیی خۆمی پێبپەڕێنمەوە بۆ ئەو دیوی کەو لە کوژانەوە ڕزگاری بکەم من نورێکم ئامادەکردووە لەجیهانی دیارو نادیارەوە ڕووناکی بداتەوەو لەلۆغانەکانی تاریکیدا تیشك بهاوێژێ.. ئەوجا بەهەموو دڵتەنگییەوە دەشێ کێ هەبێ ئەو نوورە بپارێزێ؟

زارا بەدڵێکی حەسرەتناکەوە سەری خۆی هەڵ گرت، سێڕۆژی ڕەبەق بەبێ نان و ئاو خۆی ڕاگرت و نەی زانی حەسانەوە چیە؛ زمانی بەستراو نوقمی خەوبوو. هاوڕێکانیشی بەدرێژایی شەوانە خەمبارانە بەدەوریەوە دانیشتن و چاوەڕوانی ئەوەبوو بێتەوە سەر خۆی و خەمی لێ بڕەوێننەوە.

دواتر چاکەوەبوو. وەك دەنگ دانەوەیەك لە دوورەوە بێ دواندنی:

((هاوڕێیان! گوێم لێ بگرن تا ئەوەی بەخەون دیومە بۆ تانی بگێڕمەوە.. ئێوەش لە لێکدانەوەیدا یاریدەیەکم بدەن، هەرچەندە خەونەکەشم گیردەستەو مانا کەشی لێ پەناداوین. لەخەوما دیتم:

زیندەگانیم بەجێ هێشت و بوومە پاسەوانی گۆڕستانی سەر ئەو کەژە ڕەقەنە رووتەنەی کۆشکی مەرگی بەسەرەوەیە. پاسی ئەو دارتەرمانەم دەکردن وەك تاڵانی سەرکەوتن دالانە تاریکەکانیان پێ هەڵ چنرابوون. دەم بینی؛ ئەوانەی لەنەبەردی ژیان دا گلاون ئێستا هەلاژیاوی نێو ئەو تابووتانەن کە بەشووشە داپۆشراون؛ بەخێسەی ترسناکەوە زەق تەماشایان دەکردم.. ئەو بۆنە خۆشە ئەبەدییەی هەڵی مژی هەر ئەو تەپوتۆزەیە کەلەگیانمەوە هەڵ دەستێ و هیلاکی دەکا.. تۆزێکەو هێندە قورسە ناتوانم لەگیانمی بتەکێنم!

تارمایی تاریکی و تەنیایی و دەنگ دانەوەی شەوگار گەمارۆیان دابووم.. تەنیا هاوڕازم کشوماتی مەرگ بوو کەقەدەرێ ناقەدەرێ لرخەی گیانەڵای تێدا بەرز دەبووەوە..

کلیلە ژەنگاویەکانم هەڵ گرتبوون، ئەو دەرگا قایمانەم پێدەکردنەوە کەسیڕەی گرێژنەکانیان هێندە ناسازو بەد بوو پڕ بەدالانەکان دەنگی دەدایەوە، سەردەران و شیپانەکانیان لەباڵی ئەو پەلەوەرانە دەچوون کەلەکاتی هەڵ نیشتن دا بەئاگادەهێنرێن و تەپاو تل خۆیان کرژ دەکەنەوەو دەی کەنە قاژەو قیڕە.

دوای ئەو دەنگدانەوەیە کەشەوگار کپ دەبوو بەتەنێ ئەو پەڕی ترسم لێ دەنیشت و لەبێ دەنگی ترسناکەوە دەگلام. ئەگەر دروست بێ ئەو جۆرە خەونانە کاتیان هەبێ ئەوا کاتەکە لەسەر خۆ تێپەڕی، تا ئەو رادەیەی شتێك ڕووی‌داو بەحەپەسانەوە لێی بەهۆش هاتم.

سێ‌جار دەروازەکە لێ دراو بەچەشنی هەورە تریشقە دەنگی دایەوە.. دالانەکانیش وەك نرکەی شێر دەنگیان لێوە دەرچوو. لەکلۆمەکە هاتمە پێشەوە چەند خەریك بووم هێندەی گرێ قامکێك نەبزووت، گەردەلوول هەڵی کردو بە قایمی لەگرێژنەی بردو تابووتێکی ڕەشی هاویشتە لام.. ڕەشە با لوولی داو بەگڤە گڤەوە تێکی شکاند.. ئیدی هەزاران قاقاو حیلکەی لێوە دەرچوو.. بەهازاران منداڵ و فریشتەو کوندو شێت و وێت و پەپوولەی زل زل بەدەورم دا کردیانە باز بازێن و گاڵتە پێ‌کردنم. ترسێکی بێ‌ڕەزام لێ نیشت.. ئیدی نەمزانی چۆن ڕەهێڵ بووم و کەوتمە سەر زەوی و کردمە هاتو هاورێکی ناساز؟! سەرەنجام بەحەپەسانەوە لەقیژەی خۆمەوە بێدار بوومەوە.

زارا قەدەرێك واقی وڕما!.. هەر ئەوەندەی زانی: ئەوا خۆشەویسترین مریدی راست بووەتەوەو دەستی دەگرێ و دەڵێ:

((لێدانەوەی خەونەکەت لەخودی ژیانی خۆت دایە.. ئەرێ زارا! تۆ ئەو تابووتە نەبووی کەژیانت هەرچیەکی هەبوو لەخراپەو بەدی و فریشتەی مۆن تێتی ئاخنین؟! ئەی هەر زارا نەبوو کە بەحیلەی منداڵانەوە بەسەر گۆڕەکان دا تێ دەپەڕی و گاڵتەی بەئێشك چیەکانی گۆڕستان دەهات و گاڵتەی بەهەموو کلیل بەدەستێك دەکرد کە بەدرنگەو خڕە خڕەوە ئەم دیواودیوی دەکردن؟! لەمەولا ئەوانەش لەتۆ دەتۆقن، قاقای

پێکەنینەکەت بێهۆشیان دەکاو دەیانخات بەزەویدا.. دواتر بێداردەبنەوە. ئا بەم ڕەنگە دەسەڵاتت بەسەریان دا دەشکێت.

لەئاسۆوە ئەستێرەی تازەت لێ وەدەرخستین، ئەو بەهایەی لەشەودا پێمان نەدەزانی بۆت پەخش کردین.. بەڕاستی پێکەنینەکەی خۆتت بەسەرمان دا ڕەواندەوە.. ئێمەش وەك چەتری ڕەنگاو ڕەنگ کردمانە سایە تریقەی منداڵان لە تابووتەکانەوە بڵند دەبێتەوە.. لەڕەنج و زەحمەتی کوشندەوە زریانێك هەڵ دەکاو لەمێژەوە بەتەمای بووین.

نەفسی خۆت دەوری دوژمنەکانتی بینی، خەونەکەشت بێ زاری کردی.. بەڵام بەئاگاهاتیو خۆت لێ داڕنینو ترست نیشتەوە. دیسان ئەوانیش دێنەوە سەر خۆیانو دەگەڕێنەوە بۆلای تۆ.

ئابەو ڕەنگە مریدەکەی قسەی خۆی دەربڕی. ئیدی یارانی لێی کۆبوونەوەو نەوینە دەستی تا قایلی بکەن لەجێگاکەی ڕاستەوەبێو خەم نەخواو بگەڕێتەوە نێو دۆستەکانی.. بەڵام زارا لەسەر خەوگاکەی لێی دانیشت، وەك کەسێکی گەڕاوەی دووره سەفەر نەپەرژێتە سەر ئەوەی کەکێی لەدەورەیە ئاوا چاوی زەق کردنەوە.. بەڵام ئەوان وازیان لێ نەهێناو ڕاستیان کردەوەو رایان گرت. خێرا بەهۆش هاتو ڕەنگوڕووی گۆڕا. ئەوجا کەوتە پەنجە تێ وەردانی تاڵە ڕیشەکانیو بەقیژەوە گوتی: هەموو شتێك لەوادەی خۆیدا دێتەدی، ئەو شتانەش زەمانی خۆیان دێتە بەرەوە.

کەواتە هەر لەئێستاوە خواردنێکی خۆشمان بۆ ساز بکەن.. تامنیش ئێزای خەونەکەم ببژێرمەوە.. با نجومگەرەکەش لە تەکما بخواو بخواتەوە.. پاشان دەریایەکی پیشان دەدەم کەخۆی تێ فڕێ بداو بۆ خۆی بخنکێ. بەڵام چاوی بڕینە دۆستە خەون لێی دەرەوەکەی، سەری ڕاوەشاندو بۆ ماوەیەکی زۆر چاوی لێ نەتروکاندن.

زارا ئاوای گوت...